

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

МОРОЗ СВІТЛАНА СЕРГІЇВНА

УДК 342.6 (477)

ДИСЕРТАЦІЯ
«АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВОВОЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ»

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Галузь знань 081 Право

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ С.С. Мороз

Науковий керівник: Литвин Наталія Анатоліївна, кандидат юридичних наук,
доцент, старший науковий співробітник

Ірпінь – 2017

АНОТАЦІЯ

Мороз С.С. Адміністративно-правові засади діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» (081 – Право). – Університет державної фіскальної служби України, Ірпінь, 2017.

Зміст анотації. В дисертації комплексно, з урахуванням сучасних методів пізнання, здобутків вітчизняної та зарубіжної правничої науки, а також чинного законодавства України розкрито адміністративно-правові засади діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України та визначено перспективні напрями його удосконалення.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто дисертантом.

Проведено аналіз генези формування підрозділів правової роботи ДФС України на основі першоджерел. Першопричинами створення підрозділів правового забезпечення в структурі органу, на який було покладено реалізацію фінансової та податкової політики держави, потрібно вважати збільшення кількості нормативно-правових актів, якими врегульовувалися податкові відносини, і, як наслідок, збільшення навантаження на працівників у зв'язку із їх застосуванням. Виокремлено етапи розвитку юридичних підрозділів податкових та митних органів.

Аналіз структури підрозділів правової роботи ДФС України надав можливість стверджувати, що на сьогодні не має її нормативного затвердження, що породжує правовий дисонанс у визначенні повноважень, розподілу обов'язків працівників цих підрозділів; не врахований принцип побудови структури – розташування складових елементів з урахуванням ефективної реалізації покладених на них завдань.

Доведено необхідність прийняття єдиного нормативного акта та запропоновано проект положення «Про підрозділи правової роботи органів Державної фіскальної служби України», для визначення поняття, правового статусу діяльності підрозділів правової роботи. Відсутність єдиного нормативного акта та положення «Про підрозділи правової роботи органів Державної фіскальної служби України» не сприяє ефективній реалізації та здійсненню контрольної-перевірочної та претензійно-позовної роботи. Запропоновано створення структурного підрозділу у системі правової роботи ДФС України – Управління реалізації завдань податкової та митної реформ.

Визначено, що підрозділи правової роботи в системі ДФС України – це спеціально створені підрозділи для організації правової роботи всієї фіскальної служби, в структуру якої вони входять, з метою правового забезпечення діяльності ДФС України, на які покладено завдання зі здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів України органами ДФС України.

Доведено, що латентне недооцінювання значення підрозділів правової роботи в реалізації одного з основних завдань держави – адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – призводить до втрати легістського підходу наповнення дохідної частини державного бюджету. Адже, підрозділи правової роботи ДФС, проводячи претензійно-позовну роботу, беруть участь у наповненні казни держави.

Квінтесенційним завданням у правовому забезпеченні діяльності ДФС постало затвердження структури підрозділів правової роботи в системі ДФС України. Затвердження єдиної структури дозволить онтологічно гармонізувати та регламентувати діяльність підрозділів правової роботи ДФС України.

У статті 19 Конституції України вказано на те, що правовий статус державних інституцій має бути законодавчо визначений. Проте, донині, не має нормативного закріплення правового статусу підрозділів правової роботи

ДФС, а отже, це суперечить Конституції України. У зв'язку з цим запропоновано розробити та затвердити єдиний нормативно-правовий акт який би врегулював діяльність підрозділів правової роботи ДФС України.

Зазначено, що форми і методи діяльності підрозділів правової роботи ДФС України спрямовані на реалізацію етатистських функцій держави – їх здійснення в межах правового поля. Практичне значення результатів правової роботи в ДФС вказує на необхідність здійснювати її відповідно до сучасних податкових та митних відносин, ринкових економічних умов, міжнародного стану фінансових показників, відповідати викликам сучасності та тенденціям у майбутньому.

Запропоновано виділити два види методів діяльності підрозділів правової роботи: організаційно-технічні; спеціальні.

Виділено, що організаційно-технічні методи та засоби правової діяльності поділяються на активні: планування, оцінювання та аналіз діяльності, моніторинг, організація виконання рішень, вироблення рішень, контролю, робота з кадрами, координація діяльності працівників підрозділів правової роботи; та пасивні: ведення статистичного обліку, обліку кількості судових справ за участю ДФС України, облік актуальних судових справ, виданих довіреностей, ведення обліку документів.

До спеціальних методів діяльності підрозділів правової роботи необхідно віднести спонукання, протидію, методика застосування судових доктрин, збирання доказів.

Доведено, що під методами діяльності підрозділів правової роботи ДФС України потрібно розуміти конкретні прийоми та способи організації роботи та функціонування цих підрозділів.

Запропонована класифікація форми діяльності підрозділів правової роботи за такими критеріями: за впливом на платників податків: загальні та індивідуальні; за принципом адміністративного підпорядкування: форми діяльності департаментів; форми діяльності юридичних управлінь: юридичні управління в офісах обслуговування великих платників податків та зборів;

головних управлінь ДФС в областях та головного управління ДФС у м. Києві; форми діяльності юридичних відділів (секторів правового забезпечення) на рівні районних ДПІ та ОДПІ; за характером дії: організаційні, технічні, практичні; за видами нормотворчої діяльності: правозастосовна діяльність, правотворча, інтерпретаційна, контрольно-наглядова; за суб'єктом взаємодії: взаємодія з суб'єктами, що наділені владними повноваженнями; взаємодія з суб'єктами, що не наділені владними повноваженнями; взаємодія із засобами масової інформації; взаємодія з громадськістю.

Стандартами організації діяльності підрозділів правової роботи, затвердженими Наказом Міністерства доходів і зборів України від 27 грудня 2013 року, передбачено оцінювання діяльності підрозділів правової роботи на основі методу аналізу діяльності. В основу методу аналізу діяльності закладено принципи оцінювання процесу роботи – вивчення та облік витрат часу на окремі види робіт (процедур), аналіз даних обліку. У зв'язку з цим запропоновано для оцінювання діяльності працівників підрозділів правової роботи застосовувати сучасний метод визначення ефективності працівника, в основу якого покладеного принцип аналізу результату діяльності, а не процесу.

Виділено такі переваги та недолік інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України. Переваги – у користуванні працівників підрозділів правової роботи органів ДФС України наявна значна кількість інформаційних ресурсів; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів правової роботи ДФС якісно впливає на ефективність виконання функцій цими працівниками. Недолік – у системі органів ДФС України відсутня єдина база даних податкових та митних спорів, судових рішень, база міжнародного податкового законодавства та уніфіковане програмне забезпечення з інтегрованими, необхідними для працівників правової роботи документами у сфері податкового та митного права.

Проведено дослідження основних видів інформаційних систем та обґрунтовано їх поділ на зовнішні (державні, комерційні) та внутрішні (у науковій літературі охарактеризовано лише один компонент інформаційно-аналітичного забезпечення підрозділів правової роботи – автоматизоване робоче місце).

Сформульовано пропозиції щодо внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 про затвердження Положення «Про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів», зокрема доповнити перелік пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів, що зменшить час на пошук інформації та отримання її від інших розпорядників та володільців даних.

Основними засобами забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи ДФС України виділено такі: внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю працівників підрозділів правової роботи; оскарження неправомірних дій або бездіяльності посадових осіб підрозділів правової роботи; притягнення до юридичної відповідальності (дисциплінарної, адміністративної, кримінальної) за порушення законодавства в діяльності підрозділів правової роботи.

Для вирішення питання ефективного подолання корупції в підрозділах правової роботи ДФС України запропоновано легалізувати та реалізувати заходи, спрямовані на попередження корупції.

На підставі аналізу зарубіжного досвіду організації та координації діяльності працівників юридичних служб фіскальних органів та з метою удосконалення діяльності підрозділів правової роботи ДФС України запропоновано імплементувати практику діяльності юридичного управління податково-митного департаменту Естонської Республіки, що стосується інтегрованої комп'ютерної системи забезпечення доступу в режимі реального часу до всіх категорій справ ДФС України, які перебувають на розгляді у судових інстанціях, що надасть можливість уникнути навмисного

перешкоджання здійснення правосуддя, підтасування матеріалів справи, відслідковування реального ходу справи.

Ключові слова: ДФС України, підрозділи правової роботи, претензійно-позовна робота, правове забезпечення, законність, контроль, інформаційно-аналітичне забезпечення, міжнародна взаємодія.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Навчальні посібники

1. Аніщенко Т.С., Берлач Ю.А., Мороз С.С. [та ін.] Дисциплінарно-деліктне право України: навч. посіб. / за заг. ред.: Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2016. 464 с. (у співавторстві). *Особистий внесок здобувача: висвітлення особливостей порядку притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників податкових інспекцій Державної фіскальної служби України за результатами службового розслідування.*

2. Армаш Н.О., Берлач Ю.А., Мороз С.С. [та ін.] Заохочення у службовому праві: навч. посіб. / за заг. ред.: Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2017. 360 с. (у співавторстві). *Особистий внесок здобувача: висвітлення особливостей порядку формування та розподілу коштів фонду преміювання; характеристика умов застосування заохочень до працівників Державної фіскальної служби України.*

Статті у фахових виданнях

1. Мороз С.С. Шляхи протидії корупції в підрозділах правової роботи Державної фіскальної служби України. *Підприємництво, господарство і право*. 2014. № 8 (224). С. 60–63. *Особистий внесок здобувача: оцінка стану та наявності корупційних ризиків серед працівників підрозділів правової роботи; розробка пропозицій із застосування методів протидії корупції.*

2. Мороз С.С. Шляхи подолання корупції в підрозділах правової роботи Державної фіскальної служби України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 5. Том 2. С. 197–201.

3. Мороз С.С. Методи діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України. *Науковий вісник Ужгородського національного Університету*. 2015. Випуск 34. Том 2. С. 118–123.

4. Мороз С.С. Особливості інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Випуск 5. С. 185–190.

5. Мороз С.С. Місце та роль підрозділів правової роботи в системі органів Державної фіскальної служби України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 1 (251). С. 138–143.

6. Мороз С.С. Форми міжнародного співробітництва органів ДФС України за участю підрозділів правової роботи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 1. Том 1. С. 90–93.

Статті у міжнародних наукових виданнях

1. Мороз С.С. Ретроспектива розвитку подразделений правовой работы в органах финансового контроля в сфере налогообложения в период с 1917 по 1922 годы. *Право и политика*. 2016. № 2. С. 159–164.

2. Мороз С.С. Формы деятельности подразделений правовой работы Государственной фискальной службы Украины. *LegesiViata*. 2017. № 4 (304). С. 97–100.

Тези доповідей

1. Мороз С.С. Современное положение юридических служб фискальных органов Украины (на примере органов доходов и сборов Украины). *Административное право и процесс: история, современность, перспективы развития: тезисы докладов межд. дист. науч.–практ. конф.* (г. Запорожье, 21–22 мая 2014 г.). Запорожье. 2014. С. 207–209.

2. Мороз С.С. Аналіз сучасного стану запобігання та протидії корупції серед працівників підрозділів правової роботи Державної фіскальної

служби України. *Актуальні питання розвитку держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні*: матеріали міжн. наук. – практ. конф., (м. Харків, 18–19 липня 2014 р.). Харків: ГО «Асоціація аспірантів – юристів», 2014. С. 38–40.

3. Мороз С.С. Місце підрозділів правової роботи в співробітництві Державної фіскальної служби України з податковими і митними службами іноземних держав, міжнародними організаціями. *Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні*: матеріали міжн. наук.– практ. конф., (м. Харків, 17–18 жовтня 2014 р.). Харків: ГО «Асоціація аспірантів – юристів», 2014. С. 52–54.

4. Мороз С.С. Місце департаменту правової роботи в концепції реформування Державної фіскальної служби України. *Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку*: матеріали міжн. наук. – практ. конф., (м. Запоріжжя, 27–28 березня 2015 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2015. С. 101–102.

5. Мороз С.С. Особливості правового регулювання діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України та шляхи їх удосконалення. *Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених*: матеріали I міжн. наук. – практ. конф., студ., аспірантів та молодих учених, (м. Одеса, 24 квітня 2015 р.): у 3 частинах. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2015. Частина I. С. 101–103.

6. Мороз С.С., Литвин Н.А. Значення підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України в системі заходів протидії злочинів у сфері економіки та господарювання. *Проблеми боротьби зі злочинністю в умовах трансформації сучасного суспільства*: матеріали міжн. наук. – практ. конф., (м. Ірпінь, 4 листопада 2016 р.). Вінниця: ТОВ «Нілан – ЛТД», 2016. С. 91–94. *Особистий внесок здобувача: характеристика заходів, що застосовуються підрозділами правової роботи органів Державної*

фіскальної служби України для протидії злочинів у сфері економіки та господарювання.

7. Мороз С.С. Взаємодія підрозділів правової роботи та податкової міліції ДФС України під час протидії незаконному відшкодуванню ПДВ. *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: матеріали міжн. наук. – практ. конф., (м. Одеса, 9 грудня 2016 р.).* Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2016. С. 52–56.

8. Мороз С.С. Участь підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України у нормотворчій діяльності. *Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.: тези доповідей міжн. наук. – практ. конф., (м. Запоріжжя, 27–28 січня 2017 р.).* Запоріжжя: ЗНУ, 2017. С. 128–131.

9. Мороз С.С. Участь підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України у міжнародній взаємодії. *International Scientific-Practical Conference Development of legal regulation in East Europe: experience of Poland and Ukraine: Conference Proceedings: The International Scientific and Practical conference (Sandomierz, 27-28 January 2017).* Sandomierz (Poland). 2017. С. 150–153.

10. Мороз С.С. Законність в діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України. Законність і правопорядок у сучасному суспільстві: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Київ, 10–11 березня 2017 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2017. С. 69–72.

11. Мороз С.С. Супроводження резонансних справ підрозділами правової роботи органів ДФС України. *Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Львів, 17–18 березня 2017 р.).* Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2017. С. 75–78.

12. Мороз С.С. Особливості професійної підготовки працівників підрозділів правової роботи органів ДФС України. *Науковий потенціал та*

перспективи розвитку юридичної науки: матеріали міжнар. наук. – практ. конф., (м. Запоріжжя, 17–18 березня 2017 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2017. С. 65-67.

SUMMARY

Moroz S.S. Administrative and legal principles of activities of the divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. – Qualifying scientific work, manuscript copyright.

Dissertation for the degree of the Candidate in Law Sciences (Doctor of Philosophy) in a program subject under 12.00.07 «Administrative Law and Process; finance law; information law» (081 - Law). – National University of the State Fiscal Service, Irpin, 2017.

Summary content. The thesis provides a comprehensive insight into the administrative and legal principles of the activity of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine, taking into account modern methods of cognition, achievements of domestic and foreign legal science, as well as the effective legislation of Ukraine. It also determines prospective of the improvement of their functioning.

As a result of the conducted research, a number of new scientific views and conclusions were formulated by a degree-seeking applicant personally.

The analysis of the genesis of formation of legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine was performed on the basis of primary sources data.

Establishment of the legal service divisions in the structure of the respective authority, which were empowered to implement financial and tax policy of the State Fiscal Service of Ukraine, had resulted from the increase of the regulations on taxation, and, consequently, an increase of the employees' workload related to the administration thereof. The stages of the development of legal service divisions of tax and customs bodies were singled out.

The analysis of the structure of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine has given grounds to assert that, at present, there is no regulatory approval thereof. It generates legal dissonance in terms of the definition of powers, division of duties among the employees of these divisions; one has not taken into account the principle of the structure formation, namely necessity to duly place the fundamental elements considering effective implementation of the tasks assigned to them.

The necessity of adopting a single regulatory act has been proved and a draft of the Regulation On the Legal Service Divisions of the Bodies of the State Fiscal Service of Ukraine has been proposed. The latter aims at providing a concept and legal status of the activities of legal service divisions. Absence of a uniform regulatory act, as well as of the Regulation On the Legal Service Divisions of the Bodies of the State Fiscal Service of Ukraine, does not contribute to the effective realization and implementation of monitoring, supervision and litigation. It has been proposed to establish a structural unit in the system of legal framework of the State Fiscal Service of Ukraine in form of the Department for the implementation tax and customs' reforms.

It has been determined that the legal service divisions in the system of the State Fiscal Service of Ukraine are specially established units, which have as their object organization of legal work of the entire fiscal service as a part thereof, in order to provide legal support to the State Fiscal Service of Ukraine. It has been also determined that such special units will be responsible for monitoring of the bodies of the State Fiscal Service of Ukraine in terms of their compliance with the Ukrainian legislation.

It has been proved that dormant underestimation of the value of legal service divisions in terms of the implementation of one of the main state's goals – administration of taxes, fees, customs duties, unified social tax – results in the failure of the legalistic approach to enhancement of the state budget's revenue. Indeed, legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine are involved in enhancement of payments into the state treasury, litigation.

Approval of the structure of legal service divisions in the system of the State Fiscal Service of Ukraine appeared to be a quintessential task in legal support to the activities of the State Fiscal Service of Ukraine. Adoption of a single structure will allow to harmonize ontologically and regulate the activities of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine.

Article 19 of the Constitution of Ukraine states that the legal status of state institutions must be legally defined. However, there has been no regulatory definition yet of the legal status of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. Therefore, for now their activities are incompliant with the Constitution of Ukraine. In connection therewith, it has been proposed to develop and approve a single legal act that would regulate the activities of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine.

It has been noted that the forms and methods of activities of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine aim at the implementation of statist functions of the state, their legislative implementation. Practical importance of the results of legal work of the State Fiscal Service of Ukraine has proved it needs to be performed in accordance with current tax and customs realities, market conditions, international financial indicators, as well as to meet pending challenges and future trends.

It has been proposed to distinguish between two types of methods of activity of legal service divisions: organizational and technical methods, and - special methods.

It has been emphasized on the following organizational and technical methods and means of legal activity: active – planning, evaluation and analysis of activities, monitoring, management of decisions fulfilment, decision-making, control, people management, coordination of activities of employees of legal units; passive – keeping of statistical records, litigation records with the participation of the State Fiscal Service of Ukraine, registration of pending litigation cases, issued powers of attorney, and keeping other documentation records.

Special methods of activity of legal service divisions include as follows: incentives, resistance, application of court studies (doctrines), and evidence collection.

It has been proved that the methods of activities of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine shall be considered as particular methods and techniques of organizing and managing thereof.

Has been suggested following classification criteria of the form of activities of legal service divisions: by influence on taxpayers: general and individual; by the principle of administrative subordination: forms of activities of the departments; forms of activities of legal services: legal departments at the service offices of large tax payers; head departments of the State Fiscal Service of Ukraine in the regions and the head central department of the State Fiscal Service of Ukraine in the city of Kyiv; by forms of activities of legal departments (legal support divisions): at the level of district and regional State Tax Inspections; by the nature of action: organizational, technical, and practical; by types of regulation: law enforcement, law-making, interpreting, control and supervision; by the subject of interaction: interaction with persons that have the state powers; by interaction with persons that do not have the state powers; interaction with the media; public interaction.

The standards of organization of the activities of legal service divisions (approved by the Order of the Ministry of Inland Revenue of Ukraine, dated December 27, 2013) provide for the evaluation of the activities of legal service divisions based on the method of activity analysis. The method of activity analysis has as a base principles of evaluation of the activities process – study and record of time spent for certain types of work (procedures), analysis of data records. Considering this, it has been proposed to apply modern method of determining the effectiveness of an employee for the purposes of evaluation of an employee's activities; such method is based on the principle of analysis of the results of activities, rather than the process.

The following pros and con of informational and analytical support of the activities of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine have been identified. Pros: the employees of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine have at their disposal significant amount of information resources; informational and analytical support of the activity of the legal services divisions of the State Fiscal Service of Ukraine impacts directly performance efficiency of such employees. Cons: the State Fiscal Service of Ukraine has no internal consolidated database of tax and customs dispute and court decisions; a database of international tax legislation and uniform software of integrated legal database covering tax and customs.

The research of the main types of information systems has been conducted and their division into external (state, commercial) and internal has been substantiated. The scientific literature characterizes only one component of the informational and analytical support of the legal service divisions – an automated work place).

Amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine N 606, dated September 8, 2016, On the Approval of the Regulation «On Electronic Interaction of State Electronic Information Resources» were elaborated. Potentially it may supplement the list of priority state electronic information resources, which will reduce the time data searches, as well as its obtaining from other administrators and data holders.

The main means of ensuring the legality of activities of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine are as follows: internal and external control over the activities of employees of the legal service divisions; challenging unlawful actions or omission of officials; holding liable (in terms of disciplinary, administrative, criminal liability) for violations of legislation regulating activities of legal service divisions.

To resolve the issue of effective fighting against corruption in the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine, it has been suggested to legalize and implement measures aimed at the corruption prevention.

Based on the analysis of international experience related to organization and coordination of the activities of the legal services employees in fiscal authorities, aiming at improvement of the activities of the legal service divisions of the State Fiscal Service of Ukraine, it has been submitted to implement legal management experience of the tax and customs department of the Republic of Estonia in a part that regards an integrated computer system providing live access to all categories of cases of the State Fiscal Service of Ukraine, i.e. which are pending in the courts; this will allow avoiding deliberate obstruction in the administration of justice, manipulating with case materials, and tracking actual case status.

Key words: *authorities of the SFS of Ukraine, legal work subdivisions, claims work, legal support, legality, control, information and analytical support, international engagement.*

LIST OF PUBLISHED WORKS

Study Guides

1. Anishchenko T.S., Berlach Yu.A., Moroz S.S. [and others] Disciplinary and Tort Law of Ukraine: tutorial / jointly edited by T.O. Kolomoiets, V.K. Kolpakova. Kyiv: In Jure, 2016. 464 p. (in co-authorship). *Personal contribution of the degree seeking applicant: analysis of the peculiarities of the disciplinary liability of officials of local tax offices of the State Fiscal Service of Ukraine following the results of the official investigation.*

2. Armash N.O., Berlach Yu.A., Moroz S.S. [and others] Remuneration in State-Service Law: tutorial / jointly edited by T.O. Kolomoiets, V.K. Kolpakova. Kyiv: In Jure, 2017. 360 p. (in co-authorship). *Personal contribution of the degree seeking applicant: analysis of the peculiarities of formation and distribution of remuneration funds; description of the remuneration criteria for employees of the State Fiscal Service of Ukraine.*

Articles scientific professional journals

1. Moroz S.S. Ways of Combating Corruption in Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. *Entrepreneurship, economy and law*. 2014. N 8 (224). P. 60-63. *Personal contribution of the degree seeking applicant: assessment of the status and scope of corruption risks among the employees of the legal service divisions; elaboration of proposals on the application of anti-corruption methods.*

2. Moroz S.S. Ways of Corruption Overcoming in Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. *Scientific Bulletin of Kherson State University*. 2014. Issue 5. Volume 2. P. 197-201.

3. Moroz S.S. Methods of Activities of Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*. 2015. Issue 34. Volume 2. P. 118-123.

4. Moroz S.S. Features of Informational and Analytical Support of Activities of Legal Service Divisions of the Bodies of the State Fiscal Service of Ukraine. *Scientific Bulletin of Public and Private Law*. 2016. Issue 5. P. 185-190.

5. Moroz S.S. Place and Role of Legal Service Divisions in the System of Bodies of the State Fiscal Service of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2017. N 1 (251). P. 138-143.

6. Moroz S.S. Forms of International Cooperation of the Bodies of the State Fiscal Service of Ukraine as Supported by Legal Service Divisions. *Actual problems of domestic law*. 2017. N 1. Volume 1. P. 90-93.

Articles international scientific publications

1. Moroz S.S. Retrospective of Development of Legal Service Divisions of Financial Control Bodies in the Sphere of Taxation During 1917 - 1922. *Law and Politics*. 2016. N 2. P. 159-164.

2. Moroz S.S. Forms of Activities of Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. *Legeasi Viata*. 2017. N 4 (304). P. 97-100.

Speaking notes

1. Moroz S.S. Current Status of Legal Departments in Fiscal Authorities of Ukraine (illustrated through duties and revenue bodies of Ukraine). *Administrative Law and Process: History, Current Status, Prospects of Development*: the report theses of interdisciplinary scientific and practical conference (Zaporizhzhia, May 21-22, 2014). Zaporizhzhia. 2014. P. 207-209.

2. Moroz S.S. Analysis of Current State of Prevention and Fighting Against Corruption Among Employees of Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. *Actual Issues of the State Development in the Context of the Contemporary Formation of Civil Society in Ukraine*: Materials of the international scientific and practical conference (Kharkiv, July 18-19, 2014). Kharkiv: NGO “Association of Postgraduate Law Students”, 2014. P. 38-40.

3. Moroz S.S. Place of Legal Service Divisions in Cooperation of the State Fiscal Service of Ukraine with Tax and Customs Services of Foreign States, International Organizations. *Problems of Legal Reform and Development of a Civil Society in Ukraine*: Materials of the international scientific and practical conference (Kharkiv, October 17-18, 2014). Kharkiv: NGO “Association of Postgraduate Law Students”, 2014. P. 52-54.

4. Moroz S.S. Place of Legal Service Department in Concept of Reforming the State Fiscal Service of Ukraine. *Legal System of Ukraine: Modern Trends and Factors of Development*: Materials of the international scientific and practical conference (Zaporizhzhia, March 27-28, 2015). Zaporizhzhia: Zaporizhzhia Municipal NGO “Istyna”, 2015. P. 101-102.

5. Moroz S.S. Peculiarities of Legal Regulation of Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine and Ways of Their Improvement. *Humanitarian and Innovative Aspect of Professional Skills: the Search for Young Scientists*: Materials of the 1st international scientific and practical conference of students, postgraduate students and young scientists (Odesa, April 24, 2015): 3 Volumes. Odesa: International Humanitarian University, 2015. Volume 1, P. 101-103.

6. Moroz S.S., Lytvyn N.A. Importance of Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine in the System of Measures for Combating Crimes in the Sphere of Economy and Business. *Problems of Combating Crimes in Context of Transformation of Modern Society*: Materials of the international scientific and practical conference (Irpin, November 4, 2016). Vinnytsya: Nilan LTD LLC, 2016. P. 91-94. *Personal contribution of the degree seeking applicant: overview of the measures applied by the legal service divisions of the bodies of the State Fiscal Service of Ukraine to combat crimes in the sphere of economy and business.*

7. Moroz S.S. Interaction of Legal Service Divisions and Tax Police of the State Fiscal Service of Ukraine in Terms of Preventing Illegal VAT Refund. *Actual Problems of Criminal Law, Process, Forensics and Operative-Search Activity*: Materials of the international scientific and practical conference (Odesa, December 9, 2016). Odesa: International Humanitarian University, 2016. P. 52-56.

8. Moroz S.S. Participation of Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine in Law-Making. *Law and State: Issues of Development and Interaction in the 21st Century*: Theses of the international scientific and practical conference (Zaporizhzhia, January 27-28, 2017). Zaporizhzhia: ZNU, 2017, P. 128-131.

9. Moroz S.S. Participation of Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine in International Cooperation. *International Scientific-Practical Conference Development of Legal Regulation in East Europe: Experience of Poland and Ukraine: Conference Proceedings*: The International Scientific and Practical conference (Sandomierz, 27-28 January 2017). Sandomierz (Poland). 2017. C. 150–153.

10. Moroz S.S. Legality of Activities of Legal Service Divisions of the Bodies of the State Fiscal Service of Ukraine. *Lawfulness and Public Order in Modern Society*: Materials of the international scientific and practical conference (Kyiv, March 10-11, 2017). Kyiv: Scientific-Research Institute of Public Law, 2017. P. 69-72.

11. Moroz S.S. Maintenance of High-Profile Cases by Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. *Hot Issues of Development and Interaction of Public and Private Law: Materials of the international scientific and practical conference* (Lviv, March 17-18, 2017). Lviv: Western Ukrainian Organization “Centre for Legal Initiatives”, 2017. P. 75-78.

12. Moroz S.S. Peculiarities of Professional Training of Employees of Legal Service Divisions of the State Fiscal Service of Ukraine. *Scientific Potential and Prospects of the Development of Legal Science: Materials of the international scientific and practical conference* (Zaporizhzhia, March 17-18, 2017). Zaporizhzhia: ZNU, 2017. P. 65-67.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО–ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВОВОЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	16
1.1. Генеза становлення підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	16
1.2. Сучасний стан нормативно - правового регулювання діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	37
1.3. Організаційно – функціональна структура підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	56
Висновки до розділу 1	76
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВОВОЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	80
2.1. Правовий статус підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	80
2.2. Форми і методи діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	98
2.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	118
Висновки до розділу 2	138
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВОВОЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	142

3.1. Засоби забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	142
3.2. Шляхи подолання корупції серед працівників підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	160
3.3. Використання зарубіжного досвіду з метою удосконалення діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України.....	178
Висновки до розділу 3.....	199
ВИСНОВКИ.....	203
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	209
ДОДАТКИ.....	236

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АІС – автоматизована інформаційна система

ВМД – вантажна митна декларація

ГУ – головне управління

ГУ ДФС у м. Києві – головне управління Державної фіскальної служби у місті Києві

Держбанк СРСР – Державний банк Союзу Радянських Соціалістичних Республік

Держплан СРСР – Державний плановий комітет ради Міністрів Союзу Радянських Соціалістичних Республік

ДМК – Державний митний комітет України

ДМС України, Держмитслужба – Державна митна служба України

ДПА України – Державна податкова адміністрація України

ДПІ – державна податкова інспекція

ДПС України – Державна податкова служба України

ДФС, ДФС України – Державна фіскальна служба України

Єдиний внесок - єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

ЄС – Європейський Союз

ЗУ – Закон України

ІС – інформаційна система

Кабмін, КМУ – Кабінет Міністрів України

Колегія – Колегія Уповноваженого Народного комісаріату міністерства фінансів Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки

Комісаріат, Наркомат – Народний комісаріат

КРІ – Key Performance Indicators (перекл. з англ. - ключові показники ефективності)

Міндоходів – Міністерство доходів і зборів України

Мінекономіки України – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

Мінфін України – Міністерство фінансів України

Мін'юст України – Міністерство юстиції України

МК України – Митний кодекс України

Наркомзовнішторг УСРР – Народний комісаріат зовнішньої торгівлі Української Соціалістичної Радянської Республіки

Наркомфін, НК Фінансів – Народний комісаріат міністерства фінансів

НКФ УСРР, Наркомфін УСРР – Народний комісаріат міністерства фінансів Української Соціалістичної Радянської Республіки

ОДПІ – об'єднана державна податкова інспекція

ОДПС – органи Державної податкової служби України

ПДВ – податок на додану вартість

ПІВ – права інтелектуальної власності

ПКУ, ПК України – Податковий кодекс України

РРФСР – Російська Радянська Федеративна Соціалістична Республіка

Ст. – стаття нормативного акту

Стандарти – Стандарти організації діяльності підрозділів правової роботи, затверджені Наказом Міністерства доходів і зборів України від 27.12.2013 р. № 858

СНД – Співдружність Незалежних Держав

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік

США – Сполучені Штати Америки

Українська РСР, УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка

УСРР – Українська Соціалістична Радянська Республіка

УПНКФ, Уповнаркомфін – Уповноважений Народного комісаріату міністерства фінансів

ЦДАВО України – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України

Ч. – частина статті нормативного акту

ВСТУП

Актуальність теми. У процесі наповнення дохідної частини бюджету та підвищення ефективності адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, надання послуг громадянам та бізнесу, створення умов для розвитку підприємництва та міжнародної торгівлі потребує удосконалення роботи усіх підрозділів Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України), в тому числі стосовно неупередженого та справедливого застосування норм податкового законодавства.

ДФС України переживає складний період формування органу нового типу – сервісного органу, не винятком є і підрозділи правової роботи. Позитивний досвід Європейських країн виступає головним пріоритетом розвитку країни, в тому числі і визначає побудову фіскальних органів, взаємодію та координацію діяльності всіх підрозділів ДФС України, що спрямовує фіскальну службу з метою досягнення основного завдання – бути корисним суспільству.

Удосконалення діяльності підрозділів правової роботи ДФС України та підвищення кваліфікації працівників, відповідно до Європейських стандартів, забезпечить ефективне досягнення кінцевого результату у вигляді надходження коштів до бюджету та їх економії. Оскільки від рівня правового врегулювання діяльності підрозділів правової роботи в системі фіскальних органів залежить якість, ефективність та результативність правового забезпечення діяльності ДФС України.

Як свідчить статистика, за 2014 рік органами ДФС України було спрямовано 58,1 тисяч позовів до платників податків. За результатами розгляду позовів на користь органів ДФС України вирішено 35,7 тисяч справ, що складає 61 відсоток, від загальної кількості спорів. За 2015 рік органами ДФС України було спрямовано 59,3 тисяч позовів до платників податків. За

результатами розгляду позовів на користь органів ДФС України вирішено 34,4 тисячі справ, що складає 58 відсотків, від загальної кількості спорів.

За аналогічний період 2016 року, органами ДФС України було спрямовано 27,3 тисяч позовів до платників податків. За результатами розгляду позовів на користь органів ДФС України вирішено 9,2 тисяч справ, що складає лише 34 відсотка.

Щодо митних спорів за 2014 було розглянуто 3 362 справи з митних питань на 1,7 млрд. грн, з них на користь митниць вирішено 1 455 справ на суму 848,6 млн. грн., що становить 44 відсотки від загальної кількості митних спорів. За 2015 рік було розглянуто 2 900 митних справ на суму 933,9 млн. грн., з них вирішено на користь митниць 1 137 справ на суму 551 млн. грн., що становить 39 відсотків від загальної кількості митних спорів. За аналогічний період 2016 року на користь митних органів вирішено 769 справ на суму 340,2 млн грн, що із загальної кількості 2 352 справ на суму 340,2 млн. грн. становить лише 32,7 відсотків.

За дев'ять місяців 2017 року частка податкових та митних спорів, вирішених судами різних інстанцій на користь органів ДФС у загальній кількості податкових та митних спорів, вирішених судами різних інстанцій (кількісна результативність розгляду податкових та митних спорів у судовому порядку), становить 55,8 %.

Частка суми позовів за спорами, вирішеними судами на користь органів ДФС, у загальній сумі за спорами, вирішеними судами різних інстанцій (вартісна результативність розгляду податкових та митних спорів у судовому порядку), становить 41,9 %.

Така негативна тенденція не сприяє наповненню дохідної частини державного бюджету та свідчить про необхідність наукового пошуку та формування якісно нових підходів в діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України.

Розгляд питання стосовно адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України є важливим

елементом комплексного наукового завдання, яке визначено Концепцією адміністративної реформи в Україні, Стратегічним планом розвитку Державної фіскальної служби України на 2015 – 2018 роки, Порядком організації наукових досліджень та науково-технічних розробок у Державній фіскальній службі України та іншими нормативно-правовими актами.

Дослідження питання стосовно визначення адміністративно-правових засад діяльності підрозділів правової роботи ДФС України є важливим та актуальним через наявність причин: по-перше, обрання Україною євроінтеграційного напрямку, вступ до міжнародних інституцій вимагають розгляду на якісно новому рівні питання щодо впровадження в практичну діяльність підрозділів правової роботи сучасних принципів, форм та методів діяльності; по-друге, за умови повноцінного запровадження положень Податкового кодексу України і реформування самої податкової та митної систем в країні виникає потреба у формуванні нового підходу до визначення місця підрозділів правової роботи в структурі ДФС України; по-третє, у процесі реалізації функцій та завдань фіскальних органів підрозділи правової роботи здійснюють правове супроводження діяльності ДФС України, що забезпечує досягнення кінцевого результату у вигляді надходжень коштів до бюджетів усіх рівнів та їх економію; по-четверте, результати дослідження розглянутого напрямку мають значну наукову та практичну значимість для діяльності ДФС України, територіальних органів, у контексті правильного, неупередженого та справедливого застосування норм податкового та митного законодавства; по-п'яте, теоретичні та практичні результати проведеного дослідження мають велику наукову значимість для підготовки майбутніх працівників підрозділів правової роботи ДФС України.

Теоретична основа дисертації. Науково-теоретичним підґрунтям аналізу проблемних питань, пов'язаних із дослідженням адміністративно-правового статусу податкових та митних органів, стали наукові праці таких дослідників: В.Б. Авер'янова, В.В. Бавіна, В.Т. Білоуса, О.Г. Боднарчука, Ю.В. Гаруста, І.В. Голованя, М.М. Касьяненка, А.А. Козіна, О.М. Костенко,

Н.А. Литвин, О.В. Панасюка, С.Г. Пепеляєва, В.В. Пилипіва, Т.А. Плугатар, Д.В. Приймаченка, О.Б. Пугаченко, О.М. Розума, О.П. Рябченко, Л.Л. Тарангул, В.І. Теремецького, О.І. Ткачука, В.М. Фесюніна, К.І. Химича, П.В. Цимбала, В.С. Цимбалюка, О.М. Чернетченко та ін.

Діяльність структурних підрозділів, які реалізують правову роботу в податкових та митних органах, досліджували такі фахівці, як С.Д. Бушуєв, М.К. Золотарьова, С.К. Гречанюк, В.В. Молодик, С.В. Несинова, Л.В. Трофімова, Л.А. Савченко, С.Є. Яковлєв, Ф.О. Ярошенко, та ін.

Вивченню окремих питань діяльності юридичних підрозділів органів податкової служби було присвячено дисертаційну роботу Трофімової Л.В. «Організаційно-правове забезпечення діяльності юридичних підрозділів органів державної податкової служби України» (Ірпінь, 2003). На відміну від указаної вище роботи, нами проаналізовано сучасний нормативно-правовий стан регулювання діяльності підрозділів правової роботи ДФС України та запропоновано проект положення «Про підрозділи правової роботи Державної фіскальної служби України», проведено систематизацію сучасних форм та методів діяльності підрозділів правової роботи ДФС України, досліджено сучасний стан інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи ДФС України.

Віддаючи належне фахівцям та результатам попередніх наукових досліджень із указаної проблематики, необхідно зазначити, що питання стосовно визначення адміністративно-правових засад діяльності підрозділів правової роботи ДФС України не отримали належного висвітлення і тому потребують додаткового наукового обґрунтування. Наведене вище не лише зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, а й свідчить про актуальність її наукових положень як для теоретичного аналізу діяльності підрозділів правової роботи, так і для визначення нових концептуальних підходів щодо їх удосконалення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації сформульована відповідно до Стратегічного плану розвитку

Державної фіскальної служби України на 2015–2018 роки, затвердженого Наказом ДФС України від 12.02.2015 № 80; Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. № 227-р. Дослідження проведено відповідно до Наказу ДФС України від 30.12.2014 року № 410 «Про затвердження Порядку організації наукових досліджень та науково-технічних розробок у Державній фіскальній службі України».

Відповідне наукове завдання, яке визначає характер досліджуваної проблематики, закріплено у планах науково-дослідної роботи кафедри управління, адміністративного права і процесу та митної безпеки «Правове регулювання управлінської та правоохоронної діяльності в сфері оподаткування» (номер державної реєстрації 0112U001826).

Тема дисертаційного дослідження затверджена рішенням Вченої ради Національного університету державної податкової служби України від 24 квітня 2014 р. (протокол № 8), уточнена 24 грудня 2015 року (протокол № 7) та розглянута Координаційним бюро Національної академії правових наук України і має позитивний відгук щодо актуальності, коректності формулювання та доцільності дослідження у вигляді дисертації за спеціальністю 12.00.07.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у аналізі сутності та особливостей діяльності підрозділів правової роботи ДФС України, а також здійсненні теоретичного обґрунтування й розробці практичних рекомендацій щодо їх подальшого вдосконалення.

Для досягнення зазначеної мети були сформовані основні завдання:

- здійснити аналіз генези становлення підрозділів правової роботи ДФС України;
- з'ясувати сучасний стан нормативно-правового регулювання діяльності підрозділів правової роботи ДФС України;

- розкрити організаційно-функціональну структуру підрозділів правової роботи ДФС України;
- визначити правовий статус підрозділів правової роботи ДФС України;
- здійснити класифікацію форм та систематизацію методів діяльності підрозділів правової роботи ДФС України;
- проаналізувати інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів правової роботи ДФС України;
- дати характеристику засобів забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи ДФС України;
- запропонувати шляхи подолання корупції серед працівників підрозділів правової роботи ДФС України;
- узагальнити зарубіжний досвід організації та координації діяльності працівників юридичних служб фіскальних органів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають та реалізуються в процесі діяльності підрозділів правової роботи ДФС України.

Предмет дослідження становлять адміністративно-правові засади діяльності підрозділів правової роботи ДФС України.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження склала сукупність методів і прийомів наукового пізнання. За допомогою логіко-семантичного методу та методу сходження розглянуто особливості діяльності підрозділів правової роботи ДФС України (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2). Метод діалектичної логіки використано для розкриття становлення та розвитку підрозділів правової роботи (підрозділ 1.1). Формально-логічний метод дозволив визначити термінологічні конструкції, характерні для підрозділів правової роботи (розділи 1, 2). Системно-структурний та системно-функціональний методи застосовано для визначення параметрів, що виокремлюють підрозділи правової роботи, як структурну одиницю органів ДФС України (підрозділ 1.3). За допомогою документального аналізу, спеціально-юридичного та статистичного методів

з'ясовано специфіку діяльності підрозділів правової роботи ДФС України (розділ 2). Структурно-логічний та компаративний методи дозволили визначити напрями удосконалення адміністративно-правового статусу підрозділів правової роботи ДФС України і практики застосування відповідного нормативно-правового матеріалу вітчизняного та іншого законодавств щодо підрозділів правової роботи (розділи 2, 3). Порівняльно-правовий метод використано при аналізі та порівнянні вітчизняного й зарубіжного досвідів стосовно визначення адміністративно-правового статусу підрозділів правової роботи (розділи 1, 2, 3). При написанні дисертаційної роботи автором також застосовано такі загальнонаукові методи, як узагальнення, моделювання, аналізу, синтезу тощо.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності підрозділів правової роботи ДФС України, довідникових видань, аналіз публікацій та обробка даних офіційних інформаційних джерел. Поглибленому вивченню проблеми слугували проведені власні спостереження, анкетування й опитування співробітників підрозділів правової роботи ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві та ДПІ у Деснянському районі ГУ ДФС у м. Києві.

Нормативну базу дослідження склали Конституція України, чинне адміністративне законодавство, нормативно-правові акти інших галузей права, окремі норми, що регулюють питання адміністративно-правового статусу підрозділів правової роботи ДФС України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень у вітчизняній юридичній науці, присвячених аналізу адміністративно-правових засад діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень, висновків та пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України у зазначеній сфері, зокрема:

вперше:

- встановлено першопричини виникнення правових підрозділів податкових і митних органів. Проаналізовано генезу та виокремлено етапи формування підрозділів правової роботи в податкових та митних органах;

- запропоновано: а) нормативно затвердити структуру підрозділів правової роботи ДФС України, що зумовлено відсутністю її законодавчого визначення; б) створити структурний підрозділ у системі правової роботи ДФС України - Управління реалізації завдань податкової та митної реформ; в) визначити перелік завдань, які має виконувати Управління реалізації завдань податкової та митної реформ;

- проведено дослідження основних видів інформаційних систем та обґрунтовано їх поділ на зовнішні (державні, комерційні) та внутрішні (у науковій літературі охарактеризовано лише один компонент інформаційно-аналітичного забезпечення підрозділів правової роботи – автоматизоване робоче місце (АРМ));

- визначено, що основними засобами забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи ДФС України є: внутрішній та зовнішній контроль; оскарження неправомірних дій або бездіяльності; притягнення до юридичної відповідальності за порушення законодавства;

удосконалено:

- поняття «підрозділи правової роботи» як утвореної спеціальної структурної одиниці, на яку покладено обов'язок щодо правозастосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, інших актів ДФС України, а також здійснення правового забезпечення діяльності органів ДФС України;

- види методів та класифікацію форм діяльності підрозділів правової роботи ДФС України відповідно до сучасного стану юридичної діяльності з урахуванням дослідженої в науковій літературі класифікації організаційних форм та методів діяльності підрозділів правової роботи. Автором запропоновано виділити два види методів діяльності підрозділів правової роботи: організаційно-технічні; спеціальні. Форми діяльності

підрозділів правової роботи доцільно класифікувати: за впливом на платників податків; за принципом адміністративного підпорядкування; за характером дії; за видами нормотворчої діяльності; за суб'єктом взаємодії;

– систематизацію корупційних ризиків під час здійснення претензійно-позовної роботи в підрозділах правової роботи. Виявлено передумови, що сприяють проявам корупції в підрозділах правової роботи ДФС України та запропоновано перелік заходів, спрямованих на попередження та подолання корупції;

дістали подальшого розвитку:

– пропозиції щодо прийняття єдиного нормативного акта, який би визначав поняття, правовий статус діяльності підрозділів правової роботи ДФС України, з урахуванням наявних наукових досліджень та чинних нормативних актів;

– рекомендації щодо запровадження в системі органів ДФС України єдиної бази даних податкових та митних спорів, судових рішень, міжнародного податкового та митного законодавства та уніфікованої інформаційно-телекомунікаційної системи з інтегрованими, необхідними для працівників правової роботи документами у сфері податкового та митного права;

– наукові положення, які стосуються узагальнення зарубіжного досвіду організації та координації діяльності працівників юридичних служб фіскальних органів та визначення основних напрямів його запозичення в Україні. Доведено доцільність використання у вітчизняній практиці досвіду та практики діяльності юридичного управління податково-митного департаменту Естонської Республіки, в якому успішно функціонує інтегрована інформаційно-телекомунікаційна система, що забезпечує доступ у режимі реального часу до всіх категорій справ (податкові та митні спори), які перебувають на розгляді у судових інстанціях.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес.

Сформульовані у дисертаційній роботі теоретичні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у різних сферах діяльності, зокрема у:

- *науково-дослідній роботі* – як підґрунтя для проведення подальших наукових досліджень у сфері адміністративно-правового забезпечення діяльності підрозділів правової роботи ДФС України (акт впровадження від 05.11.2014 року року);

- *навчальному процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», для підготовки навчального та науково-методичного забезпечення з цих дисциплін;

- *практичній діяльності* – використання одержаних результатів сприятиме розробці ефективного механізму діяльності підрозділів правової роботи ДФС України (акт впровадження від 10.06.2015 року; акт впровадження від 29.11.2016 року; акт впровадження від 20.02.2017 року);

- *у правотворчій діяльності* – при підготовці пропозицій з удосконалення чинного вітчизняного законодавства.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана здобувачем самостійно. Сформульовані у дисертаційній роботі висновки, пропозиції та рекомендації обґрунтовані здобувачем особисто на підставі власних досліджень автора. У дисертації ідеї та розробки, які належать співавторам, не використовувалися.

Апробація результатів дисертаційного донеобхідноження. Наукові висновки роботи доповідалися на засіданні кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України та апробовані на міжнародних науково-практичних конференціях: «Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку» (м. Запоріжжя, 21–22 травня 2014 року); «Актуальні питання розвитку держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні» (м. Харків, 18–19 липня 2014 року); «Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні» (м. Харків, 17–18 жовтня 2014 року); «Правова система України: сучасні тенденції та фактори

розвитку» м. Запоріжжя, 27–28 березня 2015 року); «Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених»: (м. Одеса, 24 квітня 2015 року); «Проблеми боротьби зі злочинністю в умовах трансформації сучасного суспільства» (м. Ірпінь, 4 листопада 2016 року); «Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності» (м. Одеса, 9 грудня 2016 року); «Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.» (м. Запоріжжя, 27–28 січня 2017 року); «Розвиток правового регулювання у Східній Європі: досвід Польщі та України», (Польща, м. Сандомир, 27–28 січня 2017 року); «Законність і правопорядок у сучасному суспільстві » (м. Київ, 10-11 березня 2017 року); «Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права» (м. Львів, 17–18 березня 2017 року); «Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки» (м. Запоріжжя, 17–18 березня 2017 року).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображено у 22 публікаціях. Серед публікацій: 2 навчальні посібники (у співавторстві); 6 наукових статей, що вийшли друком у виданнях, визнаних МОН України фаховими з юридичних наук; 2 наукові статті у міжнародних періодичних виданнях; 12 тез доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях і семінарах.

Структура дисертації. Структура дисертації відображає мету та завдання дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків та списку використаних джерел (235 найменувань). Загальний обсяг дисертації становить 290 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВОВОЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

1.1. Генеза становлення підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України

Дослідження становлення та розвитку підрозділів правової роботи ДФС України дозволяє визначити сутність зазначених структурних елементів державного апарату. Доцільність аналізу історичних передумов функціонування підрозділів правової роботи полягає у необхідності адаптації на пряму діяльності даного інституту до нових умов функціонування державної служби нашої країни, в контексті проведення та реалізації масштабної адміністративної реформи в рамках Євроінтеграції.

Переходячи безпосередньо до розкриття досліджуваного питання, нагадаємо, що підрозділи правової роботи органів Державної фіскальної служби України обслуговують не тільки податкові, а й митні органи, які після їх об'єднання входять до єдиної системи. Зважаючи на це, аналізуючи історичні віхи створення й функціонування підрозділів правової роботи, ми будемо приділяти увагу не лише тим підрозділам, які входили до складу податкових органів, а й тим, які діяли у складі митних.

Перше, на що необхідно звернути увагу, так це на те, що підрозділи правової роботи не є самостійними органами влади, вони є допоміжним елементом їх функціонування. Тобто, для існування правових підрозділів була необхідна наявність вищих фінансових та митних органів державної влади.

Осучаснений етап створення таких органів на теренах України став можливим після утворення Української Соціалістичної Радянської

Республіки¹. У зв'язку з цим, ми розглядаємо перший етап розвитку юридичних підрозділів податкових органів у період з 1917 року по 1946 рік – період становлення та формування підрозділів правової роботи податкових органів в структурі Народного комісаріату фінансів.

Відзначимо, що деякі функції, які притаманні ДФС України, свого часу були покладені на Народний комісаріат фінансів. Народний комісаріат фінансів (далі – Наркомфін) у складі СРСР був створений та почав функціонувати з перших місяців його існування. Наркомфін в період з 1917 по 1946 роки був центральним органом управління фінансами в Радянському Союзі. Він входив до складу Тимчасового робітничо-селянського уряду російської держави, створеного «Декретом про створення Ради Народних Комісарів» і затвердженого на 2-му Всеросійському з'їзді Рад 26 жовтня (8 листопада) 1917 року [51, с. 164].

Постановою Центрального Виконавчого Комітету Ради України від 30 грудня 1917 року створено Народне секретарство фінансів, яке припинило свою діяльність в середині квітня 1918 року, у зв'язку із введенням в Україну австро-німецьких військ. У результаті 28 листопада 1918 року, при Тимчасовому робітничо-селянському уряді України, в Харкові було створено відділ фінансів. У листопаді 1919 року в Україні було організовано Колегію Уповноваженого Наркомфін у РРФСР (далі – Колегія). У квітні 1920 р. Колегію було ліквідовано і замість неї створено Управління уповноваженого Народного комісаріату фінансів РРФСР при Раді Народних Комісарів УСРР. Відповідно до Постанови Всеукраїнського Центрального виконавчого комітету від 20 вересня 1923 р. Управління уповноваженого Наркомфін у РРФСР при Раді Народних Комісарів УСРР було реорганізовано в Народний комісаріат фінансів УСРР (далі – Наркомфін УСРР, Уповнаркомфін) [174, с. 17]. Таким чином, на території української держави сформувався державний

¹ З 10 березня 1919 року по 30 січня 1937 року республіка мала назву – «Українська Соціалістична Радянська Республіка». Згідно з Конституцією 1937 року, порядок слів у назві республіки було змінено на «Українська Радянська Соціалістична Республіка»

орган, який реалізовував фінансову політику держави – Народний комісаріат фінансів УСРР.

У 1925 році Наркомфін затвердив Положення про зовнішній податковий нагляд, в якому визначалися права, обов'язки, завдання й функції фінансових інспекторів, їх помічників та фінансових агентів.

Зазначимо, що спочатку політика функціонування податкового органу була побудована на базових принципах обліку, контролю й адміністрування податків та зборів. Такі стратегічні завдання, як податкове планування, створення економічного клімату, розрахунок податкового навантаження, прогнозування доходів та видатків державного бюджету, які є актуальними в сучасний період, – за часів функціонування Наркомфіну були відсутні.

Основним завданням Наркомфіну УСРР було забезпечення проведення єдиної фінансової політики, а також здійснення загального управління у сфері організації фінансів.

Варто вказати на те, що, відповідно до звіту юридичного відділу Уповнаркомфіну, за період з 1 квітня по 1 листопада 1922 року, при управлінні Уповнаркомфіну юридичного відділу не існувало. Законодавчий матеріал реєструвався в інформаційному відділі, звідки усі відділи Управління Уповнаркомфіну могли отримувати потрібні їм довідки. При інформаційному відділі було організовано юридичний відділ, який спочатку складався із одного юрисконсульта, а згодом – із юрисконсульта та його заступника [174, с. 39].

Виходячи із наведеної вище інформації необхідно зробити висновок, що до 1922 року юридичний напрям роботи у фінансовій контрольній сфері полягав у систематизації нормативно-правових актів, ознайомленні з їх змістом усіх службовців.

Розвиток фінансового законодавства призвів до зміцнення ролі та значення діяльності юридичного відділу. У зв'язку з цим інформаційний відділ, до складу якого входив юридичний відділ, був реформований, і його став очолювати завідувачий юридичним інформаційним відділом – юрист. На

перший план була висунута юридична робота: з вироблення, редагування та погодження законопроектів; надання письмових та усних включень як Колегії Уповнаркомфіну, так і відділу управління Уповнаркомфіну; участь у різних нарадах та інша активна робота відділу в діяльності Уповнаркомфіну. Роль інформаційної частини визначалася як допоміжна діяльність, органічно пов'язана з роботою всього юридичного інформаційного відділу [89, с. 39].

Отже, нагальна необхідність появи юрисконсультів у фінансовому контролюючому органі виникла після 1922 року внаслідок розвитку фінансового законодавства. Цікавим є той факт (відповідно до звіту юридичного відділу Уповнаркомфіну за період з 1 квітня по 1 листопада 1922 року), що в 1922 році не застосовувалося таке словосполучення як податкове законодавство – податкове право було частиною фінансового, і в 1922 році не виділялося в окрему галузь законодавства.

Важливо відзначити, що після 1922 року юристи не були статистичними працівниками, їх посадові функції не обмежувалися лише систематизацією нормативних актів, як це простежується в період з 1917 по 1922 роки. Після 1922 року юристам було довірено, безпосередньо, брати активну участь у нормотворчій діяльності фінансового контролюючого органу. Більш того, законодавчу роботу ототожнювали з роботою юридичною. Даний факт свідчить про деяке професійне перетворення діяльності юриста в системі фінансового контролюючого органу. В сучасному розумінні юридична практика – це професійна діяльність з видання, тлумачення й реалізації правових приписів, що здійснюється з урахуванням здобутого соціально-правового досвіду [206]. У той час юридична практика ототожнювалася з виробленням, узгодженням та редагуванням законодавства.

Розвиток роботи відділу, а також те становище, яке зайняв відділ у правлінні Уповнаркомфіну, призвели до утворення самостійного юридичного відділу з інформаційним підвідділом, який своїм штатом входив до складу управління справами, але з правом самостійної доповіді управляючого

відділом безпосередньо Колегії Уповнаркомфіну. Щоправда, юридичне оформлення правового статусу відділу відбулося значно пізніше, проте фактично нормативне положення юридичного відділу встановилося ще з квітня місяця 1922 року [89, с. 39].

Виходячи із проаналізованих вище історичних даних Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), необхідно зробити висновки, що структура вже створеного самостійного юридичного відділу в 1922 році, виглядала наступним чином: керівництво юридичним відділом здійснювалося завідуючим – головним юрисконсультом, який був відповідальний перед Колегією Уповнаркомфіну; два юрисконсульти; інформаційний підвідділ у складі юридичного відділу; завідуючий інформаційним підвідділом; технічний апарат: діловод і три співробітники [25, с. 74].

Таким чином, необхідно зробити висновок про необхідність визначення початкових етапів історичного розвитку підрозділів правової роботи в структурі фінансових контролюючих органів, та їх функції:

1) інформаційний відділ (юрисконсульт у інформаційному відділі) – реєстрація законодавчого матеріалу (1917 – квітень 1922 року);

2) юридично-інформаційний відділ – юридична діяльність з розробки, редагування та узгодження законопроектів (квітень 1922 – листопад 1922 року);

3) юридичний відділ з інформаційним підвідділом (з листопада 1922 року) – із правом самостійної доповіді керуючого відділом безпосередньо Колегії Уповнаркомфіну.

Перед юридичним відділом було поставлено завдання – технічно обслуговувати всі відділи Уповнаркомфіну, як у формі надання висновків стосовно всіх юридичних питань, які виникають в діяльності відділів Уповнаркомфіну, так шляхом вибору, редагування та реєстрації законодавчих актів [89, с. 39].

Тому вважаємо, що необхідність взаємодії юридичного відділу з усіма структурними підрозділами Уповнаркомфіну свідчить про важливість юридичної роботи, про її невід'ємний вплив на функціонування Уповнаркомфіну, на організацію діяльності фінансового контролюючого органу, в рамках чинного законодавства.

Згідно з архівними даними, за станом на 1922 рік, потреба в юридичній роботі, поза сумнівом, існувала і в 1922 році та невпинно прогресувала. Крім формально встановленого обов'язку кожного відділу, перед поданням будь-якого законопроекту на реєстрацію, надати його для остаточної редакції до юридичного відділу, всі відділи Уповнаркомфіну стосовно всіх питань, які вимагали ознайомлення з чинним законодавством, зверталися до юридичного відділу. Всі законопроекти та інструкції, як ті, що розроблялися Уповнаркомфіном, так і ті, що реєструвалися в законодавчих установах УСРР, виконувалися апаратом юридичного відділу. Крім редагування законопроектів та інструкцій, узгодження їх з іншими відомствами та надання висновків з усіх юридичних питань, юридичний відділ брав активну участь в узгодженні проектів, декретів та постанов, які вносилися до законодавчих установ іншими відомствами, брав участь у засіданнях комісії Держплану та в комісіях, які організовувалися іншими Наркоматами [89, с. 39-40].

Таким чином, юридичний відділ виступав головним і фінальним редактором законодавчих проектів, крім того, законодавчі документи зберігалися в даному відділі для ознайомлення з ними інших співробітників Уповнаркомфіну. Більше того, юридичний відділ Уповнаркомфіну виступав законодавчим ініціатором, у тому числі й від імені інших відомств.

Аналогічна позиція була викладена і в доповідній записці від 10 квітня 1922 року, складеній на ім'я заступника Уповнаркомфіну, яка лише зміцнила позицію наших висновків щодо існування тісної взаємодії між юридичним відділом та іншими відомствами Уповнаркомфіну: «Для того, щоб юридичний відділ міг виконати покладені на нього обов'язки і бути

завжди корисним для всіх відділів Уповнаркомфіну, необхідно встановити постійний його зв'язок з усіма відділами. Для цього потрібно у якості загального правила встановити, щоб усі інструкції й циркуляри, які розробляються відділами, перед їх затвердженням Колегією або членами Колегії Уповнаркомфіну, передавалися для висновку до юридичного відділу в двох примірниках, один з яких повертався до відділу з висновком юридичного відділу, а інший залишався в його інформаційному підвідділі» [25, с. 74].

Нарешті, юридичний відділ разом з інформаційним підвідділом вів у «Фінансовому Віснику», який видавався Управлінням Уповнаркомфіну та Всеукраїнською конторою Держбанку, довідково-консультаційну офіційну рубрику, розміщуючи в ній усі видані законодавчі акти з фінансових питань та роз'яснення стосовно положення про промисловий податок та гербовий збір [25, с. 75].

З проаналізованих вище архівних даних випливає, що юридичний відділ здійснював консультаційну роботу також шляхом здійснення публікацій у «Фінансовому Віснику», і на юридичний відділ покладалася функція оприлюднення законодавчих актів шляхом їх розміщення у Віснику.

Крім функції оприлюднення законодавчих матеріалів, юридичний відділ також виконував функцію систематизації виданих декретів, постанов, інструкцій та видання збірників нормативних актів: «юридичний відділ завідує офіційною рубрикою Вісника УПНКФ, розміщуючи в ній усі законодавчі акти по НКФ, що видаються й реєструються в Україні, та приступає до підготовки матеріалу, а потім – і до складання збірки діючих на Україні законів, а також виданих з метою їх розвитку інструкцій по НКФінансів, для полегшення користування законодавчим матеріалом на місцях» [25, с. 75].

На підставі проведеного аналізу початку історичного розвитку (період з 1917 по 1922 роки) підрозділів правової роботи контролюючих фінансових органів, необхідно визначити основні причини створення юридичного

відділу: 1) організаційно-правові: збільшення нормативно-правової бази; необхідність систематизації значної кількості нормативно-правових актів; необхідність взаємодії відомств фінансового контролюючого органу з відділом, на який покладалися правові функції; 2) соціально-економічні: розвиток податкових правовідносин; ускладнення фінансового законодавства; недосконалість фінансового законодавства і, як нанеобхідноок, прийняття значної кількості нормативних актів; нагальна необхідність існування відділу, який би здійснював правове забезпечення діяльності контролюючого фінансового органу.

До 30-х років ХХ ст. функції юридичного відділу Уповнаркомфіну кардинально не змінювались. Крім того, в складі Наркомфіну УСРР протягом другої половини 20-х років постійно створювались юридичні підрозділи: Юридичне бюро в складі Секретаріату колегії (створено в 1926 р.); Юридична частина в складі Загального управління (створена в 1927 р.); Юридичне бюро в складі Сектору адміністративно-технічного обслуговування (створено в 1929 р.).

15 березня 1946 року Наркомфін СРСР було перетворено на Міністерство фінансів СРСР. Після створення Міністерства фінансів СРСР, на теренах України почало функціонувати Міністерство фінансів УРСР, у складі якої було створено юридичний відділ. У зв'язку з цим, ми виділяємо другий етап розвитку юридичних підрозділів – з 1946 року по 1965 рік - період становлення та формування підрозділів правової роботи податкових органів в структурі Міністерства фінансів СРСР.

У повоєнний період, з початку 1953 року, у центральних і місцевих органах державної влади, на підприємствах, в організаціях і установах почали все більш активно формуватися та створюватися юридичні служби. Саме в цей час самоорганізація юристів в міністерствах досягла високого рівня шляхом проведення нарад, проведення всезагального аналізу організації роботи юрисконсультів. Центральні органи влади видали методичні рекомендації та вказівки стосовно вдосконалення діяльності

юрисконсультів на всіх рівнях органів державної влади. З'явилися перші нормативні акти – положення, котрі більш детально на правовому рівні врегульовували діяльність юристів.

Третій етап розвитку підрозділів правової роботи податкових органів ми характеризуємо у період з 1965 року по 1977 рік – формування правової роботи податкових органів в структурі Міністерства фінансів СРСР та під час економічної реформи. Значним поштовхом для розвитку юридичних служб стала економічна реформа 1965 року. У цей період юристи приймали активну участь у розбудові державності та формуванні економічної стабільності.

Одним із шляхів зміцнення організаційного управління юридичної служби, регламентації її прав та обов'язків, стало прийняття Радою Міністрів СРСР 22 червня 1972 року Загального положення «Про юридичний відділ (бюро), головного (старшого) юрисконсульта, юрисконсульта міністерства, відомства, виконавчого комітету Ради депутатів трудящих, підприємства, організації, установи» [170]. Даним положенням було встановлено правовий статус юриста на рівні головної посадової особи підприємства, установи, організації. Юристи відігравали значну роль в народному господарстві. Юридичні служби вважалися основними і передовими службами, котрі мали привілейовані права в керівництві та організації діяльності підприємств, установ та організацій.

На початку 1970-х років активна позиція працівників юридичної служби у процесі забезпечення законності діяльності організацій була затверджена Постановою Ради Міністрів СРСР від 22 червня 1972 р. № 467, Загальним положенням про юридичний відділ (бюро), головного (старшого) юрисконсульта, юрисконсульта міністерства, відомства, виконавчого комітету рад депутатів трудящих, підприємства, установи, організації [82]. Відповідно до цього положення, підрозділи юридичної служби створюються в організаціях для проведення у них правової роботи, основними завданнями якої є: зміцнення законності в діяльності відповідної організації; активне використання правових засобів для боротьби з безгосподарністю;

забезпечення правовими засобами цілості державної власності; захист прав та законних інтересів організацій і громадян; пропаганда законодавства.

Четвертий етап розвитку юридичних підрозділів – період з 1977 року по 1990 рік, характеризується функціонуванням підрозділів правової роботи податкових органів під час існування політичного та тоталітарного режиму радянського союзу.

Після прийняття у 1977 році Конституції СРСР, основними завданнями юридичних служб та відділів було зміцнення соціалістичної законності, забезпечення правовими засобами збереження соціалістичної власності, пропаганда радянського законодавства. Сфера діяльності юридичних відділів була досить широкою, зокрема: обов'язкова робота з документацією; надання юридичної допомоги; надання методико-юридичної підтримки; представлення в установленому порядку інтересів у судах, арбітражі тощо [164; 169].

З початком перебудови в СРСР, у 1985 році відбулися серйозні перетворення в управлінні економікою УРСР. Відбулося спрощення організаційних структур управління, перехід до економічних методів управління. Однак, як зазначалося в Постанові Ради Міністрів УРСР прийнятої 3 лютого 1989 року «Про заходи для підвищення ефективності використання правових засобів у забезпеченні перебудови народного господарства Української Радянської Соціалістичної Республіки», ці заходи не забезпечували істотного зміцнення правових основ господарських відносин, суворого дотримання державної, договірної і трудової дисципліни на підприємствах, в установах та організаціях. Тому, даною Постановою міністерствам і відомствам УРСР доручалося розглянути стан роботи стосовно правового забезпечення нового економічного механізму, розробити та вжити заходів щодо зміцнення соціалістичної законності в господарських відносинах, підвищення ролі юридичних служб. Наголошувалося, що діяльність юридичних служб необхідно спрямувати на максимальне використання правових засобів для підвищення ефективності суспільного

виробництва, упровадження принципів господарського розрахунку, недопущення порушень державної планової та договірної дисципліни підвідомчими підприємствами та організаціями, захист прав і законних інтересів трудових колективів [36].

Дані нормативні нововведення досить позитивно вплинули на функціонування юридичних служб. Правники почали досліджувати та впроваджувати основи ведення приватної господарської діяльності. Більше того, юристи стояли біля витоків запровадження та управління механізму процесу приватизації державного майна.

П'ятий етап розвитку підрозділів правової роботи ми розглядаємо у період з 1990 року по 2012 рік і пов'язуємо з функціонуванням в структурі створених податкових органів незалежної України. Безперечно, початок даного етапу розвитку необхідно пов'язувати із заснуванням у 1990 році Державної податкової служби України [104] згідно з Постановою Ради Міністрів УРСР від 12 квітня 1990 р. № 74 «Про створення державної податкової служби в Українській РСР» [125].

Ухвалений 4 грудня 1990 р. Закон УРСР «Про державну податкову службу в Українській РСР» [104] визначив статус, функції та правові основи діяльності податкових органів. Закон Української РСР від 04.12.1990 р. № 509-ХІІ набрав чинності з часу його ухвалення, а в частині створення Головної державної податкової інспекції Української РСР – з 1 січня 1992 р.

Згідно Указу Верховної Ради Української РСР «Про внесення змін і доповнень до Постанови Верховної Ради Української РСР «Про порядок введення в дію Закону Української РСР «Про державну податкову службу в Українській РСР» від 04.06.1991 р. № 622-ХІІ виконання передбачених Законом Української РСР «Про державну податкову службу в Українській РСР» функції Головної державної податкової інспекції Української РСР на період до 1 січня 1992 року було покладено на Державну податкову інспекцію Міністерства фінансів Української РСР.

Законом України від 7 липня 1992 р. № 2555-ХІІ до Закону УРСР «Про державну податкову службу в Українській РСР» [106] було внесено зміни, згідно з якими Державна податкова служба в Україні створювалась при Міністерстві фінансів України у складі Головної державної податкової інспекції України та державних податкових інспекцій у Республіці Крим, областях, районах, містах і районах у містах. Кількість податкових інспекцій тоді складала 53. У цей час, на вищому шаблі структури ДПС України (в центральному апараті) функціонував окремий юридичний відділ, на нижчому (в ДПІ на місцях) за договорами працювали юристи. Такий стан справ проіснував до кінця 1994 року, до того часу, коли штатним розкладом у центральному апараті ДПС України юридичний відділ був реорганізований в юридичне управління. Юридичне управління у своєму складі налічувало три відділи: відділ правового забезпечення розробки проектів нормативних документів; відділ обліку та систематизації нормативних актів; відділ методології організації правової роботи в податкових інспекціях.

Принципову модернізацію податкової служби було проведено відповідно до Указів Президента України «Про утворення Державної податкової адміністрації України та місцевих державних податкових адміністрацій» від 22.08.1996 р. № 760/96 [141] та «Питання державних податкових адміністрацій» від 30.10.1996 р. № 1013/96 [95]. Зазначеними Указами Державну податкову адміністрацію було виведено із складу Міністерства фінансів України та відмежовано від органів місцевої влади. Після проведеної модернізації до структури ДПА України було включено юридичне управління.

Новим кроком та переломним моментом у розвитку юридичної служби стало прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1995 року № 690, якою було затверджено «Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого центрального органу державної виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації». Зокрема, в Постанові визначено: «у міністерстві, іншому центральному органі

державної виконавчої влади (далі - міністерство), на державному підприємстві, в установі, організації (далі - підприємство) залежно від обсягу, характеру та складності правової роботи утворюється, як правило, в формі самостійного структурного підрозділу - юридичне управління (відділ, сектор, бюро, група тощо) або вводиться посада юрисконсульта відповідної категорії (далі - юридична служба)» [126].

Однак, положення 1995 року мало свої недоліки. Положенням була передбачена можливість надання юридичної допомоги державному підприємству, установі, організації на підставі договору. Окрім того, положення закріплювало здійснення керівництва юридичними службами на місцях. Такий підхід не мав позитивного впливу, і перш за все, це було пов'язано з неможливістю здійснювати безпосереднє керівництво юристами, котрі надавали свої послуги. У зв'язку з цим 11 грудня 2001 року Указом президента України «Про деякі заходи щодо зміцнення юридичних служб державних органів» було закріплено положення, що юридичні служби державних органів (апаратів цих органів), котрі входять до складу зазначених органів (апаратів цих органів) як самостійні підрозділи мають підпорядковуватися безпосередньо керівникам цих органів (апаратів цих органів) [144]. Зазначеним Указом Президента України фактично було закріплено здійснення централізованого керівництва всіма юридичними службами, котрі входять до складу державного органу.

Активне вдосконалення законодавства не могло не вплинути на організаційну побудову юридичних підрозділів податкових органів. Так, Наказом ДПА України «Про організаційну структуру Державної податкової адміністрації» від 02.10.2000 р. № 507 [158] було створено Головне управління правового забезпечення до складу якого увійшло два управління:

1. Управління правового забезпечення розробки та застосування нормативно-правових актів: відділ правової оцінки проектів нормативно-правових актів; відділ договірно-правової роботи.

2. Управління претензійно-позовної роботи: відділ узагальнення практики розгляду справ у судах; відділ організації та ведення претензійно-позовної роботи.

Після року роботи Головного управління Наказом ДПА України «Про підрозділи правового забезпечення органів державної податкової служби» від 17.12.2001 р. № 504 [159] його склад було змінено. До Головного управління увійшло:

1. Управління правового забезпечення застосування правових актів: відділ оцінки та застосування нормативно-правових актів; відділ договірно-правової роботи.

2. Управління правового забезпечення роботи з судами: відділ організації та ведення роботи по трудових спорах, цивільних та інших справах; відділ організації та ведення роботи в господарських справах.

3. Управління моніторингу і аналізу стану правової та претензійно-позовної роботи: відділ моніторингу і аналізу стану претензійно-позовної роботи; відділ моніторингу і аналізу стану правової роботи.

До 2012 року структура Головного управління правового забезпечення ще багато разів зазнавала змін: змінювалась назва відділів та управлінь, їх кількість тощо. Але загальні напрями діяльності Головного управління залишались незмінними: організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, дотримання працівниками податкових органів норм законодавства; представлення інтересів податкових органів в судах; пропаганда та роз'яснення податкового та іншого законодавства України; забезпечення організації розгляду скарг (заяв) платників податків, перевірка стану роботи податкових органів з цих питань та ін.

Зважаючи на суттєві структурні й організаційні зміни податкових органів, які були об'єднані з митними в єдиний державний орган, ми вважаємо, що перш ніж досліджувати подальші зміни підрозділів правової роботи цього єдиного державного органу, необхідно розглянути генезу

розвитку митних правових підрозділів, які до 2012 року розвивались окремо від податкових.

Перший етап розвитку юридичних підрозділів митних органів ми розглядаємо у період з 1920 року по 1944 рік і пов'язуємо перехід митних органів в підпорядкування Відділення митного контролю при Управлінні Уповноваженого Народного комісаріату зовнішньої торгівлі у складі Ради Народних Комісарів УСРР.

Перше, з чого необхідно почати, – так це з відзначення однієї події, яка обумовила напрям організації усіх митних структур України на багато десятиліть вперед. Даною подією є підписаний 28 грудня 1920 р. «Робітничо-селянський союзний договір про військову і господарську співпрацю» між УСРР і РРФСР [28, с.101]. Згідно цього нормативно-правового акту митні органи України перейшли в систему радянських державних органів. 2 січня 1920 р. митниці України перейшли у підпорядкування Відділення митного контролю при Управлінні Уповноваженого Народного комісаріату зовнішньої торгівлі (далі – Наркомзовнішторг) РРФСР на Україні. Уповноважений Наркомзовнішторгу входив до складу Ради Народних Комісарів УСРР.

12 листопада 1922 року було створено українське відділення Головного митного управління (Український митний округ). У складі Українського митного округу був створений юридичний відділ. Структура відділу базувалася на параграфі 4 Наказу по Округу від 30 січня 1922 року № 9. Юридичний відділ включав у себе судово-конфіскаційну частину та юридично-конфіскаційну частину.

Інструкцією про застосування тимчасового положення про місцеві митні установи України та Криму від червня 1922 року [37] на юридичний відділ покладалися такі обов'язки:

- складання постанов у справах, які вирішуються в адміністративному порядку та приведення цих постанов у виконання;
- передачі в належних випадках конфіскаційних справ до судів;

- розподілу між затримувачами та іншими особами премій за затримання контрабанди;
- розгляду справ з накладення різного роду стягнень за порушення митних постанов.

В цілому юридичний відділ працював у трьох напрямках:

- імплементація розпоряджень Центральної влади в галузі митної справи;
- розгляд та вирішення конфіскаційних справ митних установ, що надходять до Українського митного округу в порядку оскарження;
- листування з поточних питань практики митних установ, що належать до компетенції відділу з місцевими і центральними органами різних відомств, у тому числі і з Митним управлінням Народного комісаріату зовнішньої торгівлі.

У такому статусі Головне митне управління проіснувало до початку війни. Під час окупації території України німецько-фашистськими військами, радянська структура митних органів, у тому числі з підрозділами правової роботи в її структурі, перестала існувати. Тільки наприкінці жовтня 1944 р. вся територія України була звільнена від німецької окупації. Розпочалося відновлення радянської системи державних органів влади на українських землях [190, с.244].

Другий етап розвитку підрозділів правової роботи митних органів ми розглядаємо у період з 1944 року по 1961 рік – післявоєнний період – період застою митних органів.

Третій етап розвитку підрозділів правової роботи необхідно розглядати у період з 1961 року по 1991 рік у зв'язку із прийняттям Митного тарифу СРСР та Митного кодексу СРСР; підпорядкуванням правових підрозділів Головному митному управлінню (у 1986 – Головне управління державного митного контролю) у складі Міністерства зовнішньої торгівлі СРСР (у 1986 – Ради Міністрів СРСР).

Нова віха в розвитку митних органів України та її правових підрозділів розпочалася в 1961 році після затвердження Радою Міністрів СРСР Митного тарифу СРСР. У цей же період був прийнятий і Митний кодекс СРСР. Відповідно до ст. 1 Митного кодексу СРСР управління митною справою на території СРСР відноситься до відання Міністерства зовнішньої торгівлі та здійснюється через Головне митне управління, що входить до його складу [62, с.73]. У складі Головного митного управління був створений юридичний відділ, який займався юридичним супроводом виданих Головним митним управлінням для місцевих митних установ керівних вказівок і контролем за виконанням законодавства та норм і правил, виданих по митній справі. Крім того, відділ приймав активну участь у розробці проектів міжнародних угод в частині, що стосується митної справи; давав юридичне обґрунтування у відповіді на скарги і заяви на дії посадових осіб митних установ та ін.

Відзначимо, що лише у 1986 р. Головне митне управління Міністерства зовнішньої торгівлі було реорганізовано в Головне управління державного митного контролю при Раді Міністрів СРСР з правами самостійного органу державного управління зі статусом союзного відомства. Відділи, які входили до складу Головного митного управління при Міністерстві зовнішньої торгівлі, у тому числі і юридичний, були перетворені в управління Головного Управління державного митного контролю.

Четвертий етап розвитку підрозділів правової роботи митних органів ми розглядаємо у період з 1991 року по 2012 рік – функціонування підрозділів правової роботи митних органів незалежної України (1991-1996 - у структурі Державного митного комітету України; 1996 – 2012 – у структурі Державної митної служби).

З 1 жовтня 1991 р. усі митні організації та установи, що знаходилися на території України, перейшли у відання Державного комітету митного

контролю України, перейменованого у тому ж році на Державний митний комітет України.

Згідно Положення про Правовий відділ Державного митного комітету України, затвердженого Наказом ДМК України від 23.10.1995 р. № 254, основним завданням відділу була організація юридичної роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог актів законодавства, інших нормативних документів Державним митним комітетом, а також його керівниками та працівниками під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків [99].

Прийняття і введення в дію Комплексної програми розбудови державного кордону України від 16.12.1993 р. № 596/93 спровокувало подальше вдосконалення організаційної структури митних органів, створення нових підрозділів, розвиток митної інфраструктури. Відповідно до Указу Президента України «Про Державну митну службу України» від 29.11.1996 р. № 1145/96 [142] здійснено кардинальну реорганізацію структури митної системи України, змінено принцип її побудови та управління з територіального на регіональний. На базі ліквідованого Державного митного комітету України утворено Державну митну службу України як центральний орган виконавчої влади.

У складі новоствореної Державної митної служби України почало функціонувати Правове управління, яке складалося з двох відділів: відділ підготовки нормативних документів з митного права; відділ здійснення державної реєстрації законодавчих актів.

До основних обов'язків Правового управління було віднесено: реєстрацію нормативних актів ДМС України у Міністерстві юстиції України; забезпечення правового функціонування центрального апарату ДМС України; надання підрозділам ДМС України, регіональним митницям та митницям кваліфікованої юридичної допомоги тощо.

Під час свого існування в якості окремого державного органу Державна митна служба України неодноразово зазнавала організаційних та структурних змін, що також впливало на правові підрозділи у її складі. Наприклад, Наказом Держмитслужби від 25.05.2009 р. № 488 в її структурі був утворений Юридичний департамент. В регіональних митницях, митницях, спеціалізованих митних установах та організаціях, підприємствах, що належить до сфери управління Держмитслужби – юридичні підрозділи. Менш ніж через рік, у зв'язку із введенням у дію Наказом Держмитслужби від 07.04.2010 р. № 331 нової структури Держмитслужби, відповідно до пункту 9 Положення про Державну митну службу України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 р. № 940, та пункту 12 Положення про Державну митну службу України, затвердженого Указом Президента України від 24.08.2000 р. № 1022, Юридичний департамент був реорганізований в Управління правового забезпечення Державної митної служби України. Реорганізаційні зміни були висвітлені в Положенні про Управління правового забезпечення Державної митної служби України та Примірному положенні про підрозділ правового забезпечення митниці, спеціалізованого митного органу, митної організації, спеціалізованого навчального закладу та науково-дослідницької установи митної служби України, затверджених Наказом ДМС України від 07.06.2010 р. № 599 [157]. До складу Управління увійшли: відділ нормативно-правового забезпечення; відділ організації правової роботи; відділ претензійно-позовної роботи; сектор взаємодії з органами законодавчої та виконавчої влади.

У 2012 році Державна митна служба була об'єднана з Державною податковою службою. На базі цих двох органів було створене Міністерство доходів та зборів України.

Формування підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України починається з моменту об'єднання Державної податкової служби та Державної митної служби. Автором виокремлено та проаналізовано декілька етапів розвитку підрозділів правової роботи

фіскальних органів, перший етап ми розглядаємо з 2012 року по 2014 рік – функціонування підрозділів правової роботи в структурі Міністерства доходів і зборів України.

Після свого створення Міністерство доходів і зборів України видало Наказ «Про затвердження Структури Міністерства доходів і зборів України» від 19.06.2013 р. № 186 [160]. Замість Головного управління юридичні питання в новоствореному міністерстві підпадали під компетенцію Департаменту правової роботи. Департамент мав наступну організаційну структуру:

1. Управління адміністративного оскарження: відділ апеляцій з оподаткування податком на прибуток, податком на додану вартість та валютних операцій; відділ апеляцій з місцевих та інших податків, неподаткових платежів; відділ апеляцій з оподаткування фізичних осіб; відділ апеляцій з оподаткування великих платників; відділ з розгляду скарг та звернень платників; сектор апеляцій з оподаткування митними платежами; сектор розгляду скарг з єдиного внеску.

2. Управління правового забезпечення податкових спорів: відділ організації взаємодії та супроводження податкових спорів у судах; відділ формування та узагальнення правозастосовчої практики з податкових спорів; відділ організації правового супроводження примусового стягнення коштів.

3. Управління правового забезпечення митних спорів: відділ організації взаємодії та супроводження митних спорів у судах; відділ формування та узагальнення правозастосовчої практики з митних спорів.

4. Управління законопроектної та роз'яснювальної роботи: відділ з питань законопроектної та нормативно-правової роботи; відділ забезпечення єдиної політики щодо застосування правових актів з податкових та митних питань.

5. Управління взаємодії з органами державної влади: відділ забезпечення взаємодії з органами державної влади; відділ забезпечення взаємодії з Верховною Радою України та її органами; відділ моніторингу,

аналітичного забезпечення та контролю; відділ розгляду проектів наказів, договорів та організації претензійно-позовної роботи.

Не встиг Департамент правової роботи приступити до повноцінного виконання покладених на нього та його структурні підрозділи функцій, як 1 березня 2014 Кабінет Міністрів України прийняв рішення ліквідувати Міністерство доходів і зборів та відновити діяльність Державної податкової й Державної митної служб. Проте, врешті-решт, на базі Міндоходів була утворена Державна фіскальна служба (Постанова КМУ від 21 травня 2014 р. № 160 [132]). Наказом ДФС України від 23.07.2015 р. № 535 [162] була затверджена організаційна структура Державної фіскальної служби України, до якої теж увійшов Департамент правової роботи.

Із створенням ДФС України ми пов'язуємо другий етап розвитку підрозділів правової роботи органів ДФС починається з 2014 року та триває і по теперішній час.

В середині 2016 року Департамент правової роботи був перетворений на Регуляторно-правовий департамент. Відповідно до Положення про Регуляторно-правовий департамент ДФС України, затвердженого Наказом ДФС України від 05.05.2016 р. № 403 [100], Департамент став виконувати покладені на нього завдання і функції безпосередньо та через підвідомчі йому підрозділи територіальних органів ДФС.

Проведений нами аналіз генези становлення підрозділів правової роботи ДФС України надає нам підстави зробити висновок, що дані інститути мають значний історичний шлях формування від секторів у структурі непрофільних відділів та управлінь до самостійних департаментів у структурі фіскальної служби. Причиною становлення підрозділів податкових та митних органів став розвиток податкового та митного законодавств в результаті змін правовідношень, що відбулися у відповідних сферах.

1.2. Сучасний стан нормативно-правового регулювання діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України

Як і будь-який інститут в державі, діяльність підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України регулюється нормами права.

Діяльність підрозділів правової роботи ДФС України спрямована на правильне, неупереджене та справедливе застосування норм чинного законодавства. Результат функціонування підрозділів правової роботи повинен підвищити якість виконуваних основних завдань ДФС України: контроль за повнотою сплатою та адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок); підвищення рівня послуг, що надаються органами ДФС України; сприяння розвитку партнерських відносин з платниками податків; ефективне досягнення кінцевого цінного продукту діяльності ДФС України у вигляді надходження коштів до бюджету та їх економії [70, с. 101].

Враховуючи той факт, що підрозділи правової роботи ДФС України є суб'єктами наділеними повноваженнями стосовно здійснення правового забезпечення діяльності органу, який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі - єдиний внесок), відповідно, наше завдання проаналізувати нормативно-правові акти, як засоби правового регулювання їх діяльності.

У підходах щодо видів правового регулювання існують різні погляди. Так, М. Ю. Осипов, аналізуючи види правового регулювання, виокремлює такі критерії їх класифікації: у залежності від рівня, на якому здійснюється правове регулювання (міжнародно-правове, загальнодержавне, регіональне, місцеве, локальне та індивідуальне (на рівні згоди сторін); у залежності від

рівня системи права (публічне та приватне; матеріальне та процесуальне; галузеве та інституційне правове регулювання); у залежності від фази праворегулятивного процесу (первинне нормативне-правове регулювання, яке здійснюється, коли виникають нові суспільні відносини; корекційне правове регулювання, що виникає за умови виправлення помилок в існуючому нормативно-правовому регулюванні) [87, с. 42].

На нашу думку, класифікація М.Ю. Осипова є такою, що відповідає сучасному правозастосуванню та відображає сучасні суспільні відносини, що склалися у сфері правового регулювання податкових та митних правовідносин.

У свою чергу В.І. Червонюк виокремлює систему нормативного регулювання, під якою розуміє всю сукупність норм, за допомогою яких здійснюється регулювання поведінки та діяльності людей [201, с. 277].

Ми не можемо однозначно погодитися з позицією В.І. Червонюка на прикладі правового регулювання податкових та митних правовідношень. Так, ми переконані, що систему правового регулювання податкових та митних правовідношень становлять акти, що по своїй суті не є нормативними, наприклад – судові рішення, роз'яснення, інформаційні листи, індивідуальні податкові консультації, методичні рекомендації тощо. Про таке явище свідчить факт динамічного розвитку відносин у податковій та митних сферах, забюрократизованістю законодавчої процедури, що призводить до запізнього прийняття актів на законодавчому рівні. Практичним прикладом може свідчити «Єдина база податкових знань» - електронний інформаційно-аналітичний ресурс, що складається із індивідуальних та загальних податкових консультацій, інформаційних листів та роз'яснень, застосовується платиками податків, митних платежів та зборів для практичного вирішення правовідношень.

Професор О. Ф. Скакун серед різновидів нормативного регулювання виокремлює законодавче регулювання (повне, яке виключає будь-яке підзаконне регулювання та основне, відправне, що передбачає його

конкретизацію підзаконним регулюванням державних органів чи об'єднань громадян) та підзаконне нормативне регулювання, що здійснюється правовими нормами, закріпленими в підзаконних нормативно-правових актах держави й актах об'єднань громадян [180, с. 263].

Ми погоджуємося із думкою О.Ф. Скакун, оскільки, до нормативно-правових актів, що регулюють податкові та митні правовідносини, ми також включаємо й підзаконні акти – інформаційні листи, роз'яснення, індивідуальні та загальні податкові консультації, методичні рекомендації.

Як справедливо зазначає В.І. Гойман, правове регулювання має своїм початковим моментом «специфічну діяльність держави (її нормотворчих органів) пов'язаною із виробленням юридичних установлень та визначенням юридичних засобів забезпечення їх дієвості. В цьому аспекті, змістом правового регулювання охоплюється різноманітна діяльність нормотворчих органів держави, пов'язаних із вибором типу, методів, способів регламентації, визначенням співвідношення нормативних та індивідуальних засобів регулювання, тобто формуванням такого юридичного інструментарію, який об'єктивно є необхідним» [4, с. 121-122].

Ми погоджуємося з позицією В.І. Гоймана, що нормативно-правове регулювання це інструментарій, який повинен виникати в момент його необхідності.

Як зазначає Н. Онищенко, правове регулювання – це регламентація суспільних відносин засобами загальнообов'язкових правил поведінки і заснованих на них приписів індивідуального значення, що забезпечується в необхідних випадках державним примусом. Категорія «правове регулювання» виражає динамічну сутність усієї юридичної надбудови, вона характеризує активно-творчу сторону права, відображає процес перетворення його із можливості на дійсність [86, с. 5].

Виходячи із сутності наукового підходу до розуміння суті правового регулювання відносин науковцями В.І. Гоймана та Н. Онищенко, необхідно

зробити підсумок, що мета нормативних актів – врегулювання виникаючих відносин, а не їх відображення по мірі їх формування.

У зв'язку із цим нормативно-правове регулювання - це регламентація загально-суспільних відносин правовими нормами, закріпленими в нормативно-правових актах, нормативно-правових договорах та інших формах права, які розраховані на багаторазове застосування за наявності передбачених ними обставин [179].

Дослідження діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України повинно здійснюватися із розумінням того, що така діяльність не є самостійним видом адміністративно-правової діяльності, а реалізовується у певному комплексі загально-податкової та митної, адміністративно-юрисдикційної, контрольної-перевірочної, правозастосовчої діяльності фіскальних органів України. Тому, нормативно-правове регулювання діяльності підрозділів правової роботи фіскальних органів необхідно досліджувати та аналізувати через призму адміністративно-правового регулювання діяльності як податкової та митної сфер взагалі, так і органів ДФС зокрема.

Ми підтримуємо загальну позицію В.І. Теремецького, який зазначає, що адміністративно-правове регулювання податкової сфери ґрунтується на системі специфічних принципів, що є правовою базою діяльності органів податкової системи (податкових та митних підрозділів), а також забезпечує застосування мір адміністративної відповідальності до правопорушників. Це основоположні правила і положення, закріплені в конституційних, органічних законах та відповідних нормативних актах податкового характеру, що: виступають основою нормотворчості у даній сфері суспільних відносин, гарантують його логічність, понеобхідноовність, безперервність та збалансованість; відображають найістотніші особливості й цілеспрямованість фінансової діяльності держави; відіграють роль головних орієнтирів у формуванні системи податкового права; забезпечують взаємозв'язок податкового права, податкового законодавства і податкової політики,

сприяють відміні застарілих та прийняттю нових юридичних норм; виступають основними критеріями оцінювання якості податкової системи держави [191, с. 86].

Ми погоджуємося із твердженням О.М. Козиріна, який зазначає, що митно-правові норми регулюють наступні види відносин: відносини в сфері організації й діяльності системи митних органів; відносини по пропуску митними органами через кордон вантажів і транспортних засобів; відносини, пов'язані із пропуском через кордон майна фізичних осіб; відносини між митницями й одержувачами міжнародних поштових відправлень в органах зв'язку; правоохоронні відносини, що охоплюють діяльність митних органів по боротьбі з порушеннями митних правил [46].

Як справедливо зазначає А.В. Мазур, що митне право опирається на досить широке коло законів і підзаконних актів. До числа джерел митного права входять і міжнародні договори, угоди, конвенції й т.д., а також власне законодавство: Конституція, закони й підзаконні акти. Митне законодавство стрімко розвивається, охоплюючи все більше коло відносин. У число джерел входять так звані суміжні нормативні акти з інших галузей права, що підкреслює комплексність предмета митного права [57].

У силу статті 6 Конституції України органи влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Відповідно до статті 19 Конституції України, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [50]. Отже, діяльність суб'єктів владних повноважень – це їх конституційний обов'язок.

Ми підтримуємо правову позицію професора Білоуса В.Т., який зазначає, що «наразі необхідно відмітити, що чинне законодавство України потребує вдосконалення в частині урегулювання порядку організації правової роботи у діяльності державних підприємств, в установах та організаціях» [7]. Дане твердження безпосередньо стосується нормативно-

правового регулювання діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України.

Із загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1040 зазначено, що юридична служба утворюється як самостійний структурний підрозділ. У п. 6 Загального положення про юридичну службу зазначається, що юридична служба спрямовує, координує правову роботу, здійснює методичне керівництво та перевіряє її проведення [47].

У свою чергу, Податковий кодекс України, який виступає основним законодавчим актом, що регулює податкові відносини [97]. Митний кодекс України (далі – МК України) виступає основним законодавчим актом, що регулює митні відносини [60].

Особливістю, і в той же час недоліком, ПК України являється розпорошеність статей у структурі ПК України, якими керуються у своїй щоденній діяльності підрозділи правової роботи [97].

Якщо систематизувати окремі норми ПК України, можливо дійти висновку, про те, що в ПК України норми якими врегульовано діяльність підрозділів правової роботи необхідно поділити на норми загального та спеціального спрямування.

До норм ПК України загального спрямування необхідно віднести права контролюючих органів, які реалізуються шляхом звернення до суду: підпункт 20.1.30 - 20.1.40-1 ст. 20 ПК України [97]. Особливістю зазначеної сукупності норм являється те, що безпосередньо у структурі норми не визначено порядок звернення до суду, в той же час, з метою виконання інших нормативно-правових актів звернення до суду є необхідною умовою дотримання законності в діяльності підрозділів правової роботи.

Пропонуємо деталізувати права підрозділів правової роботи органів ДФС, які визначені в підпунктах 20.1.30 - 20.1.40-1 ст. 20 ПК України:

– звертатися до суду, у тому числі подавати позови до підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, щодо визнання оспорюваних правочинів недійсними та застосування визначених законодавством заходів, пов'язаних із визнанням правочинів недійсними, а також щодо стягнення в дохід держави коштів, отриманих за нікчемними договорами;

– звертатися до суду щодо зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках такого платника податків у банках та інших фінансових установах (крім операцій з видачі заробітної плати та сплати податків, зборів, єдиного внеску, а також визначених контролюючим органом грошових зобов'язань платника податків, погашення податкового боргу), у тому числі при недопущенні посадових осіб контролюючих органів до обстеження територій та приміщень;

– звертатися до суду, якщо платник податків перешкоджає виконанню податковим керуючим повноважень, визначених цим Кодексом, щодо зупинення видаткових операцій на рахунках платника податків шляхом накладення арешту на цінні папери та/або кошти та інші цінності такого платника податків, що знаходяться в банку (крім операцій з видачі заробітної плати та сплати податків, зборів, єдиного внеску, а також визначених контролюючим органом грошових зобов'язань платника податків, погашення податкового боргу), та зобов'язання такого платника податків виконати законні вимоги податкового керуючого;

– звертатися до суду щодо накладення арешту на кошти та інші цінності, що знаходяться в банку, платника податків, який має податковий борг, у разі якщо у такого платника податків відсутнє майно та/або його балансова вартість менша суми податкового боргу, та/або таке майно не може бути джерелом погашення податкового боргу;

– звертатися до суду щодо стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, що обслуговують такого платника податків, на суму податкового боргу або його частини;

– звертатися до суду щодо стягнення з дебіторів платника податків, який має податковий борг, сум дебіторської заборгованості, строк погашення якої настав та право вимоги якої переведено на контролюючий орган, у рахунок погашення податкового боргу такого платника податків;

– звертатися до суду щодо зобов'язання платника податків, який має податковий борг, укласти договір щодо переведення права вимоги дебіторської заборгованості цього платника на контролюючий орган;

– звертатися до суду щодо нарахування та сплати податкових зобов'язань, коригування від'ємного значення об'єкта оподаткування або інших показників податкової звітності у результаті застосування звичайних цін;

– звертатися до суду щодо припинення юридичної особи та припинення фізичною особою - підприємцем підприємницької діяльності та/або про визнання недійсними установчих (засновницьких) документів суб'єктів господарювання;

– звертатися до суду із заявою про вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських та бухгалтерських документів у випадках, передбачених цим Кодексом;

– звертатися до суду із заявами щодо порушення справ про банкрутство;

– звертатися до суду щодо застосування санкцій, пов'язаних із заборонаю організації і проведення азартних ігор на території України;

– звертатися до суду щодо визнання осіб пов'язаними на основі фактів і обставин, що одна особа здійснювала практичний контроль за бізнес-рішеннями іншої юридичної особи та/або що та сама фізична або юридична особа здійснювала практичний контроль за бізнес-рішеннями кожної юридичної особи [97].

До норм ПК України спеціального спрямування необхідно віднести права визначені пунктом 67.2 ст. 67 ПК України в якому перелічені підстави, за якими підрозділи правової роботи органів ДФС України мають право

звернутися до судових органів, з метою винесення судового рішення відносно державної реєстрації припинення суб'єкта господарювання. Такими підставами являються: припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців; відміни державної реєстрації припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців; скасування державної реєстрації змін до установчих документів [97].

У відповідності до п. 89.4 ст. 89 ПК України у разі якщо платник податків не допускає податкового керуючого для здійснення опису майна такого платника податків у податкову заставу та/або не подає документів, необхідних для такого опису, податковий керуючий складає акт відмови платника податків від опису майна у податкову заставу. Контролюючий орган звертається до суду щодо зупинення видаткових операцій на рахунках платника податків, заборону відчуження таким платником податків майна та зобов'язання такого платника податків допустити податкового керуючого для опису майна у податкову заставу [97].

Пунктом 96.3 ст. 96 ПК України визначено, що у разі неотримання зазначеної відповіді у визначений цим пунктом строк або отримання відповіді про відмову у задоволенні його вимог контролюючий орган зобов'язаний звернутися до суду із позовною заявою про звернення стягнення податкового боргу на кошти державного органу чи органу місцевого самоврядування, в управлінні якого перебуває таке державне (комунальне) підприємство або його майно [97].

Деталізуючи зазначений вище зміст пунктом 96.3 ст. 96 ПК України, необхідно зазначити, що позовна робота, яку готує працівник підрозділу правової роботи доповнюється низкою нових категорій справ, пов'язаних із виконанням завдань, покладених на органи ДФС України, зокрема про:

– зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках такого платника податків у банках та інших фінансових установах у випадках недопущення посадових осіб до обстеження територій і приміщень (крім

житла громадян), що використовується для провадження господарської діяльності та/або є об'єктами оподаткування або використовуються для отримання доходів (прибутку) чи пов'язані з іншими об'єктами оподаткування та/або можуть бути джерелом погашення податкового боргу;

- накладення арешту на кошти та інші цінності платника, що знаходяться в банку;

- стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, які обслуговують такого платника, на суму податкового боргу;

- стягнення з дебіторів платника податку, що має податковий борг, сум дебіторської заборгованості, строк погашення якої настав і право вимоги якої переведено на органи ДПС, у рахунок погашення податкового боргу такого платника податків;

- нарахування та сплату податкових зобов'язань, коригування від'ємного значення об'єкта оподаткування або інших показників податкової звітності у результаті застосування звичайних цін;

- скасування державної реєстрації припинення юридичних осіб або фізичних осіб - підприємців;

- звернення стягнення податкового боргу на кошти державного органу, в управлінні якого перебуває таке державне (комунальне) підприємство або його майно [96].

Аналіз положень МК України вказує на недосконалість норм по врегулюванню діяльності підрозділів правової роботи. МК України не містить окремого розділу, глави або статей якими врегульовано порядок та підстави звернення підрозділів правової роботи ДФС України з питань порушення митного законодавства до судових органів.

МК України містить лиш окремі статті, які визначають права митних органів під час проваджень у справах про порушення митних правил.

Так, статтею 497 МК України визначено, що у провадженнях в справах про порушення митних правил беруть участь представники органів доходів і зборів [60].

Необхідно зазначити, що справи про порушення митних правил розглядаються двома способами:

– позасудовим – справи про порушення митних правил, розглядаються безпосередньо митними органами (справи про: порушення режиму зони митного контролю (ст. 468 МК України); неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем (ст. 469 МК України); недоставлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення та документів до органу доходів і зборів призначення, видача їх без дозволу органу доходів і зборів або втрата (ст. 470 МК України); перешкоджання посадовій особі органу доходів і зборів в доступі до товарів, транспортних засобів, документів (ст. 474 МК України); неподання органу доходів і зборів звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем (ст. 475 МК України); порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони (ст. 477 МК України); порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами (ст. 478 МК України); порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі (ст. 479 МК України); порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів (ст. 480 МК України); перевищення строку тимчасового ввезення або тимчасового вивезення товарів (ст. 481 МК України); дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів (ст. 485 МК України);

– судовим - справи про порушення митних правил, розглядаються безпосередньо у судовому порядку (справи про: порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю (ст. 471 МК України); недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення (ст. 472 МК України); пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання (ст. 473 МК України); переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності (ст. 476 МК України); переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем (ст. 482 МК України); переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю (ст. 483 МК України); зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю (ст. 484 МК України).

Щодо діяльності підрозділів правової роботи ДФС України, необхідно відзначити, що у справах про порушення митних правил, працівники даних підрозділів приймають участь у позасудових та судових провадженнях.

Заслуговує на увагу той факт, що МК України не визначає повноважень працівників підрозділів правової роботи ДФС України у справах про порушення митних правил, однак, виходячи із завдань ДФС України та принципів державної митної справи, необхідно на нормативному рівні закріпити їх:

– забезпечення законності у разі застосування адміністративних стягнень до порушників митних правил через контроль достовірності та правомірності складених протоколів, зібраних доказів та винесених постанов про порушення митних правил;

- забезпечення презумпції невинуватості через участь у позасудовому розгляді справ про порушення митних правил;
- забезпечення законності діяльності працівників фіскальних органів України щодо здійснення державної митної справи, через контроль виконуваних покаледних на них обов'язків та реалізації їх прав;
- контроль за правомірністю здійснення виключних повноважень фіскальних органів України щодо здійснення державної митної справи;
- правове забезпечення принципу рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності;
- участь у додержанні прав та охоронюваних законом інтересів осіб;
- правове забезпечення виконання поставленого завдання статтею 486 МК України стосовно дотримання змісту провадження у справі про порушення митних правил: своєчасного, всебічного, повного та об'єктивного з'ясування обставин кожної справи, вирішення її з дотриманням вимог закону, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню порушень митних правил, та запобігання таким правопорушенням тощо.

Щодо участі працівників підрозділів правової роботи у судовому провадженні у справах про порушення митних правил, то статтею 501 МК України визначені права представників фіскальних органів України щодо здійснення державної митної справи [60].

Необхідно звернути увагу на участь підрозділів правової роботи органів ДФС України під час організації, проведення та реалізації матеріалів документальних перевірок платників податків. Оскільки контрольно-перевірочна діяльність органів ДФС є однією із першочергових завдань, її якість та результативність забезпечується, в тому числі і підрозділами правової роботи.

Зазначена вище діяльність регламентована Наказом ДФС України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку взаємодії між підрозділами органів державної фіскальної служби при організації,

проведенні та реалізації матеріалів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи» № 856 від 12.10.2016 року [164].

Пропонуємо проаналізувати окремі положення зазначеного вище наказу та виділити недоліки, які потребують удосконалення. Так, п. 4.1 передбачено, що у разі встановлення порушень митного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи ДФС, підрозділ, що здійснює (очолює) документальну перевірку, не пізніше ніж за 7 робочих днів до дня сплину термінів її проведення передає оформлені матеріали таких порушень (проект акту документальної перевірки) разом із наявними підтверджуючими документами до юридичного підрозділу уповноваженого органу ДФС для надання протягом 5 робочих днів з дня їх отримання висновків щодо повноти доказової бази по виявлених порушеннях в ході перевірки, або визначення питань, що підлягають додатковому опрацюванню. У разі необхідності юридичний підрозділ уповноваженого органу ДФС може звернутись до юридичного підрозділу митниці ДФС для надання висновку з питань перевірки [164].

На нашу думку, недоліком указанного пункту 4.1. Наказу ДФС України № 856 від 12.10.2016 року є те, що підрозділ правової роботи не попереджується про початок проведення перевірки, а лише отримує «проект акту документальної перевірки» з метою надання висновків, щодо повноти доказової бази по виявлених порушеннях в ході перевірки. Зазначений підхід є недосконалим, оскільки обмежує у часі, працівника підрозділу правової роботи, тим самим впливаючи на якість підготовлених висновків, стосовно «проекту акту документальної перевірки». В подальшому, вже під час судового оскарження зі сторони платника податків акту документальної перевірки та податкового повідомлення-рішення, працівники підрозділу правової роботи повинні у судовому порядку обґрунтовувати правову позицію фіскальної служби, тим самим повертаючись до опрацювання правової позиції ДФС на етапі погодження проекту акту перевірки.

Також, на нашу думку, потребує удосконалення п. 4.1. даного Наказу, яким передбачено взаємодію підрозділів органу ДФС при оформленні та направленні податкових повідомлень-рішень.

У відповідності до п. 4.2. згаданого Наказу юридичний підрозділ ДФС проводить експертизу отриманих проектів податкових повідомлень-рішень. У разі необхідності при проведенні зазначеної експертизи юридичний підрозділ уповноваженого органу ДФС може звернутись до юридичного підрозділу митниці ДФС для надання висновку. У разі наявності зауважень юридичний підрозділ уповноваженого органу ДФС надає їх відповідному підрозділу, що здійснює документальні перевірки для врахування. При встановленні остаточної відповідності форми та змісту проектів податкових повідомлень-рішень відповідним нормативно-правовим актам юридичний підрозділ уповноваженого органу ДФС, що здійснює (очолює) документальну перевірку, візує проекти податкових повідомлень-рішень [164].

Необхідно звернути увагу на той факт, що у структурі юридичних підрозділів районних ДПІ (ОДПІ) відсутні відділи супроводження податкових перевірок. Відділи супроводження податкових перевірок утворені та функціонують лише на рівні Головних управлінь ДФС в областях та центральному апараті ДФС України. А проведення експертизи отриманих проектів податкових повідомлень-рішень проводять працівники Головних управлінь ДФС в областях, без відповідного досвіду та навиків, що необхідні для такого виду діяльності. Але, за аналізом статистики щодо надходжень проектів податкових повідомлень-рішень до юридичних підрозділів очевидним є неможливість якісного опрацювання зазначених вище документів у повному обсязі.

Наступним відомчим нормативним актом, який врегульовує діяльність підрозділів правової роботи фіскальних органів є Наказ Міністерства доходів і зборів України № 857 від 27.12.2013 року «Про організацію роботи органів доходів і зборів під час підготовки та

супроводження справ у судах і ведення претензійно-позовної роботи». Зазначеним вище Наказом Міндоходів затверджено «Порядок організації роботи органів доходів і зборів під час підготовки та супроводження справ у судах і ведення претензійно-позовної роботи» [161].

Основними положеннями, що зазначено в Наказі Міністерства доходів і зборів України України № 857 від 27.12.2013 року визначено та врегульовано наступну діяльність підрозділів правової роботи:

- супроводження різних категорій справ підрозділами правової роботи у судових інстанціях всіх рівнів;
- розмежування компетенції підрозділів правової роботи щодо супроводження судових справ на різних стадіях;
- організація роботи при супроводженні справ у судах за позовами, поданнями або заявами органів ДФС України;
- організація роботи при супроводженні справ у судах за позовами органами ДФС України;
- порядок визначення недоцільності оскарження окремих категорій судових рішень;
- порядок прийняття рішень про недоцільність по справах, супроводження яких покладено на ДПІ (ОДПІ), ГУ ДФС в областях;
- порядок видачі та використання довіреностей працівниками;
- особливості супроводження окремих категорій справ;
- особливості визначення практико-утворюючих норм, супроводження практико-утворюючих справ;
- порядок організації та ведення претензійної роботи територіальними підрозділами правової роботи;
- порядок направлення та використання територіальними органами узагальнення судової практики, судових прецедентів та ін. [161].

Після Конституції України, Податкового кодексу України та Митного кодексу України основними нормативно-правовими актами в сфері регулювання діяльності підрозділів правової роботи є Кодекс

адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV [43], Кодекс України про адміністративні правопорушення [44], Закон України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. № 1404-VIII [124], Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. № 959-XII [105].

Не менш важливими нормативно-правовими актами, які регулюють діяльність підрозділів правової роботи органів ДФС України є:

1. Нормативно-правові акти загального спрямування:

– Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державну фіскальну службу України» від 21.05.2014 р. № 236 [135];

– Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку складання та подання запитів на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної фіскальної служби України, форми подання запиту на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної фіскальної служби України» від 10.03.2015 р. № 309 [150];

– Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Типового порядку організації роботи та взаємодії між структурними підрозділами органів Державної фіскальної служби при розгляді запитів на отримання публічної інформації» від 20.11.2014 р. № 1154 [149];

– Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Змін до Порядку надіслання контролюючими органами податкових повідомлень-рішень платникам податків» від 21.07.2017 р. № 658 [154];

– Наказ Державної фіскальної служби України «Про затвердження Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015 - 2018 роки» від 12.02.2015 р. № 80 [185];

– Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів» від 20.05.2013 р. № 8 [168];

– Лист Вищого адміністративного суду України «Щодо застосування заходів забезпечення позову в разі оскарження платниками податків підзаконних нормативно-правових актів Міністерства фінансів України або Міністерства доходів і зборів України» від 25.12.2013 р. № 1770/12/13-13 [205];

2. Нормативно-правові акти з податкових питань:

– Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку обміну податковою інформацією між Міністерством фінансів України та Державною фіскальною службою України» від 27.04.2015 р. № 464 [151];

– Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Інструкції з оформлення органами доходів і зборів матеріалів про адміністративні правопорушення» від 02.07.2016 р. № 566 [152];

– Наказ Державної фіскальної служби України «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ» від 28.11.2015 р. № 543 [163];

– Лист Державної фіскальної служби України «Щодо проблемних питань адміністрування податків і зборів» від 03.12.2014 р. № 136/6/99-95-42-03-16 [203];

– Лист Державної фіскальної служби України «Про узагальнення судової практики ВАСУ та ВСУ з питань оскарження наказів на проведення перевірок та актів перевірок» від 12.09.2014 р. № 4352/6/99-99-10-02-02-17 [166];

3. Нормативно-правові акти з митних питань:

– Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження форм процесуальних документів у справах про порушення митних правил» від 31.05.2012 р. № 652 [146];

– Наказ Міністерства Фінансів України та Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку взаємодії інформаційних систем Державної фіскальної служби України та Державної прикордонної служби України щодо обміну інформацією, необхідною для забезпечення контролю

при переміщенні осіб та транспортних засобів через державний (митний) кордон України та адміністративний кордон вільної економічної зони «Крим» від 07.09.2017 р. № 746/759 [155];

– Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Порядку повернення авансових платежів (передоплати) і помилково та/або надміру сплачених сум митних платежів» від 18.07.2017 р. № 643 [153];

– Наказ Міністерства Фінансів України «Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку» від 02.12.2016 р. № 1058 [156];

– Наказ Державної фіскальної служби України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оформлення актів (довідок) документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи» від 16.01.2017 р. № 23 [165];

– Лист Державної фіскальної служби України «Щодо Угоди про асоціацію з ЄС: підтвердження походження товару» від 10.08.2017 р. № 21337/7/99-99-19-04-01-17 [204] тощо.

Отже, підсумовуючи зазначену вище інформацію необхідно зазначити, на сьогоднішній день основним недоліком у сфері нормативно-правового та організаційно-методичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України є відсутність єдиного нормативного акту, який би визначив повноваження, функції та завдання зазначених вище підрозділів. Розпорошеність положень серед великої кількості нормативних актів, у більшості випадків, значно ускладнює діяльність підрозділів правової роботи.

Нами запропоновано проект «Положення про підрозділи правової роботи органів Державної фіскальної служби України» (Додаток Л).

Прийняття єдиного нормативного акту щодо діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України дозволить усунути законодавчу прогалину стосовно відсутності належного правового регулювання, та забезпечить реалізації принципів конституційності та законності діяльності суб'єкта владних повноважень.

1.3. Організаційно-функціональна структура підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України

Для розуміння організаційно-функціональної структури підрозділів правової роботи ДФС України необхідно з'ясувати поняття «структура» застосоване до правової роботи.

Чинним Загальним положенням про юридичну службу передбачено, що юридична служба органу виконавчої влади, що утворюється як самостійний структурний підрозділ, вид якого залежить від обсягу, характеру та складності правової роботи (департамент, управління, відділ, сектор) [130].

Так, Несинова С.В., під структурою юридичної діяльності розуміє певний взаємозв'язок, взаємне розташування її складових частин; сукупність сталих зв'язків, що забезпечують її цілісність та збереження основних властивостей за умов внутрішніх та зовнішніх змін. При цьому поняття структури співвідносне з поняттями системи та організації юридичної діяльності. Загальновизнаним є те, що структуру юридичної діяльності утворюють: суб'єкти, об'єкти, учасники, юридичні дії, операції, засоби їх здійснення, прийняті рішення та результати дій [81].

Ми погоджуємося з Несиною С.В. стосовного того, що структура це певний зв'язок та взаємне розташування її складових частин.

Як зазначає колектив авторів Касьяненко М. М., Грицюк М. В., Цимбал П. В., функціональна структура органу ДПС України - це сукупність

різних видів, напрямів діяльності, що зумовлені його метою та завданням, а також сукупність функцій підрозділів, які його складають, і функціональних обов'язків їх працівників [41, с. 58].

Англійський дослідник А. Чендлер наголошував, що структура управління завжди є необхідною за визначеною системою завдань організації [200, с.45].

Маючи встановлені завдання юридичної служби, необхідно організувати відповідні форми для їх реалізації. Організаційна структура є особливим способом проектування роботи відділу і організації в цілому [52, с. 84].

На нашу думку, організаційною структурою підрозділів правової роботи необхідно вважати ієрархічне розташування підрозділів у відповідності до їхнього функціонального призначення, з урахуванням ефективності виконуваних покладених на них завдань.

21 травня 2014 року постановою Кабінету Міністрів України № 160 було утворено Державну фіскальну службу України як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України [136].

Постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236 було затверджено Положення «Про Державну фіскальну службу України». Даним положенням визначено, що Державна фіскальна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок), державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску [135].

Пунктом 4 Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 р. № 1040, передбачається, що основним завданням юридичної служби є організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, інших нормативних актів органом виконавчої влади, підприємством, їх керівниками та працівниками під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків [130].

Таким чином, на основі проведеного аналізу покладених завдань на органи ДФС України, підрозділи правової роботи забезпечують діяльність фіскальної служби в контексті правильного, неупередженого та справедливого застосування норм чинного законодавства. До складу підрозділів правової роботи ДФС можуть входити юридичні відділи, юридичні методичні групи, старші юрисконсультанти, юрисконсультанти та помічники юрисконсультантів.

Так, зокрема, підрозділи правової роботи в системі ДФС України - це спеціально створені підрозділи для організації правової роботи в структурі системи всієї фіскальної служби в структуру якої вони входять, на які покладено одне з основних завдань - правове забезпечення діяльності ДФС України. Крім того, на підрозділи правової роботи покладено завдання зі здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів України всіма, без винятку, іншими структурними підрозділами ДФС України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 311 «Про утворення територіальних органів Державної фіскальної служби та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України» затверджено перелік територіальних органів ДФС, які утворилися [137].

В додатку М ми презентуємо сучасну структуру підрозділів правової роботи на основі якої аналізуємо та досліджуємо їх організацію та функції.

У структурі Державної фіскальної служби України функціонують три департаменти:

1) Регуляторно-правовий департамент.

1.1) Основними завданнями та функціями Департаменту є:

- організація та участь у забезпеченні реалізації державної правової політики у сфері податкового, митного законодавства, а також іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на ДФС;
- організація правової роботи ДФС та її територіальних органів, спрямованої на забезпечення надходжень до бюджетів усіх рівнів;
- організація, планування, координація та контроль за роботою юридичних підрозділів територіальних органів ДФС;
- надання практичної допомоги юридичним підрозділам територіальних органів ДФС щодо правильного застосування та вдосконалення податкового, митного законодавства, а також іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на ДФС;
- підготовка пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства, участь у розробці проектів нормативно-правових актів;
- забезпечення проведення експертизи проектів нормативно-правових актів;
- перевірка на відповідність законодавству проектів організаційно-розпорядчих документів, договорів (контрактів), податкових та митних консультацій, листів та інших матеріалів з питань оподаткування, митної справи, адміністрування єдиного внеску, а також діяльності ДФС [186].

1.2) Департамент виконує такі функції та процедури:

1.2.1) забезпечення законності діяльності ДФС;

1.2.3) представництво інтересів ДФС у судах [186].

2) Департамент методологічної та нормотворчої роботи.

2.1) Основними завданнями та функціями Департаменту є:

- забезпечення організації та координації нормотворчої роботи у структурних підрозділах ДФС з питань адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску;
- підготовка пропозицій щодо удосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабміну та розробка проектів законів України, актів Президента України, Кабміну щодо податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість (далі – ПДВ), акцизного податку, трансфертного ціноутворення;
- підготовка пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових актів міністерств, розробка проектів наказів Мінфіну щодо затвердження порядків, інструкцій, положень, форм розрахунків, звітів, декларацій, інших документів з питань, що належать до компетенції ДФС, та проектів наказів ДФС щодо податку на прибуток підприємств, ПДВ, акцизного податку, трансфертного ціноутворення, митних платежів;
- координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо взаємодії ДФС з органами державної влади;
- координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо адаптації нормативно-правових актів з питань, що належать до компетенції ДФС до законодавства Європейського Союзу;
- координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо реалізації державної регуляторної політики;
- надання податкових консультацій з питань оподаткування податком на прибуток підприємств, ПДВ, акцизним податком, трансферного ціноутворення та митних консультацій з питань ведення державної митної справи;
- розгляд та надання в межах компетенції відповідей на звернення та запити народних депутатів України [186].

Окрім того, в структурі Департаменту методологічної та нормотворчої роботи діє Управління законопроектної та роз'яснювальної роботи до складу якого входять наступні відділи:

- Відділ з питань законопроектної та нормативно – правової роботи;
- Відділ забезпечення єдиної політики щодо застосування правових актів з податкових та митних питань.

Отже, питання нормотворчої діяльності ДФС відноситься до безпосередньої компетенції Департаменту методологічної та нормотворчої роботи [75, с. 129].

3) Департамент адміністративного оскарження та судового супроводження виконує дві основні функції:

- супроводження розгляду справ на стадії адміністративного оскарження;
- ведення справ у судах.

На нашу думку, окреме функціонування трьох департаментів у структурі ДФС України з питань правової роботи, а саме: Регуляторно-правового департаменту; Департаменту методологічної та нормотворчої роботи; Департаменту адміністративного оскарження та судового супроводження – не сприяє ефективному правовому забезпеченню фіскальних органів, оскільки, децентралізація юридичної роботи породжує її дезорієнтацію та знижує ефективність. Ми схилиємося до думки створення єдиного підрозділу з питань правової роботи – Департаменту правового забезпечення, у структурі ДФС України у складі якого утворюватимуться управління за напрямками правової роботи – регуляторної; методологічної та нормотворчої; адміністративного оскарження та судового супроводження (Додаток Н).

Не менш важливим напрямом діяльності, у порівнянні із іншими, є робота яка пов'язана із здійсненням досудового вирішення податкових та митних спорів та супроводження адміністративного оскарження [74, с. 140].

Щоденна діяльність підрозділів правової роботи, яка спрямована на досудове врегулювання спорів з платниками податків знаходить своє відображення в методичних матеріалах, інформаційних листах,

узагальнюючих податкових та митних консультаціях, судових доктринах, рекомендаціях, індивідуальних консультаціях для платників податків, роз'ясненнях, проектах нормативно-правових актів та ін. [74, с. 140].

Враховуючи специфіку роботи працівників підрозділів правової роботи органів ДФС України, необхідно зауважити, що їхня діяльність повсякденно пов'язана також із взаємодією з іншими людьми, участю в конфліктних ситуаціях, потребою відстоювати позицію фіскального органу, яка є позицією держави, тому вона має відповідати встановленим принципам і нормам моралі, охороні авторитету державної влади, а також відповідному ставленню до всіх платників податків [74, с. 140].

Стосовно організації претензійно-позовної роботи (в тому числі забезпечення судового супроводження), необхідно звернути увагу на той факт, що податкова та митна практика та повсякденна діяльність підрозділів правової роботи органів ДФС України свідчить, що платники податків повноцінно реалізують своє право на оскарження будь-яких рішень податкових та митних органів, у тому числі тих, що стосуються визначення їм грошових чи податкових, митних зобов'язань. Обґрунтованість і належний захист правової позиції ДФС, викладеної в актах перевірок, податкових повідомленнях-рішеннях, рішеннях щодо результатів розгляду скарг, рішень з питань ведення державної митної справи (наприклад: про коригування митної вартості товару, про призупинення митного оформлення, про непропуск товарів через митний кордон України і т.д.) залежать від взаємодії всіх підрозділів контролюючого органу [74, с. 140-141].

Так, підпунктами 20.1.3, 20.1.12 – 20.1.19, 20.1.36, 20.1.38, 20.1.40 п. 20.1 ст. 20 Податкового кодексу України передбачено повноваження органів ДФС України з податкових питань, які реалізуються шляхом звернення до суду [97]. Статтею 501 Митного кодексу України передбачено повноваження органів ДФС України з митних питань, під час розгляду справ про порушення митних питань у судовому порядку [60].

Необхідно зазначити, що таке право реалізується шляхом виконання своїх завдань та функцій, які покладені на підрозділи правової роботи.

Так, у своїй діяльності, підрозділи правової роботи, при зверненні до суду, виконують наступні, законодавчо покладені на них повноваження:

- пунктом 67.2 ст. 67 Податкового кодексу України визначено підстави, за яких органи ДФС України мають право звернутися до суду щодо винесення судового рішення відносно державної реєстрації припинення суб'єкта господарювання [97];

- пунктом 96.3 ст. 96 Податкового кодексу України встановлено обов'язок органу ДФС України на звернення до суду із позовною заявою про стягнення податкового боргу на кошти державного органу, в управлінні якого перебуває державне (комунальне) підприємство-боржник [97];

- статтями 471-473, 476, 482-484 Митного кодексу України передбачено випадки розгляду справ про порушення митних правил [60].

Необхідно відмітити, що претензійно - позовна діяльність підрозділів правової роботи доповнюється низкою забезпечувальних та організаційних заходів, пов'язаних із виконанням завдань, покладених на органи ДФС України з податкових питань, зокрема про:

- зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках такого платника податків у банках та інших фінансових установах у випадках недопущення посадових осіб до обстеження територій і приміщень (крім житла громадян), що використовується для провадження господарської діяльності та/або є об'єктами оподаткування або використовуються для отримання доходів (прибутку) чи пов'язані з іншими об'єктами оподаткування та/або можуть бути джерелом погашення податкового боргу;

- накладення арешту на кошти та інші цінності платника, що знаходяться в банку;

- стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, які обслуговують такого платника, на суму податкового боргу;

- стягнення з дебіторів платника податку, що має податковий борг, сум дебіторської заборгованості, строк погашення якої настав і право вимоги якої переведено на органи ДФС, у рахунок погашення податкового боргу такого платника податків;
- нарахування та стягнення податкових зобов'язань, коригування від'ємного значення об'єкта оподаткування або інших показників податкової звітності у результаті застосування звичайних цін;
- скасування державної реєстрації припинення юридичних осіб або фізичних осіб – підприємців;
- звернення стягнення податкового боргу на кошти державного органу, в управлінні якого перебуває таке державне (комунальне) підприємство або його майно [97].

Окрім того, забезпечувальні заходи застосовуються під час ведення претензійно – позовної діяльності підрозділів правової роботи і у справах про порушення митних правил:

- адміністративне затримання;
- зупинення митного контролю та митного оформлення;
- тимчасове вилучення товарів, транспортних засобів і документів;
- вилучення товарів, транспортних засобів і документів [60].

Формування необхідної для фіскальної служби судової практики, за рахунок використання позитивних судових прецедентів, що полягає в отриманні ряду позитивних судових рішень, із найбільш спірних і ключових питань правозастосовної практики, є одним з актуальних напрямів діяльності підрозділів правової роботи.

Аналізуючи статистичні дані діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України маємо зазначити, за 2014 рік органами ДФС України було спрямовано 58,1 тисяч позовів до платників податків. За результатами розгляду позовів на користь органів ДФС України вирішено 35,7 тисяч справ, що становить 61 відсоток від загальної кількості податкових спорів. За 2015 рік було спрямовано 59,3 тисяч позовів до платників податків. За

результатами розгляду позовів на користь органів ДФС України вирішено 34,4 тисячі справ, що становить 58 відсотків від загальної кількості податкових спорів (Додаток Г).

З січня по грудень 2016 року на розгляді у судах різних інстанцій перебували:

– 43,7 тис. справ за позовами платників податків до територіальних органів ДФС про визнання недійсними/нечинними податкових повідомлень-рішень на загальну суму 159,2 млрд. грн., з них на користь платників податків вирішено 6 тис. справ на суму на 20,6 млрд. грн.;

– 23,1 тис. справ за позовами органів ДФС до платників податків на загальну суму 46,1 млрд. грн., з них на користь органів ДФС вирішено 5,2 тис. справ на суму 15,4 млрд. гривень [14].

За результатами розгляду судових справ, на користь органів ДФС України, з початку 2016 року до бюджету надійшло більше 2 млрд. гривень [14].

У період з січня по жовтень 2016 року до Головних управлінь ДФС України в областях та м. Києва надійшло 9 714 первинних скарг на 12 684 податкових повідомлень-рішень, за результатами розгляду, скасовано повністю та частково 2 476 податкових повідомлень-рішень на 1 907,0 млн. гривень [14].

За аналогічний період, до Державної фіскальної служби України, надійшло 6 669 повторних та первинних скарг на 9 548 податкових повідомлень-рішень, за результатами розгляду скасовано повністю та частково 1 059 податкових повідомлень-рішень на 3 151,9 млн. гривень [14].

Із аналізу вище наведених статистичних даних за 2016 рік маємо зазначити, що роль та значення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України жодним чином не можна недооцінювати, оскільки якісне обґрунтування правової позиції фіскальних органів у судових інстанціях забезпечує надходження коштів до Державного бюджету України [74, с. 141-142].

Щодо митних спорів за 2014 було розглянуто 3 362 справи з митних питань на 1,7 млрд. грн, з них на користь митниць вирішено 1 455 справ на суму 848,6 млн. грн., що становить 44 відсотки від загальної кількості митних спорів. За 2015 рік було розглянуто 2 900 митних справ на суму 933,9 млн. грн., з них вирішено на користь митниць 1 137 справ на суму 551 млн. грн., що становить 39 відсотків від загальної кількості митних спорів. За аналогічний період 2016 року на користь митних органів вирішено 769 справ на суму 340,2 млн грн, що із загальної кількості 2 352 справ на суму 340,2 млн. грн. становить лише 32,7 відсотків (Додаток Д).

У 2017 році, за період січень – серпень місяці: частка податкових та митних спорів, вирішених судами різних інстанцій на користь органів ДФС у загальній кількості податкових та митних спорів, вирішених судами різних інстанцій (кількісна результативність розгляду податкових та митних спорів у судовому порядку) становить 55,8 %; частка суми позовів за спорами, вирішеними судами на користь органів ДФС у загальній сумі за спорами, вирішеними судами різних інстанцій (вартісна результативність розгляду податкових та митних спорів у судовому порядку) становить 41,9 %. Частка справ, розглянутих у судовому порядку після проходження процедури адміністративного оскарження, рішення за якими прийнято на користь ДФС у загальній кількості справ, розглянутих у судовому порядку після проходження процедури адміністративного оскарження (рівень підтвердження судом рішень процедури адміністративного оскарження) становить 50,0 % [35].

Така негативна тенденція не сприяє наповненню дохідної частини державного бюджету та свідчить про необхідність наукового пошуку та формування якісно нових підходів до впорядкування діяльності підрозділів правової роботи.

Необхідно відмітити, що підрозділи правової роботи в системі ДФС України здійснюють вагомий вплив на діяльність всієї служби. Зокрема, працівники підрозділів правової роботи безпосередньо володіють

інформацією та розуміють значення статистичних даних про кількість судових справ за участю ДФС України. На нашу думку, саме показник судових справ дає змогу реально оцінити коефіцієнт ефективності податкового та митного навантаження на платників податків, відсоток правомірних прийнятих рішень посадовими особами ДФС України. Окрім того, статистичні дані про кількість судових справ за категоріями дає змогу оцінити проблемні питання діючого податкового та митного законодавства та їх прогалини, більше того, така інформація дозволяє виявити ефективність та дієвість будь – якого податку, збору чи митного платежу, оцінити рівень ризиків зловживань податками, зборами, митом та рівень компетентності посадових осіб ДФС України [68, с. 102].

Більше того, систематичний аналіз й узагальнення судової практики, рішень всіх інстанцій вітчизняних судів, рішень європейського суду, практики застосування норм матеріального та процесуального права дозволяє вести позовну роботу більш ефективніше, правильно застосовувати норми матеріального й процесуального законодавства.

Аналіз причин вирішення судових справ на користь платників податків дозволяє підрозділам правової роботи виробляти судові доктрини – комплексні аналізи та алгоритми викладені у правових позиціях стосовно конкретних питань, та методів вирішення податкових та митних спорів. Дані аналітичні матеріали надають змогу підрозділам правової роботи визначати заходи, що допоможуть вирішити в майбутньому податкові та митні спори на користь ДФС, вносити рекомендації щодо вдосконалення податкового та митного законодавства, стосовно покращення організації роботи між всіма структурними підрозділами ДФС, щодо налагодження процедур взаємодії з платниками податків.

Отримані результати відображаються у методичних матеріалах, оглядових та інформаційних листах, проектах нормативно-правових актів та зверненнях з пропозиціями щодо узагальнення судової практики до Вищого адміністративного суду України, Вищого господарського та Верховного

Суду України. Завдяки плідній праці юристів ДФС підвищується рівень довіри платників податків, формується правова позиція під час розгляду податкових та митних спорів, що сприяє формуванню позитивного іміджу органів ДФС [103].

На рівні територіальних органів ДФС підрозділи правової роботи утворені та функціонують в Головних обласних управліннях ДФС, Головному управлінні ДФС в м. Києві, Об'єднаних податкових інспекціях, Податкових інспекціях, Офісі великих платників податків та Регіональних митницях ДФС.

Так, на рівні Головних обласних управлінь ДФС України діють Юридичні управління, які здійснюють:

- досудове супроводження спорів з оподаткування податком на додану вартість та податком на прибуток;
- досудове супроводження спорів з фізичними особами з питань внесення та сплати єдиного соціального внеску;
- досудове супроводження спорів з оподаткування місцевими та іншими податками та зборами;
- супроводження позапланових перевірок;
- супроводження планових перевірок [186].

Окрім того, у структурі підрозділів правової роботи Головних управлінь ДФС в областях функціонують:

- Відділ інформаційно-аналітичної роботи;
- Відділ представництва інтересів ДФС та її територіальних органів;
- Відділ правового забезпечення діяльності;
- Відділ взаємодії із структурними підрозділами та надання правових висновків [186].

В Головному управлінні ДФС у м. Київ функціонує Юридичне управління. У структурі даного Управління створені та функціонують:

- Відділ досудового врегулювання спорів;

- Відділ супроводження судових спорів за матеріалами позапланових перевірок;
- Відділ супроводження судових спорів за матеріалами планових перевірок;
- Відділ інформаційно-аналітичної роботи;
- Відділ правового супроводження якості матеріалів контрольно-перевірочної роботи;
- Відділ забезпечення господарської діяльності;
- Відділ представництва інтересів ДФС та її територіальних органів;
- Відділ правового забезпечення діяльності;
- Відділ взаємодії із структурними підрозділами та надання правових висновків [188].

Основними завданнями Юридичного управління в структурі Головного управління ДФС у м. Києві є:

- організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, нормативних актів ДФС та ГУ ДФС у м. Києві (далі - ГУ) його працівниками та працівниками ДПП у районах ГУ ДФС у м. Києві (далі – ДПП) під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків;
- забезпечення супроводження справ у судах;
- здійснення узагальнення та аналізу судової практики за результатами розгляду справ у судах;
- підготовка пропозицій щодо вдосконалення податкового та митного законодавства та законодавства з питань адміністрування єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- забезпечення захисту прав і законних інтересів платників податків і громадян під час оскарження ними рішень підпорядкованих ДПП,

якщо вони обмежують їх права, установлені законами України, в адміністративному порядку [188].

До основних функцій Головного управління ДФС у м. Києві відносяться:

- представництво інтересів у судах;
- забезпечення законності діяльності ГУ та підпорядкованих ДПІ;
- перегляд рішень ДПІ під час проведення процедури адміністративного оскарження [188].

В Офісах великих платників податків Державної фіскальної служби діють Юридичні управління у складі яких утворені та функціонують:

1. Відділ супроводження судових спорів;
2. Відділ інформаційно-аналітичної роботи [189].

На рівні районних ДПІ та ОДПІ у містах утворено юридичні відділи та сектори правого забезпечення. Завдання та функції підрозділів правової роботи районного рівня не мають великої різниці з аналогічним підрозділами на рівні обласних управлінь [74, с. 139].

Щодо правової роботи в Офісах великих платників податків С.К. Гречанюк розділяє її і з процесного підходу, зважаючи на критерій виконання платниками великих податків податкових зобов'язань. Так, на думку автора, правова робота на стадії добровільного виконання податкових зобов'язань являє собою сукупність процедурних правовідносин за участю великих платників та Офісу з обслуговування великих платників, змістом якої є порядок визначення, декларування податкових зобов'язань та безпосередньо їх сплати (перерахування) до відповідних публічних фондів коштів на засадах добровільності, прозорості, повноти та із дотриманням строків. Сутністю правової взаємодії на стадії примусового виконання податкових зобов'язань є реалізація активних дій та заходів податкового примусу, що зумовлені неналежною податковою поведінкою великих платників, здійснюваних із метою забезпечення фіскального інтересу

держави, виконання доведених індикативних показників та підтримки стабільності податкової системи [21, с. 19].

Як свідчить практика, найбільш навантаженими в аспекті здійснення документообігу, досудового супроводження спорів, судового супроводження справ, проведення перевірок та загальної організації й ведення претензійно-позовної роботи є підрозділи районного рівня [74, с. 139].

Проблемами, які характерні для підрозділів правової роботи районного рівня є такі: велике навантаження під час організації претензійно-позовної роботи; недостатня кваліфікація працівників; відсутність якісного інформаційного, технічного, програмного забезпечення; недостатня кількість методичних рекомендацій стосовно організації претензійно-позовної роботи та ін.

До структури ДФС відносяться такі митниці та їх територіальні органи:

- Київська міська митниця ДФС;
- Міжрегіональна митниця ДФС;
- Енергетична митниця ДФС.

На рівні утворених митниць функціонують юридичні відділи або юридичні сектори.

Основними функціями підрозділів правової роботи на рівні утворених митниць встановлено:

- перевірка на відповідність чинному законодавству, нормативно-правовим актам, розпорядчим документам ДФС, а також вимогам регламентів встановлених на митницях, розпорядчим документам виданих керівниками митниць, проектів розпорядчих документів, розроблених структурними підрозділами митць, організація та ведення претензійно-позовної роботи;
- представництво інтересів в судах, забезпечення законності діяльності митниць;

– розробка на основі примірного регламенту митниць та затвердження в установленому порядку Регламенту митниці, його моніторинг та контроль за дотриманням [186].

У відповідності до положень Податкового кодексу України, Митного кодексу України та відомчих наказів ДФС України, претензійно-позовна робота забезпечується юридичними підрозділами ДФС. Юридичне обслуговування адміністрування податків, зборів та митних платежів, що впливає на формування дохідної частини бюджетів, маючи на меті представництво і захист інтересів держави у судах, під час розгляду спорів з питань оподаткування та митної справи, передбачає і комплекс заходів щодо підготовки процесуальних документів (позовних заяв, апеляційних, касаційних скарг, заяв про перегляд рішень за винятковими та ново виявленими обставинами, заперечень, письмових пояснень та інших процесуальних документів, пов'язаних із розглядом справи), та потребує високого рівня професіоналізму і компетентності.

Необхідно відмітити, що підрозділи правової роботи, незалежно від визначеного місця в ієрархічній структурі, активно взаємодіють, зокрема:

– при підготовці процесуальних документів, вчиненні інших процесуальних дій між юридичними підрозділами здійснюється обмін наявною інформацією (листами, дорученнями, довідками) засобами електронного зв'язку, а також за допомогою АІС «Суди», АІС «Інспектор-2006»;

– у разі коли супроводження справи здійснюється виключно органом ДФС вищого рівня, та за наявності обставин, які потребують додаткових пояснень, керівник юридичного підрозділу органу ДФС вищого рівня має право на будь-якій стадії процесу за письмовою вимогою залучати до участі у судовому засіданні працівника юридичного чи іншого підрозділу органу ДФС нижчого рівня;

- юридичні підрозділи органів ДФС (вищого та нижчого рівня) можуть скликати спільні наради з проблемних питань, які виникають або можуть виникнути під час підготовки та супроводженні справ у судах;
- для реалізації покладених завдань і функцій підрозділи правової роботи надають юридичним підрозділам регіональних органів ДФС та ДПІ обов'язкові для виконання вказівки (письмові та усні) з питань організації супроводження справ у судах і ведення претензійно-позовної роботи;
- з метою забезпечення якісного супроводження справ у судах при виникненні обставин, які потребують термінового реагування, обмін інформацією та процесуальними документами може здійснюватись за усною вимогою керівника юридичного підрозділу регіональної ДФС;
- підрозділи правової роботи працюють у тісній взаємодії з іншими підрозділами ДФС України, установами, організаціями відповідно до завдань та функцій покладених на них [102].

Ефективність діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України залежить від багатьох факторів, які впливають на юриста-представника ДФС України, під час виконання ним покладених на нього функцій та завдань, в тому числі, і під час здійснення контрольно-перевірочних заходів (проведення податкових перевірок), досягається за рахунок:

- розробки на рівні центрального апарату ДФС України та територіальних підрозділів фіскальної служби методичних рекомендацій з окремих питань, що має на меті досягнення окремої поставленої цілі та її спільної реалізації працівниками всіх задіяних підрозділів, під час проведення контрольно-перевірочних заходів;
- запровадження оперативного контролю, за станом взаємодії між підрозділами, під час проведення контрольно-перевірочних заходів;
- аналізу помилок, допущених на всіх стадіях роботи (підготовчий етап, що передує перевірці, податкова перевірка, адміністративний та судовий порядок розгляду справ);

– проведення спільних (загально-державних) тренінгів, семінарів, курсів підвищення кваліфікації з метою узагальнення проблемних питань та пошуку шляхів вирішення проблемних питань із використанням доробок сучасної юридичної техніки та процесуальних новацій [74, с. 142].

Здійснення правової роботи в органах ДФС України являє собою комплекс організаційно-правових та науково-методичних заходів спрямованих на забезпечення та дотримання податкової та митної дисципліни суб'єктами податкових правовідносин.

Однак, з вищеперерахованих напрямів заслуговує на увагу той факт, що на сьогоднішній день, підрозділи правової роботи, як структурні одиниці апарату ДФС України не приймають участі у реформуванні податкової та митної систем, не дивлячись на їх значимість в роботі фіскальної служби.

На нашу думку, з метою ефективного використання результату робіт та аналітичних матеріалів працівників підрозділів правової роботи ДФС України, в процесі реформування ДФС України, необхідно створити дорадчий підрозділ в ДФС України - Управління реалізації завдань податкової та митної реформ.

Управління реалізації завдань податкової та митної реформ має виконувати наступні завдання:

- здійснювати аналіз досягнення податкової та митної реформи в Україні;
- пропонувати механізми підвищення ефективності податкової та митної системи;
- пропонувати шляхи усунення прогалин в чинному податковому та митному законодавстві;
- пропонувати напрями адаптації податкового та митного законодавства до існуючих реалій сьогодення;
- вносити пропозиції стосовно змін діючого податкового та митного законодавства з метою його вдосконалення у відповідності до європейських та міжнародних стандартів [68, с. 102].

Створення такого дорадчого підрозділу у складі Департаменту правового забезпечення, забезпечить виконання функцій правового забезпечення реалізації податкової та митної реформ ДФС у відповідності до національного законодавства та імплементації позитивної європейської практики діяльності податкових та митних органів.

Кінцевим результатом створення управління реалізації завдань податкової та митної реформ має стати приведеність у відповідність норм існуючого податкового та митного законодавства у відповідності до європейського законодавства; виявлення прогалин та колізій у законодавстві та усунення їх; підготовка проектів нормативно-правових актів з урахуванням практичного досвіду органів ДФС України; формування організаційно-функціональної структури органів ДФС України з максимальною їх ефективністю (удосконалення процесу адміністрування податків, зборів та обов'язкових платежів; забезпечення надходжень до бюджетів усіх рівнів).

Підсумовуючи проведений аналіз сучасного стану організаційної структури підрозділів правової роботи необхідно зазначити, що не існує єдиного нормативного акту, яким би було на законодавчому рівні закріплено систему підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України, закріплено їхні права та обов'язки, визначені повноваження у відповідності до затвердженої структури. Тому, вважаємо за необхідне рекомендувати на законодавчому рівні затвердити запропоновану нами (Додаток Н) структуру підрозділів правової роботи центрального апарату Державної фіскальної служби України.

Окрім того, необхідно вказати на те, що юрист в системі підрозділів правової роботи ДФС України – це спеціаліст широкого профілю, адже окрім процесу адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску, юристи мають володіти знаннями у сфері судочинства, господарського права, трудового права, кримінального та цивільного законодавства тощо. Адже, юристи приймають участь у тендерних

закупівлях, в податкових та митних перевірках, ведуть представництво в судах, інших органах державної влади, здійснюють методичне керівництво кадровою роботою.

Висновки до розділу 1

В результаті проведеного дослідження з питань вказаних в розділі першому дисертаційної роботи, нам вдалося дійти до наступних висновків:

1. В результаті дослідження генези підрозділів правової роботи ДФС України на основі першоджерел, вперше вдалося виявити першопричину створення підрозділів правового забезпечення в структурі органу на який було покладено реалізацію фінансової та податкової політики держави – збільшення кількості нормативно-правових актів, якими врегульовувалися податкові відносини і як наслідок збільшення навантаження на працівників у зв'язку з їх застосуванням.

2. Виокремлено кілька етапів розвитку юридичних підрозділів податкових органів: 1 етап – з 1917 року по 1946 рік – період становлення та формування підрозділів правової роботи податкових органів у структурі Народного комісаріату фінансів; 2 етап – з 1946 року по 1965 рік – період становлення та формування підрозділів правової роботи податкових органів у структурі Міністерства фінансів СРСР; 3 етап – з 1965 року по 1977 рік – формування правової роботи податкових органів у структурі Міністерства фінансів СРСР та під час економічної реформи; 4 етап – з 1977 року по 1990 рік – функціонування підрозділів правової роботи податкових органів під час функціонування політичного та тоталітарного режиму Радянського Союзу; 5 етап – з 1990 року по 2012 рік – функціонування підрозділів правової роботи в структурі створених податкових органів України.

3. Виокремлено етапи розвитку юридичних підрозділів митних органів: 1 етап – з 1920 року по 1944 рік – перехід митних органів у

підпорядкування Відділення митного контролю при Управлінні Уповноваженого Народного комісаріату зовнішньої торгівлі у складі Ради Народних Комісарів УСРР; 2 етап – з 1944 року по 1961 рік – післявоєнний період – період застою митних органів; 3 етап – з 1961 року по 1991 рік – прийняття Митного тарифу СРСР та Митного кодексу СРСР; підпорядкування правових підрозділів Головному митному управлінню (у 1986 – Головне управління державного митного контролю) у складі Міністерства зовнішньої торгівлі СРСР (у 1986 – Ради Міністрів СРСР); 4 етап – з 1991 року по 2010 рік – функціонування підрозділів правової роботи митних органів незалежної України (1991–1996 – у структурі Державного митного комітету України; 1996 – 2012 – у структурі Державної митної служби).

4. Нами виокремлено та проаналізовано такі етапи розвитку підрозділів правової роботи фіскальних органів: 1 етап – з 2012 року по 2014 рік – функціонування підрозділів правової роботи в структурі Міністерства доходів і зборів України; з 2014 року по теперішній час – функціонування підрозділів правової роботи в структурі Державної фіскальної служби України.

5. Зроблено висновок про те, що норми, якими врегульовано в ПК України діяльність підрозділів правової роботи, можна поділити на норми загального та спеціального спрямування. До норм загального спрямування віднесено права контролюючих органів, які реалізуються шляхом звернення до суду: підпункт 20.1.30–20.1.40-1 ст. 20 ПК України. До норм спеціального спрямування віднесено права, визначені у пункті 67.2 ст. 67 ПК України, в якому перераховано підстави, за якими підрозділи правової роботи органів ДФС України мають право звернутися до судових органів з метою винесення судового рішення відносно державної реєстрації припинення суб'єкта господарювання.

6. Аналіз положень МК України вказує на недосконалість норм по врегулюванню діяльності підрозділів правової роботи. МК України не

містить окремого розділу, глави або статей якими врегульовано порядок та підстави звернення підрозділів правової роботи ДФС України з питань порушення митного законодавства до судових органів. Заслуговує на увагу той факт, що МК України не визначає повноважень працівників підрозділів правової роботи ДФС України у справах про порушення митних правил, однак, виходячи із завдань ДФС України та принципів державної митної справи, необхідно на нормативному рівні закріпити їх.

7. Сучасний стан правової роботи в підрозділах юридичного забезпечення ДФС функціонує в стані перманентних змін законодавства. Нами зроблено висновок про необхідність прийняття єдиного нормативного акту – «Положення про підрозділи правової роботи органів Державної фіскальної служби України», який би визначав поняття та правовий статус діяльності підрозділів правової роботи ДФС України.

8. Нами запропоновано визначання поняття «підрозділи правової роботи в системі ДФС України» - це спеціально створені підрозділи для організації правової роботи в структурі системи всієї фіскальної служби в структуру якої вони входять, на які покладено одне з основних завдань - правове забезпечення діяльності ДФС України.

9. Запропоновано затвердити структуру підрозділів правової роботи в системі ДФС України з урахуванням об'єднання трьох департаментів у структурі ДФС України з питань правової роботи, а саме: Регуляторно-правового департаменту; Департаменту методологічної та нормотворчої роботи; Департаменту адміністративного оскарження та судового супроводження в єдиний підрозділ з питань правової роботи – Департаменту правового забезпечення, у структурі ДФС України у складі якого утворюватимуться управління за напрямками правової роботи – регуляторної; методологічної та нормотворчої; адміністративного оскарження та судового супроводження (Додаток Н).

У складі нової структури запропоновано створити дорадчий підрозділ в ДФС України - Управління реалізації завдань податкової та митної реформ.

Створення такого дорадчого підрозділу у складі Департаменту правового забезпечення, забезпечить виконання функцій правового забезпечення реалізації податкової та митної реформ ДФС у відповідності до національного законодавства та імплементування позитивної європейської практики діяльності податкових та митних органів.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВОВОЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

2.1. Правовий статус підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України

Для здійснення дослідження правового статусу підрозділів правової роботи необхідно визначити поняття «правової роботи» та її значення.

Необхідно зазначити, що науковці в сфері адміністративного права розглядають поняття «правової роботи» у широкому та вузькому розумінні.

Одним із представників широко розуміння правової роботи є А.М. Довгополов. На думку А.М. Долгополова, «словосполучення «правова робота» дає підстави говорити про діяльність, пов'язану із застосуванням права і спрямовану на правове забезпечення виробничо-господарської діяльності конкретного підприємства або установи. Але всі служби та підрозділи підприємств і установ, що займаються виробничо-господарською діяльністю, певною мірою займаються правовою роботою, пов'язаною з розробкою та прийняттям управлінських рішень, спрямованих на зміцнення державної, планової та трудової дисципліни. Це й розробка відомчих нормативних актів, укладення договорів, забезпечення законності трудових відносин, боротьба з безгосподарністю, заподіянням шкоди державному, колективному та приватному майну, усунення умов, що призводять до цього, правовиховання» [26, с. 2].

Тобто, А.М. Долгополов дає більш ширше визначення поняття правової роботи, визначаючи, що працівники підприємств, установ, організацій виконують більше коло завдань, в межах здійснюваної правової роботи, відмінне від того що визначене законодавцем. І з ним важко не погодитись, адже сьогодні юристи не тільки забезпечують законність

діяльності установ, але й приймають участь в управлінських процесах виробництва.

Стосовно правової роботи в фіскальних органах Несинова С.В. визначила, що правова робота в ДПС реалізується безпосередньо через юридичну діяльність, яка здійснюється працівниками різних структурних підрозділів органів ДПС, однак основний обсяг такої роботи здійснюється працівниками юридичної служби органів ДПС України [81].

Окрім того, Несинова С.В. зазначає, що правову роботу органів ДПС не можна звести лише до діяльності підрозділів юридичної служби. Значною мірою елементи правової роботи присутні і в діяльності керівників органів ДПС, інших посадових осіб, функціональних підрозділів, що застосовують податкове законодавство [81].

Тому цей термін варто розуміти не в широкому розумінні як діяльність, що здійснюється у трьох формах: практичній, науковій та освітній, а саме як практичну юридичну діяльність, що є необхідною для досягнення Державною податковою службою України поставлених перед нею завдань [81].

Л.В. Трофімова, представник широкого розуміння, вважає, що правова робота – це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення умов дотримання законності, що здійснюється правовими формами і методами усіма органами управління, організаціями, посадовими особами і громадянами в усіх сферах суспільного життя [192, с. 12].

Таким чином, представники широкої точки зору вважають, що правова робота - це діяльність не лише юридичної служби, але і відповідних посадових осіб та функціональних підрозділів.

Одним із яскравих прихильників, так званого, вузького розуміння правової роботи є Голембо Л. Я. Так, автор, фактично ототожнює правову роботу з діяльністю юридичної служби підприємства [17]. Тим самим Голембо Л.Я. вказує на те, що правова робота організації, установи, підприємства здійснюється виключно юридичною службою.

Колектив авторів науково-практичного посібника «Настольная книга хозяйственного руководителя по законодательству» визначає правову роботу як здійснювану в масштабах народного господарства, галузі чи окремого підприємства систему заходів для забезпечення законності й активного використання правових засобів для вирішення економічних і соціальних завдань. У цілому правова робота на їх думку, в основному пов'язується з діяльністю підприємства і юридичної служби. Таким чином, даний колектив авторів також розглядає правову роботу у більш вузькому розумінні.

Необхідно зазначити, сутність правової роботи полягає у організації та впорядкуванні процесу застосування правових приписів законодавства у відповідних сферах суспільної діяльності. Так, Головань І. В., зазначає, що процес реалізації правових приписів і правова робота є поняттями близькими за змістом, але не тотожними [18, с. 17].

Досить справедливо зазначає Боднарчук О. Г., що представники так званого «вузького» розуміння правової роботи зводять її лише до діяльності юридичної служби [10, с. 88-91].

На нашу думку, «вузьке» розуміння правової роботи не відповідає практичній діяльності, особливо воно є безперспективним у умовах реформування економіки і розбудови правової держави. В загальному розумінні правова робота – це комплекс заходів спрямований на правове забезпечення діяльності відповідної установи, організації з метою дотримання принципу законності.

Система адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску має велике значення для кожної держави. За рахунок даних надходжень формується основна дохідна частина бюджету держави, тому ДФС України повинна працювати не тільки злагоджено але й ефективно, окрім того, представники фіскальної служби повинні діяти в межах чинного законодавства та у відповідності до принципу законності.

Підрозділи правової роботи ДФС здійснюють юридичний супровід діяльності та організацію правової роботи, яке забезпечує більш ефективне

досягнення кінцевого продукту у вигляді надходжень грошових коштів в дохід держави та їх економії.

Проаналізований термін «правова робота» дає підстави вважати, що підрозділи правової роботи ДФС організують та координують діяльність юридичного супроводження, пов'язану із застосуванням норм права і спрямовану на правове забезпечення діяльності фіскального органу.

Треба вказати на те, що функція «правове забезпечення» в системі ДФС містить наступні процедури:

- облік і зберігання текстів законодавчих та інших нормативних актів;
- підготовка документів для розгляду в судах першої інстанції;
- підготовка апеляційних та касаційних скарг (оскаржень) на прийняті судові рішення;
- консультативна та правова допомога структурним підрозділам;
- розгляд претензій та скарг платників податків, зборів та митних платежів;
- забезпечення виконання вимог законодавства у діяльності фіскальної служби;
- перевірка на відповідність законодавству проектів наказів, розпоряджень, договорів тощо, що подаються керівництву, та візування їх;
- аналіз результатів претензійної і позовної роботи органів Державної фіскальної служби, розробка пропозицій щодо її поліпшення;
- представлення у встановленому законодавством порядку інтересів органів державної фіскальної служби в судах шляхом участі у судових засіданнях;
- сприяння правильному застосуванню законодавства про працю;
- забезпечення виконання вимог законодавства про адміністративні правопорушення.

Досліджуючи правовий статус підрозділів правової роботи, ми дійшли до висновку, що визначення місця підрозділів правової роботи в системі

ДФС України ускладнюється у зв'язку з відсутністю єдиного нормативного акту, котрий би визначав поняття, права, обов'язки завдання, функції, діяльності підрозділів правової роботи ДФС України.

Стосовно наукового визначення поняття «правового статусу» необхідно зазначити наступне.

Великий юридичний енциклопедичний словник тлумачить поняття «статус» як правове становище суб'єкта права, що характеризується й визначається його організаційно–правовими формами, статутом, свідоцтвом про реєстрацію, правами та обов'язками, відповідальністю, повноваженнями, які виплавають із законодавчих нормативно-правових актів [12, с. 601].

Взагалі, існує велика кількість видів правових статусів, які відрізняються між собою залежно від рівня конкретизації та співвідносяться один із одним як загальне, особливе тощо. Саме конкретний вид правового статусу характеризує та призначений визначити місце працівників (для індивідуального суб'єкта) чи державного органу (для колективного суб'єкта) в системі розподілу праці або державних органів взагалі як суб'єктів правових відносин [55, с. 9; 56, с. 118].

Справедливо наголошує А. В. Панчишин, що «правовий статус» як юридична категорія не лише визначає стандарти можливої та необхідної поведінки, що встановлює ступінь взаємодії держави, суспільства та особи, але й забезпечує нормальну життєдіяльність соціального середовища [91, с. 95].

На думку А. В. Панчишина, до структури правового статусу як інтегрованого поняття належать: правові норми, що визначають статус; основні права, свободи, законні інтересами та обов'язки; правосуб'єктність; правові принципи; громадянство; гарантії прав і свобод; юридична відповідальність; правовідносини загального типу [91, с. 95-96].

Досліджуючи поняття та структуру правового статусу підрозділів правової роботи ДФС України, необхідно звернути увагу на науковий підхід О.П. Альохіна, який визначає, що складовими правового статусу органу

держави і посади є чотири елементи: цільовий блок; компетенція; організаційний блок елементів; відповідальність [1, с. 106]. У цільовий блок О.П. Альохін включає такі категорії, як «мета», «завдання», «функції» [1, с. 107]. Отже, беручи за основу позицію О.П. Альохіна, правовий статус підрозділів правової роботи ми досліджуємо виходячи з їх завдань, обов'язків, прав та відповідальності.

У сучасній науці адміністративного права не досліджено на належному рівні завдання підрозділів правової роботи. Однак, науковці приділили значної уваги трактуванню завдань юридичної служби установи, організації, підприємства.

Зазначимо, що «основним завданням юридичної служби є організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, інших нормативних актів органом виконавчої влади, підприємством, їх керівниками та працівниками під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків, а також представлення інтересів органу виконавчої влади, підприємства в судах» [130].

Так, у відповідності до затвердженої організаційної структури ДФС основними завданнями підрозділів правової роботи встановлено:

- формування та участь у реалізації правової політики, спрямованої на забезпечення надходжень податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску до бюджетів та державних цільових фондів;
- пропаганда та роз'яснення законодавства України працівниками ДФС України про права і порядок захисту законних інтересів держави та платників податків;
- організація правової роботи ДФС України та підпорядкованих органів, їх керівниками та працівниками, спрямованої на правильне застосування, неухильне додержання та запобігання невиконанню вимог актів законодавства під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків;

- забезпечення супроводження справ у судах, у тому числі здійснення захисту у справах по донарахованих сум податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску у судовому порядку;
- аналіз стану розгляду справ у судах;
- узагальнення судової практики за результатами розгляду справ у судах та підготовка методичних рекомендацій стосовно здійснення правозастосування;
- встановлення причин звернення платників податків до суду;
- підготовка пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства, митного законодавства та законодавства з питань адміністрування єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- забезпечення проведення перевірок актів складеними органами ДФС України та погодження проектів договорів;
- забезпечення захисту прав і законних інтересів платників податків та громадян, при оскарженні ними рішень органів Державної фіскальної служби, якщо вони обмежують їх права, передбачені законами України, в адміністративному порядку;
- організація, планування та координація роботи підрозділів ДФС з питань правового забезпечення діяльності;
- контроль за організацією правової роботи підпорядкованих органів ДФС;
- надання практичної допомоги юридичним підрозділам підпорядкованих органів ДФС щодо організації та ведення позовної, претензійної роботи;
- забезпечення проведення правової експертизи проектів власних нормативно-правових актів та договорів [216].

Таким чином, основним завданням підрозділів правової роботи органів ДФС України є організація правової роботи, направленої на правильне, справедливе застосування, неухильне дотримання норм чинного

законодавства і попередження невиконання вимог актів законодавства, інших нормативних документів ДФС, а також її керівниками і працівниками.

Результат функціонування підрозділів правової роботи повинен підвищити якість виконуваних основних завдань ДФС України:

- правове забезпечення діяльності органів Державної фіскальної служби України;
- здійснення досудового вирішення податкових та митних спорів, спорів зі сплати ЄСВ та супроводження адміністративного оскарження;
- організація претензійно-позовної роботи;
- проведення роз'яснювальної роботи з платниками податків та з працівниками ДФС.

Так, в межах правового забезпечення діяльності органів Державної фіскальної служби України на підрозділи правової роботи покладені наступні обов'язки:

- 1) розробка пропозицій щодо усунення недоліків в діяльності ДФС та внесення їх на розгляд керівництва;
- 2) розробка рекомендацій з питань організації правової роботи в органах ДФС;
- 3) здійснення контролю за станом організації правової роботи, систематизації законодавства у підвідомчих підрозділах територіальних органів ДФС;
- 4) погодження та візування:
 - проектів наказів за результатами комплексних перевірок органів ДФС;
 - проектів наказів органів ДФС про затвердження індикативних показників;
 - проектів наказів з кадрових питань (особового складу), крім проектів наказів на відрядження у межах України керівників та працівників структурних підрозділів і про надання або припинення доступу до роботи з секретними документами;

- проектів наказів на відрядження в межах України керівників та працівників структурних підрозділів;
- проектів наказів з питань надання або припинення доступу до роботи з секретними документами;
- проектів розпорядчих документів;
- проектів розпорядчих документів щодо скасування, зміни або втрати чинності раніше виданого розпорядчого документа;
- листів, що містять пропозиції щодо внесення змін до законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань що належать до компетенції ДФС;
- відповідей на звернення подані до органів ДФС за наданням роз'яснень;

5) організація, методичне керівництво, забезпечення взаємодії та контроль за діяльністю юридичних підрозділів ДФС, а також надання практичної та методологічної допомоги.

Під час здійснення досудового вирішення податкових та митних спорів, спорів зі сплати ЄСВ та супроводження адміністративного оскарження (під час перегляду рішень територіальних органів ДФС в порядку проведення процедури адміністративного оскарження) на підрозділи правової роботи ДФС покладено такі обов'язки:

- 1) реєстрація та взяття на контроль скарг платників податків про оскарження в адміністративному порядку рішень територіальних органів ДФС щодо:
 - визначення сум грошових зобов'язань платників податків, зборів та митних платежів;
 - відмови у реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних;
 - відмови у прийнятті податкової звітності від платників податків (податкові декларації з ПДВ, податку на прибуток підприємства, у тому числі уточнюючі податкові декларації);

- анулювання реєстрації платника ПДВ;
- здійснення коригування митної вартості товарів та послуг;
- здійснення донарахування по митним платежам під час здійснення експорту та імпорту товарів та послуг;
- прийняття рішення про не пропуск через митний кордон товарів тощо.

2) перевірка належності до компетенції ДФС розгляду питань, порушених у скарзі, та дотримання передбачених законом граничних строків оскарження рішень (постанов), а також наявності заяви про продовження терміну для подання скарги про перегляд рішення (постанови);

3) перевірка наявності та з'ясування достатності доданих до скарги документів, необхідних для її розгляду по суті;

4) підготовка у разі необхідності проектів рішень про продовження термінів розгляду скарги, надсилання рішення платнику податків, та витребування від територіальних органів ДФС документів, необхідних для розгляду скарги, і висновків, а також повідомлення на прохання особи, яка подала скаргу, про час та місце її розгляду;

5) перевірка відповідності вимогам законодавства рішення (постанови), яке оскаржується;

6) підготовка проектів рішень за результатами розгляду скарг платників податків;

7) надсилання платнику податків (громадянину) рішення, прийнятого за розглядом повторної скарги;

8) зняття з контролю повторних скарг платників податків;

9) надсилання копії рішення, прийнятого за розглядом скарги, для виконання до територіального органу ДФС за місцем взяття на облік платника податків, до територіального органу ДФС, який розглядав первинну скаргу;

10) надсилання до територіального органу ДФС за місцем взяття на облік платника податків (громадянина) повідомлення відділення зв'язку про вручення рішення, прийнятого за розглядом скарги;

11) аналіз виявлених під час розгляду скарг проблемних питань і надання пропозицій щодо їх вирішення;

12) вивчення та аналіз апеляційної практики відповідно до функціональних повноважень структурного підрозділу;

13) складання та аналіз звітності про результати розгляду скарг, узагальнення та аналіз звітів територіальних органів ДФС про результати розгляду первинних скарг і підготовка оглядових (інформаційних) листів;

14) узагальнення та аналіз причин надходження і результатів розгляду скарг у порядку адміністративного оскарження рішень (постанов) територіальних органів ДФС;

15) розробка та впровадження методичних рекомендацій, інструкцій, положень з питань подання та розгляду скарг платників податків і контроль за їх застосуванням;

16) роз'яснення у межах компетенції порядку застосування законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань перегляду рішень (постанов) територіальних органів ДФС під час проведення процедури адміністративного оскарження;

17) здійснення інформаційного супроводження роботи з питань перегляду рішень (постанов) в органах ДФС за допомогою підсистем АІС «Скарга» в системі «Податковий блок» та АІС «Інспектор-2006» (режим «Адміністративні скарги та судові позови»).

Для забезпечення належного здійснення організації претензійно-позовної роботи (в тому числі забезпечення судового супроводження) працівники підрозділів правової роботи виконують наступні покладені на них обов'язки:

- організують та ведуть позовну роботу, спрямовану на забезпечення надходження податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску до бюджетів та державних цільових фондів;
- здійснюють представництво в установленому законодавством порядку інтересів органів ДФС та їх посадових осіб у судах та інших органах під час розгляду спорів;
- узагальнюють і аналізують результати позовної роботи;
- розробляють рекомендації з питань організації та ведення позовної роботи в органах ДФС;
- здійснюють моніторинг інформації про стан розгляду справ у судах;
- узагальнюють правозастосовчу практику за результатами розгляду спорів за участі органів ДФС;
- взаємодіють із судовими органами та органами виконавчої влади з метою формування єдиної позиції з митних і податкових спорів та спорів, пов'язаних із адмініструванням єдиного соціального внеску;
- здійснюють представництво ДФС у судах у справах, пов'язаних з трудовими відносинами;
- сприяють своєчасному вжиттю заходів за поданнями та постановами органів прокуратури, окремими ухвалами суду, рішеннями, постановами, ухвалами судів;
- здійснюють інформаційне супроводження претензійно-позовної роботи в органах ДФС за допомогою підсистеми АІС «Суди» в підсистемі ІС «Податковий блок» та АІС «Інспектор-2006» (режим «Адміністративні скарги та судові позови»);
- здійснюють контроль за станом організації супроводження справ у судах;
- беруть участь, у разі необхідності, у межах компетенції у супроводженні судових справ та у судових засіданнях, готують необхідні документи;

- вивчають та аналізують, у разі необхідності, судову практику відповідно до функціональних повноважень структурного підрозділу;
- підписують процесуальні документи, що направляються до суду;
- забезпечують апеляційне та касаційне оскарження судових рішень, направлення заяв про перегляд судових рішень до Верховного Суду України, прийнятих не на користь органу ДФС, а також надання до суду заперечень на позовні заяви, апеляційні та касаційні скарги;
- надають довідки про хід розгляду справи;
- підрозділи правової роботи, у разі необхідності витребують у інших підрозділів органу ДФС документи, необхідні для ведення претензійно-позовної роботи;
- інформують керівника органу ДФС та надають пропозиції щодо необхідності залучення органу ДФС чи прокуратури до розгляду такої судової справи;
- вносять відомості та забезпечують ведення журналу обліку позовних заяв, подань, заяв пред'явлених органом ДФС до суб'єктів господарювання та фізичних осіб; журналу обліку позовних заяв, пред'явлених суб'єктами господарювання та фізичними особами (громадянами) до органу ДФС; журналу обліку актуальних справ; журналу обліку резонансних справ; журналу обліку практикоутворюючих справ;
- готують, з урахуванням пропозицій структурних підрозділів заперечення (відзиву) після надходження позовної заяви, скарги, заяви, ухвали суду, вивчають викладені вимоги, аналізують їх;
- приймають рішення про недоцільність здійснення позовного провадження чи подальшого оскарження окремих справ;
- у разі необхідності, створюють робочі групи із супроводження певних категорій судових справ, наприклад, із визначення практикоутворюючих норм. тощо.

Проведення роз'яснювальної роботи з платниками податків та працівниками ДФС має неабияке значення у діяльності фіскальної служби.

Так, пропаганда податкової та митної культури як серед платників податків так і серед службовців підвищує рівень надходжень до бюджету в результаті здійсненого адміністрування. Підрозділи правової роботи у роз'яснювальній роботі приймають не останню участь, зокрема здійснюють:

- доведення до юридичних служб територіальних органів ДФС листів Мін'юсту, роз'яснень Вищого адміністративного суду, Вищого господарського суду, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Пленумів Верховного Суду України;
- формування інформаційно-аналітичних матеріалів;
- надання податкових консультацій;
- роз'яснення норм податкового законодавства платникам податків, зборів та митних платежів та працівникам ДФС.

Особливістю службово-правового статусу посадової особи є те, що його зміст визначається службовими правами й юридичними обов'язками. Вони характеризуються єдністю, своєрідність чого полягає в тому, що їхні права одночасно є обов'язками, оскільки вони повинні використовуватися в інтересах служби, а обов'язки - правами, адже інакше обов'язки неможливо буде здійснити [27, с. 44].

З метою забезпечення виконання покладених на підрозділи правової роботи завдань, працівники даних підрозділів мають право:

- перевіряти додержання законності у діяльності органів ДФС;
- користуватися комп'ютерними мережами і базами даних, у тому числі з обмеженим правом доступу за наявності відповідно оформленого допуску та з дотриманням вимог Закону України «Про державну таємницю» [110];
- у разі необхідності залучення працівників у зв'язку з виконанням ними своїх обов'язків, інформувати Голову ДФС України, а також Міністерство юстиції України;

- отримувати від посадових осіб органів ДФС усі документи, письмові пояснення, висновки необхідні для захисту інтересів держави та органів ДФС у судах;
- залучати для участі у судових засіданнях відповідних працівників як свідків, спеціалістів, представників, якщо їх участь визначена необхідною керівником юридичного підрозділу, керівником органу ДФС та судом;
- готувати подання про притягнення до відповідальності винних осіб, у відповідності до чинного законодавства, у разі ненадання необхідних документів та не усунення недоліків, зазначених юридичним підрозділом, на підставі доповідної записки керівника юридичного підрозділу;
- надавати пропозиції керівництву для вирішення питання стосовно залучення до роботи працівників підрозділів масово-роз'яснювальної роботи з метою об'єктивного висвітлення інформації про хід розгляду та обставин резонансних справ, у засобах масової інформації, для формування позитивного іміджу органів ДФС та роз'яснення податкового законодавства платникам податків.

Враховуючи важливість правового статусу підрозділів правової роботи ДФС та його вплив, працівники несуть відповідальність за неналежне виконання покладених на них завдань та функцій, перевищення повноважень, зокрема:

- 1) за своєчасну та кваліфіковану підготовку до судових засідань;
- 2) за вчасне залучення юридичним підрозділом до участі у супроводженні судових справ посадових (службових) осіб;
- 3) за підготовку і направлення неякісно оформлених процесуальних документів, а також порушення процесуальних строків;
- 4) за організацію дотримання вимог здійснення правового забезпечення діяльності ДФС;
- 5) за виконання заходів, передбачених відповідними планами.

Окрім функцій з адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску ДФС виконує покладені на неї завдання через підрозділи з нормотворчої діяльності, а саме:

1) узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств та в установленому порядку подає їх Міністру фінансів на погодження;

2) розробляє проекти законів України, указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства фінансів України з питань, що належать до сфери діяльності ДФС [135].

Отже, враховуючи той факт, що до компетенції ДФС відноситься реалізація державної податкової політики; політики у сфері державної митної справи; політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску, відповідно, ДФС є центральним органом виконавчої влади з розробки законодавчої бази у митній та податковій сферах.

Окрім того, завдання з нормотворчої діяльності є стратегічними. Зокрема, Стратегічним планом розвитку ДФС України на 2015 - 2018 роки затвердженого наказом ДФС України від 12.02.2015 р. № 80, визначено наступні завдання підрозділів правової роботи з нормотворчої діяльності:

1. Неупереджене та справедливе застосування законодавства шляхом:

– проведення апеляційної роботи фахівцями з працівниками підрозділів розгляду скарг за окремими податками, зборами та митними платежами;

– підвищення кваліфікаційного рівня фахівців підрозділів правової роботи шляхом проведення курсів підвищення кваліфікації.

2. Аналіз кількості звернень платників податків до контролюючих органів за отриманням безоплатних консультацій з питань практичного використання окремих норм податкового та митного законодавства для визначення проблемних питань, які стосуються значної кількості платників податків, зборів та митних платежів або значної суми податкових зобов'язань.

За результатом проведеного аналізу, у разі необхідності, здійснюється підготовка узагальнюючих консультацій за кожним видом податку, збору чи митного платежу в розрізі певних тематик [185].

Зі змісту положень Стратегічного плану розвитку ДФС України на 2015 – 2018, необхідно зробити висновок, що працівники підрозділів правової роботи ДФС, під час розгляду скарг платників податків мають на меті здійснення неупередженого та справедливого застосування законодавства. Окрім того, якщо під час проведеного аналізу скарг, звернень платників податків працівниками підрозділів правової роботи ДФС буде виявлено систематичні звернення та скарги з одних й тих же питань, відповідно, це є підставою для здійснення узагальнюючих роз'яснень для платників податків та внесення відповідних рекомендацій з метою розробки законопроектів.

Основними обов'язками підрозділів правової роботи під час здійснення правотворчої діяльності є:

- забезпечення організації та координації нормотворчої роботи у структурних підрозділах ДФС з питань адміністрування податків, зборів та митних платежів;

- підготовка пропозицій щодо удосконалення законодавчих актів, указів Президента України, розпоряджень та постанов Кабінету міністрів України та розробка проектів законів України, указів Президента України, розпоряджень та постанов Кабінету міністрів України щодо адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску;

- підготовка пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових актів міністерств, розробка проектів наказів Міністерства фінансів України щодо затвердження порядків, інструкцій, положень, форм розрахунків, звітів, декларацій, інших документів з питань, що належать до компетенції ДФС, та проектів наказів ДФС щодо адміністрування податків, зборів та митних платежів;
- координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо взаємодії ДФС з органами державної влади;
- координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо адаптації нормативно-правових актів з питань, що належать до компетенції ДФС у відповідності до законодавства Європейського Союзу;
- координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо реалізації державної регуляторної політики;
- надання консультацій з питань адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску;
- розгляд та надання в межах компетенції відповідей на звернення та запити народних депутатів України [216].

Таким чином, правовий статус підрозділів правової роботи ДФС характеризується їх завданнями, обов'язками та правами, якими вони наділені з метою реалізації визначеного функціонального призначення. Особливістю правового статусу підрозділів правової роботи ДФС є їхня відповідальність. Враховуючи той факт, що працівники підрозділів правової роботи є державними службовцями, відповідно, на них покладається відповідальність за порушення, зловживання, перевищення, тощо покладених на них службових повноважень. Однак, звертаючись до особливостей нормативно-правового регулювання діяльності даних підрозділів, а саме щодо відсутності нормативно-правового акту, яким би визначався правовий статус донеобхідножуваними автором підрозділів, відповідно, існує законодавча прогалина і стосовно притягнення до відповідальності. Отже,

правовий статус підрозділів правової роботи ДФС потребує нормативного врегулювання, з метою усунення прогалин в чинному законодавстві.

2.2. Форми і методи діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України

На нашу думку, сучасний підхід до розуміння суті організації діяльності підрозділів правової роботи ДФС України є застарілими. Перш за все, це пов'язано із застосуванням традиційних форм та методів діяльності працівниками підрозділів до сучасних моделей суспільних відносин [69, с. 118]. З цього приводу досить влучно зазначає Слобожан О. В., який на прикладі органів місцевого самоврядування акцентує увагу на необхідності появи нормативних документів щодо врегулювання форм та методів правової роботи: «...Необхідно зазначити, що на сьогодні такі документи в абсолютній більшості органів місцевого самоврядування відсутні, а робота юридичної служби за частковим виключенням нормотворчої діяльності взагалі не планується...» [181, с. 199].

Аналогічна ситуація склалася і стосовно правового регулювання форм та методів діяльності підрозділів правової роботи ДФС України. Так, на сьогоднішній день не існує єдиного нормативного документа, який би чітко визначав допустимі методи та форми діяльності працівників правових підрозділів.

На окрему увагу заслуговує думка, В. М. Пашкова, який зазначає, що методи правової роботи - це конкретні шляхи досягнення наміченого результату за допомогою конкретних засобів, обумовленою юридичною справою [11, с. 89].

Не можна не погодитися з думкою Несиной С.В., яка зазначає, що виходячи з аналізу правових реалій сучасності, розширюється перелік

суб'єктів здійснення юридичної діяльності, використовуються нові форми, методи та засоби її здійснення [81, с. 17].

На нашу думку, визначення методів або засобів діяльності підрозділів правової роботи ДФС України, їх імплементація в практичну роботу дозволить досягати більших, ефективніших та якісніших результатів.

В літературі з адміністративного права виділяють наступні методи діяльності органів виконавчої влади: економічні, виховні, владні, організаційні; методи організації і методи діяльності, методи переконання і методи примусу; методи прямого і побічного впливу; правові й неправові; наукові, емпіричні, експериментальні та випадкові; регулювання, загального керівництва, безпосереднього управління; загальні й спеціальні; стратегічні й тактичні [6, с. 76].

В своїй дисертаційній роботі, Трофімова Л.В. охарактеризувала організаційні методи діяльності юридичних підрозділів правової роботи ДПС України. Автор зазначає, що методи становлять найбільш активний елемент в адміністративній діяльності як юридичних підрозділів так і органів Державної податкової служби України в цілому [192, с. 18].

Савченко Л.А. надає детальний опис функціональних процедур правового забезпечення діяльності податкових органів. Зокрема, автор до процедур правового забезпечення діяльності податкових органів відносить методики виконання управлінських функцій, методики виконання основних функцій та методики виконання забезпечувальних функцій [209, с. 57-90].

Таким чином, у сучасній науковій літературі розкрито питання лише організаційних методів діяльності юридичних підрозділів. Однак, методи діяльності підрозділів правової роботи ДФС України досить різноманітні, окрім того, вони покликані забезпечити високу ефективність діяльності підрозділів правової роботи ДФС України.

Зазначимо, що всі працівники ДФС України є державними службовцями і у своїй діяльності керуються нормами Закону України «Про державну службу» [109]. Тому, доцільно до працівників підрозділів правової

роботи застосувати методи діяльності органів публічної влади. Серед основних методів діяльності органів публічної влади можна виділити такі як: планування, координація діяльності, вироблення рішень, інструктування, інформаційне забезпечення, організація виконання і контроль за виконанням, робота з кадрами апарату та ін. [69, с. 119].

На нашу думку, методи діяльності підрозділів правової роботи ДФС України доцільно систематизувати за двома видами:

1. Організаційно-технічні методи та засоби правової роботи - полягають у впорядкуванні діяльності структурних підрозділів правової роботи ДФС України, посадових осіб та працівників з метою їх оптимального функціонування у відповідності до покладених завдань на ДФС України.

До організаційно – технічних необхідно, віднести наступні методи правової роботи:

– активні – планування, оцінювання та аналіз діяльності, моніторинг, організація виконання рішень, вироблення рішень, контролю, робота з кадрами, координація діяльності працівників підрозділів правової роботи;

– пасивні - ведення статистичного обліку, обліку кількості судових справ за участю ДФС України, облік актуальних судових справ, виданих довіреностей, ведення обліку документів [69, с. 120].

Стандартами організації діяльності підрозділів правової роботи (далі – Стандарти) визначено один з таких методів – планування [182].

Стандартами визначено принципи на яких повинно ґрунтуватися планування, до яких віднесено: самостійність, «планування 80:20», ліміт часу, пріоритетності [182]. На наше переконання, метод планування доцільно доповнити наступними принципами його реалізації: постановка та досягнення цілей; фактичної наявності невиконаних завдань; завдання, що мають бути виконані в перспективі [69, с. 120].

Крім того, стандартами передбачено, що планування поділяється на: стратегічне, тактичне та оперативне. Періодами планування є робочий день, місяць, рік [182].

На нашу думку, доцільним було б здійснення планування розвитку свого підрозділу безпосереднім керівником на п'ять років та погоджувати такий план з керівником відповідного територіального органу. План на п'ять років має розроблятися у відповідності до плану п'ятирічного розвитку всієї служби, затвердженого Головою ДФС України, що дозволить досягнути більшої ефективної взаємодії між підрозділами правової роботи та центральним органом управління [69, с. 120].

Стандартами, також, передбачено застосування методу оцінювання та аналізу діяльності. Так, зокрема, Стандартами визначається, що оцінювання діяльності є попереднє вивчення та облік витрат часу на окремі види робіт (процедур), які виконуються відповідно до функціональних обов'язків, і наступний аналіз даних обліку. На підставі цих даних робиться висновок щодо ефективності працівника підрозділу [182].

На нашу думку, такий підхід є застарілим і не відповідає умовам сучасного ринкового середовища. Досить показовим, в даному випадку, є застосування методу визначення ефективності працівника - Key Performance Indicators (далі – KPI) (з англ. ключові показники ефективності) [220]. Застосування методу KPI має здійснюватись на основі показників діяльності підрозділу. Так, для підрозділів правової роботи такими показниками мають бути:

- відсоткове співвідношення кількості судових рішень винесених на користь ДФС України у порівнянні із загальною кількістю судових рішень винесених по справах, однією зі сторін котрих є ДФС України;

- сума коштів, що надійшла до бюджету, за результатами розгляду справи в суді або виконання судових рішень винесених по справах, однією зі сторін котрих є ДФС України;

- сума коштів, що зараховані в рахунок майбутніх платежів платників податків та зборів за результатами розгляду справи в суді, або виконання судових рішень винесених по справах, однією зі сторін котрих є ДФС України [69, с. 120].

При цьому, має враховуватись навантаження, розподілене на кожного окремого працівника, складність справи, категорія справи. Тобто, при визначенні ефективності роботи кожного окремого працівника, або всього підрозділу, має враховуватись не час, витрачений на вирішення завдання, а результат, якого вдалося досягти. Адже, працівник може швидко виконувати завдання, але не завжди ефективно та результативно [69, с. 120].

Окрім того, при запровадженні п'ятирічного планування керівниками підрозділів правової роботи, метод оцінки роботи КРІ дозволить швидше та ефективніше досягати поставлених стратегічних та тактичних цілей. Таким чином, метод оцінювання КРІ дозволить зробити більш об'єктивну оцінку діяльності підрозділу, що дозволить управляти цілями та завданнями які покладено на підрозділи правової роботи [69, с. 120].

Метод моніторингу, що застосовується у діяльності підрозділів правової роботи, полягає у визначенні недоцільності оскарження, подання апеляційних чи касаційних скарг, заяв, позовів (подань), а також укладення мирових угод. Окрім того, зміст способу моніторингу полягає у дослідженні нововведень в чинне законодавство. Також, за результатами практичної діяльності підрозділів правової роботи, на основі їхніх спостережень, результатом застосування методу моніторингу має стати внесення пропозицій в діюче законодавство [69, с. 120].

Так, Регламентом Головного управління ДФС України у м. Києві, передбачено, що моніторинг розпорядчого документа здійснюється шляхом:

– внесення до базового розпорядчого документа у контрольному стані (сформованого з урахуванням всіх змін, що в установленому порядку вносились до нього) тексту змін, передбачених новим розпорядчим документом, що передається на реєстрацію (без посилання за текстом документа у контрольному стані на реєстраційний номер та дату документа, яким внесено зміни);

– вчинення під реєстраційним індексом базового розпорядчого документа у контрольному стані запису про всі номери і дати розпорядчих документів, з урахуванням яких сформовано таку контрольну версію [173].

Метод організації виконання рішень – полягає у здійсненні низки заходів, спрямованих на безумовне втілення в життя прийнятих публічно-владних рішень уповноваженими на те посадовими особами ДФС України.

Реалізація методу організації виконання рішень залежить від вчинення певних заходів, таких як:

- належне доведення рішення до безпосередніх його виконавців;
- чіткість, доступність та розуміння самого рішення: хто, де, коли, і якими засобами має виконувати прийняте рішення;
- подолання об'єктивних та суб'єктивних перепон, що можуть стати на заваді, і створенні умов для оптимальної реалізації рішення;
- наявність належного матеріально-фінансового та організаційно-технічного забезпечення необхідного для виконання рішення [69, с. 121].

З методом організації виконання рішень безпосередньо пов'язаний і метод вироблення рішень, що полягає у сукупності засобів і вимог щодо формування владних рішень оптимального, законного змісту і форми.

Метод контролю є невід'ємною складовою та результатом практичного втілення таких способів як: аналіз, планування, реалізація; відповідно, дані методи реалізуються у зазначеній понеобхідноовності. В юридичній літературі контроль визначається як «перевірка, а також спостереження з метою перевірки для протидії чомусь небажаному, виявлення, попередження та припинення протиправної поведінки з боку кого-небудь» [15, с. 176]. Отже, метод контролю полягає в цілеспрямованому спостереженні за належним виконанням структурним підрозділом та його працівниками прийнятих рішень.

Метод роботи з кадрами включає в себе підготовку, підбір і розстановку кадрів, їх перепідготовку, підвищення кваліфікації, заохочення і

накладення стягнень. Організація навчання покладається на відповідного керівника правового підрозділу.

Координація діяльності працівників підрозділів правової роботи покладається на безпосереднього керівника даного структурного підрозділу, але в межах наданих йому повноважень та з метою виконання поставлених завдань.

Одним з пасивних методів правової роботи є такий спосіб, як ведення статистичного обліку.

Так, розділом XVI главою 65 МК України на законодавчому рівні врегульовано питання ведення митної статистики з таких питань:

- державної митної справи;
- переміщення товарів через митний кордон України (зовнішньої торгівлі);
- надходженням митних платежів до державного бюджету;
- валютного контролю;
- аналізу стану зовнішньої торгівлі України, її торговельного і платіжного балансів та економіки в цілому;
- діяльність органів доходів і зборів при здійсненні ними державної митної справи [60].

Окрім того, МК України визначає міжнародний обмін даними митної статистики шляхом надання відповідної інформації міжнародним організаціям та митним органам інших країн згідно з укладеними відповідно до закону міжнародними договорами України та законами України [60]. Такий обмін позитивно впливає на роботу юридичних підрозділів органів ДФС України, оскільки надає змогу порівнювати стан державної митної справи України з іншими зарубіжними державами.

Зокрема, працівники підрозділів правової роботи безпосередньо володіють інформацією та розуміють значення статистичних даних про кількість судових справ за участю ДФС України. Зазначимо, що саме показник судових справ дає змогу реально оцінити коефіцієнт ефективності

податкового та митного навантаження на платників податків, та відсоток правомірних прийнятих рішень посадовими особами ДФС України. Окрім того, статистичні дані про кількість судових справ за категоріями дають змогу оцінити проблемні питання діючих податкового та митного законодавств та їх прогалини, більше того, така інформація дозволяє виявити ефективність та дієвість будь – якого податку чи збору, оцінити рівень ризиків зловживань податками, зборами, митними платежами та рівень компетентності посадових осіб ДФС України.

Крім того, до пасивних методів правової роботи належить метод обліку - обліку кількості судових справ за участю ДФС України, облік актуальних судових справ, виданих довіреностей, ведення обліку документів.

2. Спеціальні методи діяльності підрозділів правової роботи полягають у їхньому застосуванні у відповідності до сфери їхнього використання.

Так, у своїй діяльності працівники підрозділів правової роботи використовують такі спеціальні способи: спонукання – переконання та примушування; протидії – попередження зловживання та порушення норм чинного законодавства як платниками податків, так і працівниками ДФС України; методика застосування судових доктрин – висновків судової практики; збирання доказів [69, с. 122].

Досить влучно зазначається в юридичній літературі з цього приводу, що це – два взаємопов'язаних «полюси» єдиного цілого, тобто механізму забезпечення належної поведінки і правопорядку; вони взаємно доповнюють один одного. У демократичному суспільстві переконання – головний метод впливу. Демократичний режим відкриває значні можливості для широкого залучення громадян до обговорення і прийняття правових актів, до участі у справах держави [84, с. 35, 36].

Доцільно зазначає Д.Н. Бахрах, що «...свідома дисципліна, висока організованість, почуття особистої відповідальності, які набуваються в процесі безпосередньої громадсько-політичної практики, є дієвими засобами

формування впевненості, в основі якої лежить власний досвід людей...» [6, с. 82].

Методи переконання та примусу є універсальними методами публічного управління. Вони становлять систему засобів організуючого впливу держави (органу управління, посадових осіб, якими є працівники державної виконавчої служби) на свідомість і поведінку людей, є необхідною умовою нормального функціонування суспільства загалом, кожного публічного органу, об'єднання громадян, будь-якого процесу управління [8, с. 107].

Метод переконання використовується підрозділами правової роботи ДФС України під час виконання рішення. Працівник підрозділу, має бути зацікавленим у як найшвидшому виконанні судових рішень, оскільки від фактичного результату залежить оцінка ефективності його роботи, тому він має вчиняти дії з метою переконання добровільного виконання рішення суду платником податків та зборів. Окрім того, метод переконання застосовується працівниками під час участі у розгляді судових справ, оскільки працівник має переконати суд та надати належні докази, що підтвердять правомірність діяльності органів ДФС України [69].

Під методом примусу, який здійснюється підрозділами правової роботи, необхідно розуміти застосування передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу щодо зобов'язаних платників податків з метою виконання рішень, винесених органами ДФС України [69].

Однак, метод примусу має здійснюватися за умови дотримання певних меж:

- здійснюватися виключно в порядку правової процедури;
- здійснюватися виключно тими посадовими особами, які наділені спеціальними повноваженнями;
- застосовуватись як реакція на протиправну поведінку підвладного суб'єкта;
- може застосовуватись як до фізичних осіб, так і до юридичних;

– полягає в застосуванні до підвладних суб'єктів юридичних заходів впливу (особистого, організаційного, матеріального чи психологічного характеру), вичерпно перелічених у законодавстві [161, с. 72].

Методика застосування судових доктрин – висновків судової практики має комплексне значення, що полягає у подальшій її реалізації шляхом внесення законодавчих пропозицій [69, с. 122].

Відповідно до Стандартів організації діяльності підрозділів правової роботи, методика застосування судових доктрин полягає у певному комплексі дій:

- проаналізувати стан справ у вказаній сфері правового регулювання та причини, що обумовлюють необхідність підготовки пропозицій;
- підготувати обґрунтування необхідності вдосконалення нормативно-правових актів, у якому зазначити підставу та мету розроблення, аналіз причин, навести факти і цифрові дані, що доводять необхідність їх прийняття, фінансово-економічні розрахунки та пропозиції щодо джерел покриття витрат, очікувані соціально-економічні результати реалізації пропозицій;
- підготувати текст пропозицій (редакцію пунктів, статей тощо);
- перевірити відповідність пропозицій законодавству України;
- підготувати порівняльну таблицю, у якій зазначити положення (норми) чинних нормативно-правових актів, пропозиції щодо внесення змін до них, а також положення (норми) чинних нормативно-правових актів з урахуванням запропонованих до них змін [182].

Таким чином, під методами діяльності підрозділів правової роботи ДФС України необхідно розуміти конкретні прийоми та способи організації роботи та функціонування даних підрозділів.

Зазначимо, що методи діяльності підрозділів правової роботи становлять собою систему, тобто цілісну, внутрішньо узгоджену сукупність, а тому мають застосовуватися комплексно, застосування одного із методів окремо не призведе до ефективності та результативності діяльності

підрозділів правової роботи ДФС України. Більше того, застосування конкретних способів діяльності правової роботи повинно мати всеохоплюючий підхід, тобто ґрунтуватися на науковій діяльності та специфіці практичної роботи з урахуванням особливостей функціонування ДФС України. Саме комплексний та системний підхід у викладеному питанні надає можливість більш ефективно досягати бажаних результатів та виконувати поставлені завдання [69, с. 123].

Під формами діяльності органів публічної влади розуміють зовнішню сторону їх функціонування, тобто сукупність його однорідних дій, які здійснюються у певних організаційних рамках, визначених законодавством. Іншими словами, форми діяльності – це однорідна діяльність органів публічної влади, через які реалізуються їх функції [208, с. 57].

У юридичній літературі відзначається, що характер форм діяльності конкретного органу визначається «природою суб'єкта державної влади і його компетенцією в галузі здійснення державно-владних повноважень» [83].

В діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України в загальному можна виділити юридичні та організаційні форми діяльності.

На нашу думку, юридичні форми діяльності органів ДФС України, виражають діяльність, що знаходить своє відображення у вчиненні правових та значимих дій, що чітко визначені нормативними актами. Окрім того, юридичні форми діяльності характеризуються обов'язковим настанням наслідків, які мають юридичне вираження та значення.

Організаційні форми, за виразом Г.В. Атаманчука, можна охарактеризувати як «способи вільного колективного пошуку оптимального варіанта вирішення якоїсь управлінської проблеми» [3].

Як зазначає Л.В. Трофімова, форми діяльності юридичних підрозділів органів податкової служби розуміє підготовку правових висновків, договорів, аналіз актів перевірок, оцінку і візування організаційно-розпорядчих документів, адміністративно-контрольну, адміністративно-наглядову, юрисдикційну, профілактично-виховну, навчально-аналітичну діяльність, яка

направлена як на прийняття правомірних індивідуальних актів, так і на здійснення організаційних дій при фінансовому контролі стосовно суб'єктів податкових відносин [192, с. 21].

Зазначимо, організаційні форми діяльності являють собою такі види діяльності, що не передбачують юридично значимих наслідків в результаті їх здійснення, та не вимагають чіткої правової регламентації.

Зокрема, російський теоретик М.І. Байтін пропонує виділяти три такі форми: організаційно-регламентуючу, організаційно-господарську й організаційно-ідеологічну, російські фахівці з адміністративного права Д.Н. Бахрах, О.П. Альохін, А.А. Кармолицький, Ю.М. Козлов – власне організаційну діяльність і здійснення матеріально-технічних операцій. Відомий український державознавець О.Ф. Фрицький поряд із правовою, матеріально-технічною і організаційною формами виділяє проміжні організаційно правові форми [208].

М.К. Золотарьова зазначає, що визначення форм та методів діяльності ДПІ відбувається залежно від ознак форм та методів державного управління, оскільки здійснення управлінської діяльності мають для цих органів державної виконавчої влади вирішальне значення. За результатами розгляду підходів до класифікації форм управління наголошено, що вирішальною формою діяльності ДПІ, яка дозволяє суттєво впливати на характер суспільних відносин у сфері реалізації державної податкової політики, є видання індивідуальних (ненормативних, адміністративних) актів управління, направлених на конкретних суб'єктів правовідносин, до яких належать:

1) рішення, які впливають із діяльності ДПІ щодо контролю за своєчасністю і повнотою надходження та сплати податків та зборів (обов'язкових платежів);

2) рішення про застосування відповідальності за порушення платниками вимог законодавства, не пов'язаного з оподаткуванням, контроль

за виконанням якого покладено на органи державної податкової служби України;

3) рішення, пов'язані з процедурою стягнення податкового боргу ДПІ;

4) рішення про укладення податкового компромісу. Додатковими формами діяльності ДПІ є укладення адміністративних договорів, а допоміжними – проведення організаційних заходів та матеріально-технічних операцій [88].

Не можна не погодитися із М.К. Золотарьовою, стосовно того, що форми і методи діяльності підрозділів правової роботи залежать від управлінської діяльності.

Л.В. Трофімова, у своїй дисертаційній роботі на тему «Організаційно-правове забезпечення діяльності юридичних підрозділів органів Державної податкової служби України» приділяє значну увагу класифікації форм діяльності юридичних підрозділів органів Державної податкової служби України. Так, автор класифікує діяльність юридичних підрозділів ОДПС за ознаками:

- 1) за змістом – нормотворча і правозастосовна;
- 2) за нанеобхідноками – правові і неправові;
- 3) за характером впливу – прямі (безпосередні) і опосередковані;
- 4) за цілеспрямованістю – зовнішні і внутрішні;
- 5) за рівнем управління – загальні, місцеві, функціональні;
- 6) за способом вираження – письмові, усні;
- 7) за періодом дії – довгострокові, короткострокові;
- 8) за показниками – кількісні, якісні;
- 9) за використанням – постійні, разові;
- 10) за масштабом волевиявлення – персональні і колегіальні [192].

До неправових форм діяльності юридичних підрозділів ОДПС Трофімова Л.В. відносить:

– вираження організаційних дій (вивчення, аналіз і узагальнення практики і позитивного досвіду роботи; навчання, надання практичної

допомоги, інструктаж; наради, семінари, конференції, проведення «круглих столів» і ін.);

– вираження матеріально-технічних дій (підготовка звітів, оглядів і довідок; систематизація законодавства і діловодство; оплата судових витрат, поштові відправлення процесуальних документів та ін.) [192].

На нашу думку, форми діяльності підрозділів правової роботи необхідно класифікувати наступним чином:

1) За впливом на платників податків.

1.1. Загальні – є обов'язками до виконання всіма платниками податків, посадовими особами ДФС України. Наприклад, розробка, затвердження та імплементація роз'яснень, методичних рекомендацій, судових доктрин, інструкцій, наказів, розпоряджень, тощо.

1.2. Індивідуальні – стосуються конкретного платника податків або посадової особи ДФС України. Наприклад, наданні індивідуальних податкових консультацій, відповіді на заяви, звернення, скарги, подані заперечення тощо.

2) За принципом адміністративного підпорядкування.

2.1. Форми діяльності департаментів: регуляторно-правового департаменту, департаменту адміністративного оскарження та судового супроводження, департаменту методологічної та нормотворчої роботи (функціонують в центральному апараті Державної фіскальної служби України).

2.2. Форми діяльності юридичних управлінь: юридичні управління в офісах обслуговування великих платників податків; Головних управлінь ДФС в областях та Головного управління ДФС у м. Києві.

2.3. Форми діяльності юридичних відділів (секторів правового забезпечення) на рівні районних ДПІ та ОДПІ.

3) За характером дії.

3.1. Організаційні – форми діяльності, що забезпечують належну роботу підрозділів правової роботи та, безпосередньо, органів ДФС України [78, с. 99].

Наприклад:

- організація, планування, координація та контроль роботи підрозділів правової роботи органів ДФС України;

- здійснення керівництва правовою та позовною роботою в юридичних підрозділах підпорядкованих органів ДФС України, внесення на розгляд керівництва чи колегіального органу відповідної ДПІ або ОДПІ пропозиції щодо її вдосконалення, вжиття заходів щодо впровадження прогресивних форм і методів роботи та реалізації рекомендацій Міністерства юстиції України;

- участь в організації і проведенні семінарів, науково-практичних конференцій, інших занять з правової освіти із працівниками юридичних підрозділів органів ДФС України з метою підвищення правових знань;

- участь в організації роботи щодо виконання рішень і доручень органів державної влади, запитів і звернень народних депутатів України, звернень громадян, суб'єктів господарювання, наказів і розпоряджень органів ДФС, доручень керівництва відповідних ДПІ та ОДПІ;

- організація та участь у проведенні перевірок стану організації правової роботи та супроводженні справ у судах підпорядкованих органам ДФС;

- участь у підготовці матеріалів на наради, засідання колегії відповідних органів ДФС.

3.2. Технічні – форми діяльності підрозділів, за допомогою яких здійснюється інформаційне забезпечення діяльності органів ДФС України стосовно стану виконання правової роботи, а саме:

- інформування керівництва відповідного органу ДФС, керівника підрозділу правової роботи про необхідність вжиття заходів щодо скасування актів, прийнятих з порушенням законодавства;

- узагальнення практики застосування податкового та митного законодавства за результатами розгляду податкових та митних спорів у судових інстанціях з подальшим направленням зазначеної інформації до відповідного департаменту з правової роботи;

- узагальнення та аналіз результатів позовної роботи;

- здійснення інформаційного супроводження позовної роботи в підпорядкованих органах ДФС України із застосуванням інформаційно-аналітичних баз даних та ресурсів, забезпечення підтримки в актуальному стані та постійне оновлення інформації;

- забезпечення моніторингу інформації про стан розгляду у відповідних органах ДФС України справ у судах, формування інформаційних матеріалів та їх подання до вищих органів в управлінні;

- організація обліку і зберігання текстів актів законодавства, проведення інформаційно-довідкової роботи із законодавства, доведення до юридичних підрозділів підпорядкованих органів ДФС України рекомендацій Міністерства юстиції України, роз'яснення спеціалізованих судів та Пленуму Верховного Суду України, підготовка керівництву відповідного органу ДФС довідкових матеріалів із законодавства, надання працівникам відповідних органів ДФС консультацій з правових питань;

- надання до органів ДФС України інформації щодо супроводження судових справ у порядку, визначеному розпорядчими документами органів ДФС України.

3.3. Практичні – форми діяльності підрозділів правової роботи, що впливають на імплементацію чинного законодавства, його удосконалення, та розвиток суспільно – правових відносин, що виникають у сфері адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску. До таких форм діяльності можна віднести:

- надання практичної допомоги юридичним підрозділам підпорядкованих органів ДФС щодо організації та ведення позовної, претензійної роботи;

- забезпечення супроводження справ у судах, у тому числі здійснення захисту донарахованих сум податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску у судовому порядку;
- забезпечення проведення правової експертизи проектів власних договорів;
- перевірка на відповідність чинному законодавству проектів наказів, розпоряджень, що подаються на підпис керівництву відповідного органу ДФС, здійснення їх візування за наявності віз керівників зацікавлених структурних підрозділів або осіб, що їх заміщують. У разі невідповідності проекту наказу чи розпорядження законодавству та якщо внесені до нього зауваження не враховано, підрозділ правової роботи візує проект із зауваженнями та доповідає керівнику відповідного органу ДФС України із пропозиціями щодо законного вирішення відповідного питання;
- взяття участі у підготовці проектів договорів, контрактів, надання їм правової оцінки, у разі наявності надання відповідних зауважень та пропозицій, візування за наявності віз керівників зацікавлених структурних підрозділів ДФС або осіб, що їх заміщують;
- взяття участі у застосуванні заходів правового впливу у разі невиконання чи неналежного виконання договірних зобов'язань, забезпеченні захисту майнових і немайнових прав відповідного органу ДФС України;
- сприяння своєчасному вжиттю заходів за протестами та поданнями прокуратури, окремими ухвалами суду, рішеннями, постановами, ухвалами судів, відповідними документами інших правоохоронних і контролюючих органів;
- надання пропозицій щодо вдосконалення структури підрозділів правової роботи, організація підвищення кваліфікації працівників цих підрозділів та обмін досвідом, співпраця у цих питаннях з регіональними органами Міністерства юстиції;

– розробка пропозицій щодо усунення недоліків та внесення їх на розгляд керівництва відповідного органу ДФС, керівника підрозділу правової роботи, надання рекомендацій юридичним підрозділам підпорядкованих органів ДФС України;

– взяття участі у забезпеченні доказової бази під час здійснення органами ДФС України досудового рознеобхіднування кримінальних проваджень;

– участь підрозділів правової роботи у створенні внутрішніх (локальних) актів ДФС – підготовка положень, посадових інструкцій, наказів, розпоряджень, рішень.

4) За видами нормотворчої діяльності.

4.1. Правозастосовна діяльність - підрозділи правової роботи здійснюють контроль за правильністю застосування структурними підрозділами органів ДФС України положень законодавства, додержання порядку адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску у відповідності до законодавства; виконання норм чинного законодавства та підзаконних актів, їх реалізації та виконання; участь у супроводженні судових справ; сприяють правильному застосуванню норм законодавства; перевірка на відповідність чинному законодавству проектів наказів, розпоряджень, що подаються на підпис керівництву відповідного органу ДФС, здійснення їх візування за наявності віз керівників зацікавлених структурних підрозділів або осіб, що їх заміщують. У разі невідповідності проекту наказу чи розпорядження законодавству та якщо внесені до нього зауваження не враховано, підрозділ правової роботи візує проект із зауваженнями та доповідає керівнику відповідного органу ДФС України із пропозиціями щодо законного вирішення відповідного питання;

4.2. Правотворча – підрозділи правової роботи надають пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правових актів, подають їх на розгляд керівництву відповідного органу ДФС для вирішення питання стосовно необхідності підготовки проекту акту законодавства; забезпечують

проведення правових експертиз проектів нормативно – правових актів на відповідність їх чинному законодавству України та інтересам суспільства; здійснюють підготовку проектів нормативно-правових актів з питань, що належать до компетенції ДФС України; перевіряють відповідність проектів нормативно-правових актів чинному законодавству; забезпечують громадське обговорення проекту та погодження проекту із заінтересованими органами відповідно до встановленого порядку; готують власні нормативно-правові акти, у тому числі які відповідно до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» є регуляторними актами [115]; готують довідки щодо відповідності законодавчих проектів нормам європейського законодавства; забезпечують внесення та супровід проектів нормативно-правових актів у Кабінеті Міністрів України, Верховній Раді України, заінтересованих центральних органах виконавчої влади, інших установах та організаціях; здійснюють моніторинг проектів законодавчих актів з питань, що стосуються повноважень ДФС України, зареєстрованих у Верховній Раді України; розробка методичних рекомендацій з різних питань правової роботи, застосування податкового законодавства.

4.3. Інтерпретаційна - робота щодо з'ясування і роз'яснення змісту і цілей норм права шляхом надання податкових консультацій платникам податків та зборів у відповідності до статті 51 ПК України та статті 21 МК України; шляхом надання узагальнюючих податкових та митних роз'яснень; надання відповідей на звернення, заяви, скарги, заперечення; складання та висвітлення у засобах масової інформації інформаційних листів з приводу роз'яснення змісту норм чинного законодавства з питань оподаткування. узагальнюють практику застосування законодавства.

4.4. Контрольно-наглядова – контроль за виконанням та застосуванням норм чинного законодавства органами ДФС України; вжиття заходів правового впливу у разі невиконання чи неналежного виконання норм чинного законодавства; забезпеченні захисту майнових і немайнових

прав відповідного органу ДФС України; внесення пропозицій керівництву відповідного органу ДФС щодо поновлення порушених прав.

5) За суб'єктом взаємодії.

5.1. Взаємодія з суб'єктами, що наділені владними повноваженнями – взаємодія із територіальними органами центральних органів виконавчої влади та місцевого самоврядування здійснюється шляхом розробки, погодження спільних наказів, угод, порядків, протоколів та інших документів.

5.2. Взаємодія з суб'єктами, що ненаділені владними повноваженнями – взаємодія з підприємствами, установами, організаціями.

5.3. Взаємодія із засобами масової інформації - розміщення в засобах масової інформації статей, інтерв'ю, коментарів, організації теле- і радіопередач, семінарів, а також підготовка і розповсюдження тематичної друкованої продукції; моніторинг повідомлень у засобах масової інформації щодо діяльності органів ДФС України, їх посадових осіб і реагування на критичні публікації.

З приводу взаємодії податкових органів з засобами масової інформації, то Гаруст Ю.В. зазначає, що центральне місце в роботі з платниками податків необхідно приділяти роз'яснювальній роботі через засоби масової інформації. Зміст взаємодії можна з'ясувати через її організаційно-правові форми. Це впливає з діалектичної єдності форми та змісту об'єкта, що донеобхідножується. Взаємодія під час здійснення податкового контролю відбувається у певних формах, а саме у зовнішньому вираженні сумісних, взаємодоповнюючих дій [16].

5.4. Взаємодія з громадськістю - інформування громадськості про діяльність органів ДФС України, основні положення податкового та митного законодавства, а також законодавства з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування через проведення прес-конференцій, брифінгів, інтернет-конференцій; проведення консультацій з громадськістю відповідно до Порядку проведення консультацій з

громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [131]; організація та координація роботи щодо вивчення громадської думки з питань, що належать до компетенції фіскальних органів; аналіз результатів опитувань громадської думки та підготовки пропозицій щодо врахування таких результатів у діяльності фіскальної служби.

Як справедливо зазначив Фесюнін В. М., взаємодія з населенням і громадськістю – важлива складова процесу демократизації та законності в нашій державі. Праця податківця із соціальних позицій сьогодні настільки складна й відповідальна, що про неї можна говорити як про податкове мистецтво. Насамперед це відчують працівники підрозділів з роз'яснення податкового законодавства [195, с. 111-113].

Підрозділи правової роботи ДФС України здійснюють свою діяльність в межах чинного законодавства. Форми та методи діяльності підрозділів правової роботи не визначені нормативними положеннями, тому реалізація покладених на них завдань не є ефективною, таким чином, наукові розробки в, даному контексті, можуть бути імплементовані на законодавчому рівні.

2.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України

Щороку в Україні збільшується кількість платників податків які перебувають на обліку в територіальних підрозділах ДФС України. Як наслідок, працівники органів ДФС України вимушені опрацьовувати збільшену кількість податкової і митної інформації, працювати із значним обсягом паперових та електронних документів, які потребують швидкого

опрацювання з метою прийняття управлінських рішень. Необхідно зазначити, що кількість податкової і митної інформації давно вже вийшла за межі лише паперової та потребує якісного впровадження високотехнологічних засобів збору, обробки, аналізу, зберігання та захисту даних.

Комплексне науково-практичне вирішення зазначеної вище проблеми, яка виникла в наслідок збільшення обсягу податкової та митної інформації, можливе лише за допомогою застосування сучасних електронних інформаційних систем та ресурсів.

Необхідно зазначити, що виходячи з аналізу положень ПК України, а саме глави 7 «Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів» розділу II «Адміністрування податків, зборів, платежів», органи ДФС України здійснюючи податкову політику отримують податкову та іншу інформацію двома шляхами: через отримані документи від платників податків (наприклад: через податкові декларації, документів за результатом вчинених фінансово-господарських операцій, отримання інформації на письмовий запит контролюючого органу, в результаті проведених зустрічних звірок тощо) та через отримання електронної інформації за допомогою використання інформаційно-телекомунікаційних систем (надання платниками податків документів в електронній формі, отримання інформації з реєстраторів розрахункових операцій, отримання інформації з реєстрів органів виконавчої влади та Національного банку України тощо).

Отримана інформація, у зазначені вище способи, зберігається в базах даних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику [97].

Статтею 71 ПК України визначено, що інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів - комплекс заходів, що координується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує

формування та реалізує державну фінансову політику, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій.

Стратегічним планом розвитку ДФС України на 2015 – 2018 роки затвердженого наказом ДФС України від 12.02.2015 року № 80, визначено план з впровадження інформаційно-телекомунікаційних систем з метою забезпечення якісного виконання функцій та завдань покладених на органи ДФС України. Враховуючи даний факт, ми приділемо основну увагу дослідженню саме інформаційно-телекомунікаційним системам, які формують більшу частину інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи ДФС України.

Законом України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» визначено, що інформаційно-телекомунікаційна система - сукупність інформаційних та телекомунікаційних систем, які у процесі обробки інформації діють як єдине ціле. Телекомунікаційна система - сукупність технічних і програмних засобів, призначених для обміну інформацією шляхом передавання, випромінювання або приймання її у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб. Інформаційна (автоматизована) система - організаційно-технічна система, в якій реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів [111].

Як свідчить практика, інтегрована інформаційно-телекомунікаційна система органів ДФС України, складається із багатьох інформаційних та багаторівневих систем і програмних комплексів, які полегшують обробку податкової та митної інформації з метою якісного виконання покладених на органи ДФС функцій та завдань.

Так, інформаційно-телекомунікаційна система – це організований комплекс збирання, зберігання, накопичення, обробки, оновлення, пошуку, відображення та надання споживачам податкової та митної інформації, необхідної для ефективних управлінських рішень. До складу інформаційно-

телекомунікаційних систем органів ДФС входять: інформація (відомості), організаційні та технічні засоби, методи та процедури роботи з інформацією, джерела та здобувачі інформації, носії (паперові, електронні, магнітні тощо) [176, с. 178].

Статтею 31 МК України визначено, що для проведення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється з використанням інформаційних технологій, у тому числі заснованих на інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, і засобів їх забезпечення [60].

Статтею 33 МК України закріплено, що інформаційні ресурси органів доходів і зборів складаються із відомостей, що містяться у документах, які надаються під час проведення митного контролю та митного оформлення товарів, транспортних засобів, та інших документах. Інформаційні ресурси органів доходів і зборів - це сукупність електронної інформації, що включає електронні дані, створені, оброблені та накопичені в інформаційних системах органів доходів і зборів [60].

Як бачимо, на відміну від податкової інформації, яка отримується і документальним і електронним шляхом, митна інформація отримується через електронні дані.

За допомогою зазначених вище систем при виконанні функцій та завдань, працівник органу ДФС України може отримувати оперативну інформацію в режимі реального часу про стан законодавства, розгляду поточних справ, прийняття певних рішень та ін.

На нашу думку, застосування інформаційно-телекомунікаційних систем в податковій та митній діяльності органів ДФС України – є комплексним і багаторівневим завданням, яке обумовлено необхідністю автоматизації процесу адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску.

Створення якісної та дієвої інформаційно-аналітичної системи спрямованої на забезпечення правової роботи в органах ДФС України

полягає у формуванні, накопиченні і використанні банку даних у формі методології та знань, що містять інформацію про процедури функцій, які використовують працівники юридичного підрозділу, стан розгляду справ у судах, їх моніторинг, позовну (претензійну) роботу, її аналіз та узагальнення, проведення контролю за правовою роботою, що здійснюються структурними підрозділами податкових органів [103, с. 281].

Щоденна робота працівника підрозділу правової роботи органів ДФС України пов'язана зі створенням, зберіганням і обробкою певного масиву різноманітної інформації у вигляді електронних та паперових (текстових) документів: документів судового провадження, службових документів, документів адміністративного та кримінального провадження, договорів, протоколів, висновків та додатків до них. Значна частина документів (електронних та паперових), які використовуються в роботі підрозділів правової роботи потребують особливої форми створення, обробки і зберігання [72, с. 187].

Дієвим інструментом, що забезпечує описану вище діяльність підрозділів правової роботи, є інформаційні системи, бази й банки даних, та відповідні реєстри зберігання, обробки інформації. Зазначені вище інструменти у своїй сукупності ми включаємо до інформаційно-телекомунікаційних систем, які використовують працівники підрозділів правової роботи органів ДФС України, що у своїй сукупності і формують основний масив інформаційно-аналітичного забезпечення [72, с. 187].

Централізованим сховищем або банком даних є інформаційно-телекомунікаційна система, яка накопичує різноманітні масиви інформації, що необхідно для вирішення поставлених завдань перед працівниками підрозділів правової роботи. Інформаційно-телекомунікаційні системи містять інформацію стосовно супроводу кожної категорії справ під час ведення претензійно-позовної роботи (стан справи, термін виконання, ролі виконавців) [72, с. 187].

Проводячи ґрунтовний аналіз досліджуваного питання, ми пропонуємо поділити інформаційно-телекомунікаційні системи на види, що складають основу інформаційно-аналітичного забезпечення підрозділів правової роботи ДФС України:

1) зовнішні – інформаційно-телекомунікаційні системи, які є загально-доступними для будь – якого користувача глобальної мережі Інтернет чи окремих локальних (регіональних) мереж. Зовнішні інформаційні ресурси поділяються на:

1.1) державні – розпорядником та власником є орган державної влади. Дані є відкритими для будь – якого користувача глобальної мережі Інтернет;

1.2) комерційні – власником та розпорядником є суб'єкт господарювання, який за виконання певних умов (платна чи безоплатна форма) надає доступ до користування інформаційною системою;

2) внутрішні – власником та розпорядником таких інформаційно-телекомунікаційних систем є виключно органи ДФС України. Інформація, яка міститься у внутрішніх інформаційно-телекомунікаційних системах, є такою, що призначена для службового користування. Тобто, вказаними інформаційно-телекомунікаційними системами можуть користуватися лише працівники органів ДФС України [72, с. 187].

Окрім того, Законом України «Про інформацію» визначено поняття податкової та правової інформації. Так, статтею 16 Закону визначено, що податкова інформація – сукупність відомостей і даних, що створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин у процесі поточної діяльності і необхідні для реалізації покладених на контролюючі органи завдань і функцій у порядку, встановленому Податковим кодексом України. Статтею 17 Закону визначено поняття правової інформації – будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо [107].

У статті 35 МК України міститься таке поняття як «електронна інформація в інформаційних системах органів доходів і зборів та суб'єктів, що беруть участь в інформаційних відносинах» [60].

До зовнішніх державних інформаційно-телекомунікаційних систем, які використовуються у роботі працівниками підрозділів правової роботи ДФС України можливо віднести перелік ресурсів затверджених Положенням «Про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів». Це Положення визначає загальні засади здійснення обміну електронними даними, крім інформації, що становить державну таємницю, між суб'єктами владних повноважень з державних електронних інформаційних ресурсів під час надання адміністративних послуг та здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань. Зокрема, даним Положенням затверджений перелік пріоритетних державних інформаційно-телекомунікаційних систем для запровадження електронної взаємодії [98]. Необхідно зазначити, що підрозділи правової роботи ДФС України у своїй діяльності можуть використовувати всі реєстри, перелічені у Положенні, з метою належного правового забезпечення діяльності всіх органів ДФС України, а саме:

1) Єдиний державний демографічний реєстр – використовується з метою визначення місця проживання позивача або відповідача та з метою перевірки достовірності наведених даних платниками податків та зборів.

2) Державний земельний кадастр – використовується з метою визначення власників земельних ділянок та їх площ для здійснення нарахування земельного податку, перевірки правильності нарахування земельного податку у відповідності до площі земельної ділянки згідно відомостей земельного кадастру.

3) Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство – використовується для вчасного реагування на таку інформацію з метою пред'явлення кредиторських вимог ДФС України зі сплати податків та зборів.

4) Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань – використовується з метою взаємного обміну між ДФС України та державними реєстраторами з інформацією про платників податків та зборів, стан їхньої діяльності.

5) Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань (далі - Єдиний державний реєстр) - єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи [114].

Держателем Єдиного державного реєстру є Міністерство юстиції України. На сьогодні у Єдиному державному реєстрі у відповідності до чинного законодавства запроваджено обмін відомостями з наступними державними установами/реєстрами: Державна фіскальна служба України; Державна служба статистики України; Пенсійний фонд України; Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень.

б) Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, Єдиний державний реєстр Міністерства внутрішніх справ стосовно зареєстрованих транспортних засобів та їх власників, Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування – використовується з метою виявлення майна платника податку та зборів, перевірки правильності та повноти сплати податків власником майна, та накладення податкової застави у випадку не сплати платником обов'язкових платежів.

7) Державний реєстр актів цивільного стану громадян – використовується з метою перевірки достовірності наведених даних платниками податків та зборів.

8) Реєстр платників податку на додану вартість – використовується з метою отримання наступної інформації: найменування або прізвище, ім'я та по батькові платника податку; індивідуальний податковий номер платника

ПДВ (ПН); дата реєстрації платником ПДВ; дата реєстрації як суб'єкта спеціального режиму оподаткування; види діяльності сільськогосподарського підприємства як суб'єкта спеціального режиму оподаткування; дата внесення запису про види діяльності; термін дії реєстрації платника ПДВ [148].

9) Державний електронний інформаційний ресурс Міністерства внутрішніх справ, в якому обробляється інформація з питань судимостей та Державний електронний інформаційний ресурс Міністерства внутрішніх справ, в якому обробляється інформація з питань втрачених паспортів – використовується з метою перевірки достовірності наведених даних платниками податків та зборів, здійснення перевірки керівників підприємств на предмет того чи може потенційно такий керівник бути особою, яка за грошову винагороду зареєструвала на себе підприємство без мети здійснення господарської діяльності.

10) Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування – використовується з метою забезпечення ведення єдиного обліку застрахованих осіб у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування та їх ідентифікації, накопичення, зберігання та автоматизованої обробки інформації про сплату платниками єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та про набуття застрахованими особами права на отримання страхових виплат та порядок надання інформації з Реєстру застрахованих осіб [167].

11) Єдиний реєстр довіреностей – використовується з метою перевірки достовірності наведених даних платниками податків та зборів, з метою перевірки правомірності покладених повноважень уповноважених осіб на представлення інтересів платника податку та зборів.

12) Автоматизована інформаційна система Державної казначейської служби України по обліку доходів та видатків бюджетів усіх рівнів – використовується з метою обліку та перевірки сплати платниками податків та зборів грошових зобов'язань.

13) Єдиний державний реєстр судових рішень – це автоматизована система збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку та надання електронних копій судових рішень. До Реєстру вносяться судові рішення Верховного Суду України, вищих спеціалізованих, апеляційних та місцевих судів – вироки, рішення, постанови, накази, ухвали, окремі ухвали (постанови) суду, що ухвалені (постановлені) судами у кримінальних, цивільних, господарських справах, у справах адміністративної юрисдикції, у справах про адміністративні правопорушення, крім судових рішень, які містять інформацію, що є державною таємницею [218].

Судові рішення, внесені до Реєстру, є відкритими для безоплатного цілодобового доступу на офіційному веб-порталі судової влади України відповідно до Закону України «Про доступ до судових рішень» [116].

Працівники підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби, у своїй роботі, використовують Реєстр як джерело отримання доступу до судової практики, формування правової позиції та порівняння аналогічних судових справ які потребують вирішення із тими по яким винесено судові рішення [72, с. 188].

Необхідно зазначити, що Реєстр має неабиякий вплив на підготовчий процес до судового розгляду справи, адже перш ніж звернутися з позовною заявою, працівники підрозділів правової роботи мають змогу з відкритого джерела – з Реєстру, отримати позицію суддів з аналогічного питання, окрім того, такий метод порівняльної роботи застосовується і під час підготовки судових документів, таких як: заперечення, пояснення, клопотання тощо [72, с. 189].

Більше того, дедалі частіше зустрічаються випадки, коли працівники підрозділів правової роботи використовують посилання на судові рішення з Реєстру у службових документах: відповідях на заяви, скарги, звернення платників податків; надання індивідуальних податкових консультацій; підготовка роз'яснень, юридичних висновків, судових доктрин тощо [72, с. 189].

На нашу думку, доцільно було б внести зміни до Постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 про затвердження Положення «Про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів», а саме в частині доповнення переліку, додаток до постанови, пріоритетних державних інформаційно-телекомунікаційних систем для запровадження електронної взаємодії наступними ресурсами: Дані про взяття на облік платників податків; Реєстр страхувальників; Реєстр платників єдиного податку; Дані з реєстру платників акцизного податку з реалізації пального; Довідка про відсутність заборгованості; Дані реєстру отримувачів бюджетної дотації; Реєстр страхувальників; Інформація про РРО; Інформація про ОРО; Реєстр осіб, які здійснюють операції з товарами; Реєстр заяв про повернення суми бюджетного відшкодування; Єдиний реєстр індивідуальних податкових консультацій; Система обліку публічної інформації; Реєстр неприбуткових установ та організацій.

Обмін електронними даними з використанням зазначених нами інформаційно-телекомунікаційних систем дозволив би підвищити якість надання адміністративних послуг в частині реєстрації та ліквідації суб'єктів господарювання, постановки на облік платників податків, зміни платником податків системи оподаткування та внесення відповідних змін у його облікову картку тощо.

До зовнішніх інформаційно-телекомунікаційних систем, які використовуються у роботі працівниками підрозділів правової роботи ДФС України можна віднести також наступні інформаційно-телекомунікаційні системи, держателем та розпорядником яких є державні органи:

1) Єдиний ліцензійний реєстр - функціонує відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування, ведення і користування відомостями ліцензійного реєстру та подання їх до Єдиного ліцензійного реєстру» [127] та використовується підрозділами правової роботи ДФС України з метою підтвердження правомірності на зайняття видом діяльності, що підлягає ліцензуванню, платниками податків

та зборів, та, відповідно, з метою здійснення перевірки правильності та повноти нарахування, сплати за ліцензійним видом діяльності, податків та зборів;

14) База даних діяльності Верховної Ради України «Законодавство України» має інформаційний характер і не є офіційним друкованим виданням. Вона використовується згідно із Положенням про веб-ресурси Верховної Ради України (надалі – Положення) [214].

У відповідності до Положення, веб-сайти Верховної Ради України містять інформацію у відповідності до цільового призначення відповідного інформаційного ресурсу. Так, база даних «Законодавство України» містить інформацію про: законопроекти; закони України, постанови Верховної Ради України, міжнародні договори України [128].

Таким чином, база даних «Законодавство України» є відкритим та доступним інформаційно-телекомунікаційним ресурсом законодавчої бази України, що дозволяє працівникам правових підрозділів ДФС України необхіднокувати за законодавчими нововведеннями, мати доступ до діючих нормативно – правових актів, порівнювати їх з попередніми редакціями та іншими законодавчими актами. На думку автора, база даних «Законодавство України» допомагає працівникам підрозділів правової роботи виконувати їхнє основне завдання – правове забезпечення діяльності Державної фіскальної служби України [72, с. 188].

15) На вимогу Закону України «Про доступ до публічної інформації» та постанови Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» створено Єдиний державний веб-портал відкритих даних [118; 138].

Портал призначений для забезпечення надання доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та передбачає доступ до інформації органів влади з можливістю її наступного використання. Будь-яка особа може вільно копіювати, публікувати, поширювати, використовувати, у тому

числі в комерційних цілях, у поєднанні з іншою інформацією або шляхом включення до складу власного продукту, публічну інформацію у формі відкритих даних з обов'язковим посиланням на джерело отримання такої інформації [215].

На даному порталі, органи державної влади розміщують публічну інформацію за наступними сферами діяльності: транспорт, держава, фінанси, юстиція, податки, екологія, будівництво, земля, сільське господарство, охорона здоров'я, соціальний захист, освіта та культура, молодь та спорт, стандарти, економіка.

Працівники підрозділів правової роботи ДФС України мають доступ до широкого кола інформації різних органів державної влади. Такий ресурс значно покращує ефективність роботи, адже, не потрібно направляти офіційний запит до державного органу, чекати офіційної відповіді протягом тривалого часу, достатньо зайти на сайт і отримати наявну необхідну інформацію.

16) Автоматизована система виконавчого провадження – використовується працівниками підрозділів правової роботи ДФС України з метою здійснення моніторингу за станом ведення відкритих виконавчих проваджень.

17) База даних експортерів, База даних інфраструктури експорту, Реєстр дозволів на міжнародні перевезення – використовуються з метою здійснення контролю за правильністю нарахування податків і зборів в результаті здійснення імпорتنих та експортних операцій.

б) Перелік організацій-виконавців, які заявили право на податкові пільги – використовується працівниками підрозділів правової роботи ДФС України з метою здійснення контролю за платниками податків, що отримали право на звільнення від оподаткування операцій передбачених чинним законодавством України.

Важливим є той факт, що у діяльності органів ДФС України, та до користування працівників підрозділів правової роботи є доступними значна

частина інформаційно-телекомунікаційних систем фіскальної служби, які є відкритими:

1) Адреси масової реєстрації платників податків – даний ресурс надає змогу працівникам підрозділів правової роботи здійснювати моніторинг адрес, які при державній реєстрації зазначені як місцезнаходження юридичної особи, та підтвердження фактичного місця знаходження органу управління юридичної особи за вказаною адресою;

2) Дізнайся більше про свого бізнес-партнера – даний ресурс дозволяє перевірити стан розрахунків платника податків та зборів з бюджетом (про наявність заборгованості) та визначити чи є майно суб'єкта господарювання в податковій заставі;

3) Реєстр великих платників податків. Використовуючи реєстр великих платників податків, працівники підрозділів правової роботи можуть визначати наступне:

- місце обліку платника податків, так як великі платники податків обліковуються у Офісі великих платників податків ДФС України;
- запитувати необхідну інформацію у Офісі великих платників податків ДФС України стосовно платників податків та зборів: акти та довідки складені за результатами перевірок, інформацію про сплачені податки та збори, про фактичне місцезнаходження платника податку та зборів тощо.

4) Перелік об'єктів права інтелектуальної власності, включених до митного реєстру. Митний реєстр ведеться з метою сприяння захисту майнових прав на об'єкти прав інтелектуальної власності (далі – ПІВ) під час митного контролю та митного оформлення товарів, що містять такі об'єкти, на підставі заяв правовласників і містить інформацію, яка використовується з метою запобігання переміщенню через митний кордон України товарів з порушенням ПІВ [147].

Використовуючи даний реєстр працівники підрозділів правової роботи мають змогу: перевіряти справжність та дійсність майнових прав власників ПІВ; перевіряти достовірність відомостей наведених платниками

податків та зборів; перевіряти факти порушених прав власників ПІВ; здійснювати взаємний обмін інформацією між міжнародними та національними відкритими базами даних об'єктів ПІВ щодо окремих власників та об'єктів ПІВ.

5) Реєстр підприємств, яким надано дозвіл на відкриття та експлуатацію митного складу дозволяє працівникам підрозділів правової роботи під час участі у митних спорах чи розгляді скарг платників податків і зборів з приводу митних питань, у відповідності до Положення про склади тимчасового зберігання [145], встановлювати: місце знаходження товарів; суму витрат платника податків пов'язаних із зберіганням товарів на митному складі; визначати місце зберігання товарів у разі накладення заборони на їх переміщення; забезпечувати тимчасове зберігання товарів в результаті їх вилучення під час здійснення імпорتنих або експортних операцій.

6) Електронна митниця. Даний ресурс дозволяє: здійснювати контроль за правильністю реалізації зовнішньо-економічної діяльності платників податків та зборів; не втручаючись в оперативну господарську діяльність платників податків та зборів, встановлювати відповідність даних заявлених під час здійснення митного оформлення товарів; вчасно та ефективно реагувати на порушення платниками податків і зборів процесу адміністрування зовнішньоекономічних операцій.

7) Реєстр магазинів безмитної торгівлі надає змогу контролювати правомірність використання відповідних дозволів та умов, при дотриманні яких даний дозвіл надається.

8) Єдиний реєстр суб'єктів господарювання, які можуть здійснювати реалізацію безхазяйного майна та майна, що переходить у власність держави, надає можливість підрозділам правової роботи правильно організувати процес передання у власність держави безхазяйного майна виявленого за результатами відповідних перевірок чи інших способів.

9) Анульована реєстрація платників ПДВ – даний реєстр надає змогу контролювати платників ПДВ, правильність нарахуваннями та сплати ними ПДВ.

Необхідно звернути увагу на той факт, що в Україні існують комерційні аналоги зовнішнім інформаційним ресурсам. Так, аналогом бази даних «Законодавство України» є інформаційно-телекомунікаційний ресурс «Ліга:Закон». «Ліга:Закон» є більш розширеною базою даних, ніж «Законодавство України», адже окрім нормативно – правових актів, даний комерційний інформаційний ресурс включає також такі додаткові опції: термінологічний словник; ситуації для бізнесу, юриста та бухгалтера; інформаційні довідники; бланки, шаблони та форми документів; коментовані кодекси; європейське законодавство; судові прецеденти та практика; консультації; онлайн калькулятори (напр. для розрахунку штрафних санкцій, пені); кадрова документація: ситуації, консультації, шаблони документів; електронні видання та ін. [221].

Звісно, проводячи аналіз інформаційно-телекомунікаційного ресурсу «Ліга:Закон» маємо зазначити про те, що він має значно ширше функціональне призначення ніж база даних «Законодавство України». Адже, користувач має змогу не лише ознайомитися із текстом документу, але також і зрівняти його чинну редакцію з попередніми, автоматично скопіювати обраний текст, порівняти нормативно-правову базу з консультаціями та роз'ясненнями [72, с. 188].

На нашу думку, найбільш корисними з інформаційно-телекомунікаційного ресурсу «Ліга:Закон», але недоступними в сучасних умовах, для працівника підрозділу правової роботи, є бази даних європейського законодавства. Обмежений доступ до баз європейського законодавства пояснюється складністю перекладу на вітчизняну мову. Адже, за умови відкритого доступу до перекладеного на українську мову європейського законодавства, працівники підрозділів правової роботи ДФС України мали б змогу більш якісніше впливати на формування вітчизняного

законодавства шляхом подання своїх пропозицій та формування судових доктрин у відповідності до європейського законодавства [72, с.188].

Однак, на сьогоднішній день «Ліга:Закон» не є доступним інформаційно-телекомунікаційним ресурсом для працівників підрозділів правової роботи (у додатку П ми наводимо дані по вартості використання комерційних інформаційних ресурсів). Адже даний ресурс є комерційним, умови користування яким є оплатними. Звісно, що в ДФС України не передбачено видатків на закупівлю інформаційного ресурсу «Ліга:Закон». Проте, на нашу думку, враховуючи той факт, що Україна обрала шлях до європейської інтеграції було б доцільно запровадити партнерське співробітництво між правовласниками «Ліга:Закон» та ДФС України про безкоштовне користування працівниками підрозділів правової роботи даною базою даних [72, с. 188].

Для Єдиного реєстру судових рішень існує й комерційний аналог інформаційного ресурсу «Verdictum». Вказаний інформаційно-телекомунікаційний ресурс, має переваги перед Реєстром у наступному: можливість обрати судові рішення за предметною областю, що значно звужує коло пошуку судових рішень; формує список судових рішень не лише за контекстним пошуком слів, а й рішення для формування стратегії поведінки в судах; дає змогу переглянути судові рішення всіх інстанцій по одній справі; надає змогу враховувати ризики при веденні договірної роботи, розуміючи позицію судів з того чи іншого спірного пункту в договорах; надає статистику прийняття того чи іншого рішення конкретним суддею, тренди по вибраним категоріям справ або нормам права; аналізує поведінку другої сторони процесу в судах, маючи інформацію про частоту участі опонента в різних судових справах, про методи ведення справ та ін. [222].

Фактично, інформаційний ресурс «Verdictum» знижує навантаження юриста на проведення значної аналітичної роботи, що автоматично дозволяє заощадити час, адже певну частину оброблення інформації виконує

комп'ютер за допомогою встановленого програмного забезпечення [72, с.189].

Досить цікавим та корисним аналоговим інформаційним ресурсом є програмне забезпечення «TaxLink» [223].

За можливості користуватися інформаційним ресурсом «TaxLink», для працівників підрозділів правової роботи ДФС України це була б гарна можливість підвищити продуктивність їхньої праці, оскільки, користування «TaxLink» надає наступні можливості: користування базою «податкова аналітика»; можливість необхіднокувати за останніми законодавчими новинами у сфері податкового права; доступ до систематизованої бази судових рішень у сфері податкового законодавства [223].

Ми вважаємо, що «TaxLink» може стати передумовою для впровадження нового інформаційно-телекомунікаційної системи в діяльності працівників підрозділів правової роботи ДФС України, наприклад електронного сервісу «Податкові та митні спори», що дозволило б узагальнити адміністративну та судову практику з розгляду та вирішення податкових та митних спорів. Доцільно було б доповнити даний сервіс розділом «Міжнародна та зарубіжна практика» та «Міжнародне законодавство», де працівник підрозділу правової роботи ДФС України зміг би проводити паралелі з міжнародною практикою розгляду податкових та митних спорів та сформувати свою правову позицію, подати рекомендації, в тому числі, у відповідності до міжнародного законодавства [72, с. 189].

Комерційним аналогом інформаційного ресурсу, розпорядником якого є ДФС – «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера» є OpenDataBot. Opendatabot – це відкритий, загальнодоступний сервіс моніторингу реєстраційних даних вітчизняних суб'єктів господарювання та судового реєстру. OpenDataBot надає інформацію з відкритих державних реєстрів та інших джерел і миттєво висилає повідомлення, за запитом, на програмне забезпечення з обміну повідомленнями (Telegram, Facebook Messenger, Skype або Viber). Необхідно зазначити, що OpenDataBot навідміну від сервісу

«Дізнайся більше про свого бізнес-партнера» є більш функціональним. Так, сервіс «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера» дає змогу отримати інформацію про податковий борг платника податків та зборів, натомість, сервіс OpenDataBot консолідує інформацію про платників податків з усіх відкритих та доступних джерел. Окрім того, лише за одним запитом із вказування коду платника податків або його назви, шляхом надсилання його до сервісу OpenDataBot, працівники підрозділів правової роботи мають змогу отримувати консолідовану інформацію про наявність судових рішень стосовно конкретного суб'єкта господарювання, тим самим не відшуковуючи самостійно дану інформацію в Реєстрі судових рішень.

Необхідно зазначити, що у діяльності працівників підрозділів правової роботи є доступними наступні внутрішні інформаційно-телекомунікаційні системи: логіко-аналітичний блок нормативних документів; бібліотека наказів, розпоряджень та інших нормативно – правових документів; підсистема «Податкові роз'яснення»; АІС «Управління документами»; АІС «Підсистема РРО»; АІС «Акцизні марки»; АІС «Репозиторій звітної і статистичної інформації ДФС України»; АІС «Відстрочки (розстрочки)»; АІС «Звіт «Про донараховані суми узгоджених грошових зобов'язань»; АІС «Зведені інформації з податку на додану вартість»; АІС «Інспектор–2006»; архів електронної звітності та ін. [72].

На особливу увагу заслуговує інформаційно-телекомунікаційна система «Інспектор–2006», яка призначена для автоматизованого оформлення митних документів у структурних підрозділах митного органу, зайнятих в процесі митного оформлення вантажів.

Інформаційно-телекомунікаційна система вирішує такі основні задачі: забезпечує автоматизовану підтримку технології митного оформлення, прийнятої в митному органі, і заснованої на нормативних документах органів ДФС України; введення і форматно-логічний контроль електронних копій документів, потрібних для митного оформлення, а для ВМД ще й перевірку їх згідно з критеріями ризику; ведення бази даних митного органу –

основного сховища інформації про митне оформлення – електронних копій ВМД, інших документів, задіяних в процесі митного оформлення, даних про проходження технологічних етапів оформлення, тощо; обмін інформацією з іншими підрозділами митного органу із застосуванням криптографічного захисту інформації; формування інформації з метою подальшого введення її з центральної бази даних ДФС.

Працівники підрозділу правової роботи мають доступ до режиму «Адміністративні скарги та судові позови», який призначений для пошуку і перегляду інформації щодо оскарження зобов'язання чи боргу. Режим «Адміністративні скарги та судові позови» надає можливість вносити інформацію та здійснювати її коригування шляхом узгодження, відкриття, або скасування. Інформація щодо оскарження зобов'язань та боргів надходить у перелік в результаті створення документа на базі вибраного зобов'язання чи боргу.

Отже, на підставі проведеного аналізу існуючих інформаційно-телекомунікаційних систем, необхідно виділити зробити висновки стосовно стану інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України.

По-перше, в користуванні працівників підрозділів правової роботи органів ДФС України наявна значна кількість інформаційно-телекомунікаційних систем. Нами запропоновано систематизувати види інформаційно-телекомунікаційних систем наступним чином:

- 1) загальнодоступні (зовнішні): державні та комерційні;
- 2) внутрішні органів ДФС України.

По-друге, не дивлячись на факт наявності значної кількості інформаційно-телекомунікаційних систем доступних для використання працівниками підрозділів правової роботи, в системі органів ДФС України відсутня єдина база даних податкових та митних спорів, судових рішень, база міжнародного податкового законодавства та уніфікований інформаційний

ресурс з інтегрованими, необхідними для працівників правової роботи, документами у сфері податкового та митного права.

По-третє, інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів правової роботи ДФС якісно впливає на ефективність виконання функцій працівниками. Так, інформаційно-телекомунікаційні системи впливають на скорочення витрат часу проведення аналітичної роботи, підвищення якості ведення претензійно-позовної роботи та правового забезпечення діяльності ДФС.

Висновки до розділу 2

1. Нами досліджено, що основним завданням підрозділів правової роботи органів ДФС України є організація правової роботи, направленої на правильне, справедливе застосування, неухильне дотримання норм чинного законодавства і попередження невиконання вимог актів законодавства, інших нормативних документів ДФС, а також її керівниками і працівниками.

2. Нами з'ясовано, що у статті 19 Конституції України вказано на те, що правовий статус державних інституцій має бути законодавчо визначений. Проте, донині, не має нормативного закріплення правового статусу підрозділів правової роботи ДФС, а отже, це суперечить Конституції України. У зв'язку з цим запропоновано розробити та затвердити єдиний нормативно-правовий акт який би врегулював діяльність підрозділів правової роботи ДФС України.

3. На нашу думку, методи діяльності підрозділів правової роботи ДФС України доцільно систематизувати за двома видами:

1) Організаційно-технічні методи та засоби правової роботи - полягають у використанні з метою захисту прав не тільки інтересів ДФС України, але й держави в цілому.

До організаційно – технічних ми пропонуємо, віднести наступні методи правової роботи: активні – планування, оцінювання та аналіз діяльності, моніторинг, організація виконання рішень, вироблення рішень, контролю, робота з кадрами, координація діяльності працівників підрозділів правової роботи; пасивні - ведення статистичного обліку, обліку кількості судових справ за участю ДФС України, облік актуальних судових справ, виданих довіреностей, ведення обліку документів.

2) Спеціальні методи діяльності підрозділів правової роботи полягають у їхньому застосуванні у відповідності до сфери їхнього використання. Ми виділяємо такі спеціальні способи: спонукання – переконання та примушування; протидії – попередження зловживання та порушення норм чинного законодавства як платниками податків, так і працівниками ДФС України; методика застосування судових доктрин – висновків судової практики; збирання доказів.

4. При оцінці ефективності працівника ми пропонуємо застосовувати метод - Key Performance Indicators. Застосування методу КРІ має здійснюватись на основі показників діяльності підрозділу. Так, для підрозділів правової роботи такими показниками мають бути: відсоткове співвідношення кількості судових рішень винесених на користь ДФС України у порівнянні із загальною кількістю судових рішень винесених по справах, однією зі сторін котрих є ДФС України; сума коштів, що надійшла до бюджету, за результатами розгляду справи в суді або виконання судових рішень винесених по справах, однією зі сторін котрих є ДФС України; сума коштів, що зараховані в рахунок майбутніх платежів платників податків та зборів за результатами розгляду справи в суді, або виконання судових рішень винесених по справах, однією зі сторін котрих є ДФС України.

5. В діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України ми виділяємо юридичні та організаційні форми діяльності. На нашу думку, юридичні форми діяльності органів ДФС України, виражають діяльність, що знаходить своє відображення у вчиненні правових та значимих дій, що чітко

визначені нормативними актами. Організаційні форми діяльності являють собою такі види діяльності, що не передбачують юридично значимих наслідків в результаті їх здійснення, та не вимагають чіткої правової регламентації.

6. Нами запропоновано класифікувати форми діяльності підрозділів правової роботи за такими критеріями: за впливом на платників податків: загальні та індивідуальні; за принципом адміністративного підпорядкування: форми діяльності департаментів; форми діяльності юридичних управлінь: юридичні управління в офісах обслуговування великих платників податків та зборів; головних управлінь ДФС в областях та головного управління ДФС у м. Києві; форми діяльності юридичних відділів (секторів правового забезпечення) на рівні районних ДПІ та ОДПІ; за характером дії: організаційні, технічні, практичні; за видами нормотворчої діяльності: правозастосовна діяльність, правотворча, інтерпретаційна, контрольно-наглядова; за суб'єктом взаємодії: взаємодія з суб'єктами, що наділені владними повноваженнями; взаємодія з суб'єктами, що не наділені владними повноваженнями; взаємодія із засобами масової інформації; взаємодія з громадськістю.

7. Ми пропонуємо поділити інформаційно-телекомунікаційні системи на види: зовнішні, а саме державні та комерційні; внутрішні.

8. Виділено такі переваги та недолік інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України. Переваги – у користуванні працівників підрозділів правової роботи органів ДФС України наявна значна кількість інформаційних ресурсів; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів правової роботи ДФС якісно впливає на ефективність виконання функцій цими працівниками. Недолік – у системі органів ДФС України відсутня єдина база даних податкових та митних спорів, судових рішень, база міжнародного податкового законодавства та уніфіковане програмне забезпечення з

інтегрованими, необхідними для працівників правової роботи документами у сфері податкового та митного права.

9. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 про затвердження Положення «Про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів», зокрема доповнити перелік пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів, що зменшить час на пошук інформації та отримання її від інших розпорядників та володільців даних.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПРАВОВОЇ РОБОТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

3.1. Засоби забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України

Питанню, яке пов'язане зі змістом та значенням законності в діяльності органів державної влади, в тому числі і в податковій, митній та контрольно-перевірочній діяльності органів ДФС України, постійно приділяється особлива увага, опубліковано достатньо велику кількість наукових праць, роз'яснень, практичних та методичних рекомендацій та ін. В той же час, питанню стосовно забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України та засобів, які при цьому застосовуються, приділено недостатньо уваги.

З метою якісного донеобхідноження та розкриття змісту та основних складових питання стосовно засобів забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України необхідно донеобхідноити категоріальний апарат поняття законності та проаналізувати засоби забезпечення законності.

В Конституції України зазначається наступне, що «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [50].

Необхідно наголосити на тому, що більшість науковців, авторів та донеобхідноників визнають досить складний характер поняття «законності» і визначають різні сторони її зовнішнього прояву. Законність не можна зводити до якоїсь однієї характерної риси чи особливості. В ній якнайчастіше переплітаються політичні і державницькі, демократичні і правові, моральні і гуманітарні аспекти. З позиції особистості законність виступає, в першу

чергу, як засіб захисту її прав, свобод і законних інтересів учасників суспільних правовідносин. Враховуючи зазначене, можливо виділити більше двадцяти різних підходів до розкриття поняття «законність» [61, с. 87].

Пропонуємо проаналізувати основні і найпоширеніші поняття та значення терміну «законність» і донеобхідноити теоретичне підґрунтя й практичну складову можливості застосування засобів забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України.

Так, С.С. Алексєєв, у свій час зазначав, що законність це багатоаспектне соціально-правове явище, що характеризує принцип, метод, режим організації та функціонування суспільства і держави на правових засадах. Це фундаментальна категорія всієї юридичної науки і практики, головними критеріями якої служать рівень і стан оцінки правового життя суспільства взагалі та його громадян.

У свою чергу Н.В. Вітрук стверджував, що законність означає ідею, принцип, метод державного керівництва, режим, систему реального вираження права в законах держави, в самій законотворчості, у підзаконній правотворчості, у практиці правореалізації та правозастосування [13, с. 15].

Існує і наступне визначення за яким законність – це своєрідна необхідність, яка виявляється в сукупності конкретних об'єктивних вимог, які надаються всім суб'єктам, учасникам суспільного життя, врегульована правом. Одна частина таких вимог звернена до громадян, організацій, інша – до законодавчої, виконавчої, судової державної влади.

Важливою складовою українського державотворення, за умови наростання кризових явищ в економіці та в умовах євроінтеграції, є проведення комплексної та системної адміністративної реформи у сфері адміністрування податкові, зборів, митних платежів та єдиного внеску, яка буде спрямована на поетапне перетворення системи державного управління економіки, на таку, яка б відповідала сучасним стандартам демократичної, соціально-орієнтованої та правової держави із розвинутою ринковою економікою.

Сфера реформування державного управління у сфері економіки та оподаткування охоплює багато проблемних та соціально гострих питань, але на особливу увагу заслуговує правова регламентація діяльності органів ДФС України та їх структурних підрозділів. У першу чергу це пояснюється тим, що органи ДФС України мають спеціальний правовий статус та наділені відповідними повноваженнями у сфері адміністрування зборів, податків та митних платежів шляхом здійсненні контрольних функцій [85].

Так, П.А. Олейник вважає, що про законність можна говорити тоді, коли:

1) послідовно і неухильно дотримується встановлений у державі демократичний порядок видання законів і підзаконних актів;

2) самі закони та підзаконні правові акти за своїм змістом є демократичними;

3) розпорядження, які містяться в законах та підзаконних актах, неухильно додержуються тими, кому вони адресовані, – державним органам, посадовим особам, громадянам;

4) у державі ефективно діє система контролю за точним виконанням законів [85, с. 85].

Підсумовуючи зроблені висновки П.А. Олейника та накладаючи його твердження за аналогією на підрозділи правової роботи, необхідно зробити висновок, що гарантії законності в діяльності підрозділів правової роботи – це ті прийоми, засоби та методи, за допомогою яких працівники даних підрозділів зобов'язуються дотримуватись норм права.

Відомий адміністративіст І.П. Голосніченко, визначає законність як адміністративно-процесуальну діяльність, урегульовану нормами адміністративного законодавства, які є обов'язковими для всіх суб'єктів процесу. Він підкреслює також, що в її рамках передбачена можливість оскарження незаконних дій органів адміністративної юрисдикції та їх посадових осіб [19, с. 28].

У свою чергу, В. Колпаков визначає законність як специфічний державно-правовий режим, за допомогою якого забезпечується загальнообов'язковість юридичних норм у суспільстві й державі [48, с. 659-662].

Натомість, С. Гончарук вважає законність – невід'ємним складовим елементом верховенства права. Суть законності, на його думку, полягає в необхідності суворого, точного і неухильного дотримання всіма без винятку суб'єктами права положень Конституції та законів України, а також приписів інших нормативно-правових актів [20, с. 138-141].

Законність є обов'язковим арибутом діяльності усіх без винятку органів державної влади та правоохоронних органів. Так, наприклад в системі органів внутрішніх справ, дотриманню законності приділяється особлива увага, що обумовлено їх спеціальним статусом та повноваженнями, якими вони наділені [20, с. 138-141]

Таким чином, ми погоджуємося із позиціями вище згаданих авторів і вважаємо, що законність в діяльності підрозділів правової роботи має забезпечуватися загальнообов'язковістю виконання для останніх правових норм, їх неухильного дотримання.

Більше того, І. Залюбовська відзначає, що головними юридичними засобами забезпечення законності є контроль (державний та громадський), нагляд (адміністративний, прокурорський і судовий) та звернення громадян [29, с. 9].

Отже, щодо діяльності підрозділів правової роботи ДФС України ми досліджуємо засоби забезпечення законності в діяльності останніх, з метою визначення їх ефективності та дослідження їхнього нормативного закріплення.

Додержання законів є обов'язковою вимогою для всіх та основою державної дисципліни, необхідним елементом трудових, службових правовідносин. Ефективно функціонувати і виконувати завдання з адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску органи

ДФС України можуть тільки за умови, що вся їх діяльність здійснюється в умовах законності, тобто методами і способами, які передбачені законом [23].

Більше того, щодо діяльності ДФС України, то законність та її зміцнення є предметом функціонування всієї служби, укріплення правопорядку та фінансово-бюджетної дисципліни при реалізації податкової та митної політики держави. Зокрема, ПК України визначає, що органи ДФС України у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, відомчими наказами ДФС, іншими актами законодавства [23].

Основним правовим актом, що регламентує систему оподаткування в Україні, є Конституція України. Стаття 67 Конституції України серед інших обов'язків громадян України називає також сплату податків і зборів у порядку та розмірах, встановлених законом [50]. Органи ДФС України можуть ефективно функціонувати і виконувати завдання зі справляння податків, зборів (обов'язкових платежів) та митних платежів тільки за умови, що вся їх діяльність здійснюється в умовах законності, тобто методами і способами, передбаченими законом.

На сьогоднішній день, органи ДФС України наділені досить широким колом повноважень у сфері реалізації державної податкової політики та митної справи, адміністрування єдиного внеску, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску [73, с. 70].

Тому, поняття законність необхідно розглядати через призму суспільних правовідносин у сфері адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску. Таким чином, законність передбачає неухильне виконання нормативно-правових актів, що регулюють порядок добровільної

сплати податків, мита та інших платежів до бюджету, порядок примусового стягування податків, мита та інших платежів органами держави (її посадовими особами) з фізичних та юридичних осіб» [45, с. 146].

А.А. Стародубцев до основних методів або способів забезпечення законності, серед працівників правоохоронних органів та державних службовців відносить:

- 1) створення належних умов для виконання службових обов'язків;
- 2) виховання у співробітників високих моральних та дійових якостей, свідомого ставлення до виконання службових обов'язків;
- 3) повсякденну вимогливість начальника до підлеглих, постійну турботу про них, виявлення поваги до їх гідності, забезпечення соціальної справедливості;
- 4) застосування засобів переконання та заохочення (стимулювання);
- 5) застосування до порушників службової дисципліни заходів державного примусу [183, с. 65].

Основними напрямками діяльності підрозділів правової роботи щодо забезпечення законності є такі:

- забезпечення контролю за дотриманням законності органами ДФС України та його територіальними органами при виконанні завдань і функцій, покладених чинним законодавством;
- участь у розробці заходів, спрямованих на забезпечення правильного застосування в органах ДФС України та його територіальних органах податкового, митного законодавства, а також іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на фіскальні органи;
- здійснення методичного керівництва правовою роботою в територіальних органах ДФС, підвідомчих установах;
- підготовка керівництву аналітичних та довідкових матеріалів з питань аналізу, змін та дотримання законодавства;
- проведення правової експертизи проектів законів, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов та

розпоряджень Кабміну, а також інших нормативно-правових актів щодо оподаткування, митної справи, адміністрування єдиного соціального внеску та діяльності органів ДФС;

- проведення юридичної та антидискримінаційної експертиз проектів законів, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабміну, а також інших нормативно-правових актів, розробником яких є ДФС;

- внесення пропозицій керівництву ДФС про необхідність подання на державну реєстрацію нормативно-правових актів;

- аналіз та застосування міжнародного досвіду з питань нормо-проектувальної техніки, адміністрування податків та зборів, відповідальності за порушення вимог податкового, митного та іншого законодавства при розробці та узгодженні проектів нормативно-правових актів;

- проведення спільних нарад, семінарів з представниками Мін'юсту, Мінфіну, Мінекономіки з питань нормо-проектувальної техніки;

- організація обліку і зберігання текстів актів законодавства;

- перевірка на відповідність чинному законодавству проектів: організаційно-розпорядчих документів, договорів, контрактів, податкових консультацій;

- листів та інших матеріалів з питань оподаткування, митної справи, адміністрування єдиного соціального внеску, а також діяльності ДФС;

- надання структурним підрозділам та працівникам структурних підрозділів органів ДФС консультацій з правових питань;

- забезпечення єдиного підходу щодо застосування нормативно-правових актів з податкових, митних питань та єдиного соціального внеску;

- сприяння правильному застосуванню норм законодавства про працю, що зачіпає права й законні інтереси держави та органів ДФС, внесення пропозицій керівництву ДФС щодо поновлення порушених прав;

- участь у підготовці навчальних курсів та методичних посібників щодо застосування та вдосконалення податкового, митного законодавства та

іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на ДФС України.

Зважаючи на вище викладене, принцип законності у адміністративно-юрисдикційній діяльності підрозділів правової роботи ДФС України можна розглядати як рівень дозволеної та можливої поведінки, який відповідає нормам матеріального та процесуального адміністративного права [73, с. 71].

Дотримання законності в підрозділах правової роботи органів ДФС України, фактично не можливе без наявності ефективного правового механізму їх реалізації. Гарантування забезпечення та дотримання принципів законності полягає у створенні правових та організаційно-методичних умов для професійної діяльності працівників підрозділів правової роботи органів ДФС України, за яких унеможливаються порушення виконавської та службової дисципліни та законності [90, с. 338].

В свою чергу забезпечення – це «те, чим забезпечують кого-, що», а забезпечити – значить «зробити цілком можливим, дійсним, реально здійсненним» [177, с. 330].

Засоби забезпечення законності в підрозділах правової роботи ДФС України знайшли своє втілення перш за все в Конституції України, Податковому кодексі України, Законі України «Про державну службу». Відповідно до норм Конституції, органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України. Конституція України має найвищу юридичну силу [90, с. 342].

Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. В свою чергу в Законі України «Про державну службу» наголошено, що державна служба ґрунтується на таких основних принципах: служіння народу України; демократизму і законності; гуманізму і соціальної справедливості; пріоритету прав людини і громадянина; професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі; персональної відповідальності за виконання службових

обов'язків і дисципліни; дотримання прав та законних інтересів органів місцевого і регіонального самоврядування; дотримання прав підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян. Особи, винні у порушенні законодавства про державну службу, несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно із чинним законодавством [90, с. 342].

Отже, способи забезпечення законності – це сукупність засобів та умов, що сприяють забезпеченню належного виконання службових обов'язків працівниками підрозділів правової роботи ДФС України.

З аналізу наукової та практичної літератури ми робимо висновок, що основними засобами забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи ДФС України виділено такі:

- 1) внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю працівників підрозділів правової роботи;
- 2) оскарження неправомірних дій або бездіяльності посадових осіб підрозділів правової роботи;
- 3) притягнення до юридичної відповідальності (дисциплінарної, адміністративної, кримінальної) за порушення законодавства в діяльності підрозділів правової роботи.

Внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю працівників підрозділів правової роботи.

Здійснюючи аналіз складових елементів та проводячи характеристику контролю як засобу законності адміністративної, податкової, митної, контрольно-перевірочної, правової та інформаційної діяльності органів ДФС України та їх структурних підрозділів, необхідно зазначати про його структурну побудову, яка складається із зовнішнього та внутрішнього контролю.

Так, зовнішній контроль – діяльність уповноважених суб'єктів щодо виявлення реального стану реалізації принципу законності в адміністративній діяльності органів доходів і зборів, які організаційно не

підпорядковані зазначеним органам і не входять до структури органів ДФС України [202, с. 156].

Зовнішній контроль за діяльністю органів ДФС доцільно розподілити за суб'єктами, які його здійснюють. Це – парламентський, президентський та урядовий контроль. Парламентський контроль здійснюється Верховною Радою України на підставі розділу 4 Конституції України [50], а також ряду конституційних законів: «Про комітети Верховної Ради України» [112], «Про статус народного депутата України» [108], а також Регламенту Верховної Ради України (розділ VI) [117]. Також, Конституцією України передбачено контрольні повноваження Рахункової палати, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, постійних та тимчасових контрольних комісій [202, с. 157]. Більш детальний аналіз зовнішнього контролю за діяльністю органів ДФС України, лежить поза межами даного дисертаційного донеобхідноження, оскільки розглядається діяльність конкретного структурного підрозділу, а не центрального органу виконавчої влади.

Більш цікавим та актуальним у межах теми дослідження, видається внутрішній контроль за діяльністю підрозділів правової роботи. Внутрішній контроль реалізується в середині системи (центрального апарату та територіальні підрозділи) органів ДФС України, чим забезпечують дотримання законності у внутрішньо-організаційній діяльності зазначених вище підрозділів фіскальної служби.

Внутрішній контроль за діяльністю підрозділів правової роботи нижчого рівня реалізується вищестоящим структурним підрозділом або конкретно посадовою особою.

Завданням внутрішнього контролю за діяльністю підрозділів правової роботи є забезпечення діяльності підпорядкованих суб'єктів в межах законодавчо встановленої компетенції та виключно у спосіб, що визначений законом, відомчими наказами та іншими нормативними актами. Завдання внутрішнього контролю за діяльністю підрозділів правової роботи

встановлюються з метою підвищення ефективності та результативності їх діяльності (претензійно-позовної та правової).

Управління правової роботи та юридичні відділи, сектори в регіональних підрозділах ДФС України організують і забезпечують взаємодію, здійснюють організаційне, методичне керівництво та контроль за діяльністю підпорядкованих юридичних підрозділів у процесі супроводження справ у судах і веденні претензійно-позовної роботи, а також у разі необхідності надають практичну та методологічну допомогу.

Не менш важливим є контроль за дотриманням порядку видачі та використання довіреностей від органів фіскальної служби на конкретних працівників підрозділів правової роботи. Контроль за указаним напрямом покладається на керівників юридичних підрозділів регіональних ДФС України.

З метою забезпечення якісного контролю за станом виконання судових рішень та своєчасного внесення відомостей до журналів обліку юридичному підрозділу (станом на останній робочий день місяця) надається відповідна інформація:

1) підрозділом фінансування, бухгалтерського обліку та звітності, у вигляді оборотної відомості за рахунком, у якій зазначається рішення суду, що виконується, номер та сторони у справі;

2) підрозділом прогнозування, аналізу, обліку та звітності у вигляді виписки з бюджетного рахунка для підтвердження факту надходження до бюджету грошових коштів у зв'язку з виконанням судових рішень.

Контроль за супроводженням справ, стороною (третьою особою) у яких виступають одночасно органи ДФС всіх рівнів (ДФС України, регіональні підрозділи ДФС та ДПІ), здійснюється на рівні регіональних ДФС та ДФС України.

Контроль за супроводженням справ, стороною (третьою особою) у яких виступають органи ДФС двох рівнів (ДФС України та регіональні ДФС

або ДПІ, регіональні ДФС та ДПІ), здійснюється на рівні регіональних ДФС та ДФС України.

Контроль за супроводженням актуальних справ здійснюється на рівні регіональних ДФС. Контроль за супроводженням резонансних справ здійснюється регіональними ДФС, ДФС України. Контроль за супроводженням практикоутворюючих справ здійснюється на рівні ДФС України.

Проаналізувавши зазначені вище стадії та форми контрольної діяльності, ми пропонуємо внести зміни до наказу Міністерства доходів та зборів України № 858 від 27.12.2013 року «Про організацію діяльності підрозділів правової роботи органів доходів та зборів», а саме до пункту 3.4. шляхом встановлення щоденного, щотижневого, щомісячного, щоквартального та щорічного контролю за стадіями розгляду справ у судових інстанціях та ефективним використанням робочого часу. Оскільки зазначеним вище наказом не передбачено конкретних контрольних заходів та строків їх виконання, зазначені кроки підвищать рівень контролю за діяльністю підлеглих співробітників і як результат буде підвищено рівень законності в діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України.

Оскарження неправомірних дій або бездіяльності посадових осіб підрозділів правової роботи.

Статтею 56 ПК України визначено, що рішення, прийняті контролюючим органом, можуть бути оскаржені в адміністративному або судовому порядку [97]. МК України містить аналогічні положення в ч. 5 ст. 24, а саме: «Оскарження податкових повідомлень-рішень органів доходів і зборів здійснюється у порядку, встановленому Податковим кодексом України» [60].

Таким чином, рішення органів ДФС України, можуть бути оскаржені в адміністративному (досудовому) та судовому порядку. Враховуючи той факт, що підрозділи правової роботи органів ДФС України є структурними одиницями всієї служби, відповідно, порядок оскарження рішень даних

підрозділів застосовується за аналогією встановлених правил для оскарження рішень органів ДФС України.

Зокрема, статтею 24 МК України визначено, що предметом оскарження є виключні випадки, а саме:

1) рішення - окремі акти, якими органи доходів і зборів або їх посадові особи приймають рішення з питань, передбачених законодавством України з питань державної митної справи, а також задовольняють скарги, заяви, клопотання конкретних фізичних чи юридичних осіб або відмовляють у їх задоволенні;

2) дії - вчинки посадових осіб та інших працівників органів доходів і зборів, пов'язані з виконанням ними обов'язків, покладених на них відповідно до цього Кодексу та інших актів законодавства України;

3) бездіяльність - невиконання органами доходів і зборів, їх посадовими особами та іншими працівниками обов'язків, покладених на них відповідно до цього Кодексу та інших актів законодавства України, або неприйняття ними рішень з питань, віднесених до їх повноважень, протягом строку, визначеного законодавством [60].

Отже, неправомірні дії органів ДФС України мають матеріальне вираження у певних рішеннях, які спричиняють негативні наслідки для платників податків. Бездіяльність органів ДФС України виражається у не вчиненні певних дій, які посадові особи зобов'язані вчиняти у відповідності до норм чинного законодавства.

Проаналізувавши положення ПК України та МК України, розглянемо особливості порядку оскарження рішень органів ДФС України, та правових підрозділів за аналогією.

Адміністративний порядок оскарження рішень підрозділів правової роботи має наступні особливості:

– не є кінцевою стадією оскарження, оскільки, адміністративний порядок оскарження застосовується як досудовий метод врегулювання спору,

у разі незадоволення вимог платника податків на даному етапі, останній має право звернутися за захистом своїх прав до суду;

– платник податків має право звернутися зі скаргою на рішення контролюючого органу до органу вищого рівня. Однак, якщо рішення прийняв центральний орган виконавчої влади, то можливість адміністративного порядку оскарження не застосовується, і платник податків має право звернутися до суду;

– у відповідності до ПК України скарга на рішення контролюючих органів може бути подана протягом 10 календарних днів у письмовому вигляді, з моменту прийняття такого рішення. Необхідно звернути увагу, що МК України містить суперечливі положення стосовно даного положення. Так, МК України визначено, що строки подання скарги визначаються не положеннями ПК України, а положеннями ЗУ «Про звернення громадян» [113]. Так, статтею 17 ЗУ «Про звернення громадян» визначено, що скарга на рішення, що оскаржувалось, може бути подана до органу або посадовій особі вищого рівня протягом одного року з моменту його прийняття, але не пізніше одного місяця з часу ознайомлення громадянина з прийнятим рішенням [113]. Таким чином, в законодавстві існує колізія з приводу строків подання скарг на рішення митних органів: з приводу порядку оскарження рішень МК України відсилає до положень ПК України (ПК України встановлено 10-денний термін оскарження рішень контролюючих органів з моменту отримання такого рішення), з приводу строків подання скарг МК України має посилення на норми ЗУ «Про звернення громадян» (ЗУ «Про звернення громадян» встановлює місячний термін оскарження рішень контролюючих органів з моменту отримання такого рішення). Вказана колізія потребує виправлення на законодавчому рівні;

– існує практичне неузгодження з приводу форми скарги. Так, ПК України, МК України, ЗУ «Про звернення громадян» визначають, що скарга на дії чи бездіяльність контролюючого органу має бути оформлена у письмовому вигляді, однак, ДФС України є володільцем та розпорядником

теелефонного сервісу «Пульс». На офіційному сайті ДФС України міститься інформація, що сервіс дає можливість цілодобово повідомляти щодо неправомірних дій або бездіяльності, можливих корупційних правопорушень у сфері службової діяльності з боку конкретних посадових осіб структурних підрозділів ДФС та її територіальних органів. Таким чином, існує неузгодження з приводу сервісу «Пульс», чи буде вважатися повідомлення про неправомірні дії чи бездіяльність за допомогою сервісу – скаргою, оскільки, усне повідомлення суперчить визначеній законодавству формі скарги;

- скарга на дії працівника контролюючого органу має подаватися з урахуванням ієрархії структури контролюючого органу. У разі, якщо платник податку подає скаргу порушуючи принцип ієрархічної побудови органу державної влади, така скарга буде направлена за належністю самий контролюючим органом;

- під час адміністративного оскарження рішення, дії чи бездіяльності контролюючого органу, обов'язок по доведенню правомірності контролюючого органу покладається на останнього;

- рішення, дія чи бездіяльність контролюючого органу, що оскаржувалися спочатку в судовому порядку, не можуть бути оскарженні в адміністративному – як визначає ПК України, адміністративний порядок оскарження – є досудовим способом захисту прав платника податків.

Щодо судового порядку оскарження рішень, дій, бездіяльності підрозділів правової роботи, відмітимо наступні особливості:

- судовий порядок оскарження рішень чи бездіяльності контролюючих органів, на відміну від адміністративного, є останнім процедурним правом платника податку на оскарження;

- на відміну від адміністративного порядку, судовий порядок оскарження, окрім ПК України та МК України, регулюється також Кодексом адміністративного судочинства України;

– у випадку одночасного застосування адміністративного та судового порядку оскарження дій, бездіяльності контролюючого органу, розгляд скарги в адміністративному порядку припиняється з відкриттям судового провадження;

– у разі застосування процедури адміністративного оскарження рішення, дії, бездіяльності контролюючого органу застосовується спеціальний термін позовної давності для застосування процедури судового оскарження – один календарний місяць з моменту закінчення процедури адміністративного оскарження (загальний термін позовної давності за Кодексом адміністративного судочинства України – шість календарних місяців).

Наступним, не менш важливим, засобом забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України є *настання невідвортної відповідальності (дисциплінарної, адміністративної, кримінальної та моральної) за порушення норм законодавства, відомчих нормативних актів та ін.*

Відповідальність за своєчасну та кваліфіковану підготовку до судових засідань осіб, які залучаються юридичним підрозділом територіальних органів ДФС України до участі у супроводженні судових справ, несуть посадові (службові) особи юридичного відділу та їх безпосередні керівники чи особи, що виконують їх обов'язки.

Відповідальність за організацію взаємодії структурних підрозділів органів ДФС України під час підготовки та супроводження справ у судах і ведення претензійно-позовної роботи несуть керівники юридичних підрозділів та керівники органів ДФС або їх заступники (відповідальні за організацію роботи юридичних підрозділів).

Статтею 30 МК України визначено, що посадові особи та інші працівники органів доходів і зборів, які прийняли неправомірні рішення, вчинили неправомірні дії або допустили бездіяльність, у тому числі в особистих корисливих цілях або на користь третіх осіб, несуть кримінальну,

адміністративну, дисциплінарну та іншу відповідальність відповідно до закону. Шкода, заподіяна особам та їх майну неправомірними рішеннями, діями або бездіяльністю органів доходів і зборів або їх посадових осіб чи інших працівників при виконанні ними своїх службових (трудових) обов'язків, відшкодовується цими органами, організаціями у порядку, визначеному законом [60].

У відповідності до статті 21 ПК України за прийняття неправомірного рішення, яким визначаються податкові (грошові) зобов'язання платнику податків, посадова (службова) особа контролюючого органу, яка прийняла таке рішення, а також безпосередній керівник такої посадової особи несуть відповідальність згідно із законом. Повторне протягом останніх дванадцяти місяців прийняття неправомірного рішення, яким визначаються податкові (грошові) зобов'язання платників податків, посадовою (службовою) особою контролюючого органу, яка прийняла таке рішення, є підставою для застосування до такої посадової (службової) особи дисциплінарного стягнення у порядку, передбаченому законом. Шкода, завдана неправомірними діями посадових осіб контролюючих органів, підлягає відшкодуванню за рахунок коштів державного бюджету, передбачених таким контролюючим органам [97].

Аналізуючи норми ПК України та МК України, необхідно зробити наступні узагальнення:

– за прийняття неправомірного рішення, вчинення неправомірної дії чи бездіяльності посадовими особами контролюючих органів вони притягаються до дисциплінарної, адміністративної, кримінальної відповідальності згідно з чинним законодавством;

– збитки, завдані неправомірними діями посадових осіб органів контролюючих органів, підлягають відшкодуванню за рахунок коштів державного бюджету.

Кримінальним кодексом України передбачені наступні випадки злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з

наданням публічних послуг; зловживання владою або службовим становищем; службове підроблення; декларування недостовірної інформації; службова недбалість; прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; незаконне збагачення; підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми; підкуп особи, яка надає публічні послуги; пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі; зловживання впливом; протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань; провокація підкупу [54].

Кодексом України про адміністративні правопорушення визначений перелік правопорушень та відповідальність за них, пов'язаних з корупцією [44].

За порушення трудової дисципліни до працівників ДФСУ може бути застосовано тільки один з таких заходів стягнення: усне зауваження; зауваження; догана; сувора догана; попередження про неповну службову відповідність; позбавлення премій, інших заохочувальних засобів чи їх зниження; затримка до одного року у присвоєнні чергових спеціальних звань; затримка до одного року у присвоєнні чергового рангу; затримка до одного року у призначенні на вищу посаду; звільнення [2, с. 162-163].

Отже, основними засобами забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України є:

- 1) внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю працівників підрозділів правової роботи;
- 2) оскарження неправомірних дій або бездіяльності посадових осіб підрозділів правової роботи;
- 3) притягнення до юридичної відповідальності (дисциплінарної, адміністративної, кримінальної) за порушення законодавства в діяльності підрозділів правової роботи.

3.2. Шляхи подолання корупції серед працівників підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України

Дослідження шляхів подолання корупції в підрозділах правової роботи ДФС України, необхідно здійснювати в трьох площинах: теоретико-правовій, нормативній (законодавчій) та практичній. Для визначення причин поширення такого негативного суспільного явища як корупція в системі ДФС України та шляхів його подолання, необхідно визначити сутність поняття «корупція» саме за допомогою дослідження теоретико-правової площини, з урахуванням специфіки функціонування ДФС України взагалі, та підрозділів правової роботи зокрема [67, с. 60].

Так, наприклад, В.В. Коваленко вважає, що корупція це одне з явищ, які здатні породжувати кризові стани у різних галузях суспільного та соціального розвитку кожної держави, насамперед це стосується політики, економіки, державного управління, а також є однією із ключових передумов існування організованої злочинності [42, с. 27]. У свою чергу, Н.С. Карпов поняття «корупція» розуміє як синонім «хабара», «підкупу», продажності посадових осіб (державних службовців) [40, с. 34]. Досить влучно визначає поняття «корупція» Д. Най, як поведінку, що відхиляється від офіційно визначених державою обов'язків під впливом приватних інтересів [212, с. 8]. Окрім того, І. Яцків, зазначає, що корупція в адміністративно-правовому розумінні, являє собою систему публічних відносин, засновану на передбачених конкретним складом корупційного адміністративного правопорушення діяннях публічних посадових осіб [211, с. 89].

В результаті проведеного дослідження, на думку автора, корупція – це негативне явище, яке захопило весь світ у вигляді оманливої можливості легкого здобуття будь якої матеріальної вигоди шляхом використання свого службового становища. Корупція – це один із головних причинних наслідків, що загрожує національній безпеці держави [67, с. 61].

Важливим є те, що Україна має значну законодавчу базу, яка визначає

поняття «корупція» і регламентує шляхи протидії корупційним діям, і в даному напрямі автором було здійснено донеобхідноження нормативно-правової (законодавчої) площини. Однак, імплементація антикорупційних нормативних положень в Україні повністю відсутня. На нашу думку, це, в основному, пов'язано з досить низькою правовою культурою суспільства.

Зокрема, Законом України «Про запобігання корупції» визначено, що корупція – використання посадовою особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або, відповідно, обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди посадовій особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [119].

Крім того, методичними рекомендаціями «Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування», до корупційних діянь віднесено кілька специфічних правопорушень, що фактично не мають ознак корупції, однак є суттєвим порушенням вимог антикорупційного законодавства. Йдеться, зокрема, про порушення вимог фінансового контролю, порушення вимог стосовно повідомлення про конфлікт інтересів, невжиття заходів щодо протидії корупції, за які передбачена адміністративна відповідальність [30].

Аналізуючи міжнародний досвід протидії корупції необхідно зробити висновок, що для досягнення бажаного результату необхідно розробити та затвердити на законодавчому рівні систему механізмів реалізації існуючих законодавчих положень. В Україні є нагальним формування комплексного підходу до боротьби з корупцією на основі міжнародних правових норм. Зокрема, на відміну від «молодого» антикорупційного законодавства України, яке фактично з'явилося лише у 2011 році у результаті прийняття Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», термін

«корупція» був легалізований в міжнародних нормативних актах ще у 70-90-х рр. двадцятого століття. Так, у резолюції «Практичні методи боротьби з корупцією», підготовленій секретаріатом VIII Конгресу ООН в 1990 р., в якій розглядались питання попередження злочинності і ставлення до правопорушників, у розділі «Корупція в державному управлінні» зазначається, що проблеми корупції у державній адміністрації мають загальний характер і їх згубний вплив відчувається у всьому світі [58, с. 37].

У антикорупційних міжнародних договорах (Конвенції ООН проти корупції 2003 р. [49] і Конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією 1999 р. [53]) містяться дефінітивні норми, які після ратифікації цих документів нашою країною у 2005 та 2006 р.р. стали обов'язковими для української правової системи. Так, за визначенням Ради Європи, корупція являє собою хабарництво і будь-яку іншу поведінку осіб, яким доручено виконання певних обов'язків у державному чи приватному секторі, що веде до порушення обов'язків, покладених на них за статусом державної посадової особи, приватного співробітника, незалежного агента, і має метою одержання будь-яких незаконних вигод для себе та інших [199].

Окрім того, Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти корупції визначено, що кожна Держава-учасниця забезпечує органу або органам, які здійснюють запобігання корупції необхідну незалежність, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, з метою надання такому органу або органам можливості виконувати свої функції ефективно й в умовах свободи від будь-якого неналежного впливу [49].

Такий підхід передбачений і у ст. 20 Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією, прийнятій 27 січня 1999 року, де визначено, що кожна сторона вживатиме таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення спеціалізації персоналу та органів з боротьби із корупцією. Сторони забезпечуватимуть персоналу таких органів підготовку та фінансові ресурси, достатні для виконання покладених на них завдань [53].

Аналогічні положення закріплені і в Законі України «Про засади запобігання і протидії корупції». Зокрема, Законом передбачено створення в центральних та місцевих органах виконавчої влади, а також на підприємствах, в установах та організаціях уповноважених підрозділів (осіб), які здійснюють заходи із запобігання і виявлення корупційних правопорушень [119].

В результаті проведеного дослідження міжнародних нормативних положень, необхідно зробити висновок, що Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією ширше трактує поняття «корупція» і визнає її наявність у приватному секторі, на відміну від українського антикорупційного законодавства.

У цілому міжнародно-правові визначення поняття корупції, що використовуються в актах Організації об'єднаних Націй та Ради Європи, виглядають наступним чином: корупція – це зловживання наділеною владою, або поняттям довіри заради персональних привілеїв чи на користь привілеїв іншої особи або групі осіб, до яких спостерігається відношення лояльності» [213].

Загалом, аналіз міжнародних нормативних актів свідчить, що, на сьогоднішній день, в провідних країнах світу та міжнародних об'єднаннях, напрацьована вагома правова база стосовно протидії корупції. Україна має створити та реалізувати концепцію подолання корупції, враховуючи міжнародний та європейський досвід.

Сьогодні питання подолання корупції, в органах державної влади, займає основне місце серед політичних та соціально-економічних проблем в Україні. Рівень корумпованості посадовців в державі досяг всесвітнього розголосу та катастрофічного масштабу. Проблему подолання корупції в нашій країні активно обговорюють на міжнародній комунікаційній платформі [64, с. 38].

Зокрема, міжнародна антикорупційна організація Transparency International опитала жителів 176 країн з метою визначення індексу

сприйняття корупції. Transparency International визначила рівень індексу інфляції за 100 – бальною шкалою, де 100 означає абсолютну відсутність корупції. Для України такий індекс визначено на рівні 26. З точки зору фахівців Transparency International, будь – який результат, менший за 30 балів, вважається «ганьбою для нації». Найголовнішими чинниками зростання корупції, на думку експертів Transparency International, стала бездіяльність Національного антикорупційного комітету при Президентові України: «Інституція, що має найбільше повноважень у сфері координації дій із протидії корупції, вже більше року не проводить засідань» [225].

Разом з тим, Міжнародна організація GlobalIntegrity називає антикорупційне законодавство України одним з кращих, якщо його порівнювати із доктринами країн Європейського Союзу, однак, вказує на його абсолютну не реалізацію [224].

Колишній голова представництва в Україні Європейського банку реконструкції та розвитку Андре Куусвек зазначав, що знає дуже мало прикладів в історії, коли країна з таким високим рівнем корупції могла досягти стабільності та динамічного зростання економіки. Крім того, загальна економічна ситуація дуже впливає на реформи. А щодо різних зон, то він висловив власну точку зору, що в Україні, де рівень корупції настільки високий, всі привілеї будуть використовувати для «своїх». Також, Андре Куусвек вказував на те, що в світі дуже мало хороших прикладів, коли в країні з високим рівнем корупції хтось дійсно допомагав загальному розвитку економіки: «Є хороші приклади - Сінгапур, Тайвань, але там корупція дуже низька, і я бачив, як там все добре розвивається. Корупція - одне з найважливіших питань, яке в Україні треба вирішувати першочергово» [226].

На сьогодні ДФС України переживає період формування органу державної влади нового типу – сервісної служби. Досвід Європейських країн виступає головним пріоритетом розвитку для нашої країни, визначає побудову фіскальної служби, взаємодію та координацію діяльності всіх її

структурних елементів, що спрямовує їх на досягнення основного завдання – бути корисними суспільству [67, с. 62].

На нашу думку, досить важливим чинником в процесі створення Державної фіскальної служби України є удосконалення антикорупційного законодавства та створення умов реальної протидії корупційним діям у системі служби.

Зокрема, Бавін В. зазначає, що корупція в податкових відносинах – це не причина, а нанеобхідноок функціонування корумпованої владно - економічної вертикалі. Це пояснено тим, що корупція в Україні є не просто економічним, а політико – економічним феноменом [5, с. 10-15]. З цього приводу справедливо зазначає М. Хавронюк, що хабарництво і непотизм знищують конкуренцію як пружину розвитку бізнесу, і разом з монополізмом, псевдо конкуренцією, регуляторними дисфункціями тощо, гальмують інноваційний економічний поступ [196, с. 8].

Окрім того, вважаємо, що факти вчинення корумпованого діяння працівниками ДФС України повинні мати ознаки, котрі дозволять визначити його протиправність:

1. Об'єкт: вчинення діяння та/або бездіяльності з метою отримання неправомірної вигоди або прийняття пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб; обіцянка стосовно надання неправомірної вигоди особі; намагання схилити особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей.

2. Об'єктивна сторона; умисна дія та/або бездіяльність; дії та/або бездіяльність, що суперечать чинному законодавству.

3. Суб'єкт: наявність у правопорушника владних повноважень на виконання функцій держави.

4. Суб'єктивна сторона: вчинена дія та/або бездіяльність з корисливих мотивів; зв'язок суб'єкта із реалізацією його службових повноважень і пов'язаних з ним можливостей.

Таким чином, корупція у підрозділах ДФС України – це протиправні дії працівників ДФС України, спрямовані на досягнення власної корисної мети, шляхом порушення моральних засад суспільства та його інтересів, що ефективно впливає на розвиток тіньової економіки, зростання фінансових махінацій, шахрайства, сприяє суб'єктам господарської діяльності уникненню від сплати податків, реалізації злочинних схем тощо, тим самим спричиняючи державі значні збитки у вигляді відсутності належних надходжень до державного бюджету [67, с. 62].

Підрозділи правової роботи забезпечують діяльність ДФС України в контексті правильного, неупередженого та справедливого застосування норм чинного законодавства. Саме тому, подолання катастрофічного розповсюдження корупції в системі ДФС України має починатись саме з антикорупційних заходів серед працівників підрозділів правової роботи [67, с. 62].

Попередження корупції в підрозділах правової роботи ДФС України та ефективне використання можливостей, професійного потенціалу працівників підрозділів правової роботи дозволить керівному апарату ДФС України підвищити якість контролю за повнотою сплати та адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, підвищити рівень надаваних послуг, сприяти розвитку партнерських відносин з платниками податків та зборів тощо [67, с. 62].

Крім того, подолання корупції в підрозділах правової роботи ДФС України, підвищення кваліфікаційного рівня працівників даних підрозділів, відповідно до Європейських стандартів, дозволить забезпечити ефективне досягнення кінцевого цінного продукту у вигляді надходження коштів до бюджету та їх економії. Від рівня правового регулювання антикорупційних дій та визначення належного місця підрозділів правової роботи в системі новоствореної ДФС України залежить якість та ефективність правового супроводження її діяльності та реалізація основних завдань служби в рамках

чинного законодавства України [67, с. 62].

Сучасний стан боротьби з корупцією в Україні характеризується наявністю спеціалізованого державного апарату, за допомогою якого реалізується антикорупційна політика, зокрема:

1. Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ) — правоохоронний орган з широкими силовими повноваженнями, на який покладається попередження, виявлення, припинення та розкриття корупційних злочинів (утворений Президентом України 16 квітня 2015 року) [120].

Так, з моменту створення НАБУ вдалося досягти наступних результатів внаслідок вчинення антикорупційних заходів: супроводжується 328 кримінальних проваджень в роботі; вручено 199 повідомлень про підозру; винесено 99 обвинувальних актів стосовно осіб; 65 справ, скеровані до суду; рознеобходжуються злочини, які спричинили державі збитків на 85 млрд. грн. [217].

2. Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) – центральний орган виконавчої влади України зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику (створений 18 березня 2015 року) [133].

Однак, протидія корупції в системі ДФС України має свою специфіку. Перш за все, це обумовлено тим, що Державна фіскальна служба України в своїй структурі має спеціальний підрозділ щодо запобігання корупції - Головне управління внутрішньої безпеки. Головне управління внутрішньої безпеки, в межах своїх повноважень, здійснює заходи щодо запобігання корупції і контроль за їх здійсненням у ДФС України, її територіальних органах, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери її управління.

Однак, існування такого підрозділу не призводить до підвищення ефективності імплементації антикорупційного законодавства та реалізації політики спрямованої на подолання корупції. Окрім того, на загальну

антикорупційну ситуацію, негативний вплив здійснює недовірливість норм чинного законодавства України стосовно уповноважених підрозділів на протидію корупції, про що свідчить незначна кількість працівників ДФС України притягнутих до відповідальності за корупційні правопорушення.

Зокрема, у 2016 році, за результатами роботи підрозділів внутрішньої безпеки до суду надіслано матеріали 116 кримінальних проваджень, з них судом були визнані винними у скоєнні злочинів 26 посадових осіб. Окрім того, судом були визнані винними у скоєнні злочинів 6 осіб, які підбурювали посадових осіб ДФС до корупційних дій (ст. 369 КК України – пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі). За результатами перевірок у 1,5 тис. випадках інформація підтвердилась, як нанеобхідноок, до дисциплінарної відповідальності було притягнуто 737 посадових осіб, з них 216 – звільнено з органів ДФС [216].

Не виключенням присутності високого рівня корупції є підрозділи правової роботи Державної фіскальної служби України. Корумпованість працівників підрозділів правової роботи ДФС України перш за все пов'язана з низьким рівнем матеріального забезпечення та відсутністю мотиваційних заходів.

Проявами корупційних ризиків, під час здійснення претензійно-позовної роботи в підрозділах правової роботи необхідно виділити:

- навмисне допущення помилок при складанні претензій, позовних заяв та інших процесуальних документів, що може призвести до настання негативних нанеобхіднооків для органів ДФС України;

- навмисна участь або відмова від участі у судових засіданнях, що може призвести до настання негативних нанеобхіднооків для органів ДФС України. Вказаний корупційний ризик обумовлений кадровими проблемами та недостатньою кількістю працівників підрозділів правової роботи. Як свідчить практика, на одного працівника підрозділу правової роботи може припадати декілька судових засідань одночасно;

– розголошення інформації з обмеженим доступом щодо стану розгляду справ у судових інстанціях, наявності претензій зі сторони органів ДФС до платника податків, зборів та митних платежів, та можливого використання засобів забезпечення позовних вимог (арешт активів та майна, тимчасове обмеження права на перетинання кордону службовими особами підприємства);

– несвоєчасне внесення інформації про рух справ та стадії їхнього розгляду до АІС «Суди»;

– навмисне переведення справ із категорії «високого» та «середнього» пріоритету до категорії справ із «низьким» пріоритетом;

– неподання або неподання у встановлені строки позовних заяв, апеляційних або касаційних скарг;

– приховування, неподання, підроблення доказів під час позовного провадження та подальшого судового розгляду справи на всіх інстанціях;

– неправомірне сприяння зі сторони працівників підрозділів правової роботи фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності;

– отримання неправомірної вигоди працівниками підрозділів правової роботи за використання, зловживання ними своїм службовим становищем;

– неправомірне втручання в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування або посадових осіб;

– неправомірне надання переваги фізичним або юридичним особам у зв'язку з підготовкою проектів, виданням нормативно-правових актів та прийняттям рішень, затвердженням (погодженням) висновків.

На разі, спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції виконують функції по виявленню корупційних фактів, фіксують їх та рознеобходжують, за результатами рознеобходжування застосовують відповідні заходи до винної особи. Подолання корупції в органах державної влади було б більш ефективним, якщо б основним завданням у сфері протидії

корупції було її попередження, і як нанеобхідноок зменшення кількості прояву корупції, мінімізація впливу на суспільні відносини.

Крім того, на думку автора, досить вагоме значення має професійна діяльність працівників органів державної влади. Для ефективного забезпечення законності у сфері запобігання, протидії корупції та цілеспрямованої професійної реалізації працівника спеціально уповноваженого органу у сфері протидії корупції, працівник має володіти високими особистісними якостями.

Так, на думку Попова Г. для ефективного виконання покладених на працівника обов'язків у зазначеній сфері у нього повинні бути наявні наступні якості: моральні (високі моральні принципи, високе почуття обов'язку та відповідальності за виконувану роботу тощо); психологічні (врівноваженість, стійкість до зовнішніх подразників, психологічна витривалість, увага, посидючість тощо); характерологічні (цілеспрямованість, рішучість, наполегливість, принциповість щодо порушень закону тощо); інтелектуальні (знання нормативно-правової бази, здатність до аналітичної діяльності тощо) [101, с. 251].

Справедливо зазначає В. Ястребов, що важливим також є й визначення оптимального навантаження на працівників, які здійснюють нагляд за додержанням законів у сфері запобігання та протидії корупції, з тим щоб мінімізувати виникнення перевантаження та досягти максимальної реалізації особистісних та професійних якостей працівника, а також оптимальної розстановки кадрів. Важливу роль у належній організації роботи відіграє правильний та оптимальний розподіл функціональних обов'язків між працівниками, видання наказів та розпоряджень, які чітко та однозначно визначають порядок окремих видів відповідної діяльності, ефективне проведення службових нарад, виважений підбір та розстановку кадрів, створення належних умов роботи тощо [210, с.186].

На думку автора, для оптимального розподілу службових обов'язків серед працівників підрозділів правової роботи ДФС України необхідно

дотримуватись певних умов, в тому числі і представниками керівного апарату:

1. Дотримуватись планів робіт, термінів виконання завдань та заходів, що встановлені планами.
2. Своєчасно та в повному об'ємі виконувати завдання, розпорядження та доручення посадових осіб вищого рівня.
3. Проводити службові рознеобхіднування, вчасно та в межах передбачених чинним законодавством України.
4. Вчасно реагувати на звернення громадян та юридичних осіб. Грамотно організовувати та планувати роботу зі зверненнями.
5. Ефективно використовувати внутрішні трудові ресурси, оперативну усувати нанеобхідноки позаштатних ситуацій.
6. Своєчасно та ефективно попереджувати прояви корупції.
7. Реально усувати нанеобхідноки заподіяні корупційними правопорушеннями: матеріальне відшкодування спричинених збитків, відновлення порушених прав потерпілих, притягнення до відповідальності винних посадових осіб тощо.
8. Планування виконання службових обов'язків в межах робочого часу.
9. Розподіл службових обов'язків з урахування адміністративно-територіальних одиниць, кількості підвідомчих підрозділів, кількості платників податків на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Таким чином, система заходів подолання корупції в ДФС України повинна являти собою поєднання адміністративно-правових, організаційних, фінансових, інформаційних, кримінальних, духовно - моральних та кадрових заходів, що застосовуються суб'єктами, спеціально уповноваженими здійснювати заходи боротьби з корупцією в державних органах України, а також залучення громадськості. Застосування одного заходу не сприятиме ефективній протидії корупції, оскільки вони тісно взаємопов'язані між

собою, тому необхідним є комплексне застосування.

Автор погоджується з думкою Стеценка С., який визначає, що необхідною умовою успішної протидії корупції та хабарництва є вивчення можливих напрямів діяльності співробітників, де правопорушення з ознаками корупції можуть мати місце, а також створення належних умов проходження служби, перспектив кар'єрного зростання, підвищення престижу служби та гарантій їх соціального захисту [184, с. 6].

За Законом України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» в Україні фактично відсутня чітка законодавча та інституційна основа для формування та реалізації антикорупційної політики на основі співпраці державних органів та громадськості [121].

У зв'язку з цим, Державною програмою щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р., визначені такі основні заходи антикорупційного спрямування:

- сприяти усуненню корупційних передумов ведення бізнесу, сформувати нетолерантне ставлення бізнесу до корупції;
- розширити можливості для доступу до суспільно важливої інформації;
- сформувати в суспільстві ідеї нетерпимості до корупції, підвищити рівень довіри населення до влади [134].

Доцільним є твердження Прохоренка О., який вважає, що процес протидії корупційним проявам у системі державної служби в Україні включає в себе такий постулат: якщо де-небудь є злочинна особа або соціальна група, які ладні заподіяти шкоду іншим або суспільству в цілому, то немає сумніву, що всі суб'єкти соціальної системи мають право об'єднатися для того, щоб покарати злочинця і поставити його у становище,

в якому б він був позбавлений можливості реалізувати свій злочинний задум, шкодити, вчиняти насильство [172, с. 71].

Однак, на разі, існуючі заходи протидії корупції фактично не виконуються та не реалізуються. Більше того, одним з основних напрямів боротьби з корупцією має бути також активна протидія корумпованим правопорушенням шляхом застосування належної відповідальності до суб'єктів господарювання чи окремих фізичних осіб, які є ініціаторами корупційних вчинків. Оскільки, з метою задоволення власних потреб та бажань, окремі суб'єкти, паразитуючи ресурс суспільства, сприяють підвищенню рівня корупції приховуючи реальні доходи, уникаючи від сплати податків, реалізуючи незаконні фінансові схеми, здійснюючи господарську діяльність без необхідних дозвільних документів, при цьому зазіхають на правове поле держави, матеріальні блага суспільства, вчиняють інші діяння, що гальмують розвиток держави [67, с. 62].

Функціонування тіньового сектору економіки, протиправна діяльність суб'єктів господарювання, яка пов'язана у першу чергу із ухиленням від сплати податків, наявністю фінансового шахрайства та значною кількістю фіктивних підприємств, гальмує діяльність органів державної влади, спрямовану на протидію проявам корупції. Існування, зазначених негативних явищ, пов'язано із наявністю прогалин в законодавстві, зокрема, в податковому та митному, значною кількістю колізій в нормативних актах, що призводить до формування сприятливого клімату для вчинення фінансових та податкових правопорушень і, як наслідок, наявний високий рівень корупції в ДФС України.

Про високий рівень тіньової економіки свідчить статистика притягнутих до адміністративної відповідальності посадових осіб всіх органів державної влади за корупційні правопорушення за ст.172-6 КУпАП «порушення вимог фінансового контролю» [44]. У 2016 році, за результатами діяльності підрозділів внутрішньої безпеки ДФС України було складено та направлено до суду 41 протокол за скоєння правопорушень, пов'язаних з

корупцією, за якими судами прийнято 21 рішення про притягнення осіб до адміністративної відповідальності [216].

На думку автора, подолання корупції, як соціального явища, має відбуватись не шляхом каральних заходів за фактом вчинення діяння, а за допомогою попереджувальних методів, які призведуть до зменшення фактів проявів корупційних діянь. Проведення ефективної роботи «на випередження» дозволить значно скоротити бюджетні витрати спрямовані на усунення нанеобхідноків вчинених корупційних діянь.

Однак, у підрозділах правової роботи Державної фіскальної служби України робота стосовно профілактики корупційних правопорушень є малоефективною, більше того, всі попереджувальні заходи нехтуються працівниками про що свідчить наявність високого рівня корупції. Таким чином, автор робить висновок, що вимоги керівництва ДФС України стосовно забезпечення трудової дисципліни та законності не мають свого практичного втілення. Перш за все, це пов'язано з корумпованістю самого керівного складу ДФС України, оскільки, замість належного прикладу для своїх підлеглих, керівники вказують на можливі шляхи порушення законодавства та уникнення від відповідальності.

Подолання корупції необхідно здійснювати на основі комплексного аналізу причин та умов, що сприяють виникненню фактів прояву корупції у системі Державної фіскальної служби України.

Серед основних передумов, що сприяють проявам корупції в підрозділах правової роботи ДФС України необхідно виділити наступні:

- низький рівень заробітних плат;
- відсутність мотиваційних матеріальних та нематеріальних програм, в залежності від ефективності виконання службових обов'язків та отримання позитивних результатів;
- відсутність ефективної системи контролю за ходом та якістю виконання службових обов'язків;
- низький рівень реальної оцінки важливості виконуваної роботи

працівниками та ін. [64, с. 39].

Розглядаючи причини та умови, що сприяють проявам корупції й пов'язані з цим зловживання службовим становищем посадовими особами Державної фіскальної служби України, необхідно врахувати такі ризики, як: недоброчесність працівників ДФС України; наявність конфлікту інтересів між працівниками; матеріальна нерівність в суспільстві; наявність дискреційних повноважень [63, с. 199].

Усунення факторів, що сприяють поширенню корупції, дозволить виключити можливість порушення антикорупційного законодавства України, позитивно вплине на покращення роботи ДФС України і сприятиме підвищенню авторитету служби в цілому та працівників зокрема [63, с. 199].

Таким чином, для вирішення питання ефективного подолання корупції в підрозділах правової роботи ДФС України зокрема та органів державної влади в цілому, необхідно легалізувати та реалізувати наступні заходи, спрямовані на попередження корупції:

- створити реальну і ефективну взаємодію всіх спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції шляхом обміну інформацією та досвідом;
- запровадити проведення перевірок «он-лайн» з метою усунення фактичного контакту посадової особи з суб'єктом господарювання. Забезпечити відкритість процесу прийняття рішень;
- зменшити тиск на представників реального сектору економіки;
- підвищити якість та періодичність контролю за діяльністю посадових осіб;
- забезпечити об'єктивність та неупередженість застосування норм чинного законодавства посадовими особами шляхом підвищення наглядової діяльності за правильністю прийнятих ними рішень;
- підвищити рівень нематеріального мотиваційного забезпечення працівників підрозділів правової роботи ДФС України;

- удосконалити норми чинного законодавства України шляхом переходу від загального до конкретного, у відповідності до норм міжнародного права, а саме, зменшення кількості рішень котрі приймаються персонально посадовою особою у зв'язку з відсутністю детальних нормативних положень, шляхом прийняття відповідних інструкцій, роз'яснень, регламентів тощо;
- скоротити кількість дозвільної документації та скорочення термінів її обробки. Форми та бланки документів не повинні мати двозначного розуміння, вони мають бути простими, зрозумілими та нескладними;
- спрямувати працівників Державної фіскальної служби України на сервісне обслуговування платників податків, що, в свою чергу, потребує зміни світогляду та філософії працівників, їхнього підходу до роботи та поведінки;
- підвищити рівень заробітних плат працівників підрозділів правової роботи ДФС України у відповідності до реальної ринкової середньої заробітної плати з урахуванням економічних показників відповідного регіону місця проживання;
- підвищити рівень соціального захисту працівників підрозділів правової роботи ДФС України;
- вдосконалити та забезпечити розвиток систем інформаційно-аналітичного, фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності працівників підрозділів правової роботи ДФС України;
- запровадити механізм унеможливлення використання працівників підрозділів правової роботи ДФС України у політичних, групових чи особистих інтересах;
- забезпечити ефективну реалізацію основних конституційних прав громадян;
- поновити роботу Національного антикорупційного комітету при Президентові;

- профінансувати та виконувати Державну програму запобігання і протидії корупції;
- виховувати риси доброчесності у молодого покоління починаючи з дошкільного віку;
- застосовувати засоби боротьби з корупцією, оскільки за останні кілька років вони не реалізовувались у повному обсязі, наприклад, невідповідаючий дійсності єдиний державний реєстр осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні діяння;
- підвищити рівень відповідальності посадових осіб за невиконання службових повноважень та виконання їх не у відповідності до чинного законодавства України, шляхом криміналізування відповідальності за вчинені корупційні діяння, з обов'язковим застосуванням такої санкції, як позбавлення права обіймати посади в державних органах на значний термін;
- реалізувати широке залучення громадськості до подолання корупції шляхом забезпечення співпраці між правоохоронними органами, громадськими організаціями та засобами масової інформації, спрямованої на публічність процесу. Подолання корупції в підрозділах правової роботи має бути одним з основних напрямів боротьби з корупцією у системі ДФС України, оскільки, діяльність працівників даних підрозділів має значний вплив на правову діяльність ДФС України у відповідності до чинного законодавства України [63, с. 200].

Саме тому, запобігання корупції є одним із основних завдань, які визначені Стандартами організації діяльності підрозділів правової роботи, затвердженими Наказом Міністерства доходів і зборів України від 27 грудня 2013 року № 858 [182].

Службове положення працівника підрозділу правової роботи ДФС України має досить вагоме значення для ефективного функціонування всієї системи фіскальної служби. По-перше, від міри почуття відповідальності, відданості справі, додержання загальнолюдських цінностей, запобігання проявам корупції серед працівників підрозділів правової роботи фіскальної

служби, залежить загальний рівень ефективності роботи ДФС України. По-друге, поведінка працівників підрозділів правової роботи ДФС України має значний вплив на формування у всіх працівників принципової моральної позиції у взаємовідносинах з колегами, платниками податків та зборів, громадянами, представниками суб'єктів господарювання та інших органів державної влади. По-третє, від особистісного високоморального портрету кожного працівника правового підрозділу прямо залежить ефективність та якість правового забезпечення діяльності ДФС України [63, с. 200-201].

Отже, покращення умов роботи працівників підрозділів правової роботи ДФС України дозволить підвищити результати виконання ними службових обов'язків з метою ефективного правового супроводження діяльності ДФС України, і, відповідно, збільшення надходження коштів до бюджету та їх економії [63, с. 201].

Ефективність протидії корупції в державі прямо залежить від належного забезпечення та реалізації відповідних заходів спрямованих на боротьбу з нею та попередження її прояву. Питання попередження корупційних явищ потребують правової імплементації шляхом прийняття відповідних законодавчих норм. З корупцією необхідно боротися інституціонально: створювати таке законодавче поле і такі інститути влади, котрі виключають саму можливість існування корупції.

3.3. Використання міжнародного досвіду з метою удосконалення діяльності підрозділів правової роботи

В контексті європейської інтеграції, одними із пріоритетних напрямів діяльності Державної фіскальної служби України є виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України, реалізація програм співпраці з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, Європейським банком реконструкції і розвитку, Європейським інвестиційним банком та іншими

міжнародними урядовими та неурядовими організаціями. Вказані напрями діяльності реалізуються, в тому числі, і за рахунок взаємодії та залучення міжнародної технічної допомоги для реформування податкових та митних органів з метою підвищення ефективності їх діяльності [79, с. 90].

Зорієнтованість України на імплементацію кращого світового та європейського досвіду щодо управління національною економікою обумовлює необхідність пошуку шляхів формування взаємовідносин на міждержавному рівні, всередині країни, між бізнесом та населенням на принципах партнерства [93, с. 189].

Не виключенням активного співробітництва з податковими і митними службами іноземних держав, міжнародними організаціями становлять підрозділи Державної фіскальної служби України.

Уперше процеси гармонізації податків з метою налагодження міжнародного співробітництва почали проявлятися ще в кінці XIX – початку XX століття при створенні митних союзів ряду країн, маючи на меті розвиток єдиної митної політики. Основи ж сучасної податкової політики східноєвропейських країн були закладені під час повномасштабних економічних реформ у 1989-1991 рр. Даному процесу передувало посилення економічного співробітництва протягом 70-80 років минулого століття в європейських країнах, що поставило вимогу уніфікації та гармонізації податкової політики у подальших взаємовідносинах [22, с. 74].

Обсяг податкових надходжень до бюджету залежить від стану економіки і, в значній мірі, – від ефективності роботи фіскальних служб. Для того, щоб ця залежність не порушувалася, необхідно вдосконалювати роботу вітчизняних органів державної фіскальної служби, в тому числі шляхом вивчення та аналізу зарубіжного досвіду роботи фіскальних служб, впровадження окремих його елементів в Україні та в перспективі налагодження співпраці на рівні податкових та митних служб [197, с. 150].

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення податкового контролю за трансфертним

ціноутворенням» прийнятого 28.12.2014 року, викладено у новій редакції статтю 39 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) [122]. Метою впровадження механізмів контролю за трансфертним ціноутворенням, зокрема, стала можливість оподаткування коштів, що виводились в офшорні юрисдикції або в юрисдикції з низьким податковим навантаженням.

Пунктом 39.2. статті 39 ПКУ визначено, зокрема, перелік контрольованих операцій. Так, підпунктом 39.2.1.1. підпункту 39.2.1. пункту 39.2. статті 39 ПКУ, закріплено, що контрольованими операціями є господарські операції платника податків, що можуть впливати на об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств платника податків, зокрема, господарські операції, що здійснюються з нерезидентами, зареєстрованими у державах (на територіях), включених до переліку держав (територій), затвердженого Кабінетом Міністрів України відповідно до підпункту 39.2.1.2 цього підпункту, або які є резидентами цих держав [97]. Таким чином, законодавець обрав політику боротьби з незаконною легалізацією коштів, отриманих злочинним шляхом, мінімізацією податків, відмиванням грошових коштів.

Розпорядженням Кабінету міністрів України (далі - Кабмін) «затверджено перелік офшорних зон [44]. Перелік операцій, здійснюваних за участю контрагентів - нерезидентів, які є зареєстрованими на території офшорних зон, або є резидентами цих держав, закріплений законодавством з метою здійснення обміну інформацією для викриття правопорушень у сфері оподаткування.

На виконання визначеної законодавцем мети, здійснення обміну інформацією, Україною було підписано міжурядові угоди про надання взаємної адміністративної допомоги в митних та податкових справах, зокрема з такими країнами: Латвійською Республікою, Сполученими Штатами Америки, Белізом, Азербайджаном, Республікою Білорусь, Вірменією, Казахстаном, Киргизстаном, Молдовою, Туркменією, Туркменистаном, Узбекистаном та ін. [76, с. 150-153].

Стратегічним планом розвитку ДФС України на 2015 - 2018 роки одним із основних напрямів визначено сприяння розвитку міжнародної торгівлі, впровадження найкращих практик у сфері митного регулювання. Окрім того, Стратегічним планом закріплено, що у рамках стратегічного управління організацією, постійного та безперервного вдосконалення операційної діяльності передбачається досягнення таких цілей як активне співробітництво з податковими і митними службами іноземних держав, міжнародними організаціями, а також застосування провідного міжнародного досвіду [185].

Таким чином, ДФС України одним із основних завдань має міжнародне співробітництво та отримання належного досвіду з метою його використання та застосування в Україні [65, с. 52].

ДФС України здійснює співробітництво з багатьма міжнародними та європейськими організаціями, зокрема:

1. З Європейським Союзом, в контексті митного співробітництва, з Підкомітетом № 5 «Митне та транскордонне співробітництво»;
2. З Європейським офісом – ОЛАФ, по боротьбі з шахрайством;
3. З Внутрішньо-європейською організацією податкових адміністрацій з питань податкового адміністрування;
4. З Центром податкової політики та адміністрування Організації економічного співробітництва та розвитку в частині розробки інфраструктури оподаткування електронної комерції та проекту з шкідливої податкової конкуренції;
5. З Всесвітньою митною організацією в контексті митного міжнародного співробітництва;
6. З Організацією за демократію і економічний розвиток. Завданням даного співробітництва є утвердження демократичних цінностей, забезпечення верховенства права та поваги до прав людини, забезпечення сталого розвитку, укріплення міжнародної та регіональної безпеки та стабільності, розширення економічного та гуманітарного співробітництва,

розвиток соціально-економічного, транспортного, енергетичного, науково-технічного та гуманітарного потенціалу, активізація взаємодії у сферах, що становлять спільний інтерес;

7.3 Координаційною радою керівників податкових служб держав учасниць Співдружності Незалежних Держав (надалі по тексту - СНД), яка є органом галузевого співробітництва, що сприяє узгодженій діяльності податкових органів держав - учасниць СНД;

8.3 Радою керівників митних служб держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав в частині галузевого співробітництва, призначеним для забезпечення координації взаємодії митних служб держав - учасниць Співдружності Незалежних Держав у галузі митної політики [216].

Так, зокрема, Стандартами організації діяльності підрозділів правової роботи визначено цілі підрозділів правової роботи. Однією з основних цілей підрозділів правової роботи є імплементація міжнародної практики правового забезпечення діяльності податкових та митних організацій [182].

Необхідно зазначити, що у міжнародному співробітництві шляхом обміну інформацією з податкових та митних питань, Державна фіскальна служба України приймає не останню участь. Вагомий внесок, у міжнародному обміні інформацією, здійснюють підрозділи правової роботи [76, с. 151].

Станом на сьогоднішній день, підрозділи правової роботи органів ДФС України безпосередньо не здійснюють співробітництва з податковими (фіскальними) та митними службами іноземних держав. Про те, вказані вище підрозділи приймають активну участь під час підготовки і узгодження нормативних документів, міжнародних договорів та реалізації організаційно-управлінських рішень [79, с. 91].

Пропонуємо виділити та проаналізувати наступні форми співробітництва органів ДФС України, за участю підрозділів правової роботи, з податковими та митними службами іноземних держав.

Нормативно-правове та організаційно-методичне забезпечення процесу укладення двосторонніх угод (договорів, конвенцій), які врегульовують податкові правовідносини між суб'єктами міжнародного права, обов'язковим учасником яких є Україна в особі органів державної фіскальної служби [79, с. 91].

Найважливішими рисами міжнародних двосторонніх угод, окрім уникнення подвійного оподаткування, є гарантування недискримінаційного оподаткування для всіх платників податків та встановлення ними основ співробітництва за податковими питаннями між країнами і спільна боротьба із податковими правопорушеннями [175, с. 22].

Деталізуючи указаний вище напрям діяльності необхідно зазначити, що на підрозділи правової роботи покладається проведення комплексу організаційно-правових заходів по узгодженню та підготовці документів для проведення переговорів, необхідних для належного укладання міжнародних договорів з питань уникнення подвійного оподаткування, співробітництва податкових служб та інших міжнародних договорів з питань оподаткування [79, с. 91].

Фактично в кінці 2014 року, з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення податкового контролю за трансфертним ціноутворенням», Україна обрала напрям боротьби з правопорушеннями у митній та податковій сферах, які здійснюються за допомогою офшорних зон, шляхом здійснення контролю за операціями, участь у якій приймають резиденти країн з пільговим оподаткуванням [76, с. 152].

На виконання обраного Україною шляху, налагодження міжнародного обміну інформацією у податковій та митних сферах, за участю підрозділів правової роботи ДФС України, за період 2015-2016 роки, було досягнуто, у даному напрямі, наступних результатів:

- 1) вжито низку заходів у рамках розвитку двосторонньої договірної правової бази з питань обміну інформацією з податкових питань з метою

створення правових інструментів для запобігання мінімізації платниками податків податкових зобов'язань та виведення капіталів в офшорні зони;

2) за підсумками переговорів з компетентними податковими органами Андорри та Кайманових островів узгоджено та парафовано проекти міжурядових угод про обмін інформацією з податкових питань. Проекти відповідних угод та розпоряджень Кабінету Міністрів України погоджено зацікавленими міністерствами та направлено до Міністерства фінансів України для подання в установленому порядку Кабінету Міністрів України;

3) проведено роботу з узгодження проектів угод про обмін інформацією з податкових питань з компетентними органами п'яти країн: Сейшельських островів, Панами, Острова Мен, Бахрейну, Аргентини [31; 32].

Також, спільно з Мінфіном проведено роботу щодо підготовки проекту Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для підвищення рівня дотримання міжнародного податкового законодавства й виконання положень Закону Сполучених Штатів Америки «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA), яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.04.2015 № 401 [140].

На підставі проведеного вище аналізу необхідно зробити висновок, що Україна, наразі, перебуває в стадії налагодження зав'язків з іноземними країнами з метою здійснення міжнародного обміну податковою та митною інформацією, а підрозділи правової роботи ДФС України, шляхом проведення аналітичної роботи, мають вносити свої рекомендації щодо розроблення проектів відповідних угод. Адже, від якісної правової роботи залежить успішність та ефективність боротьби з податковими правопорушеннями [76, с. 152-153].

В центральному апараті ДФС України утворено регуляторно-правовий департамент. Саме на вказаний вище департамент, покладено функції із аналізу та донеобхідноження можливостей застосування міжнародного досвіду з питань нормо-проектувальної техніки,

адміністрування податків та зборів, відповідальності за порушення вимог податкового, митного та іншого законодавства при розробці та погодженні проектів нормативно-правових актів [187].

Деталізуючи вказану вище функцію, необхідно зазначити, що на працівника підрозділу правової роботи покладається завдання із якісної підготовки проекту нормативно-правового або управлінського акту, який може бути використаний під час організації міжнародної співпраці. Працівник підрозділу правової роботи повинен підготувати відповідний акт, який повинен відповідати за обсягом регламентації визначеному в ньому предмету правового регулювання; не повторювати норм права, які містяться в інших актах; не повторювати положень, які містяться в тексті цього проекту акту; охоплювати положення, що належать до одного і того ж предмета правового регулювання; бути внутрішньо узгодженим, мати логічно побудовану структуру; бути ясным, чітким, зрозумілим, стислим, компактним та понеобхідноовним [79, с. 91].

Організація процесу міжнародного обміну податковою інформацією з відповідальними підрозділи.

Одна із форм міжнародного співробітництва, що має на меті попередження та виявлення митних правопорушень, співпраця та обмін інформацією з компетентними органами іноземних держав в рамках надання взаємної допомоги. Так, на виконання 16 двосторонніх та 2 багатосторонніх міжнародних угод про обмін даними митної статистики до компетентних органів країн - торговельних партнерів, органами ДФС України забезпечено щоквартальне направлення інформації з даними митної статистики України (Азербайджан, Білорусь, Болгарія, Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Китай, Молдова, Росія, Угорщина, Узбекистан, В'єтнам, Чехія) [59].

В контексті євроінтеграції України, необхідно звернути увагу на ключові документи ЄС, що стосуються обміну інформацією, а саме: Директива Ради ЄС 2011/16/EU від 15.02.2011 року «Про адміністративне співробітництво в галузі оподаткування», що передбачає обмін податковою

інформацією за запитом між країнами – членами ЄС, одночасні податкові перевірки у двох і більше країнах – членах ЄС, участь у податкових перевірках та вручення документів на території іншої країни – члена ЄС. Більше того, з 2015 року такі країни зобов'язані ввести в дію закони та адміністративні процедури, що передбачають обов'язковий автоматичний (без запиту) обмін інформацією щодо податкових періодів, що починаються з 01.01.2014 року. Не менш важливою є Директива Ради ЄС 2003/48/ЄС від 03.06.2003 року «Щодо оподаткування доходу від накопичення заощаджень у формі виплати відсотків» [171].

Необхідно звернути увагу на той факт, що здійснювані заходи міжнародного співробітництва ДФС України у сфері обміну інформацією, з митними службами іноземних держав, опосередковано впливає на діяльність підрозділів правової роботи. Наприклад, при виникненні претензій та спорів стосовно результатів оформлення імпорتنих та експортних операцій, як зі сторони ДФС України та і зі сторони платника податків, підрозділи правової роботи ДФС України здійснюють супроводження таких справ, в тому числі, і з урахуванням матеріалів справи зібраних та стадії митного оформлення. Тобто, працівники підрозділів правової роботи ДФС України отримують фактично зібрані докази працівниками прикордонних служб, в тому числі, шляхом міжнародного обміну інформацією з іноземними державами [79, с. 92].

Проведення робочих зустрічей, за участі представників податкових, митних, зовнішньополітичних відомств та агентств, відповідальних за розвиток прикордонної інфраструктури.

За сприянням ДФС України та митних, податкових органів іноземних держав, створені робочі групи та комісії з метою сприяння, налагодження торговельно-економічних зав'язків між країнами, зокрема: спільна міжурядова українсько-вірменська комісія з питань економічного співробітництва; спільна міжурядова українсько-азербайджанська комісія з питань економічного співробітництва; міжурядова українсько-білоруська

змішана комісія з питань торговельно-економічного співробітництва; спільна міжурядова українсько-грузинська комісія з питань економічного співробітництва; міжурядова українсько-іранська комісія з питань економічного та торговельного співробітництва; міждержавна українсько-казахстанська комісія з економічного співробітництва; спільна міжурядова українсько-угорська комісія з питань економічного співробітництва; робоча група високого рівня з питань взаємної торгівлі між Україною та республікою Узбекистан; робоча група з питань співробітництва у сфері промисловості з Чеською Республікою; українсько-білоруська Робоча група високого рівня з питань взаємної торгівлі; робоча група зі збільшення товарообігу між Україною та Республікою Казахстан [32].

Залучення до співробітництва, у формі зустрічей та консультацій у пленарних засіданнях представників Європейської Комісії, Європейського агентства з охорони зовнішніх кордонів країн-членів Європейського Союзу.

Зі сторони ДФС України проводяться консультації з митними службами іноземних держав з метою активізації двостороннього співробітництва, залучення експертної допомоги для реформування митниць ДФС та виконання обов'язків, що випливають з Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом [79, с. 92].

За ініціативою митного департаменту ДФС України, разом з митним департаментом Литовської Республіки реалізовано проект «Розвиток інституціонального потенціалу митної служби», під час якого литовською стороною надано консультативну допомогу ДФС та забезпечено обмін досвідом (ознайомлювальні візити, тренінги). ДФС організовано візит німецької делегації, сформованої під егідою Федерального міністерства фінансів ФРН, яка провела консультації з представниками ДФС щодо реформування ДФС, зокрема з питань митної вартості та митного постаудит – контролю. Забезпечено участь працівників ДФС, у т.ч. митниць ДФС, у проведених Німецьким товариством міжнародного співробітництва ГмБХ тренінгах з питань визначення митної вартості та походження товарів,

організовано низку семінарів з питань оподаткування, а також навчальний візит до Митної адміністрації Німеччини з метою ознайомлення з досвідом роботи щодо спільної транзитної процедури ЄС [32].

Таким чином, проаналізовані вище викладені дані дають змогу виокремити види форм співробітництва підрозділів правової роботи ДФС України з податковими і митними службами іноземних держав, міжнародними фондовими організаціями:

1) безпосередні форми співробітництва: робочі зустрічі, візити до митних, податкових органів іноземних держав, та до міжнародних фондових організацій; консультації зі спеціалістами, профільними комітетами митних, податкових органів іноземних держав, та до міжнародних фондових організацій; навчальні заходи: семінари, відеоконференції, візити, тренінги, що проводяться як, безпосередньо в Україні іноземними спеціалістами, так і за кордоном, за підтримки міжнародних фондових організацій; використання у своїй роботі, висновків експертів митних, податкових органів іноземних держав та профільних комітетів міжнародних фондових організацій; проведення спільних засідань профільних комітетів ДФС України та митних, податкових органів іноземних держав;

2) опосередковані форми співробітництва: нормативно-правове та організаційно-методичне забезпечення процесу укладення двосторонніх угод (договорів, конвенцій), які врегульовують податкові правовідносини між суб'єктами міжнародного права, обов'язковим учасником яких є Україна в особі органів державної фіскальної служби; обмін інформацією між органами ДФС України та митними, податковими органами іноземних держав; здійснення спільного контролю ДФС України та митними, податковими органами іноземних держав за імпортними та експортними операціями; збирання інформації та здійснення обміну нею, при виявленні правопорушень, з метою доказування вини платника в суді [79, с. 92-93].

В той же час, якісна взаємодія підрозділів правової роботи із компетентними податковими (фіскальним) органами зарубіжних країн

неможлива без якісного розуміння внутрішньої побудови та функцій, які покладені на юридичні підрозділи в податкових (фіскальних) органів зарубіжних країн. Пропонуємо дослідити внутрішньоструктурні побудови податкових органів США, країн ЄС та СНГ.

У повному обсязі неможливо здійснити аналіз міжнародного досвіду діяльності контролюючих (податкових) органів без дослідження діяльності Служби Внутрішніх Доходів США. Так, Служба Внутрішніх Доходів США – державний орган Федерального уряду США, який займається збором податків, контролює виконання законодавства про оподаткування та тлумачить податковий кодекс. Агентство належить до Міністерства фінансів США і знаходиться під безпосереднім контролем Комісара Внутрішніх Доходів. На сьогоднішній день, Служба Внутрішніх Доходів збирає більше 2,4 трлн доларів США кожного року з 234 мільйонів платників та їх податкових декларацій [220].

Питання які стосуються юридичного вектору діяльності Служби Внутрішніх Доходів, умовно, можливо розподілити на два напрями. За перший напрям відповідає головний юридичний радника комісара, за другий – директор бюро апеляційної діяльності Служби Внутрішніх Доходів США.

Головного юридичного радника комісара Служби Внутрішніх Доходів призначає Президент Сполучених Штатів за згодою Сенату США. На головного юридичного радника комісара Служби Внутрішніх Доходів покладається розгляд та участь в усіх правових питаннях, які стосуються застосування, тлумачення забезпечення і дотримання законів та інших нормативних актів. Головний юридичний радник комісара Служби Внутрішніх Доходів надає юридичні консультації та надає правові роз'яснення в середині служби так і для органів казначейства та платникам податків.

На Бюро апеляційної діяльності Служби Внутрішніх Доходів США, покладається завдання із розгляду та вирішення податкових спорів, без участі у судових інстанціях. Розгляду та вирішення податкових спорів здійснюється

на основі діючого законодавства. Рішення Бюро апеляційної діяльності має бути справедливим і неупередженим з метою сприяння підвищення довіри громадськості до ефективності наданих послуг Службою Внутрішніх Доходів США. Бюро апеляційної діяльності складається із 4 управлінь та 21 відділу.

Також, до основних завдань Бюро апеляційної діяльності Служби Внутрішніх Доходів США необхідно віднести:

1) підвищення обізнаності платників податків стосовно процесу апеляційного оскарження з метою захисту їх прав;

2) підвищення обізнаності платників податків про програми альтернативного (досудового) врегулювання податкових спорів;

3) оптимізації (поліпшення) судового процесу з метою скорочення тривалості процесу апеляційного оскарження для задоволення потреб платників податків;

4) стимулювання та підвищення продуктивності праці працівника Бюро апеляційної діяльності, залучення новітніх методів та форм професійної діяльності [227].



Рис. 1. Типова організаційна структура регіонального підрозділу Служби внутрішніх доходів США

Аналізуючи статистичні дані Бюро апеляційної діяльності Служби Внутрішніх Доходів США, маємо зазначити, щорічно Бюро апеляційної діяльності допомагає більше ста тисячам платникам податків врегулювати податкові спори уникаючи подання позовів до судових інстанцій [227].

Податкова служба Французької Республіки знаходиться в складі Міністерства економіки, фінансів і бюджету, очолюваного міністром-делегатом у справах бюджету. Адміністрування податків здійснюють Головне податкове управління та Головне управління мита та інших надходжень. Структурно Головне податкове управління складається з п'яти відділів:

- 1) відділ підготовки законодавства (функції: розробка проектів законів та інших нормативних актів в сфері оподаткування);
 - 2) відділ загального управління податками (функції: забезпечення акумуляції податкових надходжень у державному бюджеті);
 - 3) відділ розгляду податкових спорів (функції: розгляд скарг і підготовка матеріалів для кримінального перенеобхідноування за податкові правопорушення);
 - 4) відділ у справах земель і державного майна (функції: кадастрова оцінка земель, управління рухомим і нерухомим державним майном);
 - 5) відділ кадрів (функції: кадрове забезпечення податкової служби)
- [220].

У Республіці Білорусь питання адміністрування податків покладено на Міністерство з податків та зборів. У складі Міністерства з податків та зборів утворено юридичне управління. Юридичне управління складається з двох відділів: експертно-правовий відділ; відділ позовної роботи та застосування законодавства [229].

Основними завданнями юридичного управління Міністерства з податків та зборів є:

- 1) правове забезпечення роботи Міністерства з податків та зборів і сприяння в забезпеченні дотримання законності в діяльності його посадових осіб;
- 2) проведення експертизи проектів нормативно-правових актів, що подаються на узгодження і (або) візування керівництву Міністерства з податків та зборів, на предмет відповідності їх законодавству Республіки Білорусь і міжнародних договорів, учасником яких є Республіка Білорусь, а також на предмет обґрунтованості включення в них норм, що містять додаткові адміністративні процедури або ускладнюють вже існуючі;
- 3) організація розробки або безпосередня участь в розробці проектів нормативно-правових актів та інших правових актів з основних напрямів його діяльності;
- 4) представлення інтересів Міністерства з податків та зборів і податкових інспекцій в державних органах, судах, громадських та інших організаціях з правових питань;
- 5) підготовка висновків з правових питань;
- 6) правове консультування посадових осіб центрального апарату Міністерства з податків та зборів за напрямками його діяльності;
- 7) організаційно-методичне керівництво і контроль за постановкою правової роботи та організацією юридичної служби в інспекціях Міністерства з податків та зборів і державних організаціях, які їм підпорядковані;
- 8) організація методології обчислення і сплати державного мита [229].

Комітет державних доходів Міністерства фінансів Республіки Казахстан є відомством Міністерства фінансів Республіки Казахстан, який здійснює в межах компетенції центрального виконавчого органу регулятивні, реалізаційні і контрольні функції у сфері митної справи, щодо забезпечення повноти та своєчасності надходжень податків, митних і інших обов'язкових платежів в бюджет, обчислення, утримання, перерахування обов'язкових

пенсійних внесків та обов'язкових професійних пенсійних внесків, обчислення і сплати соціальних відрахувань, державного регулювання виробництва, обігу етилового спирту і алкогольної продукції, тютюнових виробів, обороту окремих видів нафтопродуктів і біопалива, державного регулювання і контролю у сфері реабілітації та банкрутства, участь в реалізації податкової політики та політики у сфері митної справи, участь в розробці і реалізації митного регулювання в Республіці Казахстан. У структурі Комітету державних доходів утворено Юридичне управління та Управління апеляцій і забезпечення законних прав [230].

В Азербайджанській Республіці утворено Міністерство з питань податків на яке покладено функцію адміністрування обов'язкових платежів. У складі Міністерства з питань податків утворено юридичне управління. Структуру юридичного управління та кількість працівників визначає і затверджує Міністр з податків Азербайджанської Республіки. До складу юридичного управління входять два відділи: відділ по організації судових справ і правової підтримки та відділ рознеобхідноування податкових матеріалів. Основними завданнями юридичного управління є: участь у формуванні податкової політики у відповідній сфері; забезпечення розвитку відповідної сфери; здійснення правозастосовчої діяльності в інших сферах визначених законодавством [233].

Основними завданнями юридичного управління Міністерства з питань податків Азербайджанської Республіки є:

- 1) розгляд на відповідність законодавству наказів, розпоряджень, інструкцій та інших документів нормативного характеру, поданих на підпис керівництву Міністерства з податків і надання відповідних відгуків;
- 2) аналіз звітів що надійшли у справах, в яких податкові органи брали, участь в якості відповідача, готувати огляди і подавати довідку керівництву Міністерства з даного питання;
- 3) надання методичної допомоги в організації діяльності юридичних підрозділів в податкових органах;

4) представництво у всіх судових інстанціях та у всіх судових справах в яких Міністерство з податків було залучено в якості відповідача;

5) забезпечення рознеобхіднування інформації, що зазначена в документах та матеріалах, які відображають факти кримінального характеру, та були надіслані з боку податкових органів, у відповідність до вимог дійсних нормативних документів і спрямування матеріалів до інших державних інстанцій в залежності від результатів рознеобхіднування;

6) забезпечення рознеобхіднування у відповідності з діючими нормативними документами та відсилання по інстанції документів, та сприяння у виявленні осіб, які ухиляються від подачі податкових декларацій, сплати податків, проведенні податкових перевірок та опису майна;

7) забезпечення відсилання до інших інстанцій процесуальних документів, що надходять до юридичного управління, щодо відмови від початку рознеобхіднування кримінальної справи за податковим матеріалами;

8) забезпечення участі у заходах, що проводяться в напрямку удосконалення професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників податкових органів;

9) забезпечення участі у межах визначених повноважень у формуванні концепції розвитку Міністерства з податків;

10) забезпечення формування робочих планів відділу і контролю їх виконання;

11) забезпечення організації внутрішнього контролю в юридичному управлінні в рамках своїх повноважень;

12) вивчення досвіду іноземних держав, що відповідає напрямку діяльності юридичного управління та подання пропозицій керівництву Міністерства [233].

Аналізуючи структуру Податкової служби республіки Вірменія, необхідно звернути увагу на досить цікаву внутрішню побудову юридичних підрозділів.

В центральному апараті Податкової служби утворено республіки Вірменія утворено: відділ юридичної консультації та розвитку; відділ забезпечення виконання зобов'язань; відділ оформлення митних процедур та захисту інтелектуальної власності; відділ службових перевірок [231].

З метою обслуговування та виконання покладених завдань на юридичні підрозділи в територіальних підрозділах утворено 11 юридичних відділів у складі районних податкових інспекцій. Наприклад, у складі податкової інспекції м. Арабкір, створено 1-ий відділ юридичного управління. В той же час усі працівники юридичних відділів перебувають у штаті юридичного управління центрального апарату податкової служби республіки Вірменія [231].

Розглядаючи структуру Центрального апарату Державної податкової служби у складі Уряду Киргизької Республіки, необхідно зазначити, що у складі податкової служби утворено два структурні підрозділи: управління правової роботи та апеляційної роботи. У складі управління правової утворено два відділи:

- 1) відділ правової підтримки;
- 2) відділ розгляду скарг платників податків.

У складі управління апеляційної роботи відділи не утворювались. У регіональних податкових інспекціях не створювались підрозділи правової роботи [232].

Дослідник звертає увагу на діяльність Податково-митного департаменту Естонії. Сфера діяльності департаменту – це управління державними доходами, реалізація державної податкової і митної політики, а також захист суспільства і законних економічних інтересів. Департамент підзвітний Міністру фінансів Естонії, який спрямовує і координує його діяльність, а також здійснює щодо нього службовий нагляд, витрати на діяльність департаменту покриваються за рахунок держбюджету [234].

Завданням Податково-митного департаменту Естонії являється збір податкових надходжень до бюджету держави, перевірка митних операцій,

захист підприємств від недобросовісної конкуренції та надання допомоги фізичним та юридичним особам у питаннях, які виникають у сфері оподаткування і митних платежів [234].

Загальна кількість працівників Податково-митного департаменту Естонії складає – 1 545 співробітників, із них у складі юридичного управління працює 67 співробітників. Співробітники юридичного управління представляють Податково-митний департамент в судових інстанціях під час розгляду адміністративних справ і при необхідності, у цивільних, а також у кримінальних справах. Вони займаються розглядом та наданням відповідей на заперечення і скарги, вносять свій внесок у розробку правових актів, що стосуються діяльності департаменту [234].

Співробітники юридичного відділу забезпечують навчання та проводять службові рознеобхідноування у провадженнях про адміністративні проступки працівників, а також при необхідності надають юридичні консультації іншим відділам та структурним підрозділам [234].

Служба державних доходів Латвії є підконтрольною Міністру фінансів установою прямого державного управління, яка забезпечує сплату податків і облік платників податків, адміністрування державних податків та інших обов'язкових платежів, встановлених державою, на території Латвійської Республіки, а також стягує податки, мито і інші обов'язкові платежі, встановлені іншими державами, в бюджет Європейського Союзу, здійснює митну політику і займається митним оформленням [235].

Головними завданнями Служби державних доходів Латвійської Республіки є:

- 1) забезпечення адміністрування державних податків та інших обов'язкових платежів, встановлених державою, на території і митних кордонах Латвії;
- 2) реалізація державної митної політики та забезпечення захисту митних кордонів;

3) запобігання та розкриття злочинних діянь в області державних податків та інших обов'язкових платежів, встановлених державою;

4) навчання та підготовка чиновників (працівників), а також консультування платників податків з питань застосування податкових нормативних актів в установленому порядку;

5) реєстрація та взяття на облік платників податків, а також контроль за відповідністю реєстраційних документів вимогам законів та фактичному стану в порядку, встановленому законами і правилами Кабінету міністрів [235].

У структурі Служби державних доходів Латвійської Республіки створено Управління з юридичних питань та розгляду досудових спорів, яке підпорядковується безпосередньо Генеральному директору служби [235].

Отже, проаналізовані вище дані дають змогу виокремити та класифікувати форми співробітництва підрозділів правової роботи ДФС України з податковими і митними службами іноземних держав, міжнародними фондovими організаціями:

- 1) безпосередні форми співробітництва;
- 2) опосередковані форми співробітництва.

Стосовно проаналізованої інформації, щодо внутрішньо-структурної побудови та діяльності юридичних підрозділів в податкових (фіскальних) органах зарубіжних країн (США, Естонії, Латвійської Республіки, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Азербайджанської Республіки, Республіки Вірменія, Киргизької Республіки) необхідно зазначити, що більшість юридичних підрозділів мають схожу структурну побудову але на деякі юридичні підрозділи покладені нетипові функції та завдання, зокрема щодо рознеобхіднування податкових злочинів, проведення службових рознеобхіднувань та ін.

Ефективне використання можливостей, професійного потенціалу працівників підрозділів правової роботи на основі міжнародних цінностей та європейських засадах дозволить керівному апарату ДФС України підвищити

якість контролю за повнотою сплати та адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, підвищити рівень надаваних послуг, сприяти розвитку партнерських відносин з платниками тощо [65, с.53].

Крім того, підвищення кваліфікаційного рівня працівників підрозділів правової роботи, відповідно до європейських стандартів, дозволить забезпечити ефективне досягнення кінцевого цінного продукту у вигляді надходження коштів до бюджету та їх економії. Від рівня правового регулювання та визначення належного місця підрозділів правової роботи в системі реформованої ДФС України залежить якість та ефективність правового супроводження діяльності ДФС України [65, с.53-54].

Отже, з метою прискорення проведення структурних реформ у національній економіці загалом та завершення імплементації європейських механізмів адміністрування податків, на нашу думку, окрім загальних заходів, у сфері міжнародного співробітництва, належним було б запровадження локальних методів серед підрозділів правової ДФС України:

1. Обмін представниками підрозділів правової роботи фіскальних органів між різними державами, в тому числі і України, з метою отримання належного практичного досвіду на місцях.

2. Запровадження можливості швидкого обміну статистичною інформацією між підрозділами правової роботи різних держав.

3. Запровадження механізму отримання онлайн – консультацій працівниками підрозділами правової роботи ДФС України від провідних міжнародних організацій та європейських установ.

4. Реалізація методу надання рекомендацій працівниками підрозділами правової роботи ДФС України суб'єктам законодавчої ініціативи стосовно шляхів удосконалення діючого законодавства, усунення колізій та прогалин.

5. Впровадження нових електронних ресурсів в діяльність працівників підрозділів правової роботи ДФС України, наприклад

електронний сервіс «Податкові спори», що дозволило б узагальнити адміністративну та судову практику розгляду та вирішення податкових спорів. Доцільно було б доповнити даний сервіс розділом «Міжнародна практика», де працівник підрозділу правової роботи ДФС України зміг проводити паралелі з міжнародною практикою розгляду податкових спорів.

На нашу думку, може бути імплементовано у діяльність органів ДФС України, досліджений досвід та практика діяльності юридичного управління податково-митного департаменту Естонської Республіки. В юридичному управлінні податково-митного департаменту створена та успішно працює інтегрована комп'ютерна система. Зазначена система забезпечує доступ у режимі реального часу до всіх категорій справ (податкові та митні спори), які перебувають на розгляді у судових інстанціях. Ми вважаємо, що запровадження вищевикладених механізмів в контексті міжнародного співробітництва та отримання міжнародного досвіду дозволить удосконалити розвиток наявних і впровадження інноваційних механізмів імплементатії світових цінностей розбудови державності.

Таким чином, підрозділи правової роботи, приймають участь у реалізації обраного державою напряму стосовно міжнародного обміну інформацією шляхом організації, координації нормотворчої діяльності; підготовки відповідних пропозицій, рекомендацій щодо необхідності прийняття відповідних нормативно – правових актів; проведення правових експертиз нормативно – правових актів.

Висновки до розділу 3

1. Нами з'ясовано, що повноцінне та якісне виконання зазначених повноважень неможливе без суворого дотримання та забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи.

Законність – це своєрідна необхідність, яка виявляється в сукупності конкретних об'єктивних вимог, які надаються всім суб'єктам, учасникам суспільного життя, врегульована правом. Одна частина таких вимог звернена до громадян, організацій, інша – до законодавчої, виконавчої, судової державної влади.

Зазначено, що дотримання законності в діяльності підрозділів правової роботи можливе лише за умови застосування засобів забезпечення законності. Зроблено висновок, що засоби забезпечення законності – це сукупність способів та умов, що сприяють забезпеченню належного виконання службових обов'язків працівниками підрозділів правової роботи ДФС України.

Основними засобами забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи ДФС України є: внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю працівників підрозділів правової роботи; оскарження неправомірних дій або бездіяльності посадових осіб підрозділів правової роботи; притягнення до юридичної відповідальності (дисциплінарної, адміністративної, кримінальної) за порушення законодавства в діяльності підрозділів правової роботи.

2. На нашу думку, корупція у підрозділах ДФС України – це протиправні дії працівників ДФС України, спрямовані на досягнення власної корисної мети, шляхом порушення моральних засад суспільства та його інтересів, що ефективно впливає на розвиток тіньової економіки, зростання фінансових махінацій, шахрайства, сприяє суб'єктам господарської діяльності уникненню від сплати податків, реалізації злочинних схем тощо, тим самим спричиняючи державі значні збитки у вигляді відсутності належних надходжень до державного бюджету

Нами запропоновані шляхи подолання корупції в підрозділах правової роботи ДФС України, які потрібно здійснювати в трьох площинах: теоретико-правовій, нормативній (законодавчій) та практичній.

Проаналізовано поняття «корупція». Визначено основні передумови, що сприяють проявам корупції в підрозділах правової роботи ДФС України.

Узагальнено корупційні ризики під час здійснення претензійно-позовної роботи в підрозділах правової роботи, а саме: навмисне допущення помилок при складанні претензій, та процесуальних документів; участь або відмова від участі у судових засіданнях; розголошення інформації з обмеженим доступом щодо стану розгляду справ у судових інстанціях, наявності претензій зі сторони органів ДФС та можливого використання засобів забезпечення позовних вимог; несвоєчасне внесення інформації про рух справ та стадії їхнього розгляду до АІС «Суди» та АС «Інспектор–2006»; навмисне переведення справ із категорії «високого» та «середнього» пріоритету до категорії справ із «низьким» пріоритетом; неподання або неподання у встановлені строки апеляційних або касаційних скарг; приховування, неподання, підроблення доказів; неправомірне сприяння фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності; отримання неправомірної вигоди.

3. Нами запропоновано виокремити форми взаємодії підрозділів правової роботи ДФС України з податковими і митними службами іноземних держав та міжнародними організаціями.

Проаналізовано передовий і позитивний досвід діяльності юридичних підрозділів податкових і митних служб таких держав: США, країн-членів Європейського Союзу та держав-учасниць СНД.

Аналіз діяльності іноземних юридичних підрозділів дозволив визначити, що у більшості, досліджуваних підрозділів основною функцією є правове забезпечення діяльності органу та представництва інтересів у судових інстанціях. Позитивним та таким, що може бути імплементовано у діяльність органів ДФС України, визначено досвід та практику діяльності юридичного управління податково-митного департаменту Естонської Республіки. В юридичному управлінні податково-митного департаменту створена та успішно працює інтегрована комп'ютерна система. Зазначена

система забезпечує доступ у режимі реального часу до всіх категорій справ (податкові та митні спори), які перебувають на розгляді у судових інстанціях.

ВИСНОВКИ

У дисертації на основі проведеного теоретичного узагальнення й практичного аналізу запропоновано нове вирішення наукового завдання, що виявляється у виокремленні поняття, сутності та особливостей адміністративно-правових заходів діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України. На цій основі сформульовано наукові положення та рекомендації, що відповідають вимогам наукової новизни, мають значення для науки і практики. Найбільш важливими є такі висновки:

1. Здійснено аналіз генези формування підрозділів правової роботи ДФС України на основі першоджерел. Першопричинами створення підрозділів правового забезпечення в структурі органу, на який було покладено реалізацію фінансової та податкової політики держави, потрібно вважати збільшення кількості нормативно-правових актів, якими врегульовувалися податкові відносини, і, як наслідок, збільшення навантаження на працівників у зв'язку з їх застосуванням. Виокремлено етапи розвитку юридичних підрозділів податкових та митних органів.

Досліджено та виокремлено етапи становлення підрозділів правової роботи податкових органів, митних органів, органів ДФС України.

2. Доведено необхідність прийняття єдиного нормативного акта та запропоновано проект положення «Про підрозділи правової роботи органів Державної фіскальної служби України», для визначення поняття, правового статусу діяльності підрозділів правової роботи.

3. Визначено, що підрозділи правової роботи в системі ДФС України – це спеціально створені підрозділи для організації правової роботи всієї фіскальної служби, в структуру якої вони входять, з метою правового забезпечення діяльності ДФС України, на які покладено завдання зі здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів України органами ДФС України.

Аналіз структури підрозділів правової роботи ДФС України надав можливість стверджувати, що на сьогодні не має її нормативного затвердження, що породжує правовий дисонанс у визначенні повноважень, розподілу обов'язків працівників цих підрозділів; не врахований принцип побудови структури – розташування складових елементів з урахуванням ефективної реалізації покладених на них завдань.

Доведено, що латентне недооцінювання значення підрозділів правової роботи в реалізації одного з основних завдань держави – адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – призводить до втрати легістського підходу наповнення дохідної частини державного бюджету. Адже, підрозділи правової роботи ДФС, проводячи претензійно-позовну роботу, беруть участь у наповненні казни держави.

Квінтесенційним завданням у правовому забезпеченні діяльності ДФС постало затвердження структури підрозділів правової роботи в системі ДФС України. Затвердження єдиної структури дозволить онтологічно гармонізувати та регламентувати діяльність підрозділів правової роботи ДФС України.

4. Визначено, що адміністративно-правовий статус працівника підрозділів правової роботи органів ДФС України – це організаційно-правова форма, що визначає юридичне становище працівника стосовно інших учасників суспільних та податкових правовідносин, характер і зміст якого прямо залежить від нормативно врегульованих функцій та завдань підрозділу, а також цілей та мети діяльності.

У статті 19 Конституції України вказано на те, що правовий статус державних інституцій має бути законодавчо визначений. Проте, донині, не має нормативного закріплення правового статусу підрозділів правової роботи ДФС, а отже, це суперечить Конституції України. У зв'язку з цим запропоновано розробити та затвердити єдиний нормативно-правовий акт який би врегулював діяльність підрозділів правової роботи ДФС України.

5. Форми і методи діяльності підрозділів правової роботи ДФС України спрямовані на реалізацію етатистських функцій держави – їх здійснення в межах правового поля. Практичне значення результатів правової роботи в ДФС вказує на необхідність здійснювати її відповідно до сучасних податкових та митних відносин, ринкових економічних умов, міжнародного стану фінансових показників, відповідати викликам сучасності та тенденціям у майбутньому.

Стандартами організації діяльності підрозділів правової роботи, затвердженими Наказом Міністерства доходів і зборів України від 27 грудня 2013 року, передбачено оцінювання діяльності підрозділів правової роботи на основі методу аналізу діяльності. В основу методу аналізу діяльності закладено принципи оцінювання процесу роботи – вивчення та облік витрат часу на окремі види робіт (процедур), аналіз даних обліку. У зв'язку з цим запропоновано для оцінювання діяльності працівників підрозділів правової роботи застосовувати сучасний метод визначення ефективності працівника, в основу якого покладеного принцип аналізу результату діяльності, а не процесу.

Запропоновано методи діяльності підрозділів правової роботи ДФС України поділити на такі види:

1). Організаційно-технічні методи та засоби правової діяльності: активні: планування, оцінювання та аналіз діяльності, моніторинг, організація виконання рішень, вироблення рішень, контролю, робота з кадрами, координація діяльності працівників підрозділів правової роботи; пасивні: ведення статистичного обліку, обліку кількості судових справ за участю ДФС України, облік актуальних судових справ, виданих довіреностей, ведення обліку документів.

2). Спеціальні методи діяльності підрозділів правової роботи: спонукання, протидії, методика застосування судових доктрин, збирання доказів.

Запропоновано класифікувати форми діяльності підрозділів правової роботи за такими критеріями: за впливом на платників податків: загальні та індивідуальні; за принципом адміністративного підпорядкування: форми діяльності департаментів; форми діяльності юридичних управлінь: юридичні управління в офісах обслуговування великих платників податків та зборів; головних управлінь ДФС в областях та головного управління ДФС у м. Києві; форми діяльності юридичних відділів (секторів правового забезпечення) на рівні районних ДПІ та ОДПІ; за характером дії: організаційні, технічні, практичні; за видами нормотворчої діяльності: правозастосовна діяльність, правотворча, інтерпретаційна, контрольно-наглядова; за суб'єктом взаємодії: взаємодія з суб'єктами, що наділені владними повноваженнями; взаємодія з суб'єктами, що не наділені владними повноваженнями; взаємодія із засобами масової інформації; взаємодія з громадськістю.

6. Досліджено види інформаційних систем, які у своїй діяльності використовують підрозділи правової роботи, та обґрунтовано їх поділ на зовнішні (державні, комерційні) та внутрішні.

Виділено такі переваги та недолік інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України. Переваги – у користуванні працівників підрозділів правової роботи органів ДФС України наявна значна кількість інформаційних ресурсів; інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності підрозділів правової роботи ДФС якісно впливає на ефективність виконання функцій цими працівниками. Недолік – у системі органів ДФС України відсутня єдина база даних податкових та митних спорів, судових рішень, база міжнародного податкового законодавства та уніфіковане програмне забезпечення з інтегрованими, необхідними для працівників правової роботи документами у сфері податкового та митного права.

У зв'язку зі створенням ДФС України через об'єднання податкових та митних органів, обґрунтовано думку про доцільність упровадження

інформаційного ресурсу «Податкові та митні спори», що дозволить узагальнити адміністративну та судову практику з розгляду і вирішення податкових та митних спорів. Запропоновано доповнити указаний сервіс розділом «Міжнародна та зарубіжна практика» та «Міжнародне законодавство», за допомогою якого працівник підрозділу правової роботи зможе отримати інформацію про міжнародну практику розгляду податкових та митних спорів, подати рекомендації, в тому числі, відповідно до міжнародного законодавства.

Сформульовано пропозиції щодо внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 про затвердження Положення «Про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів», зокрема доповнити перелік пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів, що зменшить час на пошук інформації та отримання її від інших розпорядників та володільців даних.

7. Зазначено, що дотримання законності в діяльності підрозділів правової роботи можливе лише за умови застосування засобів забезпечення законності. Зроблено висновок, що засоби забезпечення законності – це сукупність способів та умов, що сприяють забезпеченню належного виконання службових обов'язків працівниками підрозділів правової роботи ДФС України.

Основними засобами забезпечення законності в діяльності підрозділів правової роботи ДФС України є: внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю працівників підрозділів правової роботи; оскарження неправомірних дій або бездіяльності посадових осіб підрозділів правової роботи; притягнення до юридичної відповідальності (дисциплінарної, адміністративної, кримінальної) за порушення законодавства в діяльності підрозділів правової роботи.

8. Обґрунтовано шляхи подолання корупції в підрозділах правової роботи ДФС України, які потрібно здійснювати в трьох площинах: теоретико-правовій, нормативній (законодавчій) та практичній.

Проаналізовано поняття «корупція». Визначено основні передумови, що сприяють проявам корупції в підрозділах правової роботи ДФС України.

Узагальнено корупційні ризики під час здійснення претензійно-позовної роботи в підрозділах правової роботи, а саме: навмисне допущення помилок при складанні претензій, та процесуальних документів; участь або відмова від участі у судових засіданнях; розголошення інформації з обмеженим доступом щодо стану розгляду справ у судових інстанціях, наявності претензій зі сторони органів ДФС та можливого використання засобів забезпечення позовних вимог; несвоєчасне внесення інформації про рух справ та стадії їхнього розгляду до АІС «Суди» та АС «Інспектор–2006»; навмисне переведення справ із категорії «високого» та «середнього» пріоритету до категорії справ із «низьким» пріоритетом; неподання або неподання у встановлені строки апеляційних або касаційних скарг; приховування, неподання, підроблення доказів; неправомірне сприяння фізичним або юридичним особам у здійсненні ними господарської діяльності; отримання неправомірної вигоди.

9. Проаналізовано передовий і позитивний досвід діяльності юридичних підрозділів податкових і митних служб таких держав: США, країн-членів Європейського Союзу та держав-учасниць СНД.

На підставі аналізу зарубіжного досвіду організації та координації діяльності працівників юридичних служб фіскальних органів та з метою удосконалення діяльності підрозділів правової роботи ДФС України запропоновано імплементувати практику діяльності юридичного управління податково-митного департаменту Естонської Республіки, що стосується інтегрованої комп'ютерної системи забезпечення доступу в режимі реального часу до всіх категорій справ ДФС України, які перебувають на розгляді у судових інстанціях, що надасть можливість уникнути навмисного перешкоджання здійснення правосуддя, підтасування матеріалів справи, відслідковування реального ходу справи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Алехин А. П. Административная ответственность за правонарушения на транспорте. М.: Юрид. лит-ра, 1967. 112 с.
- 2 Аніщенко Т. С., Берлач Ю. А., Мороз С. С. [та ін.] Дисциплінарно-деліктне право України: навч. посіб. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2016. 464 с.
- 3 Атаманчук Г. В. Теорія державного управління: навч. посіб. М.: Омега-Л, 2004. 301 с.
- 4 Афанасьев В. С., Бабаев В. К., Баранов В. М. [и др.] Теория права и государства: учебник / под ред. В. В. Лазарева. М.: Право и закон, 2001. 619 с.
- 5 Бавін В. В. Методи протидії корупції в системі податкових відносин: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Донецьк: Б.в., 2012. 23 с.
- 6 Бахрах Д. Н., Россинский Б. В., Стариков Ю. Н. Административное право. 3-е изд., пересмотр. и доп. М.: Норма, 2008. 816 с.
- 7 Білоус В. Т., Лівак П. Є., Степанов І. О. Організаційно-правові засади діяльності юридичної служби в закладах та органах охорони здоров'я. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*, 2013. № 4(63). С. 4–10.
- 8 Битяк Ю. П., Зуй В. В. Административное право Украины (Общая часть): учебное пособие. Х., 1999. 224 с.
- 9 Боднарчук О. Г. Нововведення щодо правового становища діяльності юридичної служб державних підприємств, установ, організацій. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*, 2010. № 1. С. 58–60.
- 10 Боднарчук О. Г. Щодо розмежування понять «Правова робота» та «Юридична служба» у сфері господарської діяльності. *Юридичний вісник Юридичний вісник*, 2011. Том 3. № 20. С. 88–91.

- 11 Бойчук Р. П., Задихайло Д. В., Пашков В. М. Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях: навчальний посібник. Харків: Видавництво «ФІНН», 2010. 560 с.
- 12 Великий юридичний тлумачний словник. М.: Книжний мир, 2003. 720 с.
- 13 Вітрук Н. В. Законність: поняття, захист і забезпечення. Конституційна законність і конституційне правосуддя. *Загальна теорія держави і права*. В 2 т. / за ред. М. М. Марченко. М., 1998. С. 15.
- 14 Врегулювання податкових спорів URL: <http://sfs.gov.ua/yuridichnim-osobam/vregulyuvannya-podatkovih-sp> (дата звернення: 17.05.2017).
- 15 Гарашук В. М. Контроль та нагляд у державному управлінні: навч. посіб. Харків: Фоліо, 2002. 176 с.
- 16 Гаруст Ю. В. Правове забезпечення контрольної діяльності податкових органів України: дис. ... кандидата юрид. наук. Ірпінь, 2008. 258 с
- 17 Голембо Л. Я. Организация юридической службы на предприятии: учебное пособие. Запорожье: Гуманитарный университет «ЗИГМУ», 2001. 184 с.
- 18 Головань І. В. Правова робота у механізмі захисту прав суб'єктів підприємництва: дис. ... кандидата юрид. наук. Д., 2003. 196 с.
- 19 Голосніченко І. П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття). К.: МАУП, 1998. 52 с.
- 20 Гончарук С. Т. Адміністративне право України: Загальна та Особлива частини: навч. посіб. К.: НАВСУ, 2000. 239 с.
- 21 Гречанюк С. К. Махиніч Ю. С. Деякі питання правової роботи ДФС України з великими платниками податків. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2017. Випуск 2. Том 2. С. 16–20.
- 22 Дейнеко А. Е., Забавский Г. В., Дмитакович Ф. А. Расширение Европейского Союза: экономические и правовые аспекты / под науч. ред. А. Е. Дайнеко. М.: Изд-во деловой и учебной литературы, 2004. 74 с.
- 23 Діяльність Державної фіскальної служби спрямована на гарантування законності та правопорядку в системі оподаткування. URL:

<http://sumy.sfs.gov.ua/baner/vseukrainskiy-tijden-prava/277724.html> (дата звернення: 17.05.2017).

24 Діяльність Державної фіскальної служби спрямована на гарантування законності та правопорядку в системі оподаткування. URL: <http://sumy.sfs.gov.ua/baner/vseukrainskiy-tijden-prava/print-277724.html> (дата звернення: 17.05.2017).

25 Докладная записка 10 апреля 1922 года. *Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины*. Ф. 30. Оп. 1. Д. 388. С. 74–75.

26 Долгополов А. М. Організація юридичної служби на підприємствах: конспект лекцій. К.: Вид-во МАУП, 2000. 72 с.

27 Дубенко С. Д. Державна служба і державні службовці в Україні: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Н. Р. Нижник. К.: Ін Юре, 1999. 244 с.

28 Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Львів: НТШ, 1992. 229 с.

29 Залюбовська І. К. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади як засіб забезпечення законності у сфері державного управління: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2002. 20 с.

30 Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування: Методичні рекомендації Міністерства юстиції України від 16.10.2013 р. (Прийняття від 16.10.2013). Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13> (дата звернення: 01.11.2017).

31 Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік. URL: <http://sfs.gov.ua> (дата звернення: 17.05.2017).

32 Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2016 рік. URL: <http://sfs.gov.ua> (дата звернення: 17.05.2017).

33 Звіт про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції у 2012 році. URL: <http://www.minjust.gov.ua> (дата звернення:

17.05.2017).

34 Звіт про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції у 2016 році. URL: <http://www.minjust.gov.ua> (дата звернення: 17.05.2017).

35 Звіт про досягнення Ключових показників ефективності Державної фіскальної служби України у 2016 році та січні-лютому 2017 року URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/291179.html> (дата звернення: 17.05.2017).

36 Зібрання постанов Уряду УРСР, 1989. № 2. Ст. 7.

37 Инструкция о применении временного положения о местных таможенных учреждениях Украины и Крыма от июня 1922 года. *Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины*. Ф. 341. Оп. 1. Д. 562.

38 Инструкция о применении временного положения о местных таможенных учреждениях РСФСР от 10 мая 1922 года. *Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины*. Ф. 341. Оп. 1. Д. 562.

39 Історія держави і права України: підручник. У 2-х т. / за ред. В. Я. Тація, А. Й. Рогожина. Том 2. Кол. авторів: В. Д. Гончаренко, А. Й. Рогожин, О. Д. Святоцький та ін. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 580 с.

40 Карпов Н. С. Злочинна діяльність: монографія. К.: Вид-во С. Семенка, 2004. 310 с.

41 Касьяненко М. М., Грицюк М. В., Цимбал П. В. Організація роботи та управління органами державної податкової служби України. Ірпінь, 2001. 229 с.

42 Коваленко В. В. Курс адміністративного права України: підруч. К.: Юрінком-Інтер, 2012. 808 с.

43 Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35–36, № 37, Ст. 446.

44 Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р.

№ 8073-Х. Відомості Верховної Ради України. 1984. № 51, Ст. 1122.

45 Козіна А. А. Законність та дисципліна у сфері оподаткування. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*, 2003. № 23. С. 144–148.

46 Козырин А.Н. Таможенное право России. Общая часть: учебное пособие. М.: Спарк, 1995. 134 с.

47 Коломієць К. Є. Юридична служба Збройних Сил України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Юридична наука*. 2013. № 6. С. 97–101.

48 Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2001. 752 с.

49 Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. Дата оновлення: 18.10.2006. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 01.11.2017).

50 Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.

51 Косова Е. В. Историко-правовой анализ становления органов государственного финансового контроля в Украине. *Научный вестник Ужгородского национального университета*, 2016. № 38. С. 164–166.

52 Коханович О. О. Організація юридичної служби підприємств. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*, 2014. – № 2. – С. 82–86.

53 Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 № ETS173. Дата оновлення: 18.10.2006. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_101 (дата звернення: 01.11.2017).

54 Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.

55 Крупнова Л. В. Адміністративно-правовий статус працівника державної виконавчої служби України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2008. 23 с.

- 56 Крупнова Л. В. Адміністративно-правовий статус працівника державної виконавчої служби України. *Південноукраїнський правничий часопис*, 2010. № 3. С. 116–118.
- 57 Мазур А. В. Система митних органів України. *Проблеми законності*. – Х.: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2000. Вип. 43. С. 102–108.
- 58 Матеріали VIII Конгресу ООН щодо попередження злочинності та відношення до правопорушників. Гавана; Куба, 1990. 194 с.
- 59 Міжнародний обмін податковою інформацією. URL: <http://sfs.gov.ua> (дата звернення: 17.05.2017).
- 60 Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44–45, № 46–47, № 48. Ст. 552.
- 61 Михайленко А. Р. Правовое регулирование деятельности прокуратуры Украины по обеспечению законности. *Государство и право*, 1994. № 1. С. 82–89.
- 62 Михайлов Б. В. Советская таможенная политика и законодательство. М., 1973. 578 с.
- 63 Мороз С. С. Шляхи подолання корупції в підрозділах правової роботи Державної фіскальної служби України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*, 2014. Випуск 5. Том 2. С. 197–201.
- 64 Мороз С. С. Аналіз сучасного стану запобігання та протидії корупції серед працівників підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України. *Актуальні питання розвитку держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні*: матеріали міжн. наук. практ. конф., (м. Харків, 18–19 липня 2014 р.). Харків: ГО «Асоціація аспірантів – юристів», 2014. С. 38–40.
- 65 Мороз С. С. Місце підрозділів правової роботи в співробітництві Державної фіскальної служби України з податковими і митними службами іноземних держав, міжнародними організаціями. *Проблеми правової реформи та розбудови громадянського суспільства в Україні*: матеріали міжн. наук.–

практ. конф., (м. Харків, 17–18 жовтня 2014 р.). Харків: ГО «Асоціація аспірантів – юристів», 2014. С. 52–54.

66 Мороз С. С. Современное положение юридических служб фискальных органов Украины (на примере органов доходов и сборов Украины). *Административное право и процесс: история, современность, перспективы развития*: тезисы докладов межд. дист. науч.–практ. конф. (г. Запорожье, 21–22 мая 2014 г.). Запорожье, 2014. С. 207–209.

67 Мороз С. С. Шляхи протидії корупції в підрозділах правової роботи Державної фіскальної служби України. *Підприємництво, господарство і право*, 2014. № 8 (224). С. 60–63.

68 Мороз С. С. Місце департаменту правової роботи в концепції реформування Державної фіскальної служби України. *Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку*: матеріали міжн. наук. практ. конф., (м. Запоріжжя, 27–28 березня 2015 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2015. С. 101–102.

69 Мороз С. С. Методи діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України. *Науковий вісник Ужгородського національного Університету*, 2015. Випуск 34. Том 2. С. 118–123.

70 Мороз С. С. Особливості правового регулювання діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України та шляхи їх удосконалення. *Гуманітарний та інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих учених*: матеріали I міжн. наук. практ. конф., студ., аспірантів та молодих учених, (м. Одеса, 24 квітня 2015 р.): у 3 частинах. Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2015. Частина I. С. 101–103.

71 Мороз С. С. Ретроспектива розвитку подразделений правовой работы в органах финансового контроля в сфере налогообложения в период с 1917 по 1922 годы. *Право и политика*, 2016. № 2. С. 159–164.

- 72 Мороз С. С. Особливості інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України. *Науковий вісник публічного та приватного права*, 2016. Випуск 5. С. 185–190.
- 73 Мороз С. С. Законність в діяльності підрозділів правової роботи органів ДФС України. Законність і правопорядок у сучасному суспільстві: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Київ, 10–11 березня 2017 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2017. С. 69–72.
- 74 Мороз С. С. Місце та роль підрозділів правової роботи в системі органів Державної фіскальної служби України. *Підприємництво, господарство і право*, 2017. № 1 (251). С. 138–143.
- 75 Мороз С. С. Участь підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України у нормотворчій діяльності. *Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.*: тези доповідей міжн. наук. практ. конф., (м. Запоріжжя, 27–28 січня 2017 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2017. С. 128–131.
- 76 Мороз С. С. Участь підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України у міжнародній взаємодії. *International Scientific-Practical Conference Development of legal regulation in East Europe: experience of Poland and Ukraine: Conference Proceedings: The International Scientific and Practical conference (Sandomierz, 27-28 January 2017)*. Sandomierz (Poland), 2017. С. 150–153.
- 77 Мороз С. С. Супроводження резонансних справ підрозділами правової роботи органів ДФС України. *Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (м. Львів, 17–18 березня 2017 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2017. С. 75–78.
- 78 Мороз С. С. Формы деятельности подразделений правовой работы Государственной фискальной службы Украины. *LegesiViata*, 2017. № 4 (304). С. 97–100.

- 79 Мороз С. С. Форми міжнародного співробітництва органів ДФС України за участю підрозділів правової роботи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 2017. № 1. Том 1. С. 90–93.
- 80 Мороз С. С. Особливості професійної підготовки працівників підрозділів правової роботи органів ДФС України. *Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки*: матеріали міжнар. наук. практ. конф., (м. Запоріжжя, 17–18 березня 2017 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2017. С. 65–67.
- 81 Несинова С. В. Проблеми юридичної діяльності як різновиду правової роботи а органах ДПС України. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Юридичні науки»*, 2013. № 1 (4). С. 15–22.
- 82 Об утверждении Общего положения о юридическом отделе (бюро), главном (старшем) юрисконсульте, юрисконсульте министерства, ведомства, исполнительного комитета Совета депутатов трудящихся предприятия, организации, учреждения: Постановление Совета Министров СССР от 22.06.1972 г. № 467. *СП СССР*, 1972. № 13. Ст. 70.
- 83 Общая теория права и государства: Учебник / под ред. В. В. Лазарева. 3-е изд., перераб. и доп. М.: Юристъ, 2001. 520 с.
- 84 Овсянко Д. М. Адміністративне право (видання третє, перероблене і доповнене): навчальний посібник. Изд. 3-е, перераб. и доп. М.: «Юристъ», 2000 – 468 с.
- 85 Олейник П. А. Личность. Демократия. Законность. М.: Юрид. лит., 1981. 121 с.
- 86 Онищенко Н. М. Правове регулювання та правовий вплив: поняття, взаємозумовленість і відмінність. *Держава і право: Зб. наук. праць (Юридичні і політичні науки)*. К.: Ін-т держави і права ім. Корещького НАН України, 2004. Вип. 25. С. 3–5.
- 87 Осипов М. Ю. Понятие и соотношение правового регулирования и правотворчества: монография. М.: Изд-во СГУ, 2010. 221 с.

- 88 Особливості адміністративно-правового статусу державних податкових інспекцій. *Форум права*, 2008. № 2. С. 195–201.
- 89 Отчет Юридического Отдела Уполнаркомфина за время с 1 Апреля по 1 Ноября 1922 года. *Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины*. Ф. 30. Оп. 1. Д. 388. С. 39–42.
- 90 Панасюк О. В. Сутність та види гарантій забезпечення законності і дисципліни в органах державної податкової служби України. *Харківський національний університет внутрішніх справ*, 2010. № 3. С. 338–343.
- 91 Панчишин А. В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». *Часопис Київського університету права*, 2010. № 2. С. 95–98.
- 92 Пепеляев С. Г. Налоговое право: учебное пособие / под ред. С. Г. Пепеляева. М.: ИД «ФБК- ПРЕСС», 2000. 608 с.
- 93 Пилипів В. В. Сучасні форми партнерської взаємодії у сфері оподаткування. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*, 2014. № 1(64). С. 188–194.
- 94 Плугатар Т. А. Особливості відомчого контролю за діяльністю міліції у контексті забезпечення прав і свобод громадян. *Юридичні науки: історія, сучасний стан та перспективи досліджень*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 15–16 травня 2015 р.). У 2-х ч. К.: Центр правових наукових досліджень, 2015. Ч. II. С. 27–29.
- 95 Питання державних податкових адміністрацій: Указ Президента України від 30.10.1996 р. № 1013/96. Дата оновлення: 30.10.1996. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1013/96> (дата звернення: 01.11.2017).
- 96 Повноваження юридичної служби органів ДПС України. URL: <http://www.visnuk.com.ua> (дата звернення: 17.05.2017).
- 97 Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13–14, № 15–16, Ст. 112.
- 98 Положення про електронну взаємодію державних електронних інформаційних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 р. № 606. Дата оновлення: 21.02.2017. URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

99 Положення про Правовий відділ Державного митного комітету України, затверджене Наказом ДМК України від 23.10.1995 р. № 254. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення: 01.11.2017).

100 Положення про Регуляторно-правовий департамент ДФС України, затверджене Наказом ДФС України від 05.05.2016 р. № 403. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/403> (дата звернення: 01.11.2017).

101 Попов Г. В. Спеціалізована антикорупційна підготовка кадрів як один з чинників оптимізації протидії злочинам у сфері господарської діяльності. *Напрями удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності*: збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 2–3 грудня 2011 року. Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2011. С. 249–253.

102 Порядок взаємодії структурних підрозділів органів державної податкової служби під час підготовки та супроводження справ у судах і ведення претензійно-позовної роботи: Додаток до Наказу ДПС України від 17.04.2012 р. № 317. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: officevp.sfs.gov.ua (дата звернення: 01.11.2017).

103 Правова робота в органах державної податкової служби України: Навчальний посібник. Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. 322 с.

104 Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 04.12.1990 р. № 509-ХІІ. Дата оновлення: 19.11.2012. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/509-12> (дата звернення: 01.11.2017).

105 Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХІІ. Дата оновлення: 03.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 01.11.2017).

106 Про внесення змін до Закону Української РСР «Про державну податкову службу в Українській РСР»: Закон України від 07.07.1992 р. № 2555-ХІІ. Дата оновлення: 12.08.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2555-12> (дата звернення: 01.11.2017).

107 Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 01.11.2017).

108 Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-ХІІ. Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12> (дата звернення: 01.11.2017).

109 Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 р. № 3723-ХІІ. Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3723-12> (дата звернення: 01.11.2017).

110 Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-ХІІ. Дата оновлення: 05.01.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3855-12> (дата звернення: 01.11.2017).

111 Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР. Дата оновлення: 19.04.2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.11.2017).

112 Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР. Дата оновлення: 05.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.11.2017).

113 Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. Дата оновлення: 05.10.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.11.2017).

114 Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-ІV. Дата

оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення: 01.11.2017).

115 Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 р. № 1160-IV. Дата оновлення: 26.11.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> (дата звернення: 01.11.2017).

116 Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. Дата оновлення: 05.01.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3262-15> (дата звернення: 01.11.2017).

117 Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. Дата оновлення: 05.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (дата звернення: 01.11.2017).

118 Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. Дата оновлення: 01.05.2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 01.11.2017).

119 Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Дата оновлення: 30.03.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 01.11.2017).

120 Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. Дата оновлення: 05.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698-18> (дата звернення: 01.11.2017).

121 Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14.10.2014 р. № 1699-VII. Дата оновлення: 08.08.2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1699-18> (дата звернення: 01.11.2017).

122 Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення податкового контролю за трансфертним ціноутворенням: Закон України від 28.12.2014 р. № 72-VIII. Дата оновлення: 28.12.2014. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/72-1> (дата звернення: 01.11.2017).

123 Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. Дата оновлення: 05.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 01.11.2017).

124 Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. Дата оновлення: 17.02.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення: 01.11.2017).

125 Про створення державної податкової служби в Українській РСР: Постанова Ради Міністрів УРСР від 12 квітня 1990 р. № 74. Дата оновлення: 01.01.1992. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/74-90-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

126 Про Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.1995 р. № 690. Дата оновлення: 15.12.2008. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/690-95-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

127 Про затвердження Порядку формування, ведення і користування відомостями ліцензійного реєстру та подання їх до Єдиного ліцензійного реєстру: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.10.2000 р. № 1658. Дата оновлення: 01.10.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/690-95-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

128 Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2004 р. № 326. Дата оновлення: 11.03.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/326-2004-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

129 Про затвердження Положення про Державну податкову адміністрацію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.05.2007 р. № 778. Дата оновлення: 27.05.2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/778-2007-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

130 Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 р. № 1040. Дата оновлення: 01.10.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1040-2008-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

131 Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996. Дата оновлення: 29.05.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

132 Про утворення Державної фіскальної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 160. Дата оновлення: 21.05.2014. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/160-2014-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

133 Про утворення Національного агентства з питань запобігання корупції: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 р. № 118. Дата оновлення: 01.05.2016. URL: <http://www.apteka.ua/article/387770> (дата звернення: 01.11.2017).

134 Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 265. Дата оновлення: 01.05.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF/print1477831191833529> (дата звернення: 01.11.2017).

135 Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236. Дата оновлення: 27.08.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

136 Про утворення Державної фіскальної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 160. Дата оновлення: 21.05.2014. URL:

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/160-2014-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

137 Про утворення територіальних органів Державної фіскальної служби та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 р. № 311. Дата оновлення: 06.08.2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/311-2014-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

138 Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835. Дата оновлення: 13.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2017).

139 Про затвердження переліку держав (територій), які відповідають критеріям, установленим підпунктом 39.2.1.2 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Податкового кодексу України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 р. № 977-р. Дата оновлення: 16.09.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/977-2015-%D1%80> (дата звернення: 01.11.2017).

140 Про підписання Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону Сполучених Штатів Америки «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA): Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.11.2016 р. № 812-р. Дата оновлення: 09.11.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/812-2016-%D1%80> (дата звернення: 01.11.2017).

141 Про утворення Державної податкової адміністрації України та місцевих державних податкових адміністрацій: Указ Президента України від 22.08.1996 р. № 760/96. Дата оновлення: 20.04.2000. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/760/96> (дата звернення: 01.11.2017).

142 Про Державну митну службу України: Указ Президента України від 29.11.1996 р. № 1145/96. Дата оновлення: 30.04.2011. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1145/96> (дата звернення: 01.11.2017).

143 Про затвердження Положення про державну податкову адміністрацію України: Указ Президента України від 13.07.2000 р. № 886/2000. Дата оновлення: 27.05.2011. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/886/2000> (дата звернення: 01.11.2017).

144 Про деякі заходи щодо зміцнення юридичних служб державних органів: Указ Президента України від 11.12.2001 р. № 1207/2001. Дата оновлення: 17.04.2006. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1207/2001> (дата звернення: 01.11.2017).

145 Про затвердження Положення про склади тимчасового зберігання: Наказ Міністерства фінансів України від 28.05.2012 р. № 613. Дата оновлення: 28.05.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1307-12> (дата звернення: 01.11.2017).

146 Про затвердження форм процесуальних документів у справах про порушення митних правил: Наказ Міністерства фінансів України від 31.05.2012 р. № 652. Дата оновлення: 15.04.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1015-12> (дата звернення: 01.11.2017).

147 Про затвердження Порядку реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 р. № 648. Дата оновлення: 30.05.2012. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1034-12> (дата звернення: 01.11.2017).

148 Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість: Наказ Міністерства фінансів України від 14.11.2014 р. № 1130. Дата оновлення: 19.03.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1456-14> (дата звернення: 01.11.2017).

149 Про затвердження Типового порядку організації роботи та взаємодії між структурними підрозділами органів Державної фіскальної служби при

розгляді запитів на отримання публічної інформації: Наказ Міністерства фінансів України від 20.11.2014 р. № 1154. Дата оновлення: 01.01.2015. URL: <http://sfs.gov.ua/priymalna-gromadyan/dostup-do-publichnoi-inform/normativn/63463.html> (дата звернення: 01.11.2017).

150 Про затвердження Порядку складання та подання запитів на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної фіскальної служби України, форми подання запиту на отримання публічної інформації, що знаходиться у володінні органів Державної фіскальної служби України: Наказ Міністерства фінансів України від 10.03.2015 р. № 309. Дата оновлення: 01.01.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0323-15> (дата звернення: 01.11.2017).

151 Про затвердження Порядку обміну податковою інформацією між Міністерством фінансів України та Державною фіскальною службою України: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2015 р. № 464. Дата оновлення: 01.01.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0540-15> (дата звернення: 01.11.2017).

152 Про затвердження Інструкції з оформлення органами доходів і зборів матеріалів про адміністративні правопорушення: Наказ Міністерства фінансів України від 02.07.2016 р. № 566. Дата оновлення: 02.07.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1046-16> (дата звернення: 01.11.2017).

153 Про затвердження Порядку повернення авансових платежів (передоплати) і помилково та/або надміру сплачених сум митних платежів: Наказ Міністерства фінансів України від 18.07.2017 р. № 643. Дата оновлення: 18.07.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/z0976-17> (дата звернення: 01.11.2017).

154 Про затвердження Змін до Порядку надіслання контролюючими органами податкових повідомлень-рішень платникам податків: Наказ Міністерства фінансів України від 21.07.2017 р. № 658. Дата оновлення: 21.07.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1021-17> (дата звернення: 01.11.2017).

155 Про затвердження Порядку взаємодії інформаційних систем Державної фіскальної служби України та Державної прикордонної служби України щодо обміну інформацією, необхідною для забезпечення контролю при переміщенні осіб та транспортних засобів через державний (митний) кордон України та адміністративний кордон вільної економічної зони «Крим»: Наказ Міністерства фінансів України та Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2017 р. № 746/759. Дата оновлення: 07.09.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1207-17> (дата звернення: 01.11.2017).

156 Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДФС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку: Наказ Міністерства фінансів України від 02.12.2016 р. № 1058. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1693-16> (дата звернення: 01.11.2017).

157 Про затвердження Положення про Управління правового забезпечення Державної митної служби України та Примірного положення про підрозділ правового забезпечення митниці, спеціалізованого митного органу, митної організації, спеціалізованого навчального закладу та науково-дослідницької установи митної служби України: Наказ ДМС України від 07.06.2010 р. № 599. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MK100860.html (дата звернення: 01.11.2017).

158 Про організаційну структуру Державної податкової адміністрації: Наказ ДПА України від 02.10.2000 р. № 507. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/507> (дата звернення: 01.11.2017).

159 Про підрозділи правового забезпечення органів державної податкової служби: Наказ ДПА України від 17.12.2001 р. № 504. Дата оновлення:

02.12.2016. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504> (дата звернення: 01.11.2017).

160 Про затвердження Структури Міністерства доходів і зборів України: Наказ Міністерства доходів і зборів України від 19.06.2013 р. № 186. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://document.ua/pro-zatverdzhennja-strukturi-ministerstva-dohodiv-i-zboriv-u-doc162607.html> (дата звернення: 01.11.2017).

161 Про організацію роботи органів доходів і зборів під час підготовки та супроводження справ у судах і ведення претензійно-позовної роботи: Наказ Міністерства доходів і зборів України від 27.12.2013 р. № 857. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://sfs.gov.ua/yuridichnim-osobam/podatkoviy-kontrol/nakazi/857.html> (дата звернення: 01.11.2017).

162 Про введення в дію Структури Державної фіскальної служби України: Наказ ДФС України від 23.07.2015 р. № 535. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://document.ua/pro-vvedennja-v-diyu-strukturi-derzhavnoyi-fiskalnoyi-sluzhb-doc237960.html> (дата звернення: 01.11.2017).

163 Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ: Наказ Державної фіскальної служби України від 28.11.2015 р. № 543. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/gna/6370-543.html> (дата звернення: 01.11.2017).

164 Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку взаємодії між підрозділами органів державної фіскальної служби при організації, проведенні та реалізації матеріалів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи: Наказ ДФС України від 12.10.2016 р. № 856. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://sfs.gov.ua/yuridichnim-osobam/podatkoviy-kontrol/nakazi/69970.html> (дата звернення: 01.11.2017).

165 Про затвердження Методичних рекомендацій щодо оформлення актів (довідок) документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи: Наказ Державної фіскальної служби України від 16.01.2017 р. № 23. Дата оновлення: 01.06.2017. URL:

<http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/71027.html> (дата звернення: 01.11.2017).

166 Про узагальнення судової практики ВАСУ та ВСУ з питань оскарження наказів на проведення перевірок та актів перевірок: Лист Державної фіскальної служби України від 12.09.2014 р. № 4352/6/99-99-10-02-02-17. Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/gna/5118-4352.html> (дата звернення: 01.11.2017).

167 Про затвердження Положення про реєстр застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування: Постанова Правління пенсійного фонду України від 18.06.2014 р. № 10-1 (Прийняття від 18.06.2014). Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0785-14> (дата звернення: 01.11.2017).

168 Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів: Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20.05.2013 р. № 8. Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0008760-13> (дата звернення: 01.11.2017).

169 Про застосування Методичних рекомендацій про участь юридичних служб у створенні договірної роботи з підприємствах, в виробничих об'єднаннях та організаціях: Лист Мін'юсту СРСР від 29.09.1978 р. № К-8-524. *Бюлетень нормативних актів міністерств та СРСР*, 1979. № 3.

170 Про роботу юридичної служби ДПА у Харківській області. URL: http://www.dpa.kharkov.ua/page_1.php?topic=2006/10/jurist0510 (дата звернення: 17.05.2017).

171 Про адміністративне співробітництво в галузі оподаткування: Директива Ради ЄС 2011/16/EU від 15.02.2011 р. Дата оновлення: 16.03.2015. URL: : <http://old.minjust.gov.ua> (дата звернення: 01.11.2017).

172 Прохоренко О. Я. Корупція по-українськи (сутність, стан, проблеми): монографія. Київ: Національна академія державного управління при Президентіві України, 2005. 168 с.

- 173 Регламент Головного управління Державної фіскальної служби України у м. Києві: Наказ Головного управління Державної фіскальної служби України у м. Києві від 26.11.2016 р. № 138. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/reglament/63703.html> (дата звернення: 01.11.2017).
- 174 Реестр рассекреченных архивных фондов Украины: Межд. справочник. Т. 1: Рассекреченные архивные фонды центральных государственных архивов Украины. Кн. 2: *Центральный государственный архив высших органов власти и управления Украины*. Укргосархив Украины, Центр. гос. архив высших органов власти и упр. Украины, Укр. научно-исследовательский. ин-т архив. дела и документоведение; сост. Н. Григорчук, С. Зворский, Н. Маковская. К. 2012. 382 с.
- 175 Реформування податкової служби України відповідно до європейських стандартів: зб. матер, наук.-практ. конференції, 22 жовтня 2010 р.: в 2 ч. Держ. подат. адмін. України, Нац. унів. ДПС України, Наук.-досл. Центр проблем оподатк. Ірпінь, 2010. С. 22
- 176 Розум О. М. Інформаційне забезпечення виявлення, розкриття та рознеобхідноування податкових злочинів. *Підприємництво, господарство і право*, 2010. № 10. С. 177–180.
- 177 Російсько-український та українсько-російський тлумачний словник / ред. Л. Г. Савченко. Х.: Прапор, 2003. 542 с.
- 178 Систематичний збірник чинних законів УСРР. Т.VI. Х.: Юридичне видавництво НКЮ УСРР, 1929. 162 с.
- 179 Скакун О. Ф. Теория государства и права: учебник. Х.: Консум; Ун-т. внутр. дел, 2000. 704 с.
- 180 Скакун О. Ф. Теория права і держави: Підручник. К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 520 с.
- 181 Слобожан О. В. Сучасний стан розвитку юридичних служб органів місцевого самоврядування: оцінки експертного середовища. Організованість

- як ефективність державного управління / зб. наук. пр. ДонДУУ. Донецьк: ДонДУУ, 2010. Вип. 168. Ч. 2. С. 198–214. (Серія «Державне управління»).
- 182 Стандарти організації діяльності підрозділів правової роботи, затверджені Наказом Міністерства доходів і зборів України від 27.12.2013 р. № 858. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/63876.html> (дата звернення: 01.11.2017).
- 183 Стародубцев А. А. Організаційно-правові питання діяльності інспекції з особового складу щодо змінення законності і дисципліни в органах внутрішніх справ: дис. ... кандидата юрид. наук. Х., 1999. 176 с.
- 184 Стеценко С. Г., Ткаченко О. В. Корупція в органах внутрішніх справ: проблеми протидії: монографія. К.: Алерта, КНТ, Центр навчальної літератури, 2008. 168 с.
- 185 Стратегічний план розвитку ДФС України на 2015 - 2018 роки, затверджений Наказом Державної фіскальної служби України від 12.02.2015 р. № 80. Дата оновлення: 02.12.2016. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/63703.html> (дата звернення: 01.11.2017).
- 186 Структура державної фіскальної служби України URL: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/struktura> (дата звернення: 17.05.2017).
- 187 Структура регуляторного департаменту URL: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/struktura> (дата звернення: 17.05.2017).
- 188 Структура юридичного управління Головного управління ДФС у м. Києві URL: <http://kyiv.sfs.gov.ua> (дата звернення: 17.05.2017).
- 189 Структура юридичного управління Офісу великих платників податків Державної фіскальної служби URL: <http://officevp.sfs.gov.ua> (дата звернення: 17.05.2017).
- 190 Субтельний О. Україна: Історія. 3-тє вид., перероб. і доп. К., 1993. 717 с.

- 191 Теремецький В. І. Принципи та функції адміністративно-правового регулювання податкових відносин. *Право і безпека*, 2011. № 4 (41). – С. 85–89.
- 192 Трофімова Л. В. Організаційно-правове забезпечення діяльності юридичних підрозділів органів державної податкової служби України: автореферат дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2003. 22 с.
- 193 Трофімова Л. В. Організаційно-правове забезпечення діяльності юридичних підрозділів органів державної податкової служби України: дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2003. 207 с.
- 194 Украинская Советская Социалистическая Республика URL: <https://ru.wikipedia.org> (дата звернення: 17.05.2017).
- 195 Фесюнін В. М. Особливості правового регулювання взаємодії податкової служби з громадськістю. *Право і безпека*. Харків, 2005. № 4/2. С. 111–114.
- 196 Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції». К.: Атіка, 2011. 424 с.
- 197 Химич К. І., Маркова К. І. Досвід адміністрування податків у країнах з розвиненою економікою та можливості його адаптації в Україні. *Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки*, 2010. С. 150–156.
- 198 Центральний державний архів вищих органів влади та управління України, ф. 8. *СУУССР*, 1923. № 38. ст. 523; № 39. ст. 533.
- 199 Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р. Дата оновлення: 16.03.2005. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_102 (дата звернення: 01.11.2017).
- 200 Чендлер А., Пью Д.С., Хиксон Д.Дж. Исследователи об организациях: хрестоматия. М., 1997. 748 с.
- 201 Червонюк В. И. Теория государства и права. М.: ИНФА-М, 2006. 704 с.

- 202 Чернетченко О. М. Щодо змісту контролю як гарантії законності адміністративної діяльності органів доходів і зборів. *Митна справа*, 2013. № 6 (90). С. 155–160.
- 203 Щодо проблемних питань адміністрування податків і зборів: Лист Державної фіскальної служби України від 03.12.2014 р. № 136/6/99-95-42-03-16. Дата оновлення: 01.06.2017. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DFS00285.html (дата звернення: 01.11.2017).
- 204 Щодо Угоди про асоціацію з ЄС: підтвердження походження товару: Лист Державної фіскальної служби України від 10.08.2017 р. № 21337/7/99-99-19-04-01-17. Дата оновлення: 01.09.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z63315> (дата звернення: 01.11.2017).
- 205 Щодо застосування заходів забезпечення позову в разі оскарження платниками податків підзаконних нормативно-правових актів Міністерства фінансів України або Міністерства доходів і зборів України: Лист Вищого адміністративного суду України від 25.12.2013 р. № 1770/12/13-13. Дата оновлення: 01.01.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v1770760-13> (дата звернення: 01.11.2017).
- 206 Юридическая практика URL: <https://ru.wikipedia.org> (дата звернення: 17.05.2017).
- 207 Яковенко Д. Т. Учреждение прокуратуры УССР, её организация и деятельность в 1922–1925 гг.: дисс. ... канд. юрид. наук. К., 1956. 326 с.
- 208 Ярмиш О. Н., Серьогін В. О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні: підручник. Харків: Вид-во Національного ун-ту внутр. справ, 2002. 653 с.
- 209 Ярошенко Ф. О., Мельник П. В., Бушуєв С. Д., Молодик В. В., Савченко Л. А., Яковлев С. Є. Правова робота в органах державної податкової служби України: навчальний посібник. Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. 322 с.
- 210 Ястребов В. Б. Прокурорский надзор: учебник. М.: Городециздат, 2001.

400 с.

211 Яцків І. І. Загальні положення протидії корупції: адміністративно-правовий аспект. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. Випуск XXI. Івано-Франківськ, 2009. С. 88–94.

212 Nye J. Corruption and political development: a cost-benefit analysis. *American Political Science*, 1967. № 12 (61). 417 p.

213 Se upp med «affärer» och «gräddfiler»! URL: <http://www.dn.se/ledare/kolumner/se-upp-med-affarer-och-graddfiler> (дата звернення: 17.05.2017).

214 www.zakon3.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної ради України «Законодавство України»

215 www.dknii.gov.ua – Офіційний сайт Державного агентства з питань електронного урядування України

216 www.sfs.gov.ua – Офіційний сайт Державної фіскальної служби України

217 www.nabu.gov.ua – Офіційний сайт Національного антикорупційного бюро України

218 www.reyestr.court.gov.ua – Офіційний сайт Державної судової адміністрації України «Єдиний державний реєстр судових рішень»

219 www.libussr.ru – Офіційний сайт бібліотеки нормативно-правових актів Союзу Советських Соціалістических Республік

220 uk.wikipedia.org – Офіційний сайт загальнодоступної вільної багатомовної онлайн-енциклопедії «Вікіпедія»

221 www.ligazakon.ua – Офіційний сайт Інформаційного агентства «Ліга: Закон»

222 www.verdictum.ua – Офіційний сайт Інформаційного агентства «Ліга: Закон» «Verdictum»

223 www.taxlink.ua – Офіційний сайт Товариства з обмеженою відповідальності «Taxlink»

224 www.globalintegrity.org – Офіційний сайт GlobalIntegrity

225 www.ti-ukraine.org – Офіційний сайт TransparencyInternational

- 226 www.ebrd.com/russian/pages/homepage.shtml – Офіційний сайт Європейського банку реконструкцій та розвитку
- 227 www.irs.gov – Офіційний сайт IRS
- 228 www.iota-tax.org – Официальный сайт Европейской организации налоговой администрации
- 229 www.nalog.gov.by – Официальный сайт Министерства по налогам и сборам Республики Беларусь
- 230 www.kgd.gov.kz – Официальный сайт Комитета государственных доходов Министерства финансов Республики Казахстан
- 231 www.taxservice.am – Официальный сайт Налоговой службы Республики Армения
- 232 www.sti.gov.kg – Официальный сайт Государственной налоговой службы Республики Киргизия
- 233 www.taxes.gov.az – Официальный сайт Министерства по налогам Азербайджанской Республики
- 234 www.emta.ee – Официальный сайт Maksu- ja Tolliamet: Äriklient
- 235 www.vid.gov.lv – Официальный сайт Valsts ieņēmumu dienests

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА СЛУЖБА УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ
Науково-дослідний центр з проблем оподаткування

08201, Україна, Київська область, м. Ірпінь, вул. Карла Маркса, 31 тел./факс (04597) 62 588

03.11.2014 №103

АКТ

**упровадження результатів дисертаційного дослідження
Мороз Світлани Сергіївни за темою
«Адміністративно-правові засади діяльності підрозділів правової
роботи Державної фіскальної служби України»
у науково-дослідну роботу**

Комісія у складі: голови комісії: начальника відділу дослідження проблем фінансової безпеки Науково-дослідного центру з проблем оподаткування НУ ДПС України, д. в. держ. упр., професора Долгого О.А., членів комісії: старшого наукового співробітника відділу дослідження проблем фінансової безпеки Науково-дослідного центру з проблем оподаткування НУ ДПС України, к.ю.н. Журавського О.А., наукового співробітника відділу дослідження проблем фінансової безпеки Науково-дослідного центру з проблем оподаткування НУ ДПС України Коломієць Т.А. склала цей акт з приводу наступного. Теоретичні висновки та практичні пропозиції, які містить дисертаційна робота Мороз С.С. в частині визначення причин та умов, що сприяють вчиненню корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних із корупцією, де автором запропоновано напрями діяльності органів доходів і зборів щодо усунення цих причин та умов та зниження корупційних проявів у вказаних органах, використані в науково-дослідній роботі, яка виконується Науково-дослідним центром з проблем оподаткування Національного університету державної податкової служби України за темою "Практичні аспекти оцінки схильності працівників органів доходів і зборів України до корупційних діянь у розрізі

галузей національної економіки, притаманних відповідним регіонам” (державний реєстраційний № 0114U002297) на замовлення Міністерства доходів і зборів України від 07 жовтня 2013 р.

Голова комісії:

Керівник науково-дослідної роботи –
начальник відділу дослідження
проблем фінансової безпеки Науково-дослідного
центру з проблем оподаткування
Національного університету державної
податкової служби України,
д.н.держ. упр., професор

О.А. Долгий

Члени комісії – виконавці науково-дослідної роботи:

Старший науковий співробітник відділу
дослідження проблем фінансової безпеки
Науково-дослідного
центру з проблем оподаткування
Національного університету державної
податкової служби України,
к.ю.н.

О.А. Журавський

Науковий співробітник відділу дослідження
проблем фінансової безпеки
Науково-дослідного
центру з проблем оподаткування
Національного університету державної
податкової служби України



О.А. Коломієць

Колонко О.Д.
засвідчую:
України
11 14 р.



ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(ДФС)

Львівська пл., 8, м. Київ-53, МСП 04655, тел.: (044) 272-51-59, факс: (044) 272-08-41
www.sfs.gov.ua; e-mail: kabinet_doc@sfs.gov.ua, gromada@sfs.gov.ua Код ЄДРПОУ 39292197

16.09.2015 № 19777/16/99-99-10-01-04-15 На № _____ від _____

ДОВІДКА
про практичне впровадження наукових розробок
дисертаційного дослідження
Мороз Світлани Сергіївни
«Адміністративно-правові засади діяльності підрозділів правової роботи
Державної фіскальної служби України»

Видана Мороз С.С. у тому, що розроблені нею окремі положення, висновки і рекомендації можуть бути використані у діяльності Департаменту правової роботи Державної фіскальної служби України, зокрема в процесі розробки відповідних рекомендацій, спрямованих на співробітництво з податковими і митними службами іноземних держав, міжнародними організаціями, в тому числі: використання міжнародного та європейського досвіду шляхом обміну статистичною інформацією; запровадження механізму отримання онлайн – консультацій працівниками Департаменту правової роботи від провідних міжнародних організацій та європейських установ; надання рекомендацій працівниками Департаменту правової роботи суб'єктам законодавчої ініціативи стосовно шляхів удосконалення діючого законодавства; усунення колізій та прогалин на основі отриманого міжнародного та європейського досвіду. Запровадження даних механізмів дозволить ДФС України підвищити якість контролю за повнотою сплати та адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, підвищити рівень надаваних послуг, сприяти розвитку партнерських відносин з платниками тощо.

Також, матеріали дисертаційного дослідження використовувалися в практичній діяльності під час проведення занять зі службової підготовки із працівниками Департаменту правової роботи.

В.о. директора
Департаменту правової роботи



В.І. Розмош

819008



ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ У ДНІПРОВСЬКОМУ РАЙОНІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДФС У М. КИЄВІ

бульвар Верховної Ради, 24-Б, м. Київ, 02094, тел.: (044) 573-23-53; www.kyiv.sfs.gov.ua; Код ЄДРПОУ 39469994

29.12.2016 № _____

на № _____ від _____

АКТ

**про практичне впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження
Мороз Світлани Сергіївни
«Адміністративно-правові засади діяльності підрозділів правової роботи
Державної фіскальної служби України»**

Надані до ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві пропозиції, які сформовані на підставі дисертаційного дослідження адміністративно-правових засад діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України, здобувачем кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України Мороз С.С., використані в практичній діяльності наступним чином:

1) розробленні в дисертаційному дослідженні положення щодо удосконалення форм та методів діяльності підрозділів правової роботи використовується юридичним відділом ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві, під час підготовки до участі у судових засіданнях в адміністративному судочинстві;

2) інформація, яка зазначена в дисертаційному дослідженні, використовується при складанні планів роботи юридичного відділу а також при організації службової діяльності відповідних підрозділів ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві;

3) результати дисертаційного дослідження Мороз С.С. використовуються при організації роботи із співробітниками юридичного відділу ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві під час проведення занять із професійної та службової підготовки.

Заступник начальника
ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві



В. Подзігун



ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ
У ДНІПРОВСЬКОМУ РАЙОНІ
ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДФС У М. КИЄВІ

бульвар Верховної Ради, 24-Б, м. Київ, 02094, тел.: (044) 573-23-53; www.kyiv.sfs.gov.ua; Код ЄДРПОУ 39469994


20.02.2014 № _____ на № _____ від _____

АКТ


**про практичне впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження
Мороз Світлани Сергіївни
«Адміністративно-правові засади діяльності підрозділів правової роботи
Державної фіскальної служби України»**

Надані до ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві пропозиції, які сформовані на підставі дисертаційного дослідження адміністративно-правових засад діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України, здобувачем кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки Університету державної фіскальної служби України Мороз С.С., використані в практичній діяльності наступним чином:

- 1) розроблені в дисертаційному дослідженні положення щодо удосконалення форм та методів діяльності підрозділів правової роботи використовується юридичним відділом ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві, під час підготовки до участі у судових засіданнях в адміністративному судочинстві;
- 2) інформація, яка зазначена в дисертаційному дослідженні, використовується при складанні планів роботи юридичного відділу а також при організації службової діяльності відповідних підрозділів ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві;
- 3) результати дисертаційного дослідження Мороз С.С. використовуються при організації роботи із співробітниками юридичного відділу ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві під час проведення занять із професійної та службової підготовки.

Заступник начальника
ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві  К.В. Подзігун

1
61 15
619 02.02.16



ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(ДФС)

Львівська пл., 8, м. Київ-53, МСП 04655, тел.: (044) 272-51-59, факс: (044) 272-08-41
www.sfs.gov.ua; e-mail: kabmin_doc@sfs.gov.ua, gromada@sfs.gov.ua Код ЄДРПОУ 39292197

20.01.2016 № 842/М/199-99-10-04-02-14 На № _____ від _____

Мороз Світлана Сергіївна
08205, м. Ірпінь, Київська обл.,
вул. Варшавська, 116

Про розгляд запиту

Державна фіскальна служба України за результатами розгляду запиту на отримання публічної інформації від 22.12.2015 (вх. № 163/зп від 21.01.2016), повідомляє.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи діють у межах повноважень та способів, що визначені Конституцією та законами України (статті 6 та 19 Конституції України).

Відповідно до статті 19 Закону України від 13 січня 2011 року №2939-VI „Про доступ до публічної інформації” (далі – Закон) запит на інформацію – це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні.

Згідно зі статтею 1 Закону публічною інформацією визнається відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Отже, задоволення запиту не вимагає створення нової інформації та не потребує проведення аналітичної роботи.

Крім того, як зазначено у Довідці про вивчення та узагальнення практики застосування адміністративними судами положень Закону відповідно до постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 30.09.2013 №11, визначальним для публічної інформації є те, щоб вона була заздалегідь готовим, зафіксованим продуктом, отриманим або створеним лише суб'єктом владних повноважень у процесі виконання своїх обов'язків.

020701

2

Враховуючи викладене, щодо результатів розгляду судових справ за участю органів ДФС (Міндоходів) у зазначених періодах, повідомляємо наступне.

Так, у 2013 році (станом на 01.01.2014) у судовому провадженні перебувало 137,4 тис. справ на загальну суму 188,7 млрд.грн. (з урахуванням справ, провадження по яким порушено у минулих періодах), з них: на користь органів ДФС (Міндоходів) вирішено 59,5 тис. справ (у т.ч. немайнові спори) на суму 41,6 млрд. грн. та на користь платників податків – 15,4 тис. справ на суму 42,8 млрд. гривень.

Протягом 2014 року (станом на 01.01.2015) у судовому провадженні перебувало 123,6 тис. справ на загальну суму 186 млрд. грн. (з урахуванням справ, провадження по яким порушено у минулих періодах), з них: на користь органів ДФС вирішено 45,1 тис. справ (у т.ч. немайнові спори) на суму 33 млрд. грн. та на користь платників податків – 19,4 тис. справ на суму 37,8 млрд. гривень.

У січні-грудні 2015 року (станом на 01.01.2016) у судовому провадженні перебувало 127,4 тис. справ на суму 222,4 млрд. грн. (з урахуванням справ, провадження по яким порушено у минулих періодах), з них: на користь органів ДФС вирішено 42,6 тис. справ (у т.ч. немайнові спори) на суму 33,5 млрд. грн. та на користь платників податків – 15,7 тис. справ на суму 38,9 млрд. гривень.

Також, надаємо наявну інформацію щодо результатів розгляду скарг платників податків в порядку статті 56 Податкового кодексу України щодо скасування рішень контролюючих органів – додається (Додаток 1).

Додаток на 1 арк. в 1 прим.

В.о. директора Департаменту правової роботи



O.S. Hixitin

Результати розгляду скарг платників податків в порядку статті 56 Податкового кодексу України щодо скасування рішень контролюючих органів

Орган ДФС	Найбільше		Розмір скарг		Захисні дії осіб		Сесійно платіжно		Самостійно		Життєво	
	скарг	ППР	скарги	ППР	скарги	ППР	скарги	ППР	скарги	ППР	скарги	ППР
ДФС	8918	13857	4532	12666	11734	21446010,13	464	2449878,3	174	26338,27	9	210,44
Генеральний орган ДФС	14137	21007	4513	21870	20356	2481231,91	133	1349414,08	226	77009,01	44	20888,22
ДФС	3347	11864	4191	11431	11837070,7	461	172038,48	198	134688,18	39	804,08	
Генеральний орган ДФС	14100	20891	4119	20444	18346	2339000,34	229	240020,15	163	1348134,47	75	13157,17
ДФС	4356	13764	4346	13317	12834	20479423,3	163	1044997,52	138	30795,70	18	178,27
Генеральний орган ДФС	14400	21827	4316	22194	20156	41202517,16	224	1463859,11	114	103440,71	72	19015,22



ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
(ДФС)

Львівська пл., 8, м. Київ-53, МСП 04655, тел.: (044) 272-51-59, факс: (044) 272-08-41
www.sfs.gov.ua; e-mail: kabmin_doc@sfs.gov.ua, gromada@sfs.gov.ua Код ЄДРПОУ 39292197

03.08.2017 № ⁹⁸⁷⁴ МЛ/99-99-10-04-14 На № _____ від _____

Мороз С. С.
08205, м. Ірпінь, Київська обл.,
вул. Северинівська, 105-Б кв. 26

Про розгляд запиту

Державна фіскальна служба України за результатами розгляду запиту на отримання публічної інформації від 28.07.2017 (вх. № 1700/зпi від 31.07.2017), повідомляє.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією України межах і відповідно до законів України. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи діють у межах повноважень та способ, що визначені Конституцією та законами України (статті 6 та 19 Конституції України).

Відповідно до статті 19 Закону України від 13 січня 2011 року №2939-VI „Про доступ до публічної інформації” (далі – Закон) запит на інформацію – це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні.

Згідно зі статтею 1 Закону публічною інформацією визнається відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Отже, задоволення запиту не вимагає створення нової інформації та не потребує проведення аналітичної роботи.

Крім того, як зазначено у постанові Пленуму Вишого адміністративного суду України від 29.09.2016 № 10, визначальним для публічної інформації є те, що вона заздалегідь зафіксована будь-якими засобами та на будь-яких носіях та знаходилась у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації.

082177

Враховуючи викладене, надаємо наявну інформацію у розумінні статті 1 Закону щодо питань, зазначених у запиті.

1. Щодо результатів розгляду судових справ, за участі митниць ДФС (Міндоходів) у 2013 – 2016 роках.

Протягом січня-грудня 2013 року (станом на 01.01.2014) на розгляді у судах знаходилось 3,9 тис. справ на суму 3,7 млрд. грн. Розглянуто 2 357 справ на 1,4 млрд. грн., з них: на користь митниць вирішено 1 187 справ на суму 884,7 млн. грн. та на користь платників податків – 1 170 справ на суму 543,4 млн. гривень. Решта 1,5 тис. справ на суму 2,3 млрд. грн. станом на звітну дату знаходились на розгляді – рішення не були прийняті.

У 2014 році (станом на 01.01.2015) на розгляді у судах знаходилось 5,1 тис. справ на суму 3,3 млрд. грн. Розглянуто 3 362 справи на 1,7 млрд. грн., з них: на користь митниць вирішено 1 455 справ на суму 848,6 млн. грн. та на користь платників податків – 1 907 справ на суму 875 млн. гривень. Решта 1,8 тис. справ на суму 1,6 млрд. грн. станом на звітну дату знаходились на розгляді – рішення не були прийняті.

У 2015 році (станом на 01.01.2016) на розгляді у судах знаходилось 6 тис. справ на суму 3,4 млрд. грн. Розглянуто 2,9 тис. справ на 933,9 млн. грн., з них: на користь митниць вирішено 1 137 справ на суму 551 млн. грн. та на користь платників податків – 1 775 справ на суму 382,9 млн. гривень. Решта 3,1 тис. справ на суму 2,4 млрд. грн. станом на звітну дату знаходились на розгляді – рішення не були прийняті.

У 2016 році (станом на 01.01.2017) на розгляді у судах знаходилось 5,9 тис. справ на суму 2,6 млрд. грн. Розглянуто 2 352 справи на 751,8 млн. грн., з них: на користь митниць вирішено 769 справ на суму 340,2 млн. грн. та на користь платників податків – 1 583 справи на суму 411,6 млн. гривень. Решта 4,6 тис. справ на суму 2,3 млрд. грн. станом на звітну дату знаходились на розгляді – рішення не були прийняті.

2. Інформація щодо результатів розгляду апеляційних скарг платників податків з питань справляння митних платежів.

Протягом 2013 року розглянуто 118 рішень контролюючих органів з питань справляння митних платежів, у 2014 році – 321 рішення, у 2015 році – 154 рішення, у 2016 році – 195 рішень.

Директор Регуляторно-правового
департаменту



Я.О. Шашенков

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з навчально-

Методичної та виховної роботи

Університету державної фіскальної

служби України,

д.е.н., професор



Шевчук О.А.

Сервіс 2017 р.

АКТ

**про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження
Мороз Світлани Сергіївни на тему «Адміністративно-правові засади
діяльності підрозділів правової роботи органів Державної фіскальної
служби України» у навчальний процес
Університету державної фіскальної служби України**

Комісія у складі начальника кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, доктора юридичних наук, професора Рябченко О.П., заступника начальника кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, кандидата юридичних наук, доцента Білої В.Р., професора кафедри адміністративного права і процесу та митної безпеки, кандидата юридичних наук, доцента Войтенко І.С., склали цей акт про те, що результати дисертаційного дослідження Мороз Світлани Сергіївни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності підрозділів правової роботи органів Державної фіскальної служби України» використовуються у навчальному процесі Університету державної фіскальної служби України, під час проведення лекційних та семінарських занять при вивченні дисципліни «Адміністративний процес».

Члени комісії:

**Начальник кафедри адміністративного
права і процесу та митної безпеки,
доктор юридичних наук, професор**

О.П. Рябченко

**Заступник начальника кафедри
адміністративного права і
процесу та митної безпеки,
кандидат юридичних наук, доцент**

В.Р. Біла

**Професор кафедри адміністративного
права і процесу та митної безпеки,
кандидат юридичних наук, доцент**

І.С. Войтенко

12/IV

ЗАК. УПОЛНАРКОМФИНУ.

19 28 года

В.Н. ПОЗНАНСКОГО

№ 30

ДОКЛАДНАЯ ЗАПИСКА

*Исполнитель
Сверстано по инициативе
Отдела на 12/IV
В самом отделе
чужими силами
Сверстано по инициативе
необходимо по делу
Инициатива
Н.М.*

Ознакомившись с работой Информационного Отдела и соседнего при нем Юридического Отделения Управления Уполнаркомфина, а также с данными мне поручением организации самостоятельного Юридического Отдела, со включением в него Информационного отдела и наличием его штатом, представляю на обсуждение Коллегии Уполнаркомфина следующий план организации о ближайших работах Юридического Отдела.

I. Во главе Юридического Отдела стоит Заведующий Главной Кассой, являющийся ответственным перед Коллегией Уполнаркомфина и НКФ руководителем всего Отдела, как в части юридической, так и информационной.

Ближайшими его сотрудниками являются: два юриста /один в настоящее время в отпуску по болезни/ и Заведующий Информационным п/отделом. Технический аппарат: делопроводитель и три сотрудницы. Такой штат существует в настоящее время и должен быть сохранен впредь до выполнения намеченного ниже плана внутренней организационной работы Отдела.

II. В виду того, что текущая деятельность Отдела не может быть приостановлена, хотя бы даже на короткий срок, между тем полная его организация потребует довольно продолжительного времени, я считаю, что в первую очередь на ряду с текущей работой по регистрации декретов, постановлений СНК и ВУЦИК-а РСФСР относящихся к ведению Н.У. Финансов, по редактированию и рабатываемых Отделами Уполнаркомфина законопроектов и внесении их в СНК, дачи устных и составлению письменных заключений по запросам Коллегии Уполнаркомфина и Отделов и проч. надлежит немедленно ввести карточную систему регистрации всех вновь публикуемых декретов и постановлений.

Так как НКФ могут и должны интересоваться не только декреты постановления, относящиеся к узкой, сравнительно сфере установления тех или иных финансовых мероприятий, так и вся хозяйственная жизнь страны в большей или меньшей степени

*ВУИ 1073
1928
12/IV*

247
 связана с финансовой политикой, то Юридический Отдел не должен ограничиваться систематизацией исключительно финансовых декретов и постановлений - ему должны быть известны все действующие постановления.

Поэтому должна быть организована систематизация всего законодательного материала по карточной системе с соответствующим разделением на два отдела: законодательство УССР и РСФСР и внутри каждого из этих отделов на п/отдел а/ законодательство в области исключительно финансов, б/ в той или иной мере затрагивающее финансы и в/ остальной законодательности.

III. Так как в настоящее время финансы Республики находятся в периоде организационном и те или иные вопросы финансовой политики подвергаются разработке на различного рода съездах, совещаниях и в печати, то при разработке финансовых законопроектов надо иметь возможность ознакомления со всем имеющимся по тому или иному вопросу текущим литературным материалом. Поэтому я считаю весьма полезным помимо систематизации законодательного материала ввести по такой же карточной системе и систематизацию специального литературного и библиографического материала по всем финансовым вопросам.

При такой системе регистрации всего материала не трудно будет в короткий срок охватить весь таковой материал при возникновении того или иного вопроса в деятельности УПНКФ.

IV. На ряду с организацией и ведением систематизации текущего материала я считаю необходимым то же сделать и с уже существующим материалом, при чем, так как эта работа потребует сравнительно продолжительного времени в особенности при условии работы тем же персоналом сотрудников, то работу эту я рассчитываю вести постепенно сперва за 1922 г., затем за вторую половину 1921г. по регистрационному материалу имеющемуся в Информационном отделе, а затем проверку и дополнение его, если это потребуются по источникам.

V. Для того, чтобы Юридический Отдел мог исполнить успешно, возложенные на него обязанности и быть всегда полезным для всех Отделов УПНКФ, необходимо установить постоянную связь его со всеми Отделами. Для этого нужно установить, как общее правило, чтобы все инструкции и циркуляры, разрабатываемые отделами прежде их утверждения Коллегией или членами Коллегии УПНКФ передавались на замп. канцелярии в Финансовый Отдел.

Двух экз
 личным
 мажором
 Юридическ
 должны пр
 циркуляры
 путем буд
 его Юриди
 ную, обще
 Т
 ными знан
 ти, инстру
 но /матер
 окончател
 ловенным
 J
 тника УП
 даваемые
 ке матери
 Украине ;
 НКФ финан
 алом на 1
 ;
 постоянно
 предпола
 Юридическ
 работ и
 после че
 его в ам

10/IV-19

Отдел не должен
финансовых дек-
и все действующие
ематизация всего
ме с соответству-
во УССР и РСФСР
законодательно
и иной мере зат-
ости.

на Республики на
е, вопросы финан-
ичного рода с, в
инансовых закон
со всем имев-
турным материа-
отематизации за
рочной системе
блиографичес-
го материала не
уший материал
тельности УПНКФ
систематизации
сделать и с уже
ота потребует
ности при усло-
боту эту я расчи-
м за вторую по
е нуся в Инфе
на его, если

мог исполнить
всегда полез-
ь постоянную
ановить, как об-
срабатываемые
нами Коллегии
Отдел в

двух экземплярах, один из которых возвращается в Отдел с зак-
лчением Юридического Отдела, а другой - остается в его инфор-
мационном п/отделе. Те отделы, которые имеют самостоятельный
Юридический Отдел /как напр. Госбанк/ для поддержания этой связи
должны присылать в Юридический отдел УПНКФ все инструкции и
циркуляры не для заключения, а для только для информации. Таким
путем будет установлена постоянная связь всех отделов УПНКФ с
его Юридическим Отделом, вместе с тем таким путем будет достиг-
нуто общее координирование работы всего аппарата УПНКФ.

Так как Юридический Отдел не может обладать специаль-
ными знаниями по всем финансовым вопросам, то все законопроэ-
кты, инструкции и циркуляры должны разрабатываться первоначаль-
но /материальная часть/ в соответствующих отделах и затем для
окончательной редакции и согласования с действующими законопо-
ложениями передаваться в Юридический Отдел.

VI. Юридический Отдел ведает официальным Отделом Ве-
стника УПНКФ, помещая в нем все законодательные акты по НКФ и из-
даваемые и регистрируемые на Украине и приступает к подготов-
ке материала, а затем и к составлению сборника действующих на
Украине узаконений и изданных в развитие их инструкций по
НКФинансов для облегчения пользования законодательным матери-
алом на местах.

VII. Наконец Юридический Отдел должен поддерживать
постоянную связь с НКФ в той форме, какая будет установлена на
предполагаемом совещании ответственных представителей всех
Отделов Центральных ведомств.

Сообщая в кратких чертах намеченный мною план ра-
бот и организации отдела, я прошу коллегию таковой утвердить
после чего мною будет приступлено к немедленному проведению
его в жизнь.

10/IV-1922г.

Додаток 3

О Т Ч Е Т

Юридического Отдела Уполнаркомфина за время с 1 Апреля по 1 Ноября 1922 года.

До апреля 1922 года при Управлении Уполнаркомфина Юридического Отдела не существовало. Законодательный материал регистрировался в Информационном П/отделе, откуда все Отделы Управления Уполнаркомфина могли получать нужные им справки. При Информационном П/отделе было организовано Юридическое Отделение в составе сперва одного юрисконсульта, а затем и его заместителя.

Развитие финансового законодательства поставило на очередь усиление работ юридической части. В связи с этим Информационный П/отдел с входящим в его состав юридическим отделением был перекonstrуирован. В главе Отдела был поставлен Заведующий Юридическим-Информационным П/отделом-юрисг. На первый план были поставлены работа юридическая, по выработке, редактированию и согласованию законопроектов, дачи письменных и устных разъяснений, как Коллегии Уполнаркомфина, так и Отделам Управления Уполнаркомфина, участие в различного рода Советаниях и проч. т.е. активная работа П/отдела в деятельности Уполнаркомфина, роль же информационно-юридической части обозначилась как деятельность подсобная, органически связанная с работой всего Юридического-Информационного П/отдела.

Развитие работы П/отдела и то положение, которое к тому П/отдел в Управлении Уполнаркомфина привел к образованию самостоятельного Юридического Отдела с Информационным П/отделом, входящим своим штатом в состав Управления Делами, но с правом самостоятельного доклада Управляющего Отделом непосредственно Коллегии Уполнаркомфина. Правда, юридическое отделение такого положения Отдела было произведено значительно позднее — фактически же такое положение устроилось еще с апреля месяца.

Юридический Отдел поставил своей задачей — технически обслужить все Отделы Управления Уполнаркомфина, как в форме даки заключения по всем юридическим вопросам, возникающим в деятельности Отделов Управления Уполнаркомфина, так и в выработке, редактировании и регистрации законодательных актов.

Потребность в такой работе несомненно была и в настоящее время непрерывно прогрессирует. Помимо формально установленной обязанности каждого Отдела прежде представления всякого законопроекта на регистрацию или утверждение в законодательные учреждения представить таковой

404

составлению письменных заключений и после составления и регистрации законопроектов. За отчетный период Юридическим Стделом было дано 203 письменных заключений и представлено в законодательные учреждения на утверждение и регистрацию 103 законопроекта по финансовым вопросам. За отчетный период по всем Комиссариатам законодательных учреждений принято около 400 декретов и постановлений (Собр. Узв. КЗ. 16-44) из законодательных актов, потребовавших значительного ври и труда, надлежит отметить законы о местном бюджете, о денежно-ворном налоге, о квартирном сборе и о налоге с публичных зрелищ и увеселений.

Закон о местном бюджете является самостоятельным законом У Составленный в условиях спешности, он содержит много погрешностей В настоящее время на очереди должен быть поставлен вопрос о внесении в него существенных поправок и издания кодекса о местных финансах согласовав текст его по возможности с издаваемым теперь в Р.С.Ф.С.О положением о местных финансах. Закон о денежном налоге в результате издан в редакции такого же закона РСФСР с весьма незначительными и несущественными изменениями. Но в процессе разработки подвергнулся значительным и принципиальным изменениям и лишь в окончательном итоге по согласованию намеченного проекта в Н.К.Д. Управление Уполнаркомфина остановилось вновь на редакции закона РСФСР.

Положение о квартирном сборе выработано с значительными редакционными отклонениями от текста Московского декрета.

Что же касается закона о налоге с публичных зрелищ и увеселений, то внесенные изменения касались главным образом ставок в связи предельной ставкой этого налога, установленной законом о местном хите. Ставки эти законодательными учреждениями повышены, а потому закон этот не будет существенно отличаться от Московского.

В заключение надлежит указать, что на основании постановления ВЦИК от 27 Апреля с/г. об обязательности всех налоговых законов на территории всех автономных и союзных республик, Юридическим Стделом в Мае месяце был внесен в ВУЦИК проект постановления об порядке введения в действие на территории УССР налоговых законов, издаваемых ВЦИК"ом РСФСР. Этим проектом устранялся бы тот неизбежный перебои проведения общефедеративного налогового законодательства. Проект этот не был принят ВУЦИК"ом. Опыт показал необходимость издания п

добного закона и в настоящее время вопрос этот получил разрешение
в смысле введения общефедеративных налоговых законов на Украине до
их регистрации и опубликования.-

УПРАВЛЯЮЩИИ ОТДЕЛОМ

М. В. Козманский

242
 На основании ст. 5-й временного положения о
 местных таможенных учреждениях ... июля 1922 г.

" УТВЕРЖДАЮ "

Уполнаркомвнешторга

Уполнаркомфина

" " июля 1922 г.

28

И Н С Т Р У К Ц И И
 о применении временного положения
 о местных таможенных учреждениях
 Украины и Крыма.

Г Л А В А I. ОБ ОКРУГЕ.

§ 1. Задачами местных таможенных учреждений и руководство ими в соответствии с инструкциями НКВТ возлагается на Таможенное Округное Управление.

§ 2. В целях установления ближайшего надзора за таможенными учреждениями Украинский Таможенный Округ делится на инспекторские участки - Крымский, Одесский и Киевский, с подчинением их Начальнику Округа.

§ 3. Во главе Украинского Таможенного Округа стоит Начальник, а при нем Заместитель и Помощник его, Старший Инспектор и необходимые штат служащих.

§ 4. Начальник Украинского Таможенного Округа является представителем центрального Таможенного Управления РСФСР.

§ 5. Гражданские и военные власти, равно и учреждения, не имеют права вмешиваться в распоряжения по таможенной части /ст. 4 врем. полож. о местных таможнях/.

ПРИМЕЧАНИЕ: местные уполномоченные УлНКВТ не в праве давать каких либо указаний местным таможенным учреждениям.

§ 6. Начальник Округа в своей служебной деятельности подчиняется Уполномоченному НКВТ, руководствуясь общими законоположениями и распоряжениями НКВТ по Таможенному Управлению.

§ 7. Начальник Округа, руководствуясь циркулярами, инструкциями и др. распоряжениями Таможенного Управления НКВТ, согласованными с УлНКВТ, дает подчиненным ему учреждениям приказания и предписания, и по всем местным властям сношения непосредственно.

§ 8. На обязанность Начальника Округа возлагается:

а/ контроль и надзор, путем фактической и документальной ревизии, за правильным и точным исполнением таможенными учреждениями всех декретов, постановлений, правил, инструкций и распоряжений, касающихся монополизации внешней торговли и таможенного дела, а также за правильным исполнением службы сотрудниками и за соблюдением ими трудовой дисциплины;

б/ инструктирование и, в случаях, не терпящих отлагательства, разрешение ответственными властями вопросов, возникших при применении декретов, правил и распоряжений;

в/ рассмотрение жалоб на действия служащих и производство расследований по служебным правонарушениям, о временных утратах, в случае надобности, виновных от служебных обязанностей, о предостереженном результате расследования в Управление УлНКВТ;

г/ представление в Таможенное Управление периодических отчетов о деятельности учреждений Округа;

д/ защита в судебных установленных государственных интересах по таможенному делу лично или через уполномоченных на то лиц;

е/ составление предварительных смет, в том числе отрывочных и разовых, испрашивание кредитов для таможенных учреждений Округа;

- 2 -

д/ рассмотрение кредитов таможенных учреждений и надзор за правильным их расходованием;

з/ разрешение ремонтных расходов и утверждение смет на поправление таможенных зданий и судов на велику сумму в пределах сметного на этот предмет назначения, а также надзор за всей хозяйственной частью таможенных учреждений;

ж/ участие во всех государственных учреждениях Украины в обсуждении и рассмотрении всех вопросов погранично-экономического характера.

II. ОБ ИНСПЕКТОРАХ ТАМОЖЕННЫХ УЧАСТКОВ.

§ 9. Район каждого инспекторского участка определяется Округом Таможенных Управлений УИКВТ по соглашению с УИКВТ.

§ 10. Инспектора таможенных участков подчиняются Начальнику Округа и от него получают руководящие указания.

§ 11. На Участкового Инспектора возлагается заведывание входящими в район участка таможенными учреждениями и контроль за правильностью действий таможенных сотрудников и точным исполнением ими изданных по таможенной части декретов, правил, инструкций и распоряжений.

§ 12. Участковый Инспектор обязан производить возможно чаще ревизии таможенных учреждений и инспектировать их по всем частям их деятельности.

§ 13. Участковый Инспектор имеет право, в случаях, терпящих отлагательства, разрешать собственною властью, под личной его ответственностью, возможности для таможенных учреждений при применении на практике декретов, инструкций и распоряжений затруднения или недоразумения, сообщая о сделанных распоряжениях Начальнику Округа.

§ 14. При обнаружении во время ревизии упущений или злоупотреблений, Участковый Инспектор принимает меры к их устранению и производит расследование по таким нарушениям, при чем в особо важных случаях удерживает таможенных сотрудников от должностей с дозволения Начальнику Округа.

§ 15. Таможенные учреждения, входящие в район участка, относятся к Начальнику Округа через Инспектора, за исключением производимой непосредственно к Начальнику Округа переписки по делам, касающимся частной хозяйственно-строительной, сметной и заведывания личным составом, которая переписка в копии должна одновременно направляться инспектору, а также комбинационной и статистической, копии которых инспектору не представляются.

§ 16. Участковый Инспектор обязан представлять Начальнику Округа периодические отчеты о деятельности таможенных учреждений района.

§ 17. По уполномочию Начальника Округа Участковому Инспектору поручается забота в судебных установленных государственных интересах по таможенным делам.

III. О ТАМОЖИХ И ТАМОЖЕННЫХ ПОСТАХ.

§ 18. Таможенные учреждения подразделяются на таможи I, II и III разрядов и таможенные посты /ст. /ст. 3-я Времен. Положения о тамож. учреждениях/.

§ 19. Открытие и упразднение таможенных учреждений, а также изменение мест их расположения, установление разряда таможни и переименование таможенных постов в таможни и обратно предоставляется УИКВТ и УИКВТ, по соглашению с ИКВТ, в пределах сметных ассигнований.

§ 20. Таможни I разр. учреждаются при железнодорожных станциях и в портах с большим грузооборотом и значительной деятельностью. Через таможни I разр. могут перевозиться все без исключения товары, кроме запрещенных к вывозу и ввозу, а также международные почтовые посылки.

§ 11. Таможи I разр. учреждаются при гавнях, озерах, небольших морских портах и водных дорогах. Через эти таможни могут проходить беззапретные и при ввозу и вывозу товары, за исключением почтовых посылок.

§ 12. Таможни III разр. учреждаются при грунтовых путях. Через эти таможни могут быть провозимы провозимые товары, но следующие технической экспертизе.

ПРИМЕРЫ: список товаров, не подлежащих ввозу через таможни III разряда, устанавливается таможенным Управлением III разряда.

§ 13. Через таможенные посты могут быть пропусканы *с/л* жиры, их багачи, а также различные припасы и другие товары, согласно установленным таможенным положениям III разряда, по соглашению с ИКО, правительством.

§ 14. Таможенные учреждения, входящие в состав таможенного округа, получают все распоряжения таможенного управления (ИКО) через таможенного округа. Таможенные учреждения относятся к таможенному Управлению III разряда через ИКО округа за исключением исключений: предоставление статистических сведений и данных о прочих ведомостях и делениях и рассмотрение вопросов по применению тарифа к товарам, при чем дублируются статистические сведения, ведомостей и деления направляются начальнику округа.

§ 15. Функции таможни в отношении ввоза за границей товаров и транспортных средств через границу и прочие функции как по наружной, так и по внутренней службе, определяются совместной конвенцией ИКО III и ИКО IV /от. В арх. Моск. о вост. таж. учреждениях/.

§ 16. В зависимости от места расположения таможни на них возлагаются следующие обязанности в отношении ввоза за границу товаров и транспортных средств:

- А/ таможни, расположенные в портах, несут обязанности по корабельной части, прихода и отхода судов, ведение за выгрузкой и загрузкой таможенных, принятие мер против смуглы с судон и погрузки на суда контрабанды, пропуск пассажиров и их багажа;
- Б/ таможни, расположенные при железных дорогах, принимают приходящие поезда, пропускают до ввоза багажа и пассажиров за станцию, следуют через границу; устанавливает порядок выгрузки и загрузки импортных и экспортных грузов в пределах таможенного района и следит за перевозом и вездех контрбанды;
- В/ таможни, расположенные при железных и грунтовых путях, речных и озерах, принимают и отпускают следующие через границу товары: транспортные средства, пассажиры, багаж, грузы, почты и др. перевозимые предметы, а также пропускают проезжающих и проехавших через границу лиц и следят за перевозом или на означенных выше транспортных и перевозом переходом контрбанды.

§ 17. В отношении ввоза или прочих обязанностей, на таможенные учреждения возлагаются следующие:

- по наружной службе:
 - А/ прием товаров в таможенные склады и хранение их;
 - Б/ контроль товаров и применение к ним таможенного тарифа, наблюдение за экспортом и ввозом, а также транзитом пассажирских грузов;
 - В/ выпуск товаров получателям;
 - Г/ прием, контроль и выдача почтовых и передача почтовых учреждений для выдачи по принадлежности почтовых посылок, писем и факельных сообщений;
 - Д/ охрана складов;
 - Е/ принятие мер по предупреждению контрабанды /производство обысков, выемок и др., прием задержанных товаров и хранения их, борьба с контрабандой, выдача бланков о конфискации контрабанды.

по внутренней службе:
 А. в отношении личного состава:
 1. - формирование, в пределах компетенции таможни, под, связанных с инспекцией, переадресацией и увольнением сотрудников, а также их командирование и отпуски;

40-
кроме

- 4 -

3. Финансово-сметные операции, составление денежных смет и расчетов и представления их по принадлежности.

4. По бухгалтерии и кассе:

1. Прием, проверка и хранение документов: грузовых, таможенных и товарных /фактур, спецификаций и полевых деклараций/ на импортные и экспортные товары.

2. Предоставление в Таможенное Управление сведений по статистическим сборам, отчисления собранных сумм в местные учреждения (артиллерия и ведение вассовой отчетности).

3. По хозяйственно-строительной части:

1. Хранение и ремонт вассовых приспособлений; подборов для опломбирования и шрот опломбированных предметов.

2. Ведение инвентарной книги.

3. Составление смет на ремонтные и строительные работы и, в том числе, на таможенный суды, и выделение на выполнение работ.

4. По конвенционным делам, а также по выношению заключений за нарушение таможенных постановлений:

1. Составление постановлений по делам, рассмотрение в Административном порядке, и приведение этих постановлений в исполнение.

2. Передача, в поданных случаях, конвенционных дел в суды.

3. Распределение между задержателями и др. лицами премии задержание контрабанды.

4. Рассмотрение дел по выношению различного рода заключений за нарушение таможенных постановлений.

§ 28. Во главе таможенного учреждения стоит "главный", ответственный за все действия вверенного ему учреждения.

§ 29. В таможенных, под председательством Главного, состоит Совет:

а) в составе Помощника Главного, и Инспекторов и Контролеров, для рассмотрения и разрешения вопросов по применению тарифа и товаров и утверждения передаточных по особым правилам, установленных НКДТ и

б) в составе Помощника Главного и Инспекторов для рассмотрения вопросов о выношении заключений за нарушение таможенных постановлений, по рассмотрению постановлений по контрабандным делам и по разрешению других вопросов, возникающих в Совет по распоряжению Главного.

ПРИМЕЧАНИЕ: в таможнях, где не имеется Инспекторов, в состав Совета во всех случаях входят контролеры. В тех же таможнях, где не имеется по штату контролеров, Совет образуется из Главного и его помощника.

IV. О ТАМОЖЕННЫХ СЛУЖАХИХ

§ 30. Начальник Округа, заместитель и Помощник его назначаются, переводятся и увольняются Уполномоченным НКДТ по согласованию с НКДТ.

§ 31. Инспекторы таможенных участков, старшие Инспекторы Округа, Архивариусы таможенных I разряда, и их Помощники назначаются, переводятся и увольняются Уполномоченным НКДТ по представлению Начальника Таможенного Округа.

§ 32. Кроме оладии Округного Таможенного Управления, а также и остальные служащие таможенных учреждений /за исключением названных выше/ назначаются, переводятся и увольняются Начальником Округа, кроме дежурных по таможне I и II разряда, машинисток, пом. смотрит., окладов, пом. кораб. смотрит., впаго Технического /инженера, механики, мастеров и др./ и младшего служащего личного персонала, за исключением должностей, предоставляются назначения на таможни.

§ 33. О всех назначениях, переводах и увольнениях, как по Округному Управлению, так и по таможенным учреждениям, Таможенный Округ сообщает Главному Управлению НКДТ.

- 5 -

§ 34. Управляющие таможенными учреждениями о всех перемещениях, назначениях и увольнениях служащих, производимых в пределах предоставленного им на то права, доносят Начальнику Округа.

§ 35. Увольнение служащих в отпуски производится теми же органами, которым предоставлено право их назначения, перемещения и увольнения.

§ 36. Штат служащих в каждом таможенном учреждении может быть изменен Округным Таможенным Управлением УИИВТ, в пределах местных на-
значений .

§ 37. С изданием утвержденного Совнаркомом УИИР " " июня 1922 года Временного Положения о местных таможенных учреждениях и настоящей инструкции все прежде издания административные распоряжения о порядке подчиненности, обязанностях и правах местных таможенных учреждений - отменяются.

---00---

Додаток Й

Таблиця результатів анкетного опитування співробітників підрозділів правової роботи ДПІ у Дніпровському районі ГУ ДФС у м. Києві та ДПІ у Деснянському районі ГУ ДФС у м. Києві.

№	Питання	Варіанти відповіді	Кіл-ть	%
1	Оцініть інформаційне забезпечення роботи підрозділу правової роботи?	Більш ніж достатній	6	25
		Достатній	10	41
		Недостатній	5	21
		Вкрай недостатній	3	13
		Загальна кількість відповідей «більш ніж достатній» та «достатній»	16	67
		Загальна кількість відповідей «недостатній» та «вкрай недостатній»	8	33
		Інше:	0	0
2	Оцініть ефективність нормативно-правового забезпечення діяльності підрозділу правової роботи?	Забезпечення достатнє	14	59
		Забезпечення недостатнє	10	41
		Інше	0	0
3	Оцініть діючу організаційно-функціональну структуру підрозділу правової роботи та її вплив на виконання функцій та завдань?	Задовольняє	9	38
		Потребує удосконалення	10	41
		Не відповідає дійсності	5	21
		Інше	0	0

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Наказ

Від «___» _____ 2017 р.

№ _____

Київ

**Про внесення змін до Наказу Державної фіскальної служби України
«Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку взаємодії між
підрозділами органів державної фіскальної служби при організації, проведенні
та реалізації матеріалів документальних перевірок дотримання вимог
законодавства України з питань державної митної справи» затвердженого 12
жовтня 2016 року № 856**

Відповідно до підпункту 88 пункту 4, підпунктів 6, 7 пункту 5 Положення про Державну фіскальну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 року № 236, з метою належної організації роботи з проведення та реалізації матеріалів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи

НАКАЗУЮ:

1. Внести до Наказу Державної фіскальної служби України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку взаємодії між підрозділами органів державної фіскальної служби при організації, проведенні та реалізації матеріалів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи» затвердженого 12 жовтня 2016 року № 856 (далі – Наказ) такі зміни:

Підпункт 4.1.1. пункту 4.1. Наказу викласти в наступній редакції:

«4.1.1. У разі встановлення порушень митного законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи ДФС, підрозділ, що здійснює (очолює) документальну перевірку, не пізніше ніж за 7 робочих днів до дня настання її проведення попереджає юридичний підрозділ уповноваженого органу ДФС про проведення такої перевірки, не пізніше ніж за 7 робочих днів до дня сплину термінів її проведення передає оформлені матеріали таких порушень (проект акту документальної перевірки) разом із наявними підтверджуючими документами до юридичного підрозділу уповноваженого органу ДФС для надання протягом 5 робочих днів з дня їх отримання висновків щодо повноти доказової бази по виявлених порушеннях в ході перевірки, та/або визначення питань, що підлягають додатковому опрацюванню. У разі необхідності юридичний підрозділ уповноваженого органу ДФС може звернутись до юридичного підрозділу митниці ДФС для надання висновку з питань перевірки».

2. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова

ПРОЕКТ

ПОЛОЖЕННЯ

про підрозділи правової роботи Державної фіскальної служби України

1. Це Положення регулює питання діяльності підрозділів правової роботи Державної фіскальної служби України (далі – ДФС).

Дія цього Положення поширюється на всі підрозділи правової роботи Державної фіскальної служби України (далі – підрозділи правової роботи).

2. Підрозділи правової роботи в системі ДФС України - це спеціально створені підрозділи для організації правової роботи в структурі системи всієї фіскальної служби в структуру якої вони входять, на які покладено одне з основних завдань - правове забезпечення діяльності ДФС України в контексті правильного, неупередженого та справедливого застосування норм чинного законодавства. Крім того, на підрозділи правової роботи покладено завдання зі здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів України всіма, без винятку, іншими структурними підрозділами ДФС України.

До підрозділів правової роботи ДФС України відносяться: департаменти; управління, дорадчі органи, юридичні відділи, юридичні методичні групи, юридичні сектори, старші юрисконсульти, юрисконсульти та помічники юрисконсультів.

3. Підрозділи правової роботи діють у відповідності до Конституції України, Податкового кодексу України, Митного кодексу України, законами України, указами Президента України і постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України та відомчих наказів ДФС України, міжнародними договорами України, цим Положенням, а також іншими нормативно-правовими актами та підзаконними актами.

4. Основним завданням підрозділів правової роботи є організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, інших нормативних актів ДФС, її керівниками та працівниками під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків, а також представлення інтересів ДФС в судах, перед іншими юридичними особами публічного рта приватного права, перед фізичними-особами підприємцями та перед фізичними особами.

5. Підрозділи правової роботи виконують наступні покладені на них завдання:

5.1. формування та участь у реалізації правової політики, спрямованої на забезпечення надходжень податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску до бюджетів та державних цільових фондів;

5.2. пропаганда та роз'яснення законодавства України працівниками ДФС України про права і порядок захисту законних інтересів держави та платників податків;

5.3. організація та контроль правової роботи ДФС України та підпорядкованих органів, їх керівниками та працівниками, спрямованої на правильне застосування, неухильне додержання та запобігання невиконанню вимог актів законодавства під час виконання покладених на них завдань і функціональних обов'язків;

5.4. забезпечення супроводження справ у судах, у тому числі здійснення захисту у справах по донарахованих сум податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску у судовому порядку;

5.5. аналіз стану розгляду справ у судах;

5.6. узагальнення судової практики за результатами розгляду справ у судах та підготовка методичних рекомендацій стосовно здійснення правозастосування;

5.7. встановлення причин звернення платників податків до суду;

5.8. підготовка пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства, митного законодавства та законодавства з питань адміністрування єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

5.9. забезпечення проведення перевірок актів складеними органами ДФС України та погодження проектів договорів;

5.10. забезпечення захисту прав і законних інтересів платників податків та громадян, при оскарженні ними рішень органів Державної фіскальної служби, якщо вони обмежують їх права, передбачені законами України, в адміністративному порядку;

5.11. організація, планування та координація роботи підрозділів ДФС з питань правового забезпечення діяльності;

5.12. надання практичної допомоги юридичним підрозділам підпорядкованих органів ДФС щодо організації та ведення позовної, претензійної роботи;

5.13. забезпечення проведення правової експертизи проектів власних нормативно-правових актів та договорів;

5.14. забезпечення законності у разі застосування адміністративних стягнень до порушників митних правил через контроль достовірності та правомірності складених протоколів, зібраних доказів та винесених постанов про порушення митних правил;

5.15. забезпечення презумпції невинуватості через участь у позасудовому розгляді справ про порушення митних та податкових правил;

5.16. забезпечення законності діяльності працівників фіскальних органів України щодо здійснення державної митної справи, через контроль виконуваних покладених на них обов'язків та реалізації їх прав;

5.17. контроль за правомірністю здійснення виключних повноважень фіскальних органів України щодо здійснення державної митної справи та податкової політики;

5.18. правове забезпечення принципу рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності;

5.19. участь у додержанні прав та охоронюваних законом інтересів осіб;

5.20. забезпечення претензійно-позовної роботи;

5.21. здійснення досудового вирішення податкових та митних спорів, спорів зі сплати ЄСВ та супроводження адміністративного оскарження;

5.22. проведення роз'яснювальної роботи з платниками податків та з працівниками ДФС.

6. Основними напрямками діяльності підрозділів правової роботи щодо забезпечення законності є такі:

6.1. забезпечення контролю за дотриманням законності органами ДФС України та його територіальними органами при виконанні завдань і функцій, покладених чинним законодавством;

6.2. участь у розробці заходів, спрямованих на забезпечення правильного застосування в органах ДФС України та його територіальних органах податкового, митного законодавства, а також іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на фіскальні органи;

6.3. здійснення методичного керівництва правовою роботою в територіальних органах ДФС, підвідомчих установах;

6.4. підготовка керівництву аналітичних та довідкових матеріалів з питань аналізу, змін та дотримання законодавства;

6.5. проведення правової експертизи проектів законів, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабміну, а також інших нормативно-правових актів щодо оподаткування, митної справи, адміністрування єдиного соціального внеску та діяльності органів ДФС;

6.6. проведення юридичної та антидискримінаційної експертизи проектів законів, постанов Верховної Ради України, указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабміну, а також інших нормативно-правових актів, розробником яких є ДФС;

6.7. внесення пропозицій керівництву ДФС про необхідність подання на державну реєстрацію нормативно-правових актів;

6.8. аналіз та застосування міжнародного досвіду з питань нормо-проектувальної техніки, адміністрування податків та зборів, відповідальності за порушення вимог податкового, митного та іншого законодавства при розробці та узгодженні проектів нормативно-правових актів;

6.9. проведення спільних нарад, семінарів з представниками Мін'юсту, Мінфіну, Мінекономіки з питань нормо-проектувальної техніки;

6.10. організація обліку і зберігання текстів актів законодавства;

6.11. перевірка на відповідність чинному законодавству проектів: організаційно-розпорядчих документів, договорів, контрактів, податкових консультацій;

6.12. листів та інших матеріалів з питань оподаткування, митної справи, адміністрування єдиного соціального внеску, а також діяльності ДФС;

6.13. надання структурним підрозділам та працівникам структурних підрозділів органів ДФС консультацій з правових питань;

6.14. забезпечення єдиного підходу щодо застосування нормативно-правових актів з податкових, митних питань та єдиного соціального внеску;

6.15. сприяння правильному застосуванню норм законодавства про працю, що зачіпає права й законні інтереси держави та органів ДФС, внесення пропозицій керівництву ДФС щодо поновлення порушених прав;

6.16. участь у підготовці навчальних курсів та методичних посібників щодо застосування та вдосконалення податкового, митного законодавства та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на ДФС України.

7. В межах правового забезпечення діяльності органів Державної фіскальної служби України на підрозділи правової роботи покладені наступні обов'язки:

7.1. розробка пропозицій щодо усунення недоліків в діяльності ДФС та внесення їх на розгляд керівництва;

7.2. розробка рекомендацій з питань організації правової роботи в органах ДФС;

7.3. здійснення контролю за станом організації правової роботи, систематизації законодавства у підвідомчих підрозділах територіальних органів ДФС;

7.4. погодження та візування:

7.4.1. проектів наказів за результатами комплексних перевірок органів ДФС;

7.4.2. проектів наказів органів ДФС про затвердження індикативних показників;

7.4.3. проектів наказів з кадрових питань (особового складу), крім проектів наказів на відрядження у межах України керівників та працівників структурних підрозділів і про надання або припинення доступу до роботи з секретними документами;

7.4.4. проектів наказів на відрядження в межах України керівників та працівників структурних підрозділів;

7.4.5. проектів наказів з питань надання або припинення доступу до роботи з секретними документами;

7.4.6. проектів розпорядчих документів;

7.4.7. проектів розпорядчих документів щодо скасування, зміни або втрати чинності раніше виданого розпорядчого документа;

7.4.8. листів, що містять пропозиції щодо внесення змін до законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань що належать до компетенції ДФС;

7.4.9. відповідей на звернення подані до органів ДФС за наданням роз'яснень;

7.5. організація, методичне керівництво, забезпечення взаємодії та контроль за діяльністю юридичних підрозділів ДФС, а також надання практичної та методологічної допомоги.

7.6. реєстрація та взяття на контроль скарг платників податків про оскарження в адміністративному порядку рішень територіальних органів ДФС щодо:

7.6.1. визначення сум грошових зобов'язань платників податків, зборів та митних платежів;

7.6.2. відмови у реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних;

7.6.3. відмови у прийнятті податкової звітності від платників податків (податкові декларації з ПДВ, податку на прибуток підприємства, у тому числі уточнюючі податкові декларації);

- 7.6.4. анулювання реєстрації платника ПДВ;
- 7.6.5. здійснення коригування митної вартості товарів та послуг;
- 7.6.6. здійснення донарахування по митним платежам під час здійснення експорту та імпорту товарів та послуг;
- 7.6.7. прийняття рішення про не пропуск через митний кордон товарів та ін.;
- 7.7. перевірка належності до компетенції ДФС розгляду питань, порушених у скарзі, та дотримання передбачених законом граничних строків оскарження рішень (постанов), а також наявності заяви про продовження терміну для подання скарги про перегляд рішення (постанови);
- 7.8. перевірка наявності та з'ясування достатності доданих до скарги документів, необхідних для її розгляду по суті;
- 7.9. підготовка у разі необхідності проектів рішень про продовження термінів розгляду скарги, надсилання рішення платнику податків, та витребування від територіальних органів ДФС документів, необхідних для розгляду скарги, і висновків, а також повідомлення на прохання особи, яка подала скаргу, про час та місце її розгляду;
- 7.10. перевірка відповідності вимогам законодавства рішення (постанови), яке оскаржується;
- 7.11. підготовка проектів рішень за результатами розгляду скарг платників податків;
- 7.12. надсилання платнику податків (громадянину) рішення, прийнятого за розглядом повторної скарги;
- 7.13. зняття з контролю повторних скарг платників податків;
- 7.14. надсилання копії рішення, прийнятого за розглядом скарги, для виконання до територіального органу ДФС за місцем взяття на облік платника податків, до територіального органу ДФС, який розглядав первинну скаргу;
- 7.15. надсилання до територіального органу ДФС за місцем взяття на облік платника податків (громадянина) повідомлення відділення зв'язку про вручення рішення, прийнятого за розглядом скарги;
- 7.16. аналіз виявлених під час розгляду скарг проблемних питань і надання пропозицій щодо їх вирішення;
- 7.17. вивчення та аналіз апеляційної практики відповідно до функціональних повноважень структурного підрозділу;
- 7.18. складання та аналіз звітності про результати розгляду скарг, узагальнення та аналіз звітів територіальних органів ДФС про результати розгляду первинних скарг і підготовка оглядових (інформаційних) листів;
- 7.19. узагальнення та аналіз причин надходження і результатів розгляду скарг у порядку адміністративного оскарження рішень (постанов) територіальних органів ДФС;
- 7.20. розробка та впровадження методичних рекомендацій, інструкцій, положень з питань подання та розгляду скарг платників податків і контроль за їх застосуванням;
- 7.21. роз'яснення у межах компетенції порядку застосування законодавчих та інших нормативно-правових актів з питань перегляду рішень (постанов) територіальних органів ДФС під час проведення процедури адміністративного оскарження;
- 7.22. здійснення інформаційного супроводження претензійно-позовної роботи в органах ДФС за допомогою підсистем АІС «Скарга» в системі «Податковий блок» та АІС «Інспектор-2006» (режим «Адміністративні скарги та судові позови»);
- 7.23. організують та ведуть позовну роботу, спрямовану на забезпечення надходження податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску до бюджетів та державних цільових фондів;
- 7.24. здійснюють представництво в установленому законодавством порядку інтересів органів ДФС та їх посадових осіб у судах та інших органах під час розгляду спорів;
- 7.25. узагальнюють і аналізують результати позовної роботи;
- 7.26. розробляють рекомендації з питань організації та ведення позовної роботи в органах ДФС;
- 7.27. здійснюють моніторинг інформації та контроль про стан розгляду справ у судах;
- 7.28. узагальнюють правозастосовчу практику за результатами розгляду спорів за участі органів ДФС;
- 7.29. взаємодіють із судовими органами та органами виконавчої влади з метою формування єдиної позиції з митних і податкових спорів та спорів, пов'язаних із адмініструванням єдиного соціального внеску;
- 7.30. здійснюють представництво ДФС у судах у справах, пов'язаних з трудовими відносинами;
- 7.31. сприяють своєчасному вжиттю заходів за поданнями та постановами органів прокуратури, окремими ухвалами суду, рішеннями, постановами, ухвалами судів;
- 7.32. вивчають та аналізують, у разі необхідності, судову практику відповідно до функціональних повноважень структурного підрозділу;
- 7.33. підписують процесуальні документи, що направляються до суду;
- 7.34. забезпечують апеляційне та касаційне оскарження судових рішень, направлення заяв про перегляд судових рішень до Верховного Суду України, прийнятих не на користь органу ДФС, а також надання до суду заперечень на позовні заяви, апеляційні та касаційні скарги;
- 7.35. надають довідки про хід розгляду справи;
- 7.36. підрозділи правової роботи, у разі необхідності витребують у інших підрозділів органу ДФС документи, необхідні для ведення претензійно-позовної роботи;
- 7.37. інформують керівника органу ДФС та надають пропозиції щодо необхідності залучення органу ДФС чи прокуратури до розгляду такої судової справи;
- 7.38. вносять відомості та забезпечують ведення журналу обліку позовних заяв, подань, заяв пред'явлених органом ДФС до суб'єктів господарювання та фізичних осіб; журналу обліку позовних заяв, пред'явлених суб'єктами господарювання та фізичними особами (громадянами) до органу ДФС; журналу обліку актуальних справ; журналу обліку резонансних справ; журналу обліку практикоутворюючих справ;
- 7.39. готують, з урахуванням пропозицій структурних підрозділів заперечення (відзиву) після надходження позовної заяви, скарги, заяви, ухвали суду, вивчають викладені вимоги, аналізують їх;
- 7.40. приймають рішення про недоцільність здійснення позовного провадження чи подальшого оскарження окремих справ;
- 7.41. у разі необхідності, створюють робочі групи із супроводження певних категорій судових справ, наприклад, із визначення практикоутворюючих норм;

7.42. доведення до підрозділів правової роботи територіальних органів ДФС листів Міністерства, роз'яснень Вищого адміністративного суду, Вищого господарського суду, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та Пленумів Верховного Суду України

7.43. формування інформаційно-аналітичних матеріалів;

7.44. надання податкових консультацій;

7.45. роз'яснення норм податкового законодавства платникам податків, зборів та митних платежів та працівникам ДФС.

8. Основними обов'язками підрозділів правової роботи під час здійснення правотворчої діяльності є:

8.1. забезпечення організації та координації нормотворчої роботи у структурних підрозділах ДФС з питань адміністрування податків, зборів та митних платежів;

8.2. підготовка пропозицій щодо удосконалення законодавчих актів, указів Президента України, розпоряджень та постанов Кабінету міністрів України та розробка проектів законів України, указів Президента України, розпоряджень та постанов Кабінету міністрів України щодо адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску;

8.3. підготовка пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових актів міністерств, розробка проектів наказів Міністерства фінансів України щодо затвердження порядків, інструкцій, положень, форм розрахунків, звітів, декларацій, інших документів з питань, що належать до компетенції ДФС, та проектів наказів ДФС щодо адміністрування податків, зборів та митних платежів;

8.4. координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо взаємодії ДФС з органами державної влади;

8.5. координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо адаптації нормативно-правових актів з питань, що належать до компетенції ДФС у відповідності до законодавства Європейського Союзу;

8.6. координація роботи структурних підрозділів ДФС щодо реалізації державної регуляторної політики;

8.7. надання консультацій з питань адміністрування податків, зборів, митних платежів та єдиного внеску;

8.8. розгляд та надання в межах компетенції відповідей на звернення та запити народних депутатів України.

9. Підрозділи правової роботи підпорядковуються безпосередньо керівникові органу ДФС в структурі якого вони створені.

10. Покладення на підрозділи правової роботи обов'язків, що не належать або виходять за межі її компетенції, не допускається.

11. Підрозділи правової роботи мають право:

11.1. перевіряти дотримання законності структурними підрозділами ДФС, що належить до сфери її управління;

11.2. одержувати в установленому порядку для виконання покладених на неї завдань необхідні документи, інформацію, довідки, розрахунки, інші матеріали від посадових осіб територіальних органів ДФС, що належать до сфери управління ДФС;

11.3. залучати за згодою керівників структурних підрозділів органів ДФС спеціалістів з метою підготовки проектів нормативно-правових актів та інших документів, а також розроблення і здійснення заходів, які проводяться підрозділами правової роботи у відповідності до покладених на них завдань;

11.4. інформувати керівника органу ДФС про покладення на підрозділи правової роботи обов'язків, що виходять за межі їх компетенції, а також про випадки неподання або несвочасного подання на вимогу підрозділу правової роботи необхідних матеріалів посадовими особами територіальних органів ДФС, що належить до сфери управління ДФС;

11.5. мають право звернутися до судових органів, з метою винесення судового рішення відносно державної реєстрації припинення суб'єкта господарювання. Такими підставами являються: припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців; відміни державної реєстрації припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців; скасування державної реєстрації змін до установчих документів;

11.6. перевіряти додержання законності у діяльності органів ДФС;

11.7. користуватися комп'ютерними мережами і базами даних, у тому числі з обмеженим правом доступу за наявності відповідно оформленого допуску та з дотриманням вимог Закону України «Про державну таємницю»;

11.8. у разі необхідності залучення працівників у зв'язку з виконанням ними своїх обов'язків, інформувати Голову ДФС України, а також Міністерство юстиції України;

11.9. отримувати від посадових осіб органів ДФС усі документи, письмові пояснення, висновки необхідні для захисту інтересів держави та органів ДФС у судах;

11.10. залучати для участі у судових засіданнях відповідних працівників як свідків, спеціалістів, представників, якщо їх участь визначена необхідною керівником юридичного підрозділу, керівником органу ДФС та судом;

11.11. готувати подання про притягнення до відповідальності винних осіб, у відповідності до чинного законодавства, у разі ненадання необхідних документів та не усунення недоліків, зазначених юридичним підрозділом, на підставі доповідної записки керівника юридичного підрозділу;

11.12. надавати пропозиції керівництву для вирішення питання стосовно залучення до роботи працівників підрозділів масово-роз'яснювальної роботи з метою об'єктивного висвітлення інформації про хід розгляду та обставин резонансних справ, у засобах масової інформації, для формування позитивного іміджу органів ДФС та роз'яснення податкового законодавства платникам податків;

11.13. мають право ініціювати:

11.13.1. зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках такого платника податків у банках та інших фінансових установах у випадках недопущення посадових осіб до обстеження територій і приміщень (крім житла громадян), що використовується для провадження господарської діяльності та/або є об'єктами оподаткування або використовуються для отримання доходів (прибутку) чи пов'язані з іншими об'єктами оподаткування та/або можуть бути джерелом погашення податкового боргу;

11.13.2. накладення арешту на кошти та інші цінності платника, що знаходяться в банку;

11.13.3. стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, які обслуговують такого платника, на суму податкового боргу;

11.13.4. стягнення з дебіторів платника податку, що має податковий борг, сум дебіторської заборгованості, строк погашення якої настав і право вимоги якої переведено на органи ДПС, у рахунок погашення податкового боргу такого платника податків;

11.13.5. нарахування та сплату податкових зобов'язань, коригування від'ємного значення об'єкта оподаткування або інших показників податкової звітності у результаті застосування звичайних цін;

11.13.6. скасування державної реєстрації припинення юридичних осіб або фізичних осіб - підприємців;

11.13.7. звернення стягнення податкового боргу на кошти ДФС;

11.13.8. адміністративне затримання;

11.13.9. зупинення митного контролю та митного оформлення;

11.13.10. тимчасове вилучення товарів, транспортних засобів і документів;

11.13.11. вилучення товарів, транспортних засобів і документів.

12. ДФС забезпечує подання Мін'юсту та його територіальним органам у встановлені ними строки інформації про наявність в їх структурі підрозділів правової роботи, її вид, склад працівників, їх фаховий та освітній рівень, потребу в юридичних кадрах.

13. ДФС зобов'язана створювати умови для належної роботи і підвищення кваліфікації працівників підрозділів правової роботи, забезпечувати їх окремим приміщенням, телефонним та електронним зв'язком, сучасними комп'ютерами та оргтехнікою, транспортом для виконання службових обов'язків, нормативно-правовими актами і довідковими матеріалами, іншими посібниками та літературою з правових питань, електронною системою інформаційно-правового забезпечення, а також доступом до інформаційних баз.

14. Підвищення кваліфікації працівників підрозділів правової роботи ДФС, підприємств організовує Мін'юст та його територіальні органи.

15. На посаду керівника підрозділів правової роботи органу ДФС, юрисдикція якого поширюється на всю територію України, однієї або кількох областей, міста Києва або Севастополя, його заступника призначаються повнолітні громадяни України, які вільно володіють державною мовою та здобули ступінь вищої юридичної освіти не нижче магістра*, з досвідом роботи на посадах державної служби **категорії "Б"** чи **"В"** або досвідом служби в органах місцевого самоврядування, або досвідом роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше двох років.

На посаду керівника підрозділів правової роботи іншого органу ДФС, його заступника призначаються повнолітні громадяни України, які вільно володіють державною мовою та здобули ступінь вищої юридичної освіти не нижче магістра*, з досвідом роботи на посадах державної служби **категорії "Б"** чи **"В"** або досвідом служби в органах місцевого самоврядування, або досвідом роботи на керівних посадах підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності не менше одного року.

16. На посаду головного спеціаліста, провідного спеціаліста або спеціаліста підрозділів правової роботи ДФС призначаються повнолітні громадяни України, які вільно володіють державною мовою та здобули ступінь вищої юридичної освіти бакалавра або молодшого бакалавра.

17. На посаду керівника підрозділів правової роботи органів ДФС призначається особа, яка здобула ступінь вищої юридичної освіти не нижче магістра, з досвідом роботи за фахом не менш як два роки.

18. Керівник підрозділів правової роботи міністерства, іншого центрального ДФС призначається на посаду на підставі висновку Мін'юсту.

Для проведення конкурсного відбору на зайняття вакантної посади керівника підрозділів правової роботи центрального апарату ДФС до роботи в конкурсній комісії залучається представник Мін'юсту.

Для проведення конкурсного відбору на зайняття вакантної посади керівника підрозділів правової роботи територіального органу ДФС до роботи в конкурсній комісії залучається керівник підрозділів правової роботи відповідного міністерства, іншого центрального ДФС.

У разі неналежного виконання керівником підрозділів правової роботи ДФС, підприємства покладених на нього завдань Мін'юст та його територіальні органи порушують питання про притягнення його до відповідальності згідно із законодавством.

19. Керівник підрозділів правової роботи:

19.1. забезпечує виконання завдань, покладених на підрозділів правової роботи;

19.2. здійснює контроль та координує діяльність підрозділів правової роботи підприємства, що належить до сфери управління ДФС;

19.3. подає пропозиції керівникові ДФС, щодо прийняття на роботу, переведення, звільнення працівників підрозділів правової роботи, керівників і працівників підрозділів правової роботи, їх заохочення або притягнення до відповідальності згідно із законодавством.

20. Підрозділи правової роботи несуть відповідальність за неналежне виконання покладених на них завдань та функцій, перевищення повноважень, зокрема:

20.1. за своєчасну та кваліфіковану підготовку до судових засідань;

20.2. за вчасне залучення юридичним підрозділом до участі у супроводженні судових справ посадових (службових) осіб;

20.3. за підготовку і направлення неякісно оформлених процесуальних документів, а також порушення процесуальних строків;

20.4. за організацію дотримання вимог здійснення правового забезпечення діяльності ДФС;

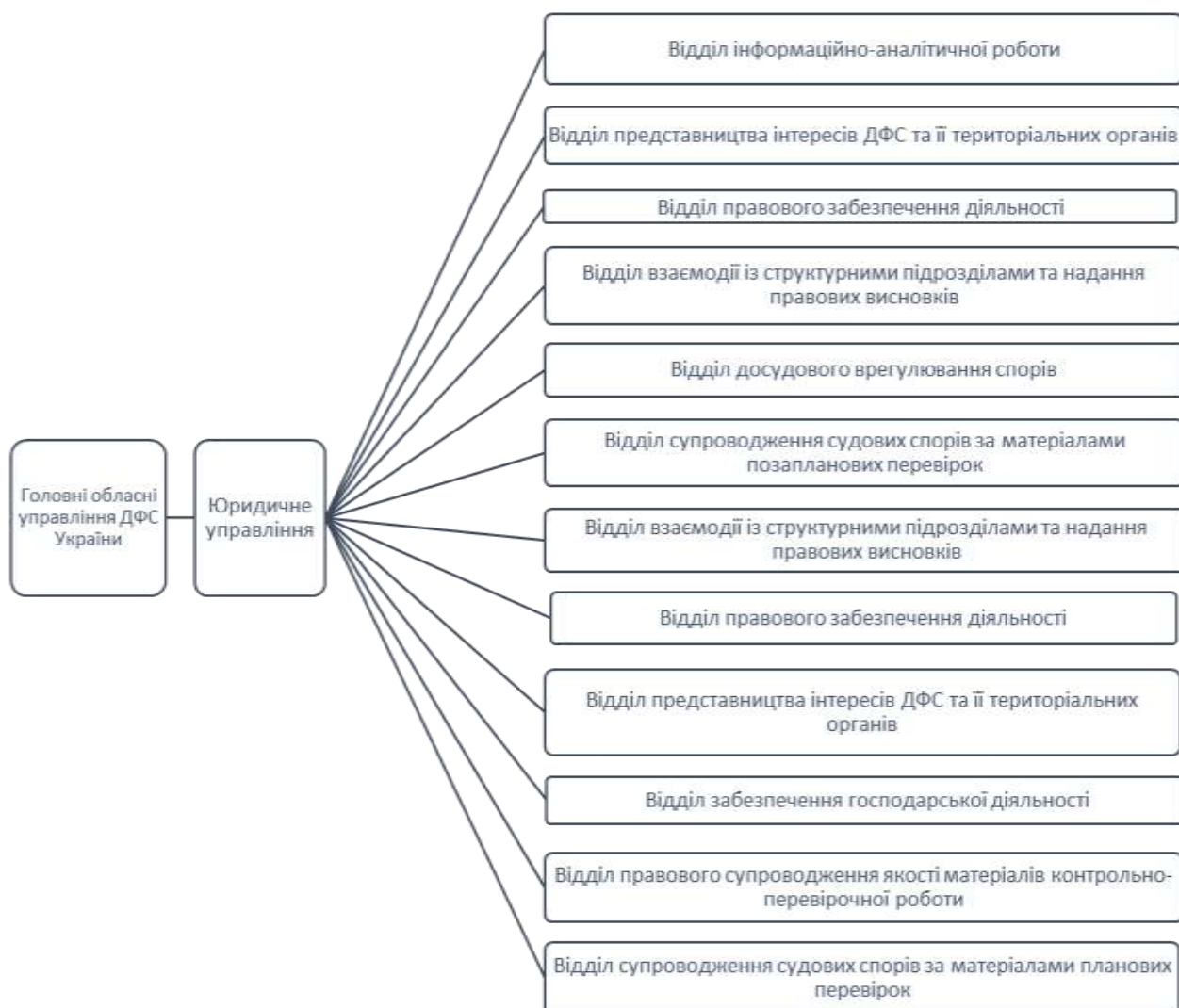
20.5 за виконання заходів, передбачених відповідними планами.

Сучасна структура підрозділів правової роботи органів ДФС України

1. Підрозділи правової роботи центрального апарату ДФС України



2. Підрозділи правової роботи головних обласних управлінь ДФС України



3. Підрозділи правової роботи в Офісах великих платників податків



4. Підрозділи правової роботи у районних ДПІ та ОДПІ у містах

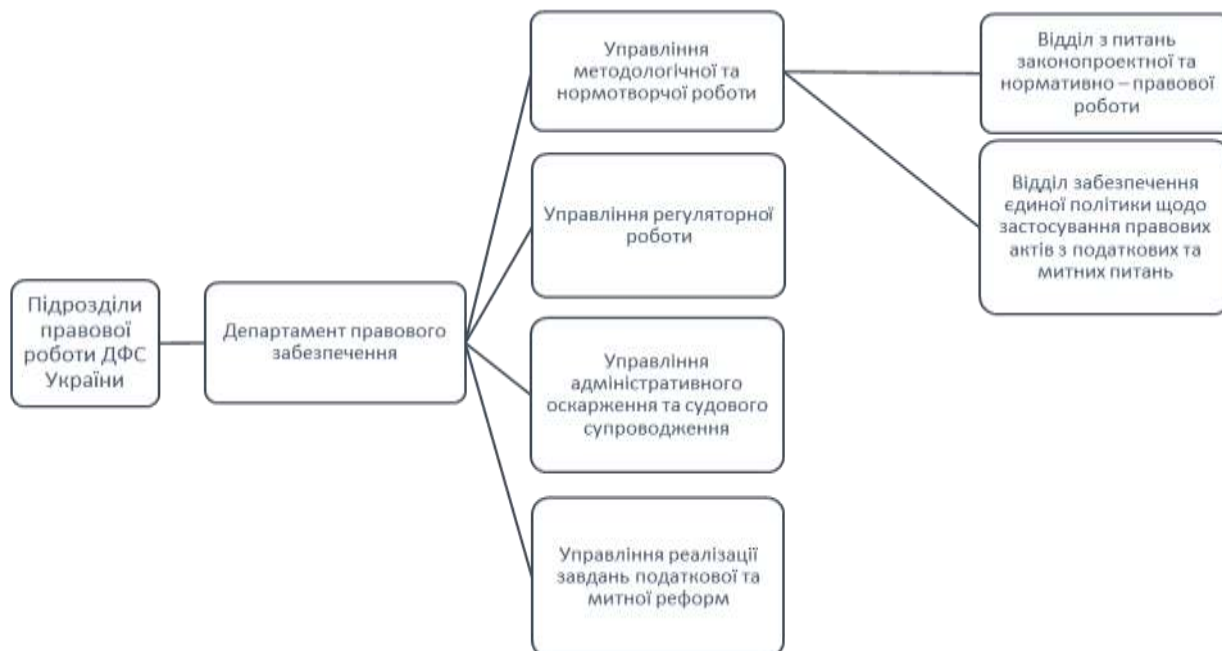


5. Підрозділи правової роботи митниць ДФС України



Додаток Н

Структура підрозділів правової роботи центрального апарату ДФС України з урахуванням запропонованих змін

1. Підрозділи правової роботи центрального апарату ДФС України

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ**ПОСТАНОВА**

Від «___» _____ 2017 р.

№ _____

Київ**Про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» прийнятої від 8 вересня 2016 р. № 606**

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Внести зміни до переліку пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів для запровадження електронної взаємодії згідно з додатком.

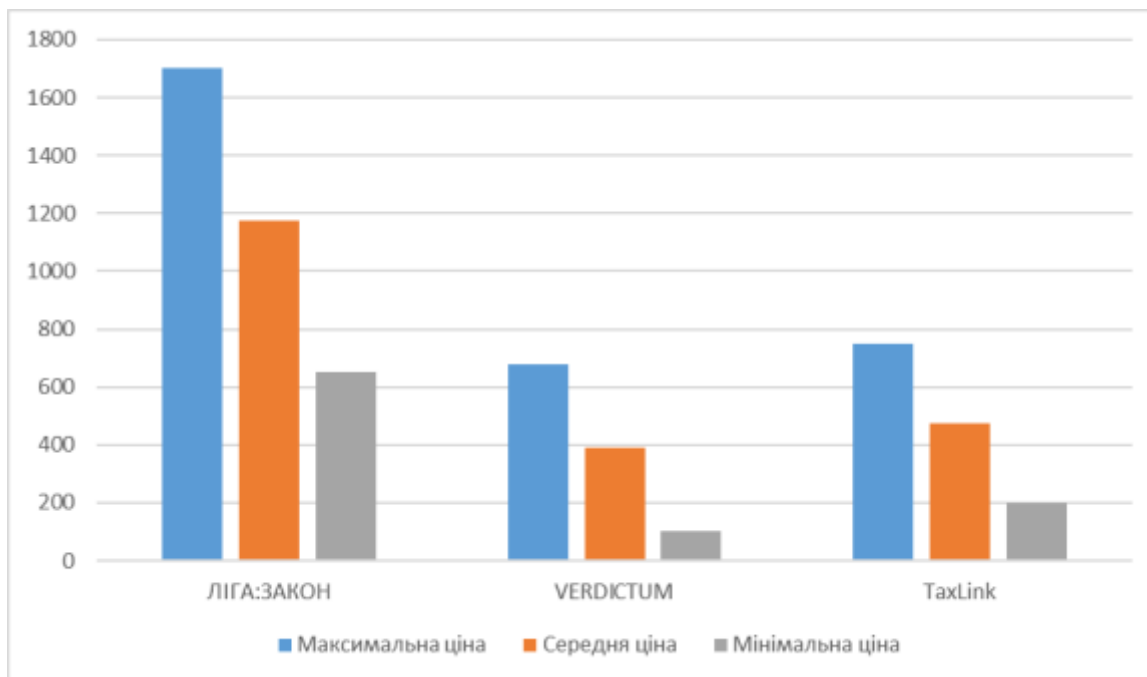
2. Доповнення перелік, пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів для запровадження електронної взаємодії згідно з додатком наступними ресурсами: Дані про взяття на облік платників податків; Реєстр страхувальників; Реєстр платників єдиного податку; Дані з реєстру платників акцизного податку з реалізації пального; Довідка про відсутність заборгованості; Дані реєстру отримувачів бюджетної дотації; Реєстр страхувальників; Інформація про РРО; Інформація про ОРО; Реєстр осіб, які здійснюють операції з товарами; Реєстр заяв про повернення суми бюджетного відшкодування; Єдиний реєстр індивідуальних податкових консультацій; Система обліку публічної інформації; Реєстр неприбуткових установ та організацій.

3. Державній фіскальній службі України: подати протягом місяця до Державного агентства з питань електронного урядування інформацію про необхідність доступу до пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів, передбачених у додатку, із зазначенням структури необхідних електронних даних; забезпечити протягом двох місяців створення інтерфейсів прикладного програмування для забезпечення доступу до пріоритетних державних електронних інформаційних ресурсів, передбачених у додатку, а також їх подальше підключення до системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів.

4. Державному агентству з питань електронного урядування забезпечити створення та впровадження в експлуатацію системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів.

Прем'єр-міністр України

Вартість користування комерційними інформаційно-телекомунікаційними ресурсами



***При формуванні даної діаграми, за основу була взята максимальна вартість, встановлена за користування комерційними інформаційно - телекомунікаційними ресурсами станом на 1 жовтня 2017 року. Ціни вказані за один календарний місяць/грн.**

Додаток Р

Проект

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ**Наказ**

Від «__» _____ 2017 р.

№ _____

Київ

**Про внесення змін до Наказу Міністерства доходів і зборів України
«Про організацію діяльності підрозділів правової роботи органів доходів та зборів»
затвердженого 27 грудня 2013 року № 858**

Відповідно до підпункту 88 пункту 4, підпунктів 6, 7 пункту 5 Положення про Державну фіскальну службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 року № 236, з метою належної організації роботи з проведення та реалізації матеріалів документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи

НАКАЗУЮ:

1. Внести до Наказу Міністерства доходів і зборів України «Про організацію діяльності підрозділів правової роботи органів доходів та зборів» затвердженого 27 грудня 2013 року № 858 (далі – Наказ) такі зміни:

Підпункт 3.4.2. пункту 3.4. Наказу викласти в наступній редакції:

«3.4.2. Контроль за використанням робочого часу покладається на керівників підрозділів правової роботи або осіб, які виконують їх функції (обов'язки), з урахуванням положень п.3.1 - 3.2 цього розділу.

Контроль за стадіями розгляду справ у судових інстанціях здійснюється щоденно, щотижнево, щомісячного, щоквартально та щорічно.»

2. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Голова

Проект

ЗАКОН УКРАЇНИ**Про внесення змін до статті 26 Митного кодексу України**

(Відомості Верховної Ради (ВВР), ____ р. , № _____, ст. _____)

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Внести до Митного кодексу України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст.552) такі зміни:

Частина 1 статті 26 Митного кодексу України викласти у наступній редакції:

«1. Вимоги до форми та змісту скарг громадян, строки їх подання, порядок і строки їх розгляду, а також відповідальність за протиправні дії, пов'язані з поданням та розглядом скарг, визначаються Податковим кодексом України».

2. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Президент України

м. Київ

«_____» «_____» _____ року

№ _____